

รายงานสรุปผลการประชุม สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

การศึกษาวิถีใหม่ในโลกการเรียนรู้ยุคดิจิทัล
(New Normal Education in the Age of Digital Learning)
และมหกรรมการศึกษาไทย "Education in Thailand"

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานสรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา
(OEC Forum)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 :

การศึกษาวิถีใหม่ในโลกการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

(New Normal Education in the Age of Digital Learning)

และมหกรรมการศึกษาไทย “Education in Thailand”

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

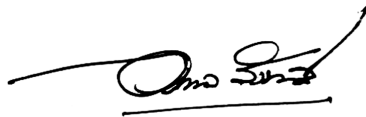
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ริเริ่มและดำเนินการจัดการประชุมทางวิชาการ สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 โดยมีมุ่งหวังให้การประชุมดังกล่าวเป็น พื้นที่สาธารณะทางวิชาการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัย ทางการศึกษาที่สาธารณชนให้ความสนใจหรือส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา เพื่อนำมาสู่ ข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาการศึกษาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อันนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอ เิงนโยบายในอนาคต กระบวนการเช่นนี้ เป็นการเปิดมิติใหม่ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมคิด ร่วมให้ข้อเสนอ และร่วมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายไปพร้อมกัน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ทำให้การจัดการประชุม OEC Forum ต้องเปลี่ยนรูปแบบการประชุมเป็นการประชุม แบบผสมผสานทั้ง On site และ Online ผ่าน Social Media รูปแบบต่าง ๆ ทำให้การประชุม OEC Forum สามารถเข้าถึงประชาชนทั่วไปเพิ่มมากขึ้น และยังสามารถเข้าชมการประชุมย้อนหลัง ได้อีกด้วย ซึ่งถือเป็นการปรับตัวให้รองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

การประชุม OEC Forum ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จัดขึ้นทั้งสิ้น 8 ครั้ง โดยเลือกจัด ภายใต้หัวข้อ การศึกษาวิถีใหม่ในโลกการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (New normal Education in Age of Digital Learning) เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์โควิด - 19 และความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดดทำให้การจัดการเรียนการสอนต้องเปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน รวมทั้งผู้ปกครอง ต้องปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่เพื่อให้ การเรียนการสอนสามารถเดินหน้าต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษายังได้การประชุมมหกรรมการศึกษาไทย “Education in Thailand” เพื่อเผยแพร่ ผลการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและคณะกรรมการสภาการศึกษาให้ สาธารณชนรับทราบ โดยเน้นการนำเสนอการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาตามแผนการปฏิรูป ประเทศด้านการศึกษา รวมทั้งประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษา

อาทิ การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่ ผลการประชุมทั้ง 2 โครงการดังกล่าว จะสะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาการศึกษา และความพยายามของสำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษาในการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานสรุปผลการประชุมทาง วิชาการสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) พ.ศ. 2564 และการประชุมมหกรรมการศึกษาไทย “Education in Thailand” จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และสามารถนำองค์ความรู้และข้อเสนอแนะ เชิงนโยบายไปต่อยอดสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของหน่วยงานต่าง ๆ ได้ต่อไปในอนาคต

(นายอรรถพล สังขวาสี)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
สารบัญ	(ค)
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 5 ปี สภาการศึกษาเสวนา การศึกษาวิถีใหม่ในโลกการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (New normal Education in Age of Digital Learning)	16
บทที่ 3 สรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum)	30
3.1 ฟังเสียงครู ปัญหาหน้างานหรือบริบทการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	31
3.2 การจัดการศึกษาในยุค Digital Transformation	38
3.3 100 ปี การศึกษาภาคบังคับในประเทศไทย บริบทจากอดีตสู่อนาคต	47
3.4 EF กับเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล	60
3.5 บทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการศึกษาในยุคดิจิทัล	73
3.6 ฟังเสียงผู้บริหารสถานศึกษา : ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล	87
3.7 ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษา เพื่อรองรับอาชีพแห่งอนาคต	95
3.8 การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียนในยุคโควิด - 19	102
บทที่ 4 สรุปผลการประชุมมหกรรมการศึกษาไทย “Education in Thailand”	110
4.1 การศึกษาเพื่อความยั่งยืน	111
4.2 การจัดการศึกษาหลังโควิด - 19	123
4.3 ประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษา	130
4.4 การศึกษาตลอดช่วงวัย	145
4.5 การปฏิรูปการศึกษา	164
4.6 ห้องปฏิบัติการทางนโยบาย (Policy Lab)	189

บทที่ 1

บทนำ

1) หลักการและเหตุผล

การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และในการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาให้มีความน่าเชื่อถือ และตอบสนองต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน แม่นยำ และที่สำคัญที่สุดข้อมูลดังกล่าวต้องมีความทันสมัย ทันสถานการณ์ รองรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง จากหลักการดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำรายงานสภาวะการศึกษาไทยเป็นประจำทุกปี เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาวะการณ์และแนวโน้มการจัดการศึกษาให้สนองความต้องการพัฒนาประเทศ สามารถพยากรณ์ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษาของประเทศในอนาคต รวมทั้งการติดตามความเคลื่อนไหวการศึกษา และสมรรถนะด้านการศึกษาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับนานาชาติเป็นประจำต่อเนื่องทุกปี เป็นข้อมูลในการสะท้อนให้เห็นสภาวะการณ์ทางการศึกษาไทย และสภาพการพัฒนาศึกษาของประเทศ รวมทั้งสมรรถนะความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา เพื่อรายงานและสะท้อนให้เห็นถึงสมรรถนะด้านการศึกษาของประเทศไทยในเวทีโลก และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศให้สูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาศึกษาของประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับบริบท แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี การวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางการศึกษาในภาพรวมของประเทศจำเป็นต้องติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติที่ได้กล่าวมาแล้ว และทำการวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางการศึกษาบนฐานพื้นฐานข้อมูลที่ครบถ้วน จึงจะทำให้การวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางการศึกษามีความทันสมัย ทันสถานการณ์ รองรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ปัจจุบัน สะท้อนสภาพที่แท้จริงของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และสามารถจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษา จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับแนวนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล เพื่อที่จะทำให้การจัดการศึกษามีความเป็นเอกภาพ และสามารถขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรม และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้สังคมไทยต้องปรับเปลี่ยนชีวิตให้เข้ากับวิถีชีวิตใหม่ หรือ New Normal จึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นการดำเนินการเพื่อ “ปลดล็อก ปรับเปลี่ยน เปิดกว้าง” ดังนี้

- ปลดล็อก กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้สามารถดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงการบริหารการศึกษาของประเทศให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

- ปรับเปลี่ยน หลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ปรับเปลี่ยนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center : HCEC) เพื่อให้ครู UpSkill และ ReSkill ของตนเองได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ เพื่อส่งต่อความรู้ไปยังผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และคนที่มีคุณภาพ

- เปิดกว้าง เสรีทางการศึกษาให้ภาคเอกชนที่มีคุณภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ร่วมประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center : HCEC) จากแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Education Excellence Platform : DEEP) ให้ครอบคลุมผู้เรียนทั่วประเทศ

เพื่อนำไปสู่นักเรียนยกกำลังสองที่เน้นเรียนเพื่อรู้ พัฒนาทักษะเพื่อทำ ครูยกกำลังสองที่เน้นเพิ่มคนเก่งมาเป็นครู พัฒนาครูในระบบ ห้องเรียนยกกำลังสองที่เน้นเรียนที่บ้าน ถิ่นที่โรงเรียน หลักสูตรยกกำลังสองที่เน้นลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สื่อการเรียนรู้ยกกำลังสองที่เน้นเรียนผ่านสื่อผสมผสาน ผ่านช่องทางที่หลากหลาย ได้แก่ On-Site เรียนที่โรงเรียน Online เรียนออนไลน์ On-Air เรียนผ่านโทรทัศน์ DLTV และ On-Demand ซึ่งสามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา ที่มีอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์เชื่อมต่อ โรงเรียนยกกำลังสองที่มุ่งเน้นคุณภาพในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อความเป็นเลิศทางภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชนที่เน้นคุณภาพของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพื่อความเป็นเลิศและความเชี่ยวชาญที่สามารถตอบโจทย์ทักษะและความรู้ที่เพิ่มความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน

ในช่วงเวลา 5 – 10 ปีที่ผ่านมา สถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว รุนแรง อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษาปีละหนึ่งครั้ง ไม่เพียงพอและไม่ทันต่อสถานการณ์อีกต่อไป จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ในประเด็นที่หลากหลายขึ้น เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และสามารถแก้ไขปัญหาทางการศึกษาให้อย่างทันท่วงที ด้วยเหตุนี้ ในปี พ.ศ. 2559 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้เริ่มต้นจัดทำโครงการประชุมทางวิชาการ สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ขึ้นมาเป็นครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่สาธารณชนให้ความสนใจหรือส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา โดยใช้เวทีสภาการศึกษาเสวนาเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษา รวมทั้งนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการศึกษาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อันนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายในอนาคต กระบวนการเช่นนี้ เป็นการเปิดมิติใหม่ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมคิด ร่วมข้อเสนอ และร่วมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายไปพร้อมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้การพัฒนาการศึกษามีความต่อเนื่อง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้สร้างพื้นที่สาธารณะทางวิชาการเพื่อสื่อสาร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยที่สำคัญ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 2 โครงการ คือ

1) โครงการประชุมทางวิชาการ เรื่อง สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ติดตามความเคลื่อนไหว แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี และสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ

2) โครงการจัดการประชุมมหกรรมการศึกษาไทย “Education in Thailand” เพื่อเป็นเวทีสาธารณะในการเผยแพร่องค์ความรู้ทางการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และคณะกรรมการสภาการศึกษาที่ได้ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 รวมทั้งเป็นพื้นที่สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาไทยร่วมกัน และยังเป็นการศึกษา วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2564 และส่งเสริม และสนับสนุนให้การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และพอเพียง รวมทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาาร่วมกันของทุกภาคส่วน อันนำไปสู่การการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการศึกษาของประเทศส่งเสริมการมีส่วนร่วม

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี และสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

2.2) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และตัวอย่างความสำเร็จในการจัดการศึกษาภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศตามนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

2.3) เพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ

3) ขั้นตอนการดำเนินการ

3.1) ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี และสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ

3.2) กำหนดหัวข้อ/ประเด็นในการประชุมแต่ละครั้ง

3.3) จัดประชุมสภาการศึกษาเสวนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 6 ครั้ง

3.4) สรุปผลการประชุม

3.5) จัดทำรายงานสรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

4) จำนวนและระยะเวลาในการดำเนินงาน

4.1) จัดประชุมสภาการศึกษาเสวนา ในรูปแบบผสมผสานระหว่างการประชุมแบบ Onsite และ Online และถ่ายทอดสดการประชุมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสิ้น 8 ครั้ง ระหว่างเดือนมกราคม – กันยายน 2564

4.2) จัดประชุมมหกรรมการศึกษาไทย “Education in Thailand” ในรูปแบบผสมผสานระหว่างการประชุมแบบ Onsite และ Online และถ่ายทอดสดการประชุมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีระยะเวลาในการจัดงานทั้งสิ้น 3 วัน ระหว่างวันที่ 27 – 29 กันยายน 2564 โดยการประชุมแต่ละช่วงจะแบ่งเป็น

- พิธีเปิดการประชุม 1 ครั้ง เป็นเวลา 3 ชั่วโมง
- การเสวนาตามหัวข้อที่กำหนด 17 หัวข้อ หัวข้อละ 3 ชั่วโมง (4 ห้องย่อย)

ห้องประชุมย่อยที่ 1 ประเด็นการเสวนา : ประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษา
ประจำปี 2564 จำนวน 4 หัวข้อ

ห้องประชุมย่อยที่ 2 ประเด็นการเสวนา : การศึกษาตลอดช่วงชีวิต จำนวน
5 หัวข้อ

ห้องประชุมย่อยที่ 3 ประเด็นการเสวนา : การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา
จำนวน 6 หัวข้อ

ห้องประชุมย่อยที่ 4 ประเด็นการเสวนา : ห้องปฏิบัติการทางนโยบาย (Policy
Lab) จำนวน 2 หัวข้อ

5) กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการ ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการด้านการศึกษา และข้าราชการ/บุคลากรสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จำนวน 1,000 คน และผู้เข้าร่วมการประชุมทางออนไลน์ จำนวน 100,000 คน

6) ผลการดำเนินงาน

6.1) การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) จำนวนทั้งสิ้น 8 ครั้ง ในหัวข้อ การศึกษาในยุคดิจิทัล โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 999 คน และการประชุมแต่ละครั้งมีรายละเอียด ดังนี้

ครั้งที่ 1 เรื่อง ฟังเสียงครู : ปัญหาหน้างาน หรือ บริบทการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล
วันพฤหัสบดีที่ 4 กุมภาพันธ์ 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น. ณ ห้องศึกษิตสโมสร ชั้น 2 อาคาร 2
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 264 คน

- ปาฐกถาพิเศษเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ในหัวข้อ “ครูชนะ” ในยุคดิจิทัล
โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ชนิตา รัชชพลเมือง ประธานคณะกรรมการ
สภาการศึกษา ด้านการปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และ
พัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา

- การเสวนา เรื่อง **ฟังเสียงครู : ปัญหาหน้างาน หรือ บริบทการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล**
โดย **นางสาวศศิธร ศรีทองคำ** ครูโรงเรียนเทศบาล 4 (เขavnปรีชาอุทิศ)
นายอานนท์ แซ่เต็ง ครูโรงเรียนเซนต์คาเบรียล
ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยไร่สามัคคี
นายพรรษา ฉายกล้า ครูวิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์
นางสาวเยาวภา บุญญาธิการ ครู กศน.
ดำเนินรายการโดย **ดร.สวัสดี ภูทอง** ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา สกศ.

ครั้งที่ 2 เรื่อง **ฟังเสียงครู : การจัดการศึกษาในยุค Digital Transformation**
วันพุธที่ 25 มีนาคม 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น. ณ ห้องศึกษิตสโมสร ชั้น 2 อาคาร 2
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 170 คน

- ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง **ทิศทางการศึกษา ในยุค Digital Transformation**
โดย **รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ** ประธานคณะกรรมการปฏิรูป
ประเทศด้านการศึกษา
- การเสวนา เรื่อง **การจัดการศึกษาในยุค Digital Transformation**
โดย **นายแพทย์กฤษดา เรืองอารีรัชต์** เลขาธิการคณะกรรมการภาคีเครือข่าย
เพื่อการศึกษา
นายจิรัฏฐ์ แจ่มสว่าง ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี รุ่นที่ 2
นายสรวิศ ไพบูลย์รัตนกร ผู้ก่อตั้ง Saturday School
ดำเนินรายการ โดย **นายสุกิจ อุทินทุ** กรรมการสภาการศึกษา

ครั้งที่ 3 เรื่อง **พระมหาสมณานุสรณ์ พระเกียรติคุณในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า**
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส วันพฤหัสบดีที่ 8 เมษายน 2564 เวลา 13.00 – 16.45 น.
ณ ห้องประชุมศรีอยุธยา หอวิชาวุฒานุสรณ์ หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม
ทั้งสิ้น 151 คน

- การเสวนา เรื่อง **100 ปี การศึกษาภาคบังคับในประเทศไทย: บริบทจากอดีต**
สู่อนาคต
โดย **ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สิทธิ บุตรอินทร์** ราชบัณฑิต
ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ กรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์
รัชกาลที่ 6
Dr. Ethel Agnes P Valenzuela SEAMEO Secretariat Director
ดำเนินรายการ โดย **นายปานเทพ ลาภเกษตร** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ครั้งที่ 4 ในรูปแบบออนไลน์ เรื่อง EF กับเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล วันอังคารที่ 17 สิงหาคม 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น. โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 148 คน

- การเสวนา เรื่อง EF กับเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล

โดย นางธิดา พิทักษ์สินสุข กรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
นางสุภาวดี หาญเมธี กรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนัดดา ธนเศรษฐกร สถาบันแห่งชาติ
เพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

ครั้งที่ 5 ในรูปแบบออนไลน์ เรื่อง บทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการศึกษาในยุคดิจิทัล วันอังคารที่ 24 สิงหาคม 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น. โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 148 คน

- การเสวนา เรื่อง บทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการศึกษาในยุคดิจิทัล

โดย นายพิภพ พิทักษ์ศิลป์ ที่ปรึกษาประธานกรรมการบริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)

ดร.ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ รองกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส กลุ่มเซ็นทรัล
ดร.วรวุฒิ ไชยสร ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและวิชาการบริษัท ทู
คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ดำเนินรายการ โดย ดร.วิริยะ ฤกษ์พานิช นักวิชาการอิสระ EDUZONE

ครั้งที่ 6 ในรูปแบบออนไลน์ เรื่อง ฟังเสียงผู้บริหารสถานศึกษา: ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล วันอังคารที่ 31 สิงหาคม 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น. โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 170 คน

- ปาฐกถาพิเศษเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ในหัวข้อ “ผู้บริหารสถานศึกษา: ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล”

โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ชนิดา รักษ์พลเมือง ประธานคณะอนุกรรมการ
สภาการศึกษาด้านการปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนา
ผู้ประกอบการวิชาชีพครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา

● การเสวนา เรื่อง **ฟังเสียงผู้บริหารสถานศึกษา: ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลง**
ในยุคดิจิทัล

โดย **ดร.รัตนา แซ่เล้า** เจ้าหน้าที่โครงการอาวุโส นโยบายและการวิจัย
มูลนิธิเอเชีย

ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี

นางสาวนิศานาด ธรรมเกษิรัตนา ผู้อำนวยการโรงเรียนนานาชาติ
American International Bangkok School

นายเมธชนนท์ ประจวบลาภ รองผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้เซนตย์อห์น
บอสโก

รองศาสตราจารย์ **ดร.ประวิต เอรารวรรณ** เลขาธิการ ก.ค.ศ.

ดำเนินรายการโดย **ดร.วิริยะ ฤชชัยพานิช** นักวิชาการอิสระ EDUZONE

ครั้งที่ 7 ในรูปแบบออนไลน์ เรื่อง **ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษาเพื่อรองรับ**
อาชีพแห่งอนาคต วันอังคารที่ 7 กันยายน 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น. โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม
ทั้งสิ้น 170 คน

● บรรยายพิเศษ เรื่อง **ทิศทางและแนวโน้มอาชีพในอนาคต**

โดย **นางสาวชัตติยา อินทรวิชัย** ประธานเจ้าหน้าที่บริหารธนาคารกสิกรไทย

● การเสวนา เรื่อง **ฟังเสียงผู้บริหารสถานศึกษา: ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลง**
ในยุคดิจิทัล

โดย **นางพรกนก วิชาญวรรณ** ผู้อำนวยการ TMA Center for Competitiveness

ดร.อุดมธิปก ไพรเกษตร เลขาธิการสมาพันธ์ SME ไทย

นายเกรียงไกร เจริญกุล รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ดำเนินรายการ โดย **นายสุกิจ อุทินทุ** กรรมการสภาการศึกษา

ครั้งที่ 8 ในรูปแบบออนไลน์ เรื่อง **การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล**
ผู้เรียนในยุคโควิด – 19 วันอังคารที่ 14 กันยายน 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น. โดยมีผู้เข้าร่วม
ประชุมทั้งสิ้น 148 คน

● การเสวนา เรื่อง **การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียนในยุคโควิด – 19**

โดย **นายวสันต์ ปัญญา** ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองกระบี่

ดร.นาฏฤดี จิตรรังสรรค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจิตบุลี

นางสาวปรียา พิพิธภณท์ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารโรงเรียนสาธิตพัฒนา

ดำเนินรายการโดย **ดร.นิภาพร กุลสมบุรณ์** นักวิชาการอิสระ

6.2) ประชุมมหกรรมการศึกษาไทย “Education in Thailand” ประกอบด้วย ประเด็นการเสวนา/บรรยาย 4 หัวข้อ จำนวน 22 ประเด็น เกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษา และ ผลการดำเนินงานในการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมีผู้เข้าร่วม ประชุมทั้งสิ้น 999 คน และการประชุมแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

- มอบนโยบายการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
โดย **นางสาวตรีสุข เทียนทอง** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
- มอบนโยบายการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
โดย **คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช** รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
- มอบนโยบายการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
โดย **ดร.กนกวรรณ วิชาวัลย์** รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
- ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง การศึกษาเพื่อความยั่งยืน
โดย **ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย** องคมนตรี
- ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง การศึกษาไทยหลังโควิด - 19
โดย **ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์** อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

และการเสวนาแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น 17 หัวข้อ ดังนี้

ห้องประชุมย่อยที่ 1 ประเด็นการเสวนา : ประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาประจำปี พ.ศ. 2564 จำนวน 4 หัวข้อ

● เสวนา เรื่อง **ทิศทางปฏิรูปการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่ : สมรรถนะคนไทยสู่ คุณภาพสากล** วันที่ 27 กันยายน 2564 เวลา 13.00 – 16.00 น.

โดย **รศ.ดร.วราภรณ์ สามโกเศศ** ประธานกรรมการปฏิรูปประเทศ
ด้านการศึกษา

ดร.วิริยะ ฤกษ์พาณิชย์ นักวิชาการอิสระ

นายสุรพล ทิพย์เสนา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ดำเนินรายการโดย **นางสาวณัฐิกา นิตยาพร** ผู้อำนวยการกลุ่มนิติการ สกศ.

- เสวนา เรื่อง การเรียนรู้ในยุคโควิด เปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสได้อย่างไร วันที่ 28 กันยายน 2564 เวลา 09.00 – 12.00 น.

โดย **รศ.ดร.มารุต พัฒนาผล** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นางรัศมี จันทะเลิศ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองเกตุน้อย จ.ชลบุรี
นายร่มเกล้า ช่างน้อย ครูโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
นางอัญชะพัชร์ จินดานนท์ ตัวแทนผู้ปกครอง
นายณชพล จิ่งสำราญ ผู้แทนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
 โรงเรียนเทพศิรินทร์

ดำเนินรายการโดย **นางสาวณัชชาวีร์ วาณิชย์สุรางค์** ผู้ประกาศข่าว

- เสวนา เรื่อง How to สู่ DOE Thailand : บทเรียนจากสถานศึกษาร่วมคิดร่วมทำ นำเด็กไทยสู่ DOE วันที่ 28 กันยายน 2564 เวลา 13.00 – 16.00 น.

โดย **ศ. นกตล ร่มโพธิ์** ศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผศ. กอบสุข คงมนัส อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผศ. บุญชู บุญลิขิตศิริ รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิตและวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา

นายวิรพล วีระโชติวคิน CEO บริษัท เอ็ดไวซอรี จำกัด

ดำเนินรายการเสวนา โดย **ผศ. ฉัตรวรรณ ลัญฉวรรณนะกร** ประธานสาขาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- การเสวนา เรื่อง การศึกษากับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ วันที่ 29 กันยายน 2564 เวลา 09.00 – 12.00 น.

โดย **นายธีรนนท์ ศรีหงส์** ประธานสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย

นายพิรุณ กริมวงษ์รัตน์ รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน)

รศ. วิทยากร เชียงกุล อดีตคณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

นายสราวุฒิ อยู่วิทยา รองประธานกรรมการหอการค้าไทย

ดำเนินรายการโดย **นายสุกิจ อุทินทุ** กรรมการสภาการศึกษา

ห้องประชุมย่อยที่ 2 ประเด็นการเสวนา : การศึกษาตลอดช่วงชีวิต จำนวน 5 หัวข้อ

- เสวนา เรื่อง EF กับเด็กปฐมวัย : Can Do ครู่ทำได้ วันที่ 27 กันยายน 2564

เวลา 13.00 – 16.00 น.

โดย นางธิดา พิทักษ์สินสุข กรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
นางสุภาวดี หาญเมธี กรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
ผศ.ดร.ปณิตดา ธนเศรษฐกร สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและ
ครอบครัว

- เสวนา เรื่อง Platform การสอนออนไลน์ : แนวทางการประยุกต์ใช้และ
ตัวอย่างระดับประเทศ วันที่ 28 กันยายน 2564 เวลา 09.00 – 12.00 น.

โดย ดร.สวรส ธนาพรสังสุทธิ์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

นายวุฒิพล ทับธานี ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดศรีสะเกษ

นายอนันต์ คงชุม ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดพิษณุโลก

นางสาวหทัยภัทร โอสุวรรณ นักวิชาการอิสระ

ดร.จงกล เดชปั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนนครสวรรค์

นางสาววรรค์ สมประสงค์ ครูวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีฉะเชิงเทรา

ดำเนินรายการโดย ศ. ดร.เนาวนิตย์ สงคราม อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- เสวนา เรื่อง ร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบายแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับ
ผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วม วันที่ 28 กันยายน 2564 เวลา 09.00 – 12.00 น.

โดย ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ

รศ. ดร. ชนกนารถ บุญวัฒนกุล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผศ. ดร.มิ่งขวัญ คงเจริญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ดร.สถิตาพร คำสวด มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ดร.จินตนา ปรัสพันธ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ดำเนินรายการโดย นางสาวกรกมล จีงสำราญ นักวิชาการศึกษานานาชาติ
พิเศษ สกศ.

- เสวนา เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นที่เป็นฐาน การเตรียมกำลังงานคุณภาพสำหรับอนาคต วันที่ 28 กันยายน 2564 เวลา 13.00 – 16.00 น.

โดย **ดร.สุรพงษ์ เป้ากลาง** กรรมการและประธานหอการค้าจังหวัดปทุมธานี
ผศ. ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายนิรติกร แสงดี Creative Director สถาบันนโยบายสาธารณะ
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดำเนินรายการโดย **ผศ. ดร.ปริญญญา มีสุข** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

- การเสวนา เรื่อง ทวิภาคีกับการขับเคลื่อนประเทศตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา วันที่ 29 กันยายน 2564 เวลา 09.00 – 12.00 น.

โดย **ดร.อรรถพล สังขวาสี** รองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ดร.ศิริพรรณ ชุมนุ้ม อธิการบดีโรงเรียนการอาชีวศึกษา

ดร.ชมพูนุช บัวบังศรี ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร

นางประไพ นักรวัช ที่ปรึกษาอาวุโส สถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

ดร.สิริชัย นัยกองศิริ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคมาบตาพุด จ.ระยอง

ดำเนินรายการโดย **นายกวิน เสือสกุล** ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน
 การศึกษา

ห้องประชุมย่อยที่ 3 ประเด็นการเสวนา : การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา จำนวน
 6 หัวข้อ

- เสวนา เรื่อง ดัชนีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต วันที่ 27 กันยายน 2564 เวลา 13.00 – 16.00 น.

โดย **ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์** อดีตเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ อธิการบดีโรงเรียนการอาชีวศึกษา

ดร.ภูมิพัฒน์ รัตอนัน รองเลขาธิการ กศน.

ดร.วรชาติ เฉิดชมจันทร์ กรรมการสภาการศึกษา

ดำเนินรายการโดย **ดร.จอมทยาสนิธิ พงษ์เสฐียร** นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
 สกศ.

- เสวนา และ Workshop เรื่อง **พลิกโฉมการศึกษาของชาติด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม** : โครงการ mission แมวมอง แมวมณี วันที่ 28 กันยายน 2564 เวลา 09.00 – 12.00 น.

โดย นางสาววราลี เนติศรีวัฒน์ ผู้ก่อตั้งเพจ Inskru

นางสาวชลีพา ดุลากร ผู้แทนเพจ Inskru

นางสาวพริดา สุมานนท์ ผู้แทนเพจ Inskru

นางสาวสุริยุ ปืดไต้ ผู้แทนเพจ Inskru

นางสาวพรรณชนก ชมเชย ผู้แทนเพจ Inskru

ดำเนินรายการโดย นางสาวกรกมล จึงสำราญ นักวิชาการศึกษาคำนาฏการพิเศษ สกศ.

- เสวนา เรื่อง **ลดความเหลื่อมล้ำอย่างไร ให้เด็กไทยได้ไปต่อ** วันที่ 28 กันยายน 2564 เวลา 09.00 – 12.00 น.

โดย ลิบโทไชยยันต์ เกิดเหมาะ ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี

ดร.อุดม วงษ์สิงห์ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณภาพครู นักศึกษาครู และสถานศึกษา กสศ.

นายประดิษฐ์ แก้วยม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองหลวง-ซังสี่ จังหวัดเลย

นางสาวจรรยา เจ๊ะเที่ยง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะพลวย

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ดำเนินรายการโดย ศ. ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ ประธานอนุกรรมการ

สภาการศึกษาด้านการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

- เสวนา เรื่อง **การพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้เรียนอาชีวศึกษา** วันที่ 28 กันยายน 2564 เวลา 13.00 – 16.00 น.

โดย ดร.วณิชย์ อ่วมศรี อธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

นายนิทัศน์ วีระโพธิ์ประสิทธิ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคชลบุรี

นายบุญรัตน์ สว่างแจ่ม รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่

ดำเนินรายการโดย ดร.สุกิจ อุทินทุ กรรมการสภาการศึกษา

- เสวนา เรื่อง ถอดรหัสพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสู่โครงสร้าง ศธ. ใหม่ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา วิชาการ และสถานศึกษาที่เป็นอิสระ วันที่ 28 กันยายน 2564 เวลา 13.00 – 16.00 น.

โดย ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ดร.พิทักษ์ โสตถยาคม ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นางสาวปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร ประธานอนุกรรมการด้านสื่อสารและการมีส่วนร่วม

รศ. ประภาภัทร นิยม ประธานอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารบุคคล
นายสมศักดิ์ พะเนียงทอง ประธานอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารงบประมาณ

ดำเนินรายการโดย ดร.สวัสดี ภูทอง ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา

- เสวนา เรื่อง ผลผลิต คัดกรอง พัฒนาครู ผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทย 4.0 อย่างไร วันที่ 29 กันยายน 2564 เวลา 09.00 – 12.00 น.

โดย รศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ กรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

รศ.ดร.สมบัติ นพรักษ์ ประธานที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์/
ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย

รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา

นางสาวชลีพา ดุลยากร ผู้ก่อตั้งเพจ insKru

ดำเนินรายการ โดย ดร.วิริยะ ฤกษ์พานิชย์ นักวิชาการอิสระ

ห้องประชุมย่อยที่ 4 ประเด็นการเสวนา : ห้องปฏิบัติการทางนโยบาย (Policy Lab)
จำนวน 2 หัวข้อ

- เสวนา เรื่อง ข้อเสนอการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ความเข้าใจ ความเชื่อ หรือความมั่นคง วันที่ 27 กันยายน 2564 เวลา 13.00 – 16.00 น.

โดย ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ ผู้อำนวยการสำนักสถาบันสังคม สพฐ.

รศ. ดร.ปรีดี พิศภูมิวิถิ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

ผศ. พิพัฒน์ กระแจะจันทร์ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ว่าที่เรือดริธนวรรธน์ สุวรรณपाल ครูโรงเรียนราชดำริ

นายภาคิน นิมมานนรวงศ์ ครูโรงเรียนกำเนิดวิทย์

ดำเนินรายการโดย **นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ** นักวิชาการศึกษาคำนาฏการ
พิเศษ สกศ.

นายชัชวาล อัจฉมากุล นักวิชาการศึกษาคำนาฏการ สกศ.

- **เสวนา เรื่อง แผนการศึกษาแห่งชาติกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**

พ.ศ. ....

โดย **นางสาวจินางค์กูร โรจนนันต์** รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

ดร.ธงชัย ชิวปรีชา รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนกำเนิดวิทย์

นางสาววัฒนาพร สุขพรต ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและ

แผนการอุดมศึกษา

นายพิภพ พัทพ์ศิลป์ ที่ปรึกษาประธานกรรมการบริษัท บ้านปู จำกัด
(มหาชน)

นายเมธชนนท์ ประจวบลาภ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้เซนต์

ยอห์น บอสโก

ดำเนินรายการโดย **ดร.สมศักดิ์ ตลประสิทธิ์** อธิการสภาการศึกษา

บทที่ 2

5 ปี สภาการศึกษาเสวนา การศึกษาวิถีใหม่ในโลก การเรียนรู้ยุคดิจิทัล (New normal Education in Age of Digital Learning)

ตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา เวที OEC Forum ได้ดำเนินการไปแล้วทั้งสิ้น 38 ครั้ง และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จะดำเนินการอีก 8 ครั้ง โดยที่ผ่านมา การประชุม OEC Forum ได้นำเสนอประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาในหลากหลายมิติ หลากหลายนมมอง อาทิ ระบบการศึกษา กฎหมายการศึกษา คุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ความสามารถทางการแข่งขันด้านการศึกษา โดยได้รับเกียรติจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนมากหลากหลายสาขา โดยแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษา นโยบายและแผน และแนวโน้มการจัดการศึกษา จำนวน 11 ครั้ง
2. การจัดการเรียนการสอน จำนวน 8 ครั้ง
3. ความสามารถทางการแข่งขันทางการศึกษา จำนวน 6 ครั้ง
4. การพัฒนากำลังคนตลอดช่วงวัย จำนวน 4 ครั้ง
5. คุณภาพและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จำนวน 3 ครั้ง
6. งบประมาณทางการศึกษา จำนวน 3 ครั้ง
7. ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 3 ครั้ง

ในบทนี้จะรวบรวม และทบทวนให้เห็นถึงประเด็นทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมา รวมทั้งวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มทางการศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนี้

OEC Forum 2015 – 2016 จากข้อเสนอสู่นโยบาย

ปีแรกของการจัดประชุม OEC Forum เป็นช่วงเวลาเริ่มต้นของการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ซึ่งดำเนินการโดยสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และอยู่ระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) อยู่ในระหว่างการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่แทนฉบับเดิมที่ครบกำหนดการดำเนินการในปี พ.ศ. 2559 ขณะที่ นโยบายทางการศึกษาให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น ภายใต้แนวคิดที่ว่าไม่มีใครเข้าใจการจัดการศึกษาในพื้นที่ดีไปกว่าคนในพื้นที่นั่นเอง การจัดการศึกษาควรให้คนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาของตนเอง ภายใต้แนวคิดดังกล่าวนี้ ทำให้มีการจัดตั้งสำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนและเชื่อมต่อนโยบายทางการศึกษาจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นให้เกิดผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

การประชุม OEC Forum เริ่มต้นด้วยหัวข้อ **“มองไปข้างหน้าอย่างท้าทาย : บทบาทผู้นำการปฏิรูปการศึกษาของสภาการศึกษา”** เป็นการเริ่มต้นด้วยการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของ สกศ. ในการเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ โดยบทบาทของสภาการศึกษาควรเป็นเสนาธิการทางการศึกษา คลังสมอง ที่พึ่งด้านการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอิสระจากฝ่ายการเมือง และเป็นกลางทางการศึกษาที่สังคมยอมรับในทางวิชาการ ขณะที่ทิศทางในการปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีแผนแม่บท (Master Plan) ทางการศึกษาของชาติ ที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามฝ่ายการเมืองมีกลไกกำกับควบคุม มีอำนาจ ติดตาม ประเมินผลให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตามแผนแม่บท หากมีการเปลี่ยนแปลงต้องมีการวิจัยที่รองรับและสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน และการประชุม OEC Forum ในครั้งต่อมากจะเน้นที่ประเด็นทางการศึกษาที่กำลังเป็นปัญหาสำคัญและต้องรับแก้ไขโดยเร่งด่วนเป็นหลัก ดังนี้

- ประเด็นการปฏิรูปการศึกษา นโยบายและแผน และแนวโน้มการจัดการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง **“แผนการศึกษาแห่งชาติ : ถอดบทเรียนจากนานาชาติสู่ความสำเร็จ”** โดยมีผู้แทนจาก Unicef UNESCO และธนาคารโลกมีส่วนร่วมให้ความคิดเห็น โดยมีข้อเสนอว่า ควรเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม และประเด็นสำคัญที่ต้องกำหนดในแผน คือ คุณภาพ ความเท่าเทียมทางด้านการศึกษา และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน และมุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของการศึกษาไทย

- ประเด็นครูผู้สอน มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “วิกฤติครู : การสอบบรรจุครู ไร้คุณภาพจริงหรือ” การปฏิรูปการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการปฏิรูปครูเป็นอันดับแรก มากกว่าเรื่องโครงสร้าง การผลิตครูผลิตได้มากและบรรจุได้น้อย มีสถาบันผลิตครู 113 แห่ง ผลิตครูได้เฉลี่ยปีละ 50,000 – 60,000 คน แต่สามารถบรรจุได้เพียง 20,000 คน ที่เหลือตกค้าง ล้นตลาด จึงอาจต้องเปลี่ยนระบบการผลิตครูเป็นระบบปิดเพื่อควบคุมปริมาณและคุณภาพให้เกิด ความสมดุล ระบบการคัดเลือก ไม่ควรมีลักษณะเหมือนกันทั้งประเทศ เนื่องจากแต่ละพื้นที่มี ความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน

- ประเด็นความสามารถทางการแข่งขันด้านการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาในเวทีเศรษฐกิจโลก (WEF) พ.ศ. 2558 – 2559” ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวมอยู่อันดับ 32 จากการจัดอันดับ 140 ประเทศ โดยตัวชี้วัดด้านการศึกษาอยู่ในอันดับที่ไม่ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาที่อยู่ในอันดับที่ 90 หากสามารถพัฒนาการคุณภาพการศึกษา ให้ดีขึ้นได้ย่อมส่งผลต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้ ยังมีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “การศึกษาเพื่อสร้างผู้ประกอบการใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ” เนื่องจากเป็น ยุทธศาสตร์ที่สำคัญของรัฐบาลตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 การพัฒนาต้องมีแนวทางในการสร้าง สังคมผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีระบบกลไกเตรียมความพร้อม และบูรณาการการเรียนการสอนเรื่อง ความเป็นผู้ประกอบการในทุกระดับการศึกษา และผลักดันการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในแผน ของกระทรวงศึกษาธิการ

- ประเด็นเรื่องการจัดการเรียนการสอน มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “สะเต็ม ศึกษาในการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านสะเต็มศึกษาจากต่างประเทศที่มาเข้าร่วม การประชุมโต๊ะกลมไทย – สหรัฐฯ ครั้งที่ 7 นำเสนอบทเรียนที่สำคัญของแต่ละประเทศ โดยพบว่า ครูควรสอนในเชิงวิศวกรรมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้แก่เด็ก เสริมทักษะในการสร้างนวัตกรรม สร้างโจทย์ความท้าทายใหม่ ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ต้องเน้นการพัฒนาศักยภาพของศึกษานิเทศก์และครูผู้สอน รวมทั้งปรับการใช้หลักสูตร การเรียนการสอนรวมทั้งคู่มือครูให้เหมาะสมกับสะเต็มศึกษา จึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอน แบบสะเต็มศึกษาประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ประเด็นภาษาอังกฤษเป็นประเด็นสำคัญและ เป็นอีกหนึ่งจุดอ่อนของนักเรียนไทย จึงได้มีการจัดการประชุม OEC Forum เรื่อง “เด็กไทย เก่งอังกฤษได้ ไม่ใช่เรื่องยาก” สาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กไทยไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้เกิดจาก ความวิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่น กลัวถูกผิด ครูจึงควรวางวิธีการดึงศักยภาพที่อยู่ภายในตัวเด็ก ออกมาให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง จนเกิดความเชื่อมั่น และความกล้าที่จะพูดสื่อสารด้วย ภาษาอังกฤษสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง

- ประเด็นเรื่องงบประมาณทางการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “เรียนฟรี ใครได้ ใครเสีย” แม้รัฐธรรมนูญจะกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาให้แก่เด็กทุกคนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ยังมีเด็กอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กยากจน และเด็กด้อยโอกาสต่าง ๆ จึงควรมีการจัดทำแผนที่คนจนเพื่อที่สนับสนุนให้เด็กเหล่านั้นเข้าสู่ระบบการศึกษา และมีมาตรการส่งเสริมให้เด็กด้อยโอกาส คงอยู่ในสถานศึกษาโดยไม่ออกจากสถานศึกษาก่อนวัยอันควร นอกจากนี้ยังมีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “ระบบการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาสำหรับประเทศไทย” โดยกองทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (กยศ.) เป็นเครื่องมือสำคัญารช่วยเหลือผู้เรียนที่ยากจนให้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและปริญญาตรี แต่ผลการดำเนินการในปัจจุบันมีผู้กู้ไม่ชำระหนี้คืบเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้หนี้สาธารณะภาครัฐเพิ่มสูงขึ้น ทางออกประการหนึ่งควรยกเลิกระบบกองทุน กยศ. และเปลี่ยนมาใช้ระบบกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) ที่ผู้กู้ยืมเงินชำระคืนเงินกู้เมื่อมีรายได้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำ โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาปลอดหนี้ และให้ผู้กู้ชำระคืนเงินกู้ผ่านระบบการเสียภาษีเงินได้ของกรมสรรพากร

- ประเด็นเรื่องการพัฒนากำลังคนตลอดช่วงวัย มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “ระบบการคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษากับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย” ปัจจุบันระบบการคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษามีหลากหลายและไม่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาและส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ทำให้นักเรียนหนีห้องเรียนเพื่อไปเรียนกวดวิชา ระบบการคัดเลือกที่ดีต้องสามารถขึ้นนำการเรียนการสอนในตรงเรียนได้ เปิดโอกาสให้เกิดความเท่าเทียมกันทั้งในเรื่องเวลา ค่าใช้จ่าย และการแข่งขัน นักเรียนมีสิทธิในการเลือกมากกว่า 1 ครั้ง และมหาวิทยาลัยมีโอกาสในการเลือก นอกจากนี้ ยังจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “สมรรถนะเด็กปฐมวัยไทย : ก้าวไกลสู่มาตรฐานอาเซียน” การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ จึงต้องมีการกำหนดสมรรถนะเด็กปฐมวัยที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับพัฒนาการของแต่ละช่วงวัย โดยครูและผู้ปกครองถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการตามสมรรถนะของเด็กปฐมวัย

OEC Forum 2016 – 2017 บทบาทการศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0

ปีที่ 2 ของการจัดประชุม OEC Forum เป็นช่วงเวลาที่ยุทธธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันประกาศใช้ มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ขึ้นมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศของทุกส่วนราชการ นอกจากนี้ ด้านการศึกษาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ทำหน้าที่ในการปฏิรูปการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ขณะที่รัฐบาลกำลังขับเคลื่อนนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งการศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ นโยบายดังกล่าวประสบความสำเร็จ สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นหลักของการประชุม OEC Forum ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ซึ่งประกอบด้วยการประชุม จำนวน 10 ครั้ง ดังนี้

- ประเด็นการปฏิรูปการศึกษา นโยบายและแผน และแนวโน้มการจัดการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง **“บทบาทการศึกษากับการเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0”** การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการก้าวสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง โดยระบบการศึกษาสร้างผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ กระบวนการเรียนรู้จะเน้นการสอนแบบ Active Learning การประชุม OEC Forum เรื่อง **“การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในยุคดิจิทัล”** การศึกษาทางไกลจะก้าวเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน ทุกคนจะสามารถเรียนรู้และเรียนผ่านระบบออนไลน์จนสามารถรับวุฒิการศึกษาในระดับต่าง ๆ ได้คนที่มีความรู้และพื้นที่ ซึ่งรัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล การประชุม OEC Forum เรื่อง **“รัฐธรรมนูญกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษา”** แม้ประเทศไทยจะพยายามพัฒนาระบบการศึกษาตามตัวอย่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ แต่ผลลัพธ์ที่ได้กลับไม่เป็นที่น่าพอใจสาเหตุสำคัญ คือ คนไทยไม่มีวินัย ไม่มีสำนึกของความรับผิดชอบร่วมกันต่อสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นฐานคิดหลักอย่างหนึ่งเกี่ยวกับบทบัญญัติด้านการศึกษาในรัฐธรรมนูญ การประชุม OEC Forum เรื่อง **“Inclusive Education in Thailand : Policy to Practice”** การศึกษาเรียนรวมเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ สิ่งสำคัญของการศึกษาเรียนรวม คือ การให้คุณค่าแก่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ควรตัดสินเด็กจากความพิการ หรือความด้อยโอกาสต่าง ๆ ทักษะคิดของครูต้องเอาใจใส่เด็กที่มีความแตกต่างกัน มุ่งเน้นที่ความสามารถของเด็กเป็นหลัก มีการจัดทำแผนการเรียนสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ ในทุกหัวการประชุมจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูว่าจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ นโยบายนั้นประสบความสำเร็จ การประชุม OEC Forum เรื่อง **“บทบาทของการศึกษนอกระบบ กับการพัฒนา**

ประเทศไทย 4.0” การจัดการศึกษาโดยรัฐต้องใช้ระยะเวลาและกระบวนการมาก แตกต่างจากเอกชนที่มีศักยภาพ มีความคล่องตัว และปรับตัวได้รวดเร็วกว่าภาครัฐ การศึกษาเอกชนนอกระบบสามารถปรับตัวและเคลื่อนตัวได้อย่างรวดเร็วตอบสนองความต้องการของประเทศ สามารถทำเป็นอาชีพหรือเรียนเพื่อเสริมทักษะได้ และมีหลักการที่สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และสอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ตามนโยบายของรัฐบาล

- ประเด็นความสามารถทางการแข่งขันด้านการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง **“การพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษสู่ศักยภาพการแข่งขันของประเทศ”** ในต่างประเทศหลายประเทศมีรูปแบบการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษที่ชัดเจน เช่น จัดห้องเรียนพิเศษ หรือโรงเรียนเฉพาะทางเป็นการเฉพาะ แต่ประเทศไทยยังไม่มี การดำเนินการอย่างเป็นระบบ ทำให้ยังไม่ได้รับประโยชน์จากกลุ่มบุคคลเหล่านี้มากนัก รวมทั้งบุคคลเหล่านี้ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพสูงสุด จึงเป็นอีกหนึ่งนโยบายสำคัญที่รัฐควรให้ความสำคัญเพื่อให้กลุ่มผู้มีความสามารถเป็นกำลังสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

- ประเด็นเรื่องงบประมาณทางการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง **“ค่าใช้จ่ายภาครัฐด้านการศึกษา : บทเรียนจากประเทศไทยและนานาชาติ”** การสร้างเครื่องมือการสำรวจติดตามการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ เป็นกลไกที่จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษาของภาครัฐให้ดีขึ้น นอกจากนี้ การจัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับนักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน จะเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่จะลดความเหลื่อมล้ำให้เด็กยากจนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้เพิ่มมากขึ้น

- ประเด็นเรื่องการพัฒนากำลังคนตลอดช่วงวัย มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง **“การพัฒนากำลังคนเพื่อสนองความต้องการของประเทศยุคไทยแลนด์ 4.0”** Disruptive Technology ทำให้ภาคเอกชนได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก การทำงานในอนาคตไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่เฉพาะสถานที่ทำการต้องสามารถทำงานได้อย่างไม่จำกัดเวลาและสถานที่ด้วยการใช้สมาร์ตโฟนและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในระบบนิเวศใหม่ ดังนั้นการพัฒนากำลังคนในปัจจุบันต้องสร้างทักษะพื้นฐาน 4 ประการ คือ 1) ทักษะด้านดิจิทัล 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยี 3) ทักษะการทำงานเป็นเครือข่าย และ 4) ทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การประชุม OEC Forum เรื่อง **“การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ”** สังคมไทยจะเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ภายในปี 2564 การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการลดปัญหาผู้สูงอายุในชุมชน และสร้างความสุข รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ออกจากบ้านมาประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุคุณภาพชีวิตที่ดีมีอายุยืนยาว รู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง การประชุม OEC Forum เรื่อง **“ทิศทางการศึกษาเฉพาะทางเพื่อผลิตกำลังคนตามความต้องการของประเทศ”** การศึกษาเฉพาะทางับเป็นประเด็นสำคัญ

ในการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากเป็นการผลิตที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งรัฐควรวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งความต้องการครูอาจารย์ ด้านการศึกษาเฉพาะทางที่มีคุณภาพ เพื่อวางแผนอัตรากำลังและป้องกันปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษา

OEC Forum 2018 รวมพลังพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย พ.ศ. 2561

ปีที่ 3 ของการจัดประชุม OEC Forum เป็นช่วงเวลาเริ่มต้นของการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ซึ่งเป็นจัดทำแผนการพัฒนาประเทศในระยะยาวของประเทศไทย รวมทั้งมีการประกาศใช้แผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 11 ด้าน เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งกลายเป็นประเด็นสำคัญของการประชุม OEC Forum ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ซึ่งประกอบด้วยการประชุม จำนวน 5 ครั้ง ดังนี้

- ประเด็นการปฏิรูปการศึกษา นโยบายและแผน และแนวโน้มการจัดการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง **“บุพเพสันนิวาสกับความรู้ทางประวัติศาสตร์”** นโยบายรัฐบาลต้องการให้คนไทยเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นการเสริมสร้างพลังสามัคคี ก่อให้เกิดความรู้สึกรักชาติบ้านเมืองเพิ่มมากขึ้น และการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ต้องปรับให้เป็นปัจจุบันตามยุคสมัย ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีวิธีคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการพัฒนาไปสู่ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์
- ประเด็นครูผู้สอน มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง **“การปฏิรูปครูทั้งระบบ”** ในการแก้ไขวิกฤติเรื่องครู ต้องดำเนินการโดย 1) ปฏิรูประบบและรูปแบบการผลิตครูให้สามารถผลิตครูสมรรถนะสูงที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต 2) ปฏิรูประบบการคัดกรองครู ให้ไม่มีการสอบมากเกินไป ส่วนการคัดกรองครูเข้าสู่สถานศึกษา ควรใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐาน 3) ปฏิรูปการใช้ครู ให้สถานศึกษาได้ครูที่มีคุณภาพและต้องต่อความต้องการของสถานศึกษา และ 4) ปฏิรูประบบและรูปแบบการพัฒนาครู ให้มีการสร้างเครือข่ายการพัฒนาครูในระดับพื้นที่ และให้ตรงต่อความต้องการจำเป็นของครูและสถานศึกษา
- ประเด็นเรื่องจัดการเรียนการสอน มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง **“รวมพลังสรรค์สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)”** PLC เป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 PLC จะช่วยให้ครูไม่ต้องทำงานอย่างโดดเดี่ยว โดยการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในวิชาชีพครูให้เกิด

การร่วมแบ่งปันความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของผู้เรียน หน่วยงานต้นสังกัดจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนการทำ PLC ในสถานศึกษาทุกระดับตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา การจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “โรงเรียนร่วมพัฒนา : พลังขับเคลื่อนจากภาคเอกชน” โรงเรียนร่วมพัฒนาเป็นแนวทางความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคเอกชน ให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน เป็นศูนย์กลางพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนรอบโรงเรียน รวมทั้งเป็นการฝึกและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นการเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพให้ผู้เรียน ซึ่งรัฐควรศึกษาและถอดบทเรียนต้นแบบโรงเรียนร่วมพัฒนาที่ประสบความสำเร็จและขยายผลไปยังสถานศึกษาที่มีความสนใจให้มากที่สุด

- ประเด็นการคุณภาพและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O – NET และ PISA” ผลการทดสอบ O – NET และ PISA เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนไทย แต่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอต้องพัฒนาคุณภาพผู้สอนด้วย กระทรวงศึกษาธิการควรนำผลการทดสอบ O – NET ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาในภาพรวมมากกว่านำมาใช้ในการตัดสินการเรียนของเด็กและครู ขณะที่การทดสอบ PISA มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยประเทศส่วนใหญ่ที่มีการพัฒนาผลคะแนนการประเมินสูงขึ้น เกิดจากการให้ความสำคัญกับครู รวมทั้งมีนโยบายการเพิ่มชั่วโมงการอ่านให้มากขึ้น เพราะทักษะการอ่านจะเป็นพื้นฐานที่ต่อยอดและพัฒนาไปสู่ทักษะอื่นทั้งหมด

OEC Forum 2019 จากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2562

ปีที่ 4 ของการจัดประชุม OEC Forum มีการประกาศใช้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งสิ้น 23 แผน รวมทั้งมีการประกาศใช้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา นอกจากนี้ยังเกิดความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการแยกสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาออกจากกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อไปรวมกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดตั้งเป็นกระทรวงใหม่ คือ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เพื่อรับผิดชอบในการดูแลการจัดการอุดมศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การประชุม OEC Forum ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ซึ่งประกอบด้วยการประชุม จำนวน 6 ครั้ง ดังนี้

- ประเด็นการปฏิรูปการศึกษา นโยบายและแผน และแนวโน้มการจัดการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “การศึกษาตลอดชีวิตกับความท้าทายใหม่ในยุคดิจิทัล” สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเข้าห้องเรียนก็สามารถเรียนรู้ได้ รู้สึกสนุก รัก และมีอิสระในการเลือกสิ่งที่ตนเองชอบ ขณะที่ “ครู” เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากครูต้องทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และรู้วิธีที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนให้ครูและผู้เรียนได้เรียนรู้และบริหารจัดการความรู้ได้อย่างดียิ่งขึ้น การจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “ยุทธศาสตร์ชาติสู่แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา” ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความสุข ซึ่งการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการพัฒนาคน การศึกษาไทยมีปัญหาหลัก 4 ประการ คือ คุณภาพ ความเหลื่อมล้ำ ความสามารถในการแข่งขัน และประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสลับซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องมีแผนที่ชัดเจน ต่อเนื่องในระยะยาว การจะปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจำเป็นต้องใช้วงจรควบคุมคุณภาพซึ่งประกอบด้วย การวางแผน เพื่อนำไปปฏิบัติตามแผน มีการประเมิน ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนดังกล่าว และปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

- ประเด็นคุณภาพและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “ความเหลื่อมล้ำกับคุณภาพการศึกษา” ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาไทย การจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการศึกษา จาก Education for All เป็น Quality Education for All ทุกคนไม่ว่าจะมีภูมิฐานะ ฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไร ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพตามที่ต้องการ แนวทางหนึ่งในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ คือ ต้องกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ ด้านคุณภาพ ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยิ่ง เนื่องจากได้รับงบประมาณอุดหนุนรายหัวไม่เพียงพอ อีกทั้งโรงเรียนขนาดเล็กจะประสบปัญหาจำนวนครูไม่ครบชั้นและไม่ครบรายวิชา

- ประเด็นเรื่องการจัดการเรียนการสอน มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “ทำไมต้องหลักสูตรฐานสมรรถนะ” การปรับทิศทางการจัดการเรียนการสอนสู่การพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนของผู้เรียน เป็นแนวทางที่กำหนดไว้ในการปฏิรูปการศึกษา การศึกษาฐานสมรรถนะเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด เป็นการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง การปรับหลักสูตรเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะต้องมีความชัดเจนและเปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถ

ปรับใช้ได้ตามบริบทของตน จึงจะทำให้หลักสูตรฐานสมรรถนะประสบความสำเร็จ การจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “พลิกโฉมการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม” การพัฒนาการศึกษาแบบเปิดในรูปแบบ Thai MOOC เป็นการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดเพื่อมวลชนที่กำลังเป็นที่นิยมไปทั่วโลก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความสะดวก การเรียนการสอนในอนาคตจะเรียนผ่านระบบดิจิทัลมากขึ้น รัฐบาลจึงควรสนับสนุนและพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อรองรับการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ๆ รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมจัดหลักสูตรที่ตรงต่อความต้องการของผู้เรียนและอาชีพที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “สอน Coding อย่างไร ให้ประสบความสำเร็จในสถานศึกษา” เนื้อหาการเรียนการสอน Coding ประกอบด้วย วิทยาการคำนวณและเครื่องมือดิจิทัล เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทอย่างสูงในชีวิตประจำวันของคน และมีการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการอำนวยความสะดวกและการดำรงชีวิตปลายทางของการเรียน Coding ไม่ต้องการให้เด็กสามารถเขียนโปรแกรมหรือถอดรหัสต่าง ๆ ได้ แต่ต้องการสร้างให้เด็กมีทักษะการวางแผน การคิดวิเคราะห์ การคิดเป็นเหตุเป็นผล อันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

OEC Forum 2020 การศึกษายกกำลังสอง

ปีที่ 5 ของการจัด OEC Forum อยู่ในช่วงเวลาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ที่เข้ามาทำให้กิจกรรมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนทำให้ต้องมีการจัดทำแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด - 19 พ.ศ. 2564 – 2565 ในทางนโยบายมีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษารุ่นใหม่เข้ามาสานต่อการปฏิรูปการศึกษาจากคณะกรรมการชุดเดิม มีการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สำหรับกระทรวงศึกษาธิการมีการกำหนดนโยบายเรื่อง การศึกษายกกำลังสอง เป็นแนวทางหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ทำให้การประชุม OEC Forum ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ใช้นโยบายการศึกษายกกำลังสอง เป็นหัวข้อหลักในการจัดประชุม ซึ่งประกอบด้วยการประชุมจำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง ดังนี้

- ประเด็นการปฏิรูปการศึกษา นโยบายและแผน และแนวโน้มการจัดการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “AI นวัตกรรมพลิกโลกการศึกษา” เครื่องยนต์สำคัญในการพัฒนาประเทศอยู่ที่การอุดมศึกษา วิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งสามส่วนต้องพัฒนาอย่างสมดุล การใช้ AI เป็นเครื่องพลีระบบการศึกษาเป็นเรื่องท้าทาย แต่ปัจจุบันมีผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับ AI อยู่ไม่น้อยมาก เป็นโจทย์สำคัญของระบบการศึกษาที่จะผลิตและพัฒนากำลังคนให้รองรับ

การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีทันสมัยประเภทต่าง ๆ ถูกพัฒนาให้ทำงานประสานกัน กลายเป็น AI คอยอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การเตรียมความพร้อมตั้งแต่เด็ก จนถึงสูงวัยเป็นสิ่งสำคัญ การเรียนแบบ Project based learning และ Problem based learning เป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ ครูควรนำสถานการณ์ในชีวิตประจำวันมาเป็นบทเรียนให้เด็ก รู้จักแก้ไขปัญหาจริง สอนให้เด็กรู้จัก เข้าใจและคุ้นเคยกับเทคโนโลยีต่าง ๆ และประยุกต์ใช้งาน ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

- ประเด็นคุณภาพและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “ยกกำลังสองโรงเรียนขนาดเล็กด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มและโรงเรียนช่วงชั้น” โรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กมีหลากหลายแนวทาง การปรับเปลี่ยนโรงเรียนขนาดเล็กเป็นโรงเรียนช่วงชั้นเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ทำได้โดยไม่ต้องยุบหรือควบรวมโรงเรียน โรงเรียนช่วงชั้น คือ การจำกัดให้โรงเรียนเปิดสอนเฉพาะช่วงชั้นใดช่วงชั้นหนึ่งเพียง 3 ปี ซึ่งจะทำให้ครูออกแบบการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น มีจำนวนนักเรียนต่อชั้นมากขึ้น สามารถดูแลนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ไม่เกิดปัญหาการแย่งเด็กนักเรียน แต่อาจมีข้อจำกัดเรื่องการเดินทางระหว่างโรงเรียน ต้องมีระบบโรงเรียนเครือข่ายเพื่อส่งต่อนักเรียนจากช่วงชั้นหนึ่งไปอีกช่วงชั้นหนึ่ง จึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความต่อเนื่อง อีกแนวทางหนึ่งคือ การนำดิจิทัลแพลตฟอร์มเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา โดยดิจิทัลแพลตฟอร์มจะเป็นเครื่องมือช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะสำคัญเป็นรายบุคคลได้ อย่างไรก็ตาม การนำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้ต้องมีโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อม มีครูที่ช่วยแนะนำในการเรียนการสอน รวมทั้งมีการจัดทำเนื้อหาในรูปแบบดิจิทัล สิ่งเหล่านี้เป็นโจทย์สำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการต้องเร่งดำเนินการเพื่อลดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่

- ประเด็นครูผู้สอน มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “ยกกำลังสองครูยุคใหม่ผ่านมุมมองของผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชน” ครูเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการสร้างคนสู่ความเป็นเลิศ ครูยุคใหม่ต้องปรับตัวให้ก้าวทันโลกและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถพัฒนาตนเองโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สร้างความเข้มแข็งให้กับนักเรียน สอนให้นักเรียนรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของผู้ปกครองและเยาวชน ครูที่ผู้ปกครองและเยาวชนต้องการต้องเป็นครูที่เปิดใจ เข้าใจและรับรู้ความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กมีความไว้วางใจ และสามารถขอคำแนะนำกับครูได้ในทุกเรื่อง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กกล้าคิด กล้าตั้งคำถาม มีกระบวนการคิดวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น ครูต้องกระตุ้นให้เกิดห้องเรียนแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนร่วมกันค้นหา ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มิใช่ครูคือผู้สอน ผู้ให้ แต่เพียงอย่างเดียว แต่ครูต้องเป็นผู้รับที่รับรู้ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

มาปรับกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของผู้เรียนและหลักสูตรการศึกษา

- ประเด็นความสามารถทางการแข่งขันด้านการศึกษา มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “ยกกำลังสองศักยภาพผู้เรียน ผ่านการประเมินที่หลากหลาย” การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน ต้องจัดการศึกษารูปแบบพหุปัญญา ซึ่งหมายถึง ไม่มีหลักสูตรสำเร็จสำหรับทุกคน การเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนต้องกระทำเป็นรายบุคคล โดยมีครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่บนเนื้อหาเดิม ทำทนายให้เด็กคิดต่อยอดนวัตกรรม ปรับเปลี่ยนห้องเรียนเป็น Active learning การวางระบบในการส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่มีความสามารถพิเศษต้องเริ่มต้นตั้งแต่การคัดกรอง การพัฒนา และการประเมินผล สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยการประเมินที่หลากหลาย เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา เปิดโอกาสให้ครูเป็นผู้ออกแบบการประเมินร่วมกับผู้เรียนอย่างอิสระ มีการสังเกตและประเมินควบคู่ระหว่างกระบวนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสะท้อนผลไปสู่การปรับกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “ยกกำลังสองสมรรถนะการศึกษาของประเทศผ่านมุมมองดัชนีตัวชี้วัดการศึกษานานาชาติ” การพัฒนาสมรรถนะการศึกษาของประเทศต้องมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพบุคคลสู่ความเป็นเลิศในแบบฉบับของแต่ละบุคคล เปลี่ยนระบบการศึกษาให้เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ เข้าใจอุปทานเพื่อตอบโจทย์อุปสงค์ทางการศึกษา ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับนานาชาติ ทั้งที่จัดโดย IMD และ WEF ชี้ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาเป็นตัววัดชี้วัดความสามารถในการแข่งขันโดยรวมของประเทศ ประเทศไทยประสบปัญหาการพัฒนาแรงงานให้มีทักษะการทำงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการต้องแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน และโจทย์ที่ท้าทายของการจัดการศึกษา คือ จะทำอย่างไรที่จะทำให้ระบบการศึกษาสร้างทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ในขณะที่ครูยังไม่เคยผ่านการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างสรรค์เพื่อให้ได้สิ่งเหล่านี้ให้แก่เด็ก ไม่ว่าจะ เป็นหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และการประเมิน/สอบ

- ประเด็นเรื่องการจัดการเรียนการสอน มีการจัดประชุม OEC Forum เรื่อง “ยกกำลังสองการจัดการเรียนการสอนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชน” การสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับการจัดการเรียนการสอน แต่การจะสร้างระบบนิเวศที่ดีได้นั้นจะต้องเกิดจากครูที่มีคุณภาพ อันหมายถึง ครูที่มีจิตวิญญาณ ความเป็นครู มีความรู้ดี มีเทคนิคของการสร้างการเรียนรู้ ต้องได้รับความไว้วางใจจากเด็ก นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายเชิงพื้นที่ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน และนำไปสู่การมีงานทำเมื่อเด็กสำเร็จการศึกษาแล้ว

ตลอดช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา การประชุม OEC Forum ได้นำเสนอประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่มีความสำคัญเป็นจำนวนมาก และยังเปิดพื้นที่ให้บุคลากรที่มีความสนใจด้านการศึกษาทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมคิดร่วมสร้างข้อเสนอทางการศึกษาเป็นจำนวนมาก และได้ข้อสังเกต บทเรียน ดังนี้

1) การประชุม OEC Forum ในแต่ละปี จึงมีจุดเน้นที่หลากหลายตามสถานการณ์ของแต่ละช่วงเวลา ซึ่งในหลากหลายประเด็นของการประชุมได้กลายมาเป็นสาระสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ บางส่วนได้กลายมาเป็นหลักการในการจัดการศึกษาที่บรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และแผนปฏิรูปประเทศในเวลาถัดมา สะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ และผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมของการประชุม OEC Forum

2) บทบาทสภาการศึกษา ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งเป็นผลมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงานของกระทรวงศึกษาธิการ เกิดเป็นหน่วยงานหลัก 5 องค์กร โดยรวบรวมเอาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มาอยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมุ่งหวังให้ สกศ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการวางแผนการศึกษาในภาพรวมของประเทศ ทำหน้าที่ชี้แนะ และผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษา ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สกศ. นำเสนอนโยบาย แผนการศึกษา และองค์ความรู้ทางการศึกษาเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนนโยบาย แผน และองค์ความรู้ต่าง ๆ สู่การปฏิบัติยังเป็นจุดอ่อนที่ สกศ. ต้องพัฒนาและสร้างกลไกในขับเคลื่อนนโยบาย แผน และองค์ความรู้ให้เห็นผลเป็นรูปธรรมเพิ่มมากขึ้น

3) การปฏิรูปการศึกษาต้องปฏิรูปอะไร บทเรียนการปฏิรูปการศึกษาที่มีการอภิปรายบ่อยครั้งมากในการประชุม OEC Forum คือ การปฏิรูปการศึกษาต้องไม่ใช่การปฏิรูปที่โครงสร้างหน่วยงาน แต่ต้องให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ และการปฏิรูปครูเป็นหลัก นอกจากนี้ การปฏิรูปการศึกษาต้องมีการจัดลำดับความสำคัญ โดยปฏิรูปครูเป็นอันดับแรก โดยการปฏิรูปครูต้องปฏิรูปทั้งระบบ ตั้งแต่กลไกและระบบการผลิต การคัดกรอง การใช้ และการพัฒนาอย่างครบวงจร เน้นการผลิตและพัฒนาในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ ต่อมา คือ การปฏิรูปผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาการศึกษาและการปรับปรุงคุณภาพครูในโรงเรียน ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดของผู้บริหาร สูดท้ายจึงปฏิรูประบบบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เน้นการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาลงสู่พื้นที่ เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระ และคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษา เมื่อสามารถปฏิรูป 3 สิ่งนี้ได้แล้ว การปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการปฏิรูปการศึกษาจะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

4) หนึ่งในเป้าหมายของการจัดการประชุม OEC Forum ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง คือ การพัฒนาผลอันดับการจัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศที่จัดโดยสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาการจัดการ (IMD) โดยหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญด้านการศึกษา คือ ตัวชี้วัดการสำรวจความคิดเห็นของภาคเอกชนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศ ตลอดระยะเวลาการจัด OEC Forum 5 ปีที่ผ่านมา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาให้ความสำคัญกับความสามารถทางการแข่งขันมาโดยตลอด โดยได้มีการเชิญผู้แทนภาคเอกชนเข้ามารับรู้ รับทราบความก้าวหน้าในการดำเนินการด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมาโดยตลอด ตลอดจนเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอในการพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาพลักษณ์ในการจัดการศึกษาของประเทศไทยในมุมมองของภาคเอกชนดีขึ้น

บทที่ 3

สรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum)

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ภายใต้หัวข้อ **การศึกษาวิถีใหม่ในโลกการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (New normal Education in Age of Digital Learning)** ซึ่งเป็นการประมวลผลประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการจัดการศึกษาทั้งในเรื่องคุณภาพการศึกษา โอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ เมื่อผนวกกับการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ที่ระบาดต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลากว่า 2 ปี กลายเป็นตัวเร่งให้กระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาจะเร่งปรับตัวและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถเดินหน้าต่อไปได้ในสถานการณ์โควิด - 19 โดยการประชุม OEC Forum ในปีงบประมาณนี้จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสร้างความความเข้าใจ และขับเคลื่อนนโยบายการศึกษากำลังสอง โดยมีการจัดประชุม OEC Forum และยังเป็นการเปิดเวทีทางวิชาการสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้สนใจร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประชุมนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อไป การประชุม OEC Forum ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จัดไปทั้งสิ้น 8 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1 ฟังเสียงครู สู่นโยบาย “ครูชนะ” ในยุคดิจิทัล
- ครั้งที่ 2 การจัดการศึกษาในยุค Digital Transformation
- ครั้งที่ 3 100 ปี การศึกษามาศึกษาในประเทศไทย บริบทจากอดีตสู่อนาคต
- ครั้งที่ 4 EF กับเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล
- ครั้งที่ 5 บทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการศึกษาในยุคดิจิทัล
- ครั้งที่ 6 ฟังเสียงผู้บริหารสถานศึกษา : ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล
- ครั้งที่ 7 ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษา เพื่อรองรับอาชีพแห่งอนาคต
- ครั้งที่ 8 การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียนในยุคโควิด - 19

3.1 ฟังเสียงครู ปัญหาหน้างานหรือบริบทการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 1
 เรื่อง ฟังเสียงครู : ปัญหาหน้างาน หรือ บริบทการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล
 วันพฤหัสบดีที่ 4 กุมภาพันธ์ 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น.
 ณ ห้องศึกษิตลโมสร ชั้น 2 อาคาร 2 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ดาวน์โหลดเอกสารประกอบการประชุม

เข้าร่วมประชุมฟรี

พร้อมรับใบประกาศนียบัตร

สภาการศึกษา

เสวนา

OEC Forum

ฟังเสียงครู

เสนอแนะนโยบาย “ครูชนะ” ในยุคดิจิทัล

 www.facebook.com/OECsocial

 <http://bit.ly/2vzFxM0>

 [@OECNews](https://twitter.com/OECNews)

 [Webex|https://bit.ly/3a6Aq6n](https://bit.ly/3a6Aq6n)

Meeting No. 176 438 4712

Meeting password 050264

ดร.สวัสดิ์ กุทอง
 ที่ปรึกษาผู้บริหารการศึกษา
 ผู้ดำเนินรายการ

4 กุมภาพันธ์ 2564

เวลา 09.00 - 12.00 น.

ณ ห้องประชุมศกชิต สโมสร สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

โดยความร่วมมือของ
 สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้
 คณะอนุกรรมการสภาการศึกษา คณะที่ 3

รายงานสรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 : การศึกษาวิถีใหม่ในโลกการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (New Normal Education in the Age of Digital Learning) และมาตรฐานการศึกษาไทย “Education in Thailand”

การเสวนา เรื่อง ฟังเสียงครู : ปัญหาหน้างาน หรือ บริบทการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

การเสวนา เรื่อง ฟังเสียงครู : ปัญหาหน้างาน หรือ บริบทการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยผู้แทนครูจากหลากหลายสังกัดและระดับต่าง ๆ มาเป็นวิทยากร ประกอบด้วย

- นางสาวศศิธร ศรีทองคำ ครูโรงเรียนเทศบาล 4 (เขavnปรีชาอุทิศ)
- นายอานนท์ แซ่เต็ง ครูโรงเรียนเซนต์คาเบรียล
- ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยไร่สามัคคี
- นายพรรษา ฉายกล้า ครูวิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์
- นางสาวเยาวภา บุญญาธิการ ครู กศน.

ดำเนินรายการโดย ดร.สวัสดิ์ ฎุทอง ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา

● นางสาวศศิธร ศรีทองคำ ได้เล่าประสบการณ์การสอนแบบออนไลน์ตั้งแต่การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 โดยเชิญผู้ปกครองเข้ากลุ่ม (Line) และ (Facebook) เพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะการสอนในระดับชั้นอนุบาลต้องมีผู้แนะนำให้กับนักเรียนขณะเรียนและหลังเรียน ทั้งนี้ นักเรียนต้องส่งผลงานกลับมาให้ครู เพื่อให้ทราบว่านักเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์หรือไม่

การจัดการเรียนการสอน โดยครูระดับเดียวกันจะร่วมวางแผนและแบ่งหน้าที่ เป็นผู้นำผู้สอน ผู้สรุป และทบทวน ใช้โทรศัพท์มือถือส่วนตัวบันทึกเป็นคลิปวิดีโอที่ตนเอง โดยยึดเนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ร่วมกัน ทั้งนี้ จะต้องมีการประเมินให้นักเรียนทำงานส่งครูเป็นการบ้านด้วย การเรียนการสอนจะเริ่มได้ตั้งแต่เวลา 09.00 น. ปัญหาที่พบ คือ นักเรียนส่งงานล่าช้า ตกหล่น ครูต้องติดตามกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากผู้ปกครองต้องออกไปทำงานนอกบ้าน โทรศัพท์ที่ใช้ในการเรียนอยู่กับผู้ปกครอง จะเริ่มเรียนได้เมื่อผู้ปกครองกลับถึงบ้าน ทำให้ช่วงเวลาของครูและเด็กไม่ตรงกัน นักเรียนบางคนอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยายในเวลากลางวัน ผู้ปกครองไม่สามารถแนะนำชี้แนะนักเรียนขณะเรียนได้ ส่งผลให้ครูจำเป็นต้องแก้ปัญหาโดยยืดหยุ่นเรื่องกำหนดเวลาการส่งงาน ซึ่งครูต้องใช้เวลาและกำลังใจกับผู้ปกครองด้วย ปัญหาอีกประการ คือ โรงเรียนอยู่ในแหล่งชุมชนบางครั้งมีเสียงรบกวน รวมถึงอุปกรณ์ชิ้นนั้นคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร ควรให้การสนับสนุนจัดทำเป็นห้องบันทึกเสียง จัดหาอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดี ภาพและเสียงคมชัด ช่วยให้สามารถจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพดีขึ้นได้ อีกทั้ง ควรจัดให้มีการฝึกอบรมครูในเรื่องทักษะการตัดต่อ จัดทำคลิปสื่อการสอนต่าง ๆ จะทำให้การทำงานรวดเร็วยิ่งขึ้น

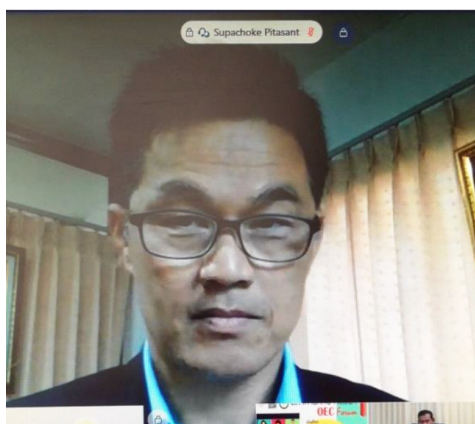
ข้อเสนอแนะสำหรับจัดการศึกษาแบบออนไลน์ การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ต้องคำนึงถึงพัฒนาการนักเรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากแต่ละคนมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน รูปแบบการจัดกิจกรรมก็ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น และควรส่งเสริมให้เกิดสุขภาพอนามัยที่ดี สิ่งที่นักเรียนชื่นชอบ และสนุกตื่นเต้นกับการชมคลิปวิดีโอที่ค้นเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ เช่น ฟุ้งนา ตลาด ฯลฯ เพราะการถ่ายทำนอกสถานที่ทำให้ได้เห็นภาพจริง

- **นายอานนท์ แซ่เต็ง** ได้กล่าวถึงประสบการณ์การเรียนสอนของครูในรูปแบบใหม่ สรุปได้ดังนี้ โรงเรียนเอกชนมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนหลากหลายด้าน ทั้งสถานที่ อุปกรณ์ ตลอดจนนักเรียนและผู้ปกครองที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนได้เป็นอย่างดี เมื่ออยู่ในสถานการณ์ต้องกักตัวในยุคโควิด ครูต้องปรับรูปแบบเป็นการสอนแบบออนไลน์กันมากขึ้น เรียนรู้วิธีการสอนและการใช้เครื่องมือสมัยใหม่ต่าง ๆ ขณะที่ครูบางท่านยังเกิดปัญหาเคอะเขินที่ต้องพูดอยู่คนเดียว เนื่องจากรูปแบบชั้นเรียนที่เปลี่ยนไปจากเดิม

ครูควรลดเนื้อหาลง ต้องปรับเนื้อหาให้สั้น กระชับลง คิดนวัตกรรมกระตุ้นให้เกิดความสนใจ เพื่อให้นักเรียนไปหาความรู้เพิ่มเติมต่อ เนื่องด้วยปัจจุบันความรู้ต่าง ๆ ในโลกออนไลน์นั้นหาได้ง่ายและมีมากมาย ครูในยุคดิจิทัลจึงมีหน้าที่ชี้แนะให้นักเรียนไปหาข้อมูลเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะสำหรับจัดการศึกษาแบบออนไลน์ ควรจัดอบรมเรื่องพื้นฐานการใช้เครื่องมือจัดทำสื่อการเรียนการสอนแก่ครูทุกคน เช่น การตัดต่อคลิปวิดีโอ ที่สำคัญหน่วยงานกลางควรสนับสนุนให้มีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนกลางที่เหมาะสม และน่าสนใจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การ์ตูน คลิปวิดีโอสั้น ๆ ฯลฯ เผยแพร่ในสื่อสาธารณะต่าง ๆ เพื่อให้ครูและนักเรียนจากทุกภาคส่วนสามารถใช้เรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง

- **ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์** ผู้อำนวยการโรงเรียนหัวไร่สามัคคี มีพื้นที่ติดต่อกับชายแดนประเทศเมียนมา นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวชนเผ่า ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 รัฐบาลประกาศให้ปิดสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ พบว่า การเรียนรู้ของนักเรียนมีสภาพค่อนข้างต่ำ มีปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ต สถานที่ไม่เอื้ออำนวย ไม่มีสถานที่สำหรับนั่งเรียน ทำให้บางคนต้องแยกตัวออกมาเพื่อหาที่เรียนในสถานที่ต่าง ๆ นอกบ้าน

ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนจึงจำเป็นต้องให้ครูลงพื้นที่ไปช่วยสอนให้กับนักเรียนตามบ้านพักอาศัย เมื่อครูเข้าไปในชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวชนเผ่า ครูจึงเป็นคนแปลกหน้า สร้างความกังวลใจและยากลำบาก การเรียนการสอนแบบออนไลน์จึงไม่ค่อยได้ผลดีเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังนี้ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง โดยมีการวางเนื้อหาจากส่วนกลางโดยใช้ DLTV (มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม) และออกแบบการศึกษาเป็น Package Learning เนื่องจากติดปัญหานโยบายส่วนกลาง ประกาศปิดโรงเรียนห้ามใช้สถานที่ราชการในการจัดการเรียนการสอน จึงต้องนัดผู้ปกครองมาที่โรงเรียนเพื่อเตรียมการเรียนการสอน หากนักเรียนกลุ่มนี้ไม่ได้เรียน จะขาดโอกาสไปมาก โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่ฐานะยากจน ไม่มีอุปกรณ์สื่อสาร และเครื่องรับสัญญาณดาวเทียม โรงเรียนจึงเป็นตัวกลางส่งข้อมูลให้ และส่งครูเข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้าน โดยให้จับกลุ่มเรียนครั้งละ 1-2 คน ซึ่งยังพบปัญหาสถานที่เรียนไม่เอื้อเท่าที่ควร

หลังจากได้ประสานกับชุมชน รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม คือ จัดการเรียนการสอนผสมผสานแบบ On Site โดยให้มีการเว้นระยะห่าง Social Distancing ซึ่งก็สามารถบริหารจัดการได้ โรงเรียนห้วยไร่สามัคคี มีจำนวนนักเรียนไม่มาก 400 - 500 คน และมีพื้นที่กว้างมาก จึงสามารถจัดระบบการเรียนรู้ได้ โดยต้องระมัดระวังการดูแลคัดกรองร่างกายของครูและนักเรียน เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด และปรับเนื้อหาที่เรียนเป็นเรื่อง โควิดศึกษา ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบโครงงาน Project Base Learning เช่น คิดถึงขยะจากของเหลือใช้ คิดน้ายาล้างมือจากวัสดุธรรมชาติ เพราะต้องล้างมือบ่อยทำให้มือแห้ง การใช้ต้นไม้กั้นเพื่อเป็นการเว้นระยะห่าง เป็นต้น สิ่งที่สำคัญ คือ คัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมมาบูรณาการ เนื่องจากสอนเป็นรายวิชาไม่ได้เหมือนสถานการณ์ปกติ ต้องจัดการเรียนการสอนโดยเน้นสิ่งรอบตัวมากขึ้น ปรับวิธีการสอนการเรียนรู้ ให้ตั้งคำถาม วิเคราะห์ข้อมูล นอกเหนือจากการสอนเนื้อหาที่เคยสอนอยู่เดิม นอกจากนี้โรงเรียนใช้อาสาสมัครที่สอนน้อง โดยหาอาสาสมัครศิษย์เก่าในพื้นที่ให้ช่วยลงพื้นที่สอน เพื่อให้ นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

“ครูต้องปรับเปลี่ยน Mindset เพราะครูหวังว่าเด็กจะไม่รู้เนื้อหา แต่สถานการณ์ใหม่คือต้องสอนให้เด็กรู้วิธีเรียนรู้ เพราะสถานการณ์ตอนนี้ไม่เหมือนเดิมแล้ว สอนให้ท่องจำอย่างเดียวไม่ได้ เนื้อหาเปลี่ยนใหม่ทุกวัน สิ่งที่ต้องทำให้ได้คือ สอนให้เด็กมีวิธีการเรียนรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองจะนำไปใช้ได้ตลอดชีวิต ”

ข้อเสนอแนะสำหรับจัดการศึกษาแบบออนไลน์ ต้องปรับตัว พิจารณาหลักสูตรที่มีอยู่เดิมว่าสามารถใช้ได้มากน้อยเพียงใด คัดเลือกเนื้อหาที่จะนำมาใช้และออกแบบการเรียนรู้ โดยเข้าใจความหลากหลายของพื้นที่เชิงวัฒนธรรม ปรับเปลี่ยน Mindset สอนให้เด็กมีวิธีการเรียนรู้ ใส่ใจที่จะหาความรู้เพิ่มเติม เพราะเป็นเรื่องที่ต้องใช้ไปตลอดชีวิต มิใช่เพียงแค่เรียนจบเท่านั้น อีกทั้งครูต้องมีทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา สามารถกำกับการใช้เครื่องมือด้วยตัวเองได้

ด้านนโยบายการจัดการศึกษา การจากที่ส่วนกลางใช้คำสั่งเหมือนกันฉบับเดียวทั่วทั้งประเทศ อาจทำให้เกิดปัญหาและไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจาก บริบทของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน จึงควรมีการกระจายวิธีคิด ให้อิสระแต่ละโรงเรียนได้ออกแบบตามความเหมาะสม ควรมีการประสานร่วมกันแลกเปลี่ยนรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะและปัญหาจากโรงเรียน และให้งบประมาณสนับสนุนกับโรงเรียนที่ขาดแคลนอย่างเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนความสามารถศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน ขณะที่โรงเรียนในเขตเมืองอาจจะไม่พบปัญหา แต่โรงเรียนในพื้นที่ชนบทห่างไกล ชายแดน ชายขอบ ไม่สามารถจัดหาทรัพยากรได้เท่าเทียม จึงควรปรับรูปแบบการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในแต่ละพื้นที่และสถานการณ์อย่างแท้จริง

- **นายพรชา ฉายกล้า** ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษาในยุคโควิด - 19 ดังนี้ ตามนโยบายของเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้มีความรู้เท่าทันทั้ง 3 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาดิจิทัล วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ มีนักศึกษาประมาณ 6,000 คน ทั้งเรียนในสถานศึกษา และการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ ประมาณ 2,000 คน โดยต้องเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสอย่างมากที่สุด เพราะนักศึกษาอยู่ในสถานประกอบการ และชุมชน จึงต้องสร้างการตระหนักรับผิดชอบต่อสังคมให้กับผู้เรียนมากเป็นพิเศษ อีกทั้งยังต้องทำความเข้าใจกับสถานประกอบการแต่ละแห่ง เรื่องทำความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการดูแลและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคที่มีความแตกต่างกัน

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน การจัดทำสื่อในยุคดิจิทัลนั้น ไม่ใช่ปัญหาสำหรับครูอาชีวศึกษา เพราะครูมีความสามารถจัดทำสื่อได้ แต่ต้องประยุกต์หลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ นักเรียนอาชีวศึกษาต้องมีทักษะก่อนเข้าสู่สถานประกอบการ โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนการฝึกทักษะจากใบงานเป็นใบมอบงาน เมื่อจำเป็นต้องฝึกปฏิบัติแต่ไม่สามารถฝึกปฏิบัติได้

จึงปรับเปลี่ยนเป็นการให้อธิบายวิธีการ และขั้นตอน เพราะเมื่อสามารถอธิบายขั้นตอนได้ เมื่อเข้าสู่สถานการณ์ปกติก็จะสามารถปฏิบัติงานได้ทันที

ข้อเสนอแนะสำหรับจัดการศึกษาแบบออนไลน์ สื่อการเรียนต้องมีความคมชัดทั้งภาพและเสียง ระยะเวลา เพื่อประสิทธิภาพในการเรียน ครูต้องเตรียมพร้อมสำหรับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากทางโรงเรียนคาดว่านักเรียนมีความพร้อมในการรับรู้สื่อที่ทางโรงเรียนส่งไปให้ แต่ผู้เรียนบางคนมีปัญหา ไม่มีความพร้อม เพราะบางสื่อ บางโปรแกรม ต้องใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมรองรับได้ นอกจากนี้ นักเรียนต้องใช้ชั่วโมงอินเทอร์เน็ตทุกวันมีค่าใช้จ่ายทุกวัน แต่นักเรียนมีความพร้อมไม่เท่าเทียมกันทุกคน ครูจึงแก้ปัญหาโดยการนำใบงานไปแนบไว้ที่กลุ่มไลน์ Google ห้องสนทนาต่าง ๆ นัดหมายส่งงาน นักเรียนก็จะพยายามไปในพื้นที่ที่สามารถใช้ติดต่อสื่อสารกับครูได้ ในขณะที่สถานศึกษาเอง ในบางพื้นที่สัญญาณอินเทอร์เน็ตก็มีความเร็วต่ำใช้งานได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ครูจะนัดให้นักเรียนจัดกลุ่มมาเรียนในช่วงวันหยุด ในสถานศึกษาสำหรับการฝึกสมรรถนะที่จำเป็น เพื่อให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้

ด้านนโยบายการจัดการศึกษา รัฐหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสัญญาณอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษา รัฐสามารถอุดหนุนให้ทุกคนได้เรียนฟรี 15 ปี ก็ควรเพิ่มเติมงบประมาณค่าชั่วโมงอินเทอร์เน็ตให้กับผู้เรียนเพื่อการเข้าถึงโอกาสการศึกษาที่เท่าเทียมกันทุกคน

- **นางสาวเยาวภา บุญญาธิการ** ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ทั้งเด็กด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ หรือต้องขังในทัณฑสถาน การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ไม่ใช่ปัญหาของการเรียนรู้ แต่เป็นประเด็นที่ทำทนายเนื่องจาก กศน. จัดการสอนด้วยการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นปกติอยู่แล้ว แต่เมื่อมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 จึงต้องมาร่วมกันพิจารณาว่า จะทำอย่างไรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่หลากหลาย และสื่อการเรียนที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบันจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เนื่องจากความสามารถและความสนใจในสื่อการเรียนการสอนของผู้เรียนมีความแตกต่างกันมาก ผู้เรียนมีประสบการณ์ การรับรู้ ความสามารถในการใช้สื่อ และวัยที่แตกต่างกัน ครูจึงใช้วิธีจับคู่ต่างวัย ผู้สูงอายุกับเด็กรุ่นใหม่ เพื่อให้ช่วยเหลือและได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนร่วมกัน ครูมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก สอนทักษะในการใช้สื่อ แนะนำให้รู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และเสริมเรื่องคุณธรรมแทรกไปด้วย จากการแลกเปลี่ยนปัญหากับเพื่อนครูในเขตการศึกษาต่าง ๆ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือแบบเติมเงินเป็นรายวัน เมื่อต้องใช้เรียนอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง บางคนไม่มีเงินสำหรับซื้อชั่วโมงอินเทอร์เน็ต จึงต้องแก้ปัญหาให้มาเรียนกับครู

เป็นรายบุคคล ซึ่งต้องคำนึงถึงมาตรการป้องกันอย่างระมัดระวัง ครูต้องหาทางแก้ไขปัญหาหน้างาน อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกันทุกคน รวมถึงหากนักเรียนคนใดมีปัญหา ไม่สามารถเข้าโปรแกรมที่ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ได้ ครูจะแก้ปัญหาโดยฝากงานไว้ใน กลุ่มไลน์ หรือ Facebook และหากมีปัญหาเรียนไม่ทันเพื่อน ครูจะบันทึกเป็นคลิปวิดีโอทัศน์ไว้ เพื่อให้สามารถเข้าไปทบทวนภายหลัง

“ ครูไม่ได้มองว่าการจัดการศึกษาออนไลน์เป็นปัญหา มองเป็นประเด็นท้าทาย จะทำอย่างไรให้เด็กได้เรียนรู้หลากหลาย และมีสื่อการเรียนที่น่าสนใจมากขึ้น ”

OEC NEWS
สมาคมฯ
OEC FORUM 2021

ฟังเสียงครู ส่วนนโยบาย
ครูคน: ในยุคดิจิทัล

ศศิธร ศรีทองดำ
โรงเรียนเทศบาล ๔ (สวนปรีชาสุภัท) จ.มหาราษฏร์

เจาวภา บุญญาธิการ
กทบ. เขตปทุมธานี กทม.

พิศรชญา อภัยกล้า
วิทยาลัยเทคนิค สันทราย จ.สุรินทร์

ดร.ไชด์ ปิยะสันต์
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย อังคาราชัย

อานนท์ แสงเต็ง
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กทม.

เด็กชอบคลิกวิดีโอที่สอน เพราะครู จะนำไปเรียนรุ่นออกกลางที่ ทำให้ เด็กได้เห็นสถานที่แห่งจริง รู้ลึกซึ้ง และอยากไปสถานที่ ที่ครูไปด้วย

การจัดการศึกษาออนไลน์เป็นประเด็น ท้าทาย เมื่อเราเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้เด็ก จำต้องใช้ทักษะในการใช้สื่อ รู้จักคิด ในอัตราณ์ แยกแยะ และเสริม เรื่องคุณธรรมเข้าไปด้วย

ภาครัฐลดต้นทุนให้เรียนฟรี 15 ปี ก็ควรเน้นงบประมาณช่วยโรงเรียนที่มันด ใช้ผู้เรียน จะทำให้เด็กได้มีโอกาส เท่าเทียมกันในยุคดิจิทัล

โรงเรียนหนึ่งแห่งไกลทรนชากร ไม่เท่าเทียม ต้องปรับรูปแบบ-สนับสนุน อุปกรณ์ให้สอดคล้องในพื้นที่...สอน ให้เด็กเรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้นเป็นเรื่อง ที่เด็กต้องใช้ตลอดชีวิต

เราใช้เนื้อหาในห้องเรียนลงใน ออนไลน์ไม่ได้ ครูต้องมีหน้าที่สอดแทรกผู้ ดิฉันมีกิจกรรมสื่อการสอนที่สั้น กระชับ ให้เด็กสนใจมากที่สุด เมื่อกระตุ้นให้ ออกรายงานและไปหาข้อมูล

ติดตามชมการประชุมย้อนหลังได้ที่

ติดตามวิถีทัศน์สรุปผลการประชุมได้ที่

3.2 การจัดการศึกษาในยุค Digital Transformation

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 2
 เรื่อง พังเสียงครู : การจัดการศึกษาในยุค Digital Transformation
 วันพุธที่ 25 มีนาคม 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น.
 ณ ห้องศึกษิตลโมสร ชั้น 2 อาคาร 2 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

การจัการศึกษายุค
 Digital Transformation

•LIVE 25 มีนาคม 2564
 เวลา 09.00 - 12.30 น.
 ณ ห้องศึกษิตลโมสร สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สุกิจ อุดมภู
 กรรมการสภาการศึกษา
 (ในฐานะประธาน)

ดร.สุกิจ อุดมภู
 กรรมการสภาการศึกษา
 (ในฐานะประธาน)

ดร.สุกิจ อุดมภู
 กรรมการสภาการศึกษา
 (ในฐานะประธาน)

ดร.สุกิจ อุดมภู
 กรรมการสภาการศึกษา
 (ในฐานะประธาน)

ดร.สุกิจ อุดมภู
 กรรมการสภาการศึกษา
 (ในฐานะประธาน)

การประชุมทางวิชาการสภาการศึกษาเสวนา OEC Forum 2021 ครั้งที่ 2

รับชม •LIVE ใต้ถวง

DEC News สภาการศึกษา

DEC News สภาการศึกษา

@oecnews

Webex meeting
 Meeting No. 176 438 4712
 Meeting password 050264

Webex meeting

รายงานสรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 :
 การศึกษาวิถีใหม่ในโลกการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (New Normal Education in the Age of Digital Learning)
 แลมหกกรรมการศึกษาไทย “Education in Thailand”

ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง
ทิศทางการศึกษา ในยุค Digital Transformation

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ ประธานคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

*“Digital Transformation ต้องเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงแก่สาธารณชน
 โดยมีใช้เกิดขึ้นตามกระแส”*

ยุค Digital Transformation เป็นยุคที่ Digital Technology เข้ามาเปลี่ยนแปลงการทำงานของแต่ละคน โดยส่งผลกระทบต่อสื่อสารและการทำงานร่วมกันของบุคคล เมื่อมองถึง Digital Transformation ในการศึกษา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อทิศทางการศึกษา ซึ่งแนวโน้มของเทคโนโลยีในยุค Digital Transformation มี 8 ประการ ได้แก่

1) Improved Accessibility and Access เช่น เทคโนโลยีที่ช่วยให้คนพิการทางการเรียนรู้สามารถอ่านตัวหนังสือหรืออ่านตัวเลขได้

2) Personalized Learning Approaches ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของทิศทางในการหาความรู้ ทำให้คนมีระบบการศึกษาที่เป็นส่วนตัวหรือเฉพาะบุคคล เช่น หากมีการทดสอบและประเมินว่าบุคคลมีความรู้ก่อนในประวัติศาสตร์ในบางด้านก็จะมีกรอบแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและหัวข้อการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

3) Virtual Reality มีการเรียนรู้ที่เสมือนจริงในสถานการณ์จำลองที่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นเหตุการณ์ก่อนที่เหตุการณ์จะเกิดขึ้นจริง

4) Cloud-based Learning Opportunities จากการศึกษาในปัจจุบันมีการเก็บข้อมูลไว้บน Cloud ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่มีจริง จึงมั่นใจได้ว่าข้อมูลจะไม่หายไป และสามารถใช้อ้างอิงพร้อมกันได้ เช่น ในเวลาสอบที่ข้อมูลอยู่บน Cloud และมีการตรวจข้อสอบบน Cloud

5) Incorporating IoT into the School Environment ซึ่งทำให้สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเหมาะสมกับการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

6) Security across Digital Devices ที่ทำให้เกิดความปลอดภัยของข้อมูล เพราะถ้ามีการเข้าถึงข้อมูลบางข้อมูลได้ง่ายและสามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ เช่น ข้อมูลผลคะแนนสอบของนักเรียน จะทำให้ความน่าเชื่อถือของข้อมูลน้อยลงทันที

7) Teaching Digital Citizenship ต้องมีการสอนพลเมืองของสังคม ให้เป็นพลเมืองที่ดีในโลกดิจิทัล

8) Big Data มีประโยชน์ในการนำมาออกแบบการสอนโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อออกแบบการสอนที่เหมาะสมกับเด็ก

แนวโน้มของทิศทางการศึกษาในยุค Digital Transformation มีดังนี้

- Informalization of Learning การเรียนรู้ที่ต่างไปจากการเรียนในห้องเรียน
- Lifelong Learning การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยผู้เรียนต้องมีความมุ่งมั่นและเปิดกว้างในการเรียนรู้
  - Self Guided Learning ตนเองเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ โดยต้องมีความมุ่งมั่นและมี Mind set ในการเรียนรู้ และเปิดกว้างในการเรียนรู้
  - Social Learning การเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของคนในสังคม และรับเอาพฤติกรรมเหล่านั้นมาเป็นพฤติกรรมของตนเอง
  - Delocalization อยู่ที่ไหนก็เรียนได้ ปัจจุบันสามารถเรียนรู้ออนไลน์ได้รวดเร็วมาก และปัจจุบันคนเข้าใจว่าการเรียนออนไลน์คือการถ่ายทอดข้ามห้อง ซึ่งไม่ใช่การเรียนออนไลน์ที่ถูกต้อง
  - Automation เป็นระบบที่ไม่มีมนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องหรือเกี่ยวข้องน้อย เช่น หุ่นยนต์ในวงการศึกษามีหุ่นยนต์ได้ยากมาก เพราะยากที่หุ่นยนต์จะมีจิตวิญญาณของความเป็นครู ซึ่งระบบ Automation ที่มีประโยชน์ คือ AI หรือปัญญาประดิษฐ์ ตัวอย่างของการใช้ AI เช่น โปรแกรม Youtube ที่สุ่มรายการที่ผู้ชมรับชม และนำเสนอรายการชุดเดียวกันหรือรายการใกล้เคียงกัน หลังจากนั้น ดังนั้นทุกคนที่ชม Youtube จึงมีรายการที่เป็นความชอบของแต่ละคน และแต่ละคนจะได้รับโฆษณาใน Youtube ที่แตกต่างกันไป
  - Liberalization of Accreditation การป้องกันโดยระบบบล็อกเชนที่ทำให้ไม่สามารถแก้ไขข้อมูลหรือแทรกแซงข้อมูลได้ เช่น เกรดของนักเรียนซึ่งต้องเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้

ฝากข้อคิด

Covid-19 อาจเป็น Black Swan (การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อย่างไม่คาดฝัน) ซึ่งจุดประกายการเปลี่ยนแปลง Digital Transformation ของการศึกษาครั้งใหญ่ โดย Covid-19 ประกอบด้วย 4 ลักษณะ ได้แก่

- Global : เป็นเหตุการณ์ระดับโลก
- Unfathomable : เป็นปัญหาระดับลึก
- Systemic : มีการทำงานอย่างเป็นระบบ
- Uncertainty : มีความไม่แน่นอน

การเสวนา เรื่อง การจัดการศึกษาในยุค Digital Transformation

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์สูงยิ่ง มาร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนแนวคิด มุมมอง และประสบการณ์เฉพาะด้านของแต่ละท่านที่ได้สั่งสมมาเป็นเวลายาวนาน ประกอบด้วย

- นายแพทย์กฤษดา เรืองอารีย์รัชต์ เลขาธิการคณะกรรมการภาคีเครือข่ายเพื่อการศึกษา
- นายจิรัฐฐ์ แจ่มสว่าง ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี รุ่นที่ 2
- นายสรวิศ ไพบูลย์รัตนกร ผู้ก่อตั้ง Saturday School

ดำเนินรายการ โดย นายสุกิจ อุทินทุ กรรมการสภาการศึกษา

จากการสำรวจหลายหมื่นองค์กรทั่วโลก องค์กรที่ถูก Digital Disruption อันดับหนึ่ง ซึ่งมีสัดส่วน 72% ได้แก่ วงการมีเดีย เห็นได้จากที่ผ่านมามีนิตยสารหลายฉบับปิดตัว และตอนนี้วงการโทรทัศน์แม้มีหลายช่องแต่มีแค่สามช่องที่มีกำไร อันดับที่สองคือวงการเทลคอม ที่แต่เดิมมีสามจี สี่จี ห้าจี และต่อไปจะมีการพัฒนาหกจี นอกจากนี้ ต่อไปจะมีอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่โทรศัพท์ในพื้นที่เดียวกันจำนวนมาก อันดับสามคือธนาคาร ปัจจุบันเราเห็นธนาคารปิดสาขา และภายใน 5 - 10 ปีข้างหน้ามีโอกาสที่ธนาคารอาจล้ม อันดับต่อไปคือร้านค้าย่อย เพราะปัจจุบันคนซื้อของตามร้านค้าลดลง และหันมาซื้อของทางออนไลน์ ประเทศจีนมีคนซื้อของทางออนไลน์ 30 % ในประเทศไทยมีคนซื้อของทางออนไลน์มากเช่นกัน ทำนายว่าในอนาคตประเทศที่จะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติมากที่สุด คือ ประเทศจีน (77%) รองลงมาเป็นประเทศไทย (72%)

ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาปิดตัวลงเป็นจำนวนมาก โดยไม่ได้มาจากสาเหตุหลักที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงประชาชน แต่คนรุ่นใหม่ของสหรัฐอเมริกาไม่เรียนมหาวิทยาลัย ด้วยปัจจัยเหล่านี้

- mobility เป็นระบบการเคลื่อนที่ โดยทุกคนสามารถเข้าถึงระบบได้ทุกที่และเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่
- Social Network เครือข่ายทางสังคมที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างผลงาน เช่น คนช่วยกันทำอาหารและขายสูตรอาหารบนพื้นที่ Social Network ซึ่งจะทำให้เกิด Big Data
- 3D Printing / AI
- Digital currency เช่น บิทคอยน์

หากทุกท่านเห็นว่าโลกในปีนี้มีเปลี่ยนแปลงอย่างมากแล้ว ปีหน้าจะมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่านี้อีกสองเท่า เป็นคำถามว่าโรงเรียนจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งเรื่อง Digital Transformation ไม่ใช่เรื่องใหม่ เนื่องจากมีการเรียนการสอนเรื่อง AI มานานแล้ว ซึ่ง AI เป็นหลักการและระบบที่ไม่ซับซ้อน แต่ตอนนี้ถูกนำมาใช้มากเพราะคอมพิวเตอร์มีความเร็วในการคำนวณสูงขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม ในเรื่องเทคโนโลยีกับการศึกษาในนั้น มองว่าคนแตกต่างจากคอมพิวเตอร์ ถ้าเด็กไม่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่ก็ยากที่จะคาดหวังต่อการพัฒนาการของเด็ก โดยช่วงสามปีแรกเป็นช่วงเวลาในการวางรากฐาน ถ้าระยะเวลาสามปีนี้หายไปก็จะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ดังนั้นนโยบายทางการศึกษาต้องเน้นเรื่องการเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัย ซึ่งการจัดสอบเด็กอนุบาลเป็นวิธีที่ผิด เพราะเด็กวัยนี้ต้องเล่น เมื่อถูกวางรากฐานผิดก็ทำให้เด็กเกลียดการเรียนรู้ ดังนั้นในการเรียนการสอนเด็กแต่ละช่วงวัยต้องมีรูปแบบที่แตกต่างกัน เด็กอนุบาลและประถมศึกษาก็ควรปล่อยให้เล่น ในกรณีของเด็กมัธยมศึกษา ครูและโรงเรียนจะต้องทำให้เด็กรู้ทิศทางของตนเองว่าเขาชอบอะไร รวมทั้งหาทักษะของเด็กว่าเขาเก่งอะไรและเหมาะสมกับอาชีพอะไร ในต่างประเทศ 60% เรียนสายอาชีพ แต่ประเทศไทยเด็กส่วนใหญ่เรียนในสายสามัญเพราะไม่มีทางเลือกให้เด็กเรียน ตอนนี้มีบางสาขาที่เด็กจบสายอาชีพแล้วทำงานได้เงินเดือนมากกว่าคนที่จบปริญญาตรีเพราะเขาสามารถทำงานได้จริง ขอเสนอให้มีนโยบายส่งเสริมโรงเรียนอาชีวศึกษาทำ Social Enterprise แล้วจ่ายเงินเด็กเหมือนสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ เพราะเด็กทำงานแล้วต้องได้เงิน ส่วนในสายสามัญปัจจุบันพบว่าเด็กส่วนใหญ่ที่จบมหาวิทยาลัยทำงานไม่ได้ เพราะการเรียนรู้ไม่ได้เชื่อมกับงานประจำ ยกตัวอย่างคณะนิเทศศาสตร์ ที่ในปัจจุบันบริษัทมีความคาดหวังว่าคนทำงานวงการโทรทัศน์ต้องสามารถทำงานผลิตสื่อออนไลน์ได้ด้วย แต่มหาวิทยาลัยสอนไม่ครอบคลุมเพราะติดปัญหาเรื่องโครงสร้างหลักสูตร รวมถึงวิชาศึกษาทั่วไป ที่ต่อไปจะไม่มีแล้ว เพราะแต่เดิมการเรียนมหาวิทยาลัยถูกมองว่าเป็นการเลื่อนขั้น นักศึกษาจึงต้องเรียนวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อให้มีความรู้ในเนื้อหาที่หลากหลาย แต่ในปัจจุบันไม่ใช่แล้ว และอย่างที่เห็นว่าในมหาวิทยาลัยบางแห่งมีหลักสูตรปริญญาสามปีหรือในต่างประเทศมีหลักสูตรปริญญาตรีสองปี เพราะเป็นหลักสูตรที่มองผลลัพธ์ ดังนั้นการจัดการศึกษาในยุค Digital Transformation ต้องดำเนินการอย่างเข้าใจบริบทและความต้องการของสังคม และควรดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมของสังคม

- **นายจิรัฏฐ์ แจ่มสว่าง** ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี รุ่นที่ 2

ตัวอย่างของการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนรู้ที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ตั้งแต่ปี 2536 และต่อมาเมื่อปี 2539 เกิด school net ขึ้น รวมทั้งได้เริ่มทำ Tele-education ซึ่งเหมือนกับการเรียนออนไลน์ในยุคปัจจุบัน โดยมีการตรวจรายงานของนักเรียนด้วยการส่งแฟกซ์ผ่านดาวเทียม แต่ผลลัพธ์ไม่ค่อยดี เพราะตอนนั้นสัญญาณอินเทอร์เน็ตราคาสูง

ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้นจึงทำให้ราคาต้นทุนลดลง ดังนั้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมานานแล้ว และในปี 2548-2549 เริ่มนำกระบวนการของหุ่นยนต์มากระตุ้นเรื่องการเขียนโค้ดในวิชาคอมพิวเตอร์ เด็กในปัจจุบันนิยมใช้อุปกรณ์ดิจิทัล โดยเฉพาะที่เป็นอุปกรณ์ไร้สายเนื่องจากมีความสะดวก ซึ่งคนมักพูดว่าเมื่อเด็กใช้เทคโนโลยีจะทำให้การปฏิสัมพันธ์สังคมหายไป จึงต้องเน้นให้ครูนำ active learning มาใช้ร่วมกับเทคโนโลยี

เมื่อก้าวถึง Digital Transformation ทุกคนมองถึงเรื่องเทคโนโลยี แต่ความจริงแล้วเทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบ ในอดีตเวลาที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้เราพูดถึง E-Learning แต่ปัจจุบันเราไม่พูดถึง E-Learning แล้ว เนื่องจากเด็กเริ่มเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ที่ใช้ ต่อมาเกิดการเกิดขึ้นของ Mobile Learning ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์ไร้สาย นอกจากนี้ยังมี U-Learning ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดพื้นที่ โดยนักศึกษาสามารถเรียนที่บ้านและมีการจัดสถานที่สอบให้ ดังนั้น การเรียนในช่วงปัจจุบัน ที่ประเทศไทยเรียกว่าการเรียนออนไลน์นั้น ลักษณะการเรียนดังกล่าวควรใช้คำว่า Remote Learning เพราะเป็นการเปลี่ยนที่นั่งเรียน ซึ่งนักเรียนกับครูอยู่ต่างสถานที่กันเนื่องจากนักเรียนมาโรงเรียนไม่ได้ แต่กิจกรรมการเรียนยังเหมือนเดิม ขณะที่การเรียนออนไลน์หมายถึงการเรียน On-site ที่นักเรียนเรียนรู้เรื่องราวข้างนอกห้องเรียนผ่านออนไลน์ โดยในขณะที่นักเรียนนั่งเรียนในห้องเรียนนั้น หลักสูตรต่าง ๆ ได้อยู่บน Cloud เรียกได้ว่าเป็นการเรียน On-Site ที่ใช้ Online ดังนั้นจึงเป็นคำถามว่าการจัดการเรียนแบบ Online, On-Site หรือ On-air นั้นทุกคนเข้าใจคำดังกล่าวอย่างไร การที่นักเรียนมาโรงเรียนไม่ได้และต้องนั่งเรียนที่บ้าน ในการเรียนที่บ้านวันแรกกลุ่มทั้งประเทศ สาเหตุเพราะเป็นการนำการเรียนในระบบ On-air ที่ควรใช้ทีวีไปในออนไลน์ ซึ่งทำให้เกินข้อจำกัดของแบนด์วิดท์จึงทำให้ระบบล่ม

จากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ผ่าน virtual reality ที่ทำให้เราได้เรียนในห้องเรียนเสมือนในโลกดิจิทัล เพื่อนำความรู้ออกมาใช้ในโลกจริง ตอนนี้อาชีพใหม่เกิดขึ้นเยอะ และเทคโนโลยีทำให้อาชีพที่เคยมีอยู่บางอาชีพหายไป อย่างที่เห็นว่าตอนนี้อาชีพนักร้อง นักดนตรีเริ่มหายไป บางคนหันไปเป็นยูทูบเบอร์ ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการที่ให้ได้รู้ตัวตนก่อนที่จะเลือกเรียน โดยกระบวนการของการแนะแนวเข้ามาสนับสนุนให้เด็กรู้ตัวตนว่าตนเองต้องการอะไร

- **นายสรวิศ ไพบูลย์รัตนกร** ผู้ก่อตั้ง Saturday School

ปัจจุบันเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป แต่รูปแบบการสอนยังไม่เปลี่ยนไปมากนัก เพราะเด็กในปัจจุบันสามารถเรียนรู้ได้หลายทาง ทั้งการเรียนรู้จากเทคโนโลยี รวมทั้งเรียนรู้จากครอบครัวและคนรอบตัว โดยดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ของเด็ก สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างยุคอนาล็อกและยุคดิจิทัล คือ ปัจจุบันสามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่ ดังนั้นระบบการศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกัน โดยครูอาจมีบทบาทในการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กไปเรียนรู้ด้วยตนเอง

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในพื้นที่และการสื่อสารแบบใหม่ ๆ การศึกษาต้องมองไปข้างหน้าว่าอีก 10-20 ปี จะเกิดอะไรขึ้น ทุกวันนี้ถือว่าเป็นโลกดิจิทัล และในยุคต่อไปเรียกว่าควอนตัมคอมพิวเตอร์ ซึ่งคอมพิวเตอร์จะเร็วกว่าปัจจุบันอย่างมาก สิ่งทีคอมพิวเตอร์ในยุคปัจจุบันแก้ไขไม่ได้ แต่ในยุคควอนตัมคอมพิวเตอร์นั้นเป็นยุคที่คอมพิวเตอร์สามารถแก้ไขทุกอย่างได้ เป็นคำถามว่าเราจะเตรียมตัวเพื่อรองรับอนาคตอย่างไรกับสถานการณ์โลกในอีก 10 ปีข้างหน้า และเห็นด้วยกับข้อเสนอเรื่องการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย เพราะปัจจุบันเมื่อเรามองเด็ก เราจะเห็นแค่ว่าเขาควรเข้าเรียนตามระบบ เสนอเพิ่มเติมว่าควรเปลี่ยนแปลงการศึกษามองที่ศักยภาพของผู้เรียนและเนื้อหาความรู้ โดยไม่ควรแบ่งแยกชั้นเรียนด้วยอายุ แต่ควรแบ่งที่ศักยภาพของวิชานั้นซึ่งดิจิทัลสามารถช่วยในการบริหารจัดการ เพื่อให้เด็กสามารถเรียนอะไรก็ได้ตามที่ชอบโดยมีการพัฒนาดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพและความชอบของเด็ก ซึ่งจะทำให้ครูไม่ต้องเตรียมการสอนเยอะ และสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีก็คือความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ซึ่ง Saturday School ทำงานโดยเน้นการพัฒนา Soft Skills เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจในการเรียนของตนเอง ซึ่งหากจะขยายแนวคิดนี้ออกไปต้องอาศัยบุคลากรในระบบ

- **นายสุกิจ อุทินทุ** กรรมการสภาการศึกษา ผู้ดำเนินรายการ

สรุปจากข้อเสนอของผู้ร่วมเสวนา Digital Transformation ควรมองเด็กเป็นที่ตั้ง โดยมองสิ่งที่เด็กอยากเป็น รวมถึงประเด็นเรื่องการเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้และลดต้นทุนโดยใช้ดิจิทัลเข้ามาช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ซึ่งในยุคปัจจุบัน มีเครื่องมือค่อนข้างครบ แต่เราจะใช้เครื่องมืออย่างไรให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยความสำคัญของดิจิทัลคือทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และมีทางเลือกใหม่ ๆ ทางการศึกษาเกิดขึ้น เพราะศักยภาพของเด็กรุ่นใหม่มหาศาล ขณะที่ระบบการศึกษายังให้เด็กเรียนรู้อย่างเดิม ซึ่งมีแนวโน้มว่า เด็กรุ่นใหม่ที่เกิดตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมาจะมีอายุยืนมากขึ้น และเพื่อนร่วมงานของเขาบางส่วนไม่ใช่คน เด็กรุ่นใหม่ต้องอยู่กับความไม่แน่นอน เช่น น้ำท่วม สิ่งแวดล้อมไม่ดี ดังนั้นเขาอาจจะไม่ได้เริ่มทำงานหาเงินตอน 20 กว่าปี และไม่ได้เกษียณอายุการทำงานที่อายุ 60 ปี อีกต่อไป

- **ผู้เสวนาสะท้อนต่อประเด็นแลกเปลี่ยน**

- **นายจิรัฏฐ์ แจ่มสว่าง** ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี รุ่นที่ 2

มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนออนไลน์สองเรื่อง ยกตัวอย่างของโรงเรียนสาธิต ปัญญาภิวัตน์ ที่โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อม โดยมีชั่วโมง go together ในอีกด้านหนึ่งต้องมีการพัฒนาศักยภาพครูในเรื่องการใช้เทคโนโลยีและการสอนออนไลน์ ซึ่งที่ผ่านมาเราเว้นการนิเทศติดตามมานานโดยเฉพาะในระบบราชการ จึงต้องกลับมาพัฒนาศักยภาพและนิเทศติดตาม

สิ่งสำคัญของการเป็นครูคือการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็ก และควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสร้าง active learning และเน้นว่าเมื่อสอนเด็กแบบไหน ต้องวัดและประเมินผลแบบนั้น โดยใช้แรงบันดาลใจมาเป็นตัวกระตุ้นในการเรียนของเด็ก

- **นายแพทย์กฤษดา เรืองอารีรัชต์** เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเพื่อการศึกษาไทย
ทุกวันนี้เด็กบางคนไม่เรียนมหาวิทยาลัยไทย แต่เขาสามารถออกแบบการเรียนของตนเอง และไปเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ปัจจุบันจำนวนประชากรลดลง ถ้าโรงเรียนไม่เปลี่ยนก็อยู่ไม่ได้ ซึ่งกระทรวงต้องไปคิดว่าจะทำอย่างไร ส่วนประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำ ทุกวันนี้โรงเรียนมีโทรศัพท์เครื่องเดียวก็สามารถทำการสอนได้ ทำไมในพื้นที่ห่างไกลมีร้านอินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีอินเทอร์เน็ตในโรงเรียน ประเด็นคือรัฐดำเนินการเองมากเกินไปหรือเปล่า เสนอว่าควรเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาร่วมทำงาน เนื่องจากเชื่อว่าทุกโรงเรียนในประเทศไทยออกแบบได้ ยกตัวอย่างบ้านกาญจนาภิเษกที่ใช้ความเป็นแม่ในการทำงาน ปัจจุบัน มี พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ที่เป็นการเปิดโอกาสเปิดในการทำงานของพื้นที่ เสนอให้เปลี่ยนการเรียนการสอนเป็น competency-based และเสนอว่าควรเปลี่ยนจาก Passive Learning เป็น Active Learning และเลิกระบบการเรียนที่จัดการเรียนการสอนให้เด็กทุกคนเหมือนกันทั้งหมดและเปลี่ยนมาเป็นการปรับแต่งการเรียนให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ส่วนระบบการประเมินผลเด็กในปัจจุบันก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนเช่นกัน ปัจจุบันเรามองแค่เด็ก 10% ที่คะแนนดี แต่เด็กอีก 90% ถูกทำโทษด้วยการที่ถูกบอกว่าเขาคะแนนไม่ดี ทั้งที่ระบบการประเมินผลเด็กไม่ควรเป็นระบบที่เด็กทุกคนถูกประเมินเหมือนกัน

- **นายสรวิศ ไพบูลย์รัตนาร** ผู้ก่อตั้ง Saturday School
การจัดการศึกษาควรมีเป้าหมายให้เด็กอยู่ได้ในอนาคต โดยเป็นประชากรที่มีคุณภาพของสังคม ที่เมื่อเกิดวิกฤตต่าง ๆ แล้ว เขาจะปฏิบัติตนช่วยโลกเพื่อให้โลกของเรายั่งยืนลง ย้อนกลับมาที่ข้อเสนอเพื่อให้เด็กรู้ว่าตนเองจะทำอะไรได้ตั้งแต่เด็ก โดยควรมีหลักสูตรที่ให้เด็กไปทำงานจริง ๆ เพื่อให้เด็กมีเงินไปเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเข้าถึงการเรียนรู้ต่อได้ และในการศึกษาปัจจุบัน คนที่มีส่วนร่วมกับการศึกษา คือ ทุกคน เสนอให้คนในภาคอุตสาหกรรมเข้ามาช่วยพัฒนาการศึกษา และอีกเรื่องหนึ่งคือการพัฒนาครู เพื่อให้ครูสร้าง inspiration และ interaction ร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก

DEC FORUM 2021 EP. 2

การจัดการศึกษาในยุค Digital Transformation

จิรัฏฐ์ แจ่มสว่าง
คณบดีวิทยาลัยเจ้าฟ้าสิริมาหาจักรี รุ่นที่ 2

**การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี
ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้
ต้องเปลี่ยนกระบวนการแนะแนว
เพื่อให้เด็กรู้จักตนเอง**

**“ Digital Transformation
ต้องเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง
แก่สาธารณชน
มิใช่เกิดขึ้นตามกระแส ”**

รศ.ดร.วารกรณ์ สยามโกเศศ
ประ.คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

วรวิศ ไนมูลปรธานกร
ผู้ก่อตั้ง Saturday School

**“ ระบบการศึกษา
ต้องกระตุ้นและ
สร้างแรงบันดาลใจ
ให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง ”**

นงกษตา เรืองศรีบริษัท
เลขานุการคกก. ภาต.เตรียมฯเพื่อการศึกษาไทย

**ถ้าไม่เปลี่ยนตามยุคก็ถูกหายไป
ถ้าโรงเรียนไม่เปลี่ยนก็อยู่ไม่ได้ !**

ติดตามชมการประชุมย้อนหลังได้ที่

ติดตามวิถีทัศน์สรุปผลการประชุมได้ที่

3.3 100 ปี การศึกษาภาคบังคับในประเทศไทย บริบทจากอดีตสู่อนาคต

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 3
เรื่อง พระมหาสมณานุสรณ์ พระเกียรติคุณในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
วันพฤหัสบดีที่ 8 เมษายน 2564 เวลา 13.00 – 16.45 น.
ณ ห้องประชุมศรีอยุธยา หอวิชาวุฒานุสรณ์ หอสมุดแห่งชาติ ท่าवासกรี

สภาการศึกษาเสวนา
พระมหาสมณานุสรณ์
พระเกียรติคุณในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส กับการศึกษาไทย

สัมมนาพิเศษ
สมเด็จพระวันรัต
กรรมการมหาเถรสมาคม
ผู้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าคณะใหญ่ธรรมยุต

“เสวนา ๑๐๐ ปี การศึกษาภาคบังคับในประเทศไทย : บริบทจากอดีตสู่อนาคต”

วันพฤหัสบดีที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๔
เวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๔๕ น.
ณ หอวิชาวุฒานุสรณ์
หอสมุดแห่งชาติ ท่าवासกรี

ศ.พิเชษฐพงษ์ จินทรางศุ
กรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ ร.๖

Dr. Ethel Agnes P. Valenzuela
SEAMEO Secretariat Director

ศ.เกียรติคุณ ดร.สิทธิ บวรจันทร์
รายบัณฑิต

การประชุมทางวิชาการสภาการศึกษาเสวนา OEC Forum 2021 ครั้งที่ ๓
รับชม **LIVE** ได้ทาง [f](#) OEC News สภาการศึกษา [▶](#) OEC News สภาการศึกษา [@oecnews](#)

รายงานสรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 :
การศึกษาวิถีใหม่ในโลกการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (New Normal Education in the Age of Digital Learning)
และมาตรฐานการศึกษาไทย “Education in Thailand”

การเสวนา เรื่อง 100 ปี การศึกษาภาคบังคับในประเทศไทย: บริบทจากอดีตสู่อนาคต

การเสวนาดังกล่าว ได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์สูงยิ่งเกี่ยวกับการศึกษา มาร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด มุมมอง และประสบการณ์ ประกอบด้วย

- ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สิทธิ บุตรอินทร์ ราชบัณฑิต
  - ศาสตราจารย์พิเศษรชทอง จันทรางศุ กรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ รัชกาลที่ 6
  - Dr. Ethel Agnes P Valenzuela SEAMEO Secretariat Director
- ดำเนินรายการ โดย นายปานเทพ ลาภเกษร สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

● ศาสตราจารย์พิเศษรชทอง จันทรางศุ

คำว่า “การศึกษา” มีความหมายกว้าง การเรียนรู้เพื่อยังชีพและทำมาหากินก็นับเป็นการศึกษาอย่างหนึ่ง การศึกษาไทยในแต่ละยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เราพบว่ารอยต่อระหว่างอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้นความเปลี่ยนแปลงยังไม่ฉับพลันทันที การนิยามการศึกษาในช่วงอยุธยาตอนปลายจนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้นช่วงรัชกาลที่ 1 – 3 ค่อนข้างจะใกล้เคียงกัน สังคมสมัยนั้นการศึกษาแบ่งเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ฝ่ายชายนั้นอย่างน้อยมีจังหวะหนึ่งในชีวิตได้บวชเรียนเป็นสามเณรหรือเป็นพระภิกษุในวัดซึ่งเป็นแหล่งศึกษาของชุมชนซึ่งความรู้สะสมอยู่ที่วัด ตั้งแต่ความรู้พื้นฐานอ่านออกเขียนได้ไปจนถึงวิชาช่างและสารพัดวิชา การเรียนในสมัยอยุธยาตอนปลายจนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นการศึกษาแบบจารีตนิยม เด็กชายเรียนในวัดมีความรู้อ่านออกเขียนได้ และเมื่อเติบโตขึ้นมาจึงเป็นการศึกษาเรื่องอาชีพโดยเป็นอาชีพของครอบครัว เช่น ทำไร่ไถนา ทำสวน ช่างทอง ช่างแกะสลัก โดยอาจมีการฝากเนื้อฝากตัวข้ามตระกูลข้ามสายงานบ้าง ซึ่งทั้งหมดเป็นการศึกษาของผู้ชาย เพราะสมัยก่อนไม่คาดหวังว่าผู้หญิงจะอ่านออกเขียนได้ ดังนั้นผู้หญิงส่วนใหญ่จึงอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ มีผู้หญิงจำนวนน้อยที่อ่านออกเขียนได้โดยผู้หญิงเรียนงานบ้านงานเรือน การศึกษาลักษณะนี้มีอยู่ในสังคมไทยนับร้อยปีตั้งแต่อยุธยาตอนปลายจนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

รอยต่อที่สำคัญคือการรุกคืบเข้ามาของโลกตะวันตกและอารยธรรมใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงรัชกาลที่ 3 จนถึงรัชกาลที่ 4 บุคคลสำคัญอย่างยิ่งที่จำเป็นต้องเฉลิมพระเกียรติไว้ ณ ที่นี้ด้วย คือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาแบบใหม่ และทรงสนับสนุนให้พระราชโอรสและพระราชธิดาได้เรียนรู้เรื่องใหม่ซึ่งเป็นคุณประโยชน์ต่อมาและเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เพราะพระราชโอรสและพระราชธิดาทุกพระองค์เมื่อเจริญวัย

ขึ้นได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาบ้านเมือง ซึ่งพระนิพนธ์ในพระประวัติสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ท่านเรียนหนังสือกับครูฝรั่ง เจ้าพี่เจ้าน้องทุกพระองค์เรียนภาษาอังกฤษ สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงอ่านหนังสือภาษาอังกฤษได้แม้เป็นพระราชธิดา พระองค์ทรงรับนิเทศสารต่างประเทศเสมอ พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงบอกรับเป็นสมาชิกหนังสือพิมพ์จากฮ่องกง เรียกได้ว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตหรือการศึกษานอกระบบ ซึ่งเริ่มเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 ในความหมายที่เป็นการศึกษาแบบใหม่ แต่ที่น่าสนใจคือโรงเรียน ซึ่งคำนี้ยังไม่นิ่ง มีการเรียกกลับไปกลับมาระหว่างคำว่า “โรงเรียน” และ “โรงเรียน” แม้กระทั่งต้นรัชกาลที่ 5 ยังมีการเรียกว่า “โรงเรียน” อยู่

โรงเรียนแรกที่เกิดขึ้นไม่ใช่โรงเรียนที่คนไทยเป็นคนคิดขึ้น แต่หมอสอนศาสนาเป็นคนคิดขึ้น อาทิ โรงเรียนสำหรับบอยสกูล ในช่วงต้นรัชกาลที่ 4 เมื่อตระหนักถึงโรงเรียนที่เป็นสถานที่ มีครู มีนักเรียน และมีภารกิจหลักของสถานที่ที่เกิดขึ้นด้วย ในขณะที่เดียวกันวัดไทยก็เป็นสถานที่ในการเรียนมาแต่ก่อน ซึ่งวัดไทยไม่ได้ทอดทิ้งบทบาทดังกล่าวโดยยังคงสอนเด็กชาย แต่ไม่ได้สอนเด็กหญิง ซึ่งเป็นข้อจำกัดของบริบทสังคมในเวลานั้น

เมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 5 เหตุผลที่ทรงใส่พระราชหฤทัยอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษา น่าจะมีเหตุผลจาก

1. พระราชดำริการเลิกทาส ซึ่งเป็นระบบธรรมเนียมของบ้านเมืองแต่ก่อนที่อาจจะมียุทธผลสำหรับยุคสมัยนั้น แต่เมื่อบ้านเมืองวิวัฒนาการมาถึงต้นรัชกาลที่ 5 แล้ว ไม่สามารถรักษาธรรมเนียมนี้ต่อไปได้ การเลิกทาสใช้ระยะเวลานาน มีการเตรียมความพร้อมให้ลูกทาสมีโอกาส และมีความรู้ติดตัวเพื่อทำมาหากินในวันข้างหน้า การจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องเร่งดำเนินการให้เกิดขึ้น เพื่อเติมเต็มคุณภาพของคนซึ่งเป็นคนหนุ่มมาก

2. การที่ทรงตระหนักว่าความจำเป็นในการพัฒนาประเทศนั้นต้องการกำลังคน ไม่ใช่เพียงแค่การสร้างตึกหรือตัดถนนเท่านั้น แต่สิ่งที่เป็นทุนสำคัญคือทรัพยากรมนุษย์ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้น โรงเรียนต่าง ๆ จึงทยอยเกิดขึ้นตามลำดับเวลา เริ่มจากวงเล็กก่อน คือเริ่มจากโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เปรียบเสมือนโครงการทดลองหรือโครงการนำร่อง ต่อมาเมื่อได้ผลก็ขยายออกไปในวงกว้างสู่ราษฎรทั่วไป คือ โรงเรียนวัดมเหยงคณ์

ความเชื่อมโยงอันนำไปสู่ประเด็นการเสวนาในวันนี้ คือ การที่จะเริ่มการศึกษาในวงกว้างสำหรับประชาชนในลักษณะที่เป็นการศึกษาแบบแผนใหม่ ทรงพระราชดำริว่าเดิมนั้นวัดก็มีบทบาทสำคัญมานานในเรื่องการจัดการศึกษา หากใช้วัดเป็นสถานที่ทำการสอนโดยเติมเต็มในบางเรื่อง เช่น การจัดหาครูใหม่ในบางวิชาที่พระอาจจะไม่สันทัด เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ก็จะสามารถดำเนินการได้โดยประหยัดงบประมาณด้านโรงเรียนหรือสถานที่ไปได้มาก ดังนี้โดยเริ่มจากโรงเรียนประถม

ศึกษาและมัธยมศึกษาขึ้นมาโดยลำดับ กว่าจะมีโรงเรียนที่เทียบเคียงระดับอุดมศึกษาได้คือ ประมาณ พ.ศ. 2440 ทั้งหมดเป็นพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่ทรงจัดการศึกษา โดยใช้พื้นเดิมที่มีอยู่แล้วซึ่งก็คือวัด

พระราชกรณียกิจของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 มีมากมายซึ่งไม่สามารถบริหารได้ด้วยพระองค์เองโดยลำพัง ผู้ที่มาช่วยพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ในการขับเคลื่อนนโยบายในเรื่องนี้ พระองค์สำคัญที่เป็นพระเจ้าน้องยาเธอมี 2 พระองค์ พระองค์หนึ่งทางฝ่ายการคณะสงฆ์เพราะเรื่อง การศึกษาต้องเชื่อมต่อกับเรื่องของคณะสงฆ์ คือ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ซึ่งเวลานั้นทรงดำรงพระอิสริยยศในทางพระราชวงศ์เป็น พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส และเจ้านายสำคัญที่เตรียมพระองค์ทำงานทางฝ่ายบ้านเมือง คือ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ แต่สุดท้ายแล้วท่านย้ายไปอยู่มหาดไทย แต่ก็ไม่ได้ทอดทิ้งเรื่องการศึกษา เพราะเรื่อง ของฝ่ายบ้านเมืองต้องเป็นแรงเสริมในเรื่องของการศึกษาอยู่ดี ตลอดเวลาที่ทรงขับเคลื่อนนโยบาย ในเรื่องนี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพระองค์นั้น ทรงเป็นกำลังสำคัญและวางรากฐานการศึกษาไทย ได้ภายในเวลาไม่นานและใช้เงินไม่มาก เป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ ในขณะเดียวกันเด็กก็จะได้รับการอบรมเรื่องศีลธรรมจรรยาควบคู่กันไปด้วย การศึกษาได้พัฒนาเรื่อยมาจนถึงสมัยพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จึงมีความพร้อมที่จะออกพระราชบัญญัติการประถมศึกษา พ.ศ. 2464 หรือที่เรียก ในภายหลังว่า “การศึกษาภาคบังคับของประเทศไทย”

อัตราการเร่งของการเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นอยู่เสมอ ในร้อยปีแรกของกรุงรัตนโกสินทร์ สิ่งแวดล้อม ในเมืองไทยและสถานการณ์โลกไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ในช่วง 40 ปี ในรัชสมัยของ พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 จาก พ.ศ. 2411 – 2453 เริ่มมีอัตราเร่งเร็วขึ้นเรื่อย ๆ และคนไทยได้เห็น ในสิ่งที่ไม่เคยเห็น ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ไทยมีกองทัพไปร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ 1 ในยุโรป รวมทั้งมีความคิดใหม่ ๆ ต่อการรับรู้ในบ้านเมืองโดยมีอัตราเร่งเร็วมาก ดังนั้น การเรียนตาม พระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่ฝากเรื่องการศึกษาไว้กับวัดนั้น ดำเนินมาได้ดีในระดับหนึ่ง แต่เมื่อวิเคราะห์โดยความเห็นส่วนตัวแล้วนั้น คิดว่าลำพังการอยู่ในกรอบของวัดใช้บุคลากรที่มีอยู่เดิม และเติมความรู้ในคติโลกคตินิยมเป็นของดี แต่เมื่อพบกับความเร่งร้อนของโจทย์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ใช่ว่าวัดทุกวัดจะทำหน้าที่เช่นนั้นได้เต็มกำลัง ในการฝ่ายพระอารามนั้นมีข้อจำกัดอยู่ และวัดอาจมี สถานที่และบุคลากรที่พร้อมไม่เท่าเทียมเสมอกัน ดังนั้นการสร้างให้เกิด “มาตรฐาน” เสมอกัน ทั้งประเทศนั้นจึงไม่ใช่เรื่องง่าย อัตราเร่งที่เร็วขึ้นประกอบกับความต้องการที่จะขยายการศึกษา ให้ทั่วถึง ทำให้ไม่สามารถใช้วิธีคิดหรือรูปแบบเดิมได้ มีความพยายามเติมเต็มและสร้างทรัพยากร หลายอย่างขึ้นมา รวมถึงการฝึกหัดครูที่ไม่จำเป็นต้องเป็นพระที่เรียนมหามกุฏราชวิทยาลัย อย่างเดียว ผู้ที่จบชั้นมัธยมปลายสมัยก่อนนั้นมียศความรู้หนักแน่นและมีศักยภาพมาก และมีความพร้อมในการเป็นครู แต่ตอนนี้เรามีคนมากขึ้นทั้งด้าน demand และ supply ดังนั้น

การตัดสินใจขับเคลื่อนในเรื่องนี้ จึงเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2464 ที่มีการตราพระราชบัญญัติการประถมศึกษา หากมองย้อนกลับไปครั้งนั้น นับเป็นการตัดสินใจที่กล้าหาญมากในด้านนโยบายของประเทศ เพราะหมายความว่ารัฐบาลในเวลานั้นให้ประกันว่าทุกคนจะมีโรงเรียน จะมีเด็กไทยก็แสนคนที่ต้องเข้าโรงเรียน โดยต้องมีโรงเรียน มีหลักสูตร มีครู และต้องมีมาตรฐาน ถ้าเข้าใจไม่ผิดประเทศไทยเป็นประเทศแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่กล้าตัดสินใจเดินนโยบายนี้ สิ่งที่พระองค์ตัดสินใจเป็นการเริ่มต้นที่จะต้องค่อย ๆ เติบโตเป็นรากฐานทำให้การศึกษาสามารถต่อยอดไปเป็นทางเลือกต่าง ๆ ที่หลากหลาย เป็นโรงเรียนวิชาชีพ โรงเรียนสาขาศาสตร์ต่าง ๆ การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นที่ต้องการความหลากหลาย ปริมาณที่มีคุณภาพก็เป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้น การตัดสินใจประกาศให้มีการศึกษาภาคบังคับในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งให้ทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับ 4 ปี พร้อมกันทั่วทั้งประเทศนั้นยิ่งใหญ่มาก เพราะอย่างน้อยต้องมีโรงเรียนในทุกตำบล ไปถึงอำเภอ และจังหวัด ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีโรงเรียนประจำจังหวัดเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ เมื่อมองเหตุการณ์ย้อนอดีต พบว่า **เรื่องสิทธิการเข้าถึงการศึกษาของเพศหญิง** เป็นประเด็นที่น่าสนใจเมื่อมองภาพรวมการศึกษาไทยเปรียบเทียบกับการศึกษาของโลก สมัยก่อนการเรียนของเพศหญิงมีจำกัด แต่เมื่อมีการศึกษาภาคบังคับนั้นไม่ได้แยกชายหรือหญิง โรงเรียนในสมัยก่อน พ.ศ. 2464 ยังมีการแยกโรงเรียนชายและโรงเรียนหญิง โดยที่โรงเรียนหญิงมีจำนวนน้อยกว่าโรงเรียนชาย พระราชบัญญัติการประถมศึกษา พ.ศ. 2464 นอกจากจะเป็นการตัดสินใจที่เด็ดขาดในการลงทุนเพื่อการพัฒนามนุษย์แล้ว ยังให้ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายกับเพศหญิงด้วย โดยในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2473 ก็มีบัณฑิตที่เป็นผู้หญิงรับพระราชทานปริญญาด้วยแล้ว อย่างไรก็ตาม ประมาณ 80 - 90 ปีก่อนนั้น ยังมีความรู้สึกที่เพศชายและเพศหญิงต้องระมัดระวังในเรื่องความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอยู่ โรงเรียนประจำจังหวัดทั้งหลายจึงมีโรงเรียนชาย และโรงเรียนหญิง อยู่เป็นจำนวนมาก ในเวลานั้น แต่ปัจจุบันหลายโรงเรียนได้ปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรียนสหศึกษาแล้ว เป็นการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย ดังนั้นเมื่อ 100 ปีที่แล้วจึงต้องเฉลิมพระเกียรติพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ประการที่หนึ่ง ยอมลงทุนและกล้าลงทุน เป็นการประกันการศึกษาสำหรับคนจำนวนมาก เพื่ออนาคตของประเทศในเวลาต่อมา และประการที่สอง ทรงให้ความเท่าเทียมในเรื่องสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาของชายและหญิง ซึ่งถือเป็นบริบทที่ก้าวหน้ามากในยุคนั้น

วันนี้คล้ายกับเราพูดสองเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกัน โดยพูดถึงพระกรณียกิจของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ในเรื่องการศึกษา อีกเรื่องหนึ่งพูดถึงการจัดการศึกษาภาคบังคับ 100 ปี ซึ่งอันที่จริงทั้งสองประเด็นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หนังสือนี้ชื่อว่า “รายวันทำการในหน้าที่” เป็นหนังสือที่มีจำนวนประมาณ 10 กว่าหน้ากระดาษ A4 ยกตัวอย่างในไดอารี่ ดังนี้

“วันที่ 3 ตุลาคม ในตอนเช้า ให้หมอนวด ได้นอนหลับ เพลแล้ว มาแต่
บางปะอิน พักยันคำ เวลาคำสั่งการอนุมัติแก่นาย..... ปรีชาถึงการเล่าเรียน
ของเจ้าคุณท่านคณาพร จนเกือบสองยาม”

“วันที่ 4 ตุลาคม เพลแล้ว ลงมือว่าการตรวจเงินบัญชีเบิกจ่าย และส่ง 8 ฉบับ
สั่งการโรงพิมพ์และการออฟฟิศวิทยาลัย พระเทพมุนี ผู้อำนวยการศึกษา มณฑล
นครราชสีมา มาหา ได้แนะนำเรื่องงบประมาณและวิธีการจัดการเรียน”

จากที่ได้อ่านหนังสือ “รายวันทำการในหน้าที่” แทบจะไม่มีวันใดเลยที่พระองค์ทรงเว้น
เรื่องพระกรณียกิจ และเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา และเมื่อดูพระกรณียกิจเกี่ยวกับการตรวจการ
คณะสงฆ์ก็มีเรื่องการศึกษาด้วยทุกครั้งไป จึงขอเฉลิมพระเกียรติเรื่องราวเหล่านี้ซึ่งผู้ที่เป็นผู้นำคือ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และบุคคลสำคัญที่ร่วมทีม หนึ่งในนั้นคือ สมเด็จพระ
มหาสมณเจ้าพระองค์นี้ซึ่งเป็นกำลังหลักในการศึกษา ถ้าเราเริ่มต้นจากศุนย์ในปี พ.ศ. 2464
เราไม่มีทางมีการศึกษาภาคบังคับได้เลย เพราะเมื่อยี่สิบปีก่อนหน้านั้นมีร่องรอยว่ามีเจ้านาย
พระองค์หนึ่งที่ดูแลเรื่องศาสนาและเป็นกำลังหลักของการศึกษาไทย ทำให้การศึกษาของเมืองไทย
เดินมาได้ในระยะเวลาที่พอเหมาะแล้วจึงมีการศึกษาภาคบังคับ เรื่องทั้งสองเรื่องที่ได้พูดคุยกันวันนี้
คือการวางรากฐานและการตอกเสาเข็ม ตามพระบรมราโชบายของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 และ
สมเด็จพระมหาสมณเจ้าเป็นรากฐานทางการศึกษาของเมืองไทยในทุกวันนี้

● ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สิทธิ บุตรอินทร์

ในสมัยเด็กได้เรียนหนังสือที่วัด พระสงฆ์ท่านสอนองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้ วิชาที่ท่านย้ำที่สุด
คือวิชาการเป็นมนุษย์ มนุษย์ตามหลักปรัชญาของพุทธ คือ เวไนยสัตว์ มีความหมายว่า สัตว์
อันประเสริฐที่มีศักยภาพและคุณสมบัติโดยเฉพาะ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะนำไปสู่การพัฒนาในระดับ
ต่าง ๆ ได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณประโยชน์รวมถึงการพัฒนาชีวิตและสังคมทั้งในประโยชน์ส่วนตนและ
ประโยชน์ผู้อื่น สูงสุดคือความสิ้นทุกข์ ดังนั้น สมเด็จพระมหาสมณเจ้า จึงตรัสว่า เราต้องพัฒนา
คุณสมบัติส่วนนี้ให้เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด พระองค์จึงทรงรับอาราธนาจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 5 รับพระธรรมาธิ์ในเรื่องการจัดการศึกษาของชาติ พระองค์ได้ปรารถนาว่าตามที่พระองค์ได้
ประพาสยุโรป และได้ไปพบเห็นว่าคนไทยที่ส่งไปเรียนนั้นไม่ได้ดีกลับมา ไม่เหมือนกับพระเจ้า
เมจิของญี่ปุ่น พระองค์ส่งคนไปศึกษาก็ได้ดีกลับมาช่วยพัฒนาบ้านเมือง ในขณะนั้น รัชกาลที่ 5
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า และกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นไตรลักษณ์แห่งความเจริญรุ่งเรือง
การจัดการศึกษาถ้าจะย้อนไปสมัยรัชกาลที่ 4 ผมและท่านเจ้าคุณสมเด็จพระวันรัตแปลลายพระหัตถ์

จากวัดบวรนิเวศวิหาร มีตอนหนึ่งที่ไม่กล้าแปล คือมีทางฝรั่งเศสอเมริกาทูลเชิญไปอเมริกาสองครั้ง และให้ไปประทับที่นั่น พระองค์ทรงปฏิเสธว่าถ้าไปแล้วมีเงื่อนไขให้เปลี่ยนศาสนา พระองค์ทำไม่ได้ เพราะคนไทยจะเปลี่ยนศาสนาตามไปด้วย ซ้ำให้เห็นประเด็นสำคัญว่าการศึกษาตั้งแต่เริ่มแรกต้องอาศัยคตินิยมและคติโลกประกอบกัน ดังนั้นพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 จึงขออาราธนาให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้าเอาดีทางการศึกษาทางคตินิยม และสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพขอให้เอาดีทางคติโลก สองคตินี้ให้ร่วมมือกันพัฒนาประเทศชาติโดยเริ่มต้นที่การพัฒนากำลังคนของชาติ ให้มีคุณสมบัติ ศักยภาพ และมีความรู้ความสามารถโดยผ่านกระบวนการศึกษาเล่าเรียนต่าง ๆ

ทั้งนี้ เมื่อสมเด็จพระมหาสมณเจ้ารับมาแล้วจึงเป็นงานการศึกษาทั้งคณะสงฆ์และชาวบ้าน โดยเป็นการศึกษาคณะบังคับของราชอาณาจักร ความพร้อมที่จะให้การศึกษาแก่ลูกไทยหลานไทย นั้นขาดหลายอย่าง โดยจะให้เหมือนกับตะวันตกเลยก็ไม่ได้ เป็นไทยทั้งหมดก็ไม่ดี ไม่ควรลืมของเก่า และไม่ควรมัวเมาของใหม่ ดังนั้นจึงต้องมีทางสายกลางผสมผสาน เลือกอเอาตะวันตกบ้างและไทยบ้างที่คัดสรรกลั่นกรองแล้วเป็นอย่างดีมาผสมโดยใช้คำว่าผสมพันธุ์ทางการศึกษา เริ่มแรกให้พระสงฆ์เป็นครูบาอาจารย์ก่อน จึงได้ตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นเป็นที่สร้างครูบาอาจารย์สำหรับรับใช้พุทธศาสนาและประชาชนในการจัดการศึกษาร่วมกัน และส่งพระสงฆ์ที่มีคุณวุฒิไปตามจังหวัด เพื่อตั้งโรงเรียน ส่วนในกรุงเทพฯ มีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัด เช่น วัดบวรนิเวศวิหาร วัดเทพศิรินทร์ ขอฝากกระทรวงศึกษาธิการว่า ไม่ควรนำคำว่า “วัด” ออก จากชื่อโรงเรียนนั้น อย่างไม่ควรต้องเป็นเรื่องของวัด เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่วัดและมีการขยายโดยนำพระสงฆ์จากต่างจังหวัดเข้ามาเรียน ความเป็นครูในมหาวิทยาลัยทั้งวิชาคติโลกและวิชาคตินิยม ทั้งวิชาชีวิตและวิชาชีพ และส่งกลับคืนไปพัฒนาบ้านตนเอง กำลังคนของชาติเริ่มต้นด้วยการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและคุณสมบัติ จะให้เติบโตเองไม่ได้ ถึงแม้ว่ามนุษย์เป็นเวไนยสัตว์ก็ตาม

พระองค์จึงเน้นว่าการศึกษาต้องมี

1. พุทธิศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาเล่าเรียนองค์ความรู้ในวิชาศิลปะและศาสตร์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชีวิตตนเองและประเทศชาติต่อไป ซึ่งปัจจุบันขยายออกมาเป็น Science and Art ที่มีองค์ความรู้มากมาย
2. จรรยาศึกษา ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า จริยศึกษา เพราะมนุษย์ศึกษาแค่เรื่องอยู่เรื่องกินไม่พอ เพราะศีลธรรมเป็นตัวค้ำวิชาชีวิต ลูกเรียนเก่ง แต่ความประพฤติไม่ดีก็ไม่ได้
3. อาชีพศึกษา ซึ่งเป็นการใช้ความรู้ความชำนาญเพื่อนำวิชามาทำมาหากิน พระองค์เห็นว่าไม่ให้มัวเมาหลงไหลในศักดิ์นาของอาชีพข้าราชการ และส่งเสริมให้คณะสงฆ์พึ่งพาตนเอง รวมถึงให้ตั้งโรงเรียนราษฎร์ได้เอง โดยชุมชนใดที่จะสร้างโรงเรียนได้ก็สร้างโรงเรียนขึ้นมาเพื่อให้มีการศึกษาอันเป็นเลิศ

4. สุขศึกษา หรือพลานามัยศึกษา คนเราจะอยู่ดีกินดีเพียงใดแต่ถ้าสุขภาพกายและสุขภาพจิตไม่ผสมกลมกลืนกันแล้วก็จะหาความสุขไม่ได้ ถ้าพลเมืองหย่อนพลานามัยก็จะไม่เจริญก้าวหน้า

พระองค์ถือว่าทั้งสี่เรื่องที่กล่าวไปเป็นหลักสูตรเบื้องต้นของการศึกษาไทย และอาจจะขยายต่อไปจนถึงขั้นอุดมศึกษา พระสงฆ์ก็ต้องเรียนทั้งคติธรรมและคติโลก ปัจจุบันพระสงฆ์เรียนรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์เป็นวิชาเอกก็มี โดยวิชาทางธรรมนั้นมีเพื่อพัฒนาวิชาชีพชีวิต

ก่อนหน้านี้นี้มีคำพูดว่า “ตามหลังผู้ใหญ่ หมาไม่กัด” ตอนนี้อยาวชนมีคำพูดว่า “ตามหลังผู้ใหญ่ หมาก็กัด ออกหน้าผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ก็กัด” มุมมองต่อการศึกษาในอนาคตจึงมีคำถามว่าเราจะสร้างลูกไทยหลายไทยให้เป็นทายาทของเมืองไทยได้อย่างไร ซึ่งขอให้พระคุณเจ้าช่วยในเรื่องการสอนจริยศึกษา มีคำถามว่า คนที่มีการศึกษาในพระราชดำริของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าเป็นอย่างไร ซึ่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้าอ้างในพุทธพจน์ต่าง ๆ ว่า “วิชาจรรณสัมปันโน” ผู้มีการศึกษาดิฉันคือคนในอุดมคติ คนในอุดมคติเป็นผู้มีวิชาเป็นเลิศพร้อมทั้งมีความประพฤติดีประพฤติดชอบและอีกประการหนึ่งคือ ต้องมี “อนาคตตั้งสัจฉา” หรือ ญาณที่ล่วงรู้อนาคต ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า วิสัยทัศน์ โดยไม่ให้หยุดอยู่แค่อดีตและปัจจุบันแต่ต้องมองอนาคตและต้องมองการณ์ไกลด้วย อีกข้อหนึ่งคือ เป็น “สิกขากามบุคคล” หมายถึงบุคคลที่ใครต่อการศึกษา เพราะการศึกษาไม่มีจบการพัฒนาให้เป็นลูกหลานไทยที่ดีต้องศึกษาอย่างไม่มีวันจบโดยต้องมีการแสวงหาองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ตลอดเวลา นอกจากนี้ คนในอุดมคติต้องมีความเป็น “อัตตนาถะ” ซึ่งก็คือการพึ่งพาตนเองได้และให้ผู้อื่นได้พึ่งพาด้วย ไม่ใช่เรียนแล้วรู้จักตัวรอดเป็นยอดดี ผากว่าทุกอย่างมาจากตัวเรา โดยวุฒิภาวะมาจากตนเองที่ต้องมีพ่อแม่เป็นคนสำคัญในการดูแลให้ลูกหลานมีวุฒิภาวะโดยไม่ไข่ปล่อยให้โรงเรียนดูแลอย่างเดียว ที่กล่าวไปเป็นลักษณะของผู้มีการศึกษาดีในอุดมคติ

ในฐานะของผู้ที่ได้ศึกษาทางด้านปรัชญา มา สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เตือนคนไทยและเมืองไทยให้ระวังว่าอย่าให้อิทธิพลความคิดของตะวันตกและตะวันออกเกินไป พระองค์ตรัสว่าวัตถุนิยมจะเข้ามาครองจากนั้นจะตามด้วยบริโภคนิยมซึ่งไม่มีความพอดีในการบริโภค เพราะทรัพยากรธรรมชาติมีจำกัด และต้องถือทางสายกลางในทางความพอดีและความพอเพียง และอย่าหาความสุขกับกามคุณ 5 (รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส) มากเกินไป ควรรู้จักว่าสิ่งใดเป็นคุณเป็นโทษด้วย และขอฝากไว้ว่าการศึกษอย่่ากระตุ้นเตือนให้เกิดการบริโภคมากเกินไป และขอให้มีการแบ่งปันซึ่งกันและกัน

- **Dr. Ethel Agnes P Valenzuela**

องค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือซีมีโอ ได้ก่อตั้งขึ้นจากการผลักดันของประเทศไทยโดย ศาสตราจารย์ มล.ปิ่น มาลากุล อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเมื่อปี พ.ศ. 2512 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาอย่างเข้มแข็งในภูมิภาค โดยเปรียบเทียบการศึกษากับการปลูกต้นไม้ที่ต้องใช้เวลากว่าจะออกดอกออกผลให้ชมและเก็บเกี่ยว ผู้เกี่ยวข้องด้านการศึกษาทุกภาคส่วนก็ต้องร่วมมือกันทะนุถนอม เอาใจใส่ ดูแลและบริหารจัดการอย่างดี ประเทศไทยในฐานะผู้ร่วมก่อตั้งจึงมีบทบาทสำคัญและได้รับการยกย่องในเวทีความร่วมมือนี้ ดังจะเห็นได้จากที่ประเทศไทยเป็นที่ตั้งของศูนย์ภูมิภาคด้านต่าง ๆ ของซีมีโอ อาทิ ศูนย์ระดับภูมิภาคว่าด้วยการอุดมศึกษาและการพัฒนา (SEAMEO RIHED) ศูนย์ระดับภูมิภาคว่าด้วยโบราณคดีและวิจิตรศิลป์ (SEAMEO SPAFA) ศูนย์ระดับภูมิภาคว่าด้วยสะเต็มศึกษาของซีมีโอ (SEAMEO STEM Ed Center) และ ศูนย์ระดับภูมิภาคว่าด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนของซีมีโอ (SEAMEO SEPS) เป็นต้น

สำหรับการจัดการศึกษาภาคบังคับ (Year 1 - 7) ถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญยิ่งของชีวิตมนุษย์ทุกคน ด้วยเป็นจุดเริ่มต้นหรือรากฐานนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและเป็นสะพานเชื่อมสู่การศึกษาขั้นสูง ประเทศต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีโอกาสฝึกเฉยหรือละเลยได้ ซึ่งประเทศไทยมีรากฐานที่ดีในการจัดการศึกษาภาคบังคับและเป็นประเทศผู้นำในภูมิภาคในด้านดังกล่าว ด้วยมีประวัติการริเริ่มการจัดการศึกษาภาคบังคับที่ยาวนานและก้าวหน้ากว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคและสามารถที่จะจัดการศึกษาด้วยภาษาของตนเองซึ่งถือเป็นข้อได้เปรียบที่สำคัญ

Dr. Valenzuela ได้กล่าวถึง บริบทการจัดการศึกษาภาคบังคับในภูมิภาคที่เปลี่ยนไปเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 หากแต่เด็กไม่สามารถหยุดเรียนได้ การศึกษาจำเป็นต้องพึ่งพาระบบดิจิทัลเพื่อสร้างโรงเรียนเสมือน (virtual school) สร้างความต่อเนื่องทางการศึกษาให้แก่นักเรียน ผู้บริหารการศึกษาของทุกประเทศจำเป็นต้องริบหาหนทางฟื้นฟูระบบการศึกษาของประเทศโดยเร็วที่สุด ปัจจุบันทั่วโลกมีประเทศเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่สามารถเปิดโรงเรียนได้ตามปกติ ขณะที่ประเทศที่เหลือต้องใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (hybrid learning) หรือจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลอย่างเดียวย ซีมีโอจึงตระหนักถึงความรุนแรงของสถานการณ์ข้างต้นต่อการจัดการศึกษาภาคบังคับในภูมิภาคและได้มีการติดตามความเคลื่อนไหวทางออกของประเทศสมาชิกในการบริหารจัดการศึกษาให้มีความต่อเนื่องในสถานการณ์โรคระบาดในประเด็นต่าง ๆ อาทิ

- 1) การใช้ระบบดิจิทัลในการจัดการศึกษาเพื่อทดแทนการเรียนการสอนในห้องเรียน
  - 2) แนวทางการจัดการศึกษาแบบผสมผสานชั้นเรียนปกติและระบบดิจิทัล (hybrid learning)
  - 3) การสนับสนุนและการฝึกอบรมครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบดิจิทัล
  - 4) แผนการฟื้นฟูการจัดการศึกษาภายหลังสถานการณ์คลัสเตอร์ และ
  - 5) ความพยายามของประเทศต่าง ๆ ในการเปิดโรงเรียนให้ได้เร็วที่สุด
- ในการนี้ ประเทศสมาชิกซีมีโอ รั้งมือกับสถานการณ์ข้างต้น ดังนี้

- ❖ **ฟิลิปปินส์** มีสถานการณ์ทางการจัดการศึกษาที่ค่อนข้างเลวร้าย เพราะระบบการศึกษาฟิลิปปินส์ขาดปีการศึกษาไปหนึ่งปีเต็มและปัจจุบันยังไม่สามารถเปิดโรงเรียนได้ กระทรวงศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์จึงแก้ไขปัญหา โดยการจัดทำช่องทางการจัดการศึกษาส่วนกลางในระบบดิจิทัลที่บรรจุรายละเอียดที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนในการจัดการศึกษาในสภาวะการณ์วิกฤตดังกล่าวในชื่อ “Department of Education – Commons or DepEd Commons” อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาด้วยระบบดิจิทัลดังกล่าวประสบปัญหาที่สำคัญคือ ผู้เรียนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงระบบดิจิทัล ด้วยเหตุดังกล่าวรัฐบาลจึงแก้ปัญหาด้วยการจัดพิมพ์เนื้อหาทั้งหมดในระบบดิจิทัลเป็นหนังสือและนำส่งให้ผู้เรียนที่บ้าน
- ❖ **สิงคโปร์** เปิดระบบ home- based learning เพื่อบริหารจัดการการศึกษาในบ้านพักอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องแม้ในสภาวะโรคระบาด
- ❖ **บรูไน ดารุสซาราม** ดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของการจัดการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่เข้าไม่ถึงระบบดิจิทัลและอินเทอร์เน็ต และพยายามหาวิธีการช่วยเหลือ
- ❖ **เวียดนาม** ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (hybrid learning) และพยายามจะเปิดโรงเรียนให้ได้เร็วที่สุด
- ❖ **กัมพูชา** มีการตั้งคณะกรรมการประกอบด้วยครูและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา เพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์และการจัดตั้งดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการศึกษาของประเทศ และให้ความสำคัญในการฉีดวัคซีนให้แก่ครูผู้สอนเป็นอาชีพแรก ๆ เพื่อให้โรงเรียนสามารถกลับมาเปิดได้อย่างเร็วที่สุด

- ❖ **อินโดนีเซีย** จัดโซนประเทศเป็น สีส้ม สีเขียว และสีแดง โดยโรงเรียนในเขตสีเขียวสามารถทำการเรียนการสอนได้ภายใต้ข้อจำกัดความปกติใหม่ โรงเรียนในเขตสีส้มสามารถทำการเรียนการสอนแบบผสมผสานทั้งเรียนในชั้นเรียนภายใต้ข้อจำกัดความปกติใหม่และเรียนผ่านระบบดิจิทัล ขณะที่ โรงเรียนในเขตสีแดงต้องทำการสอนผ่านระบบดิจิทัลเท่านั้น
- ❖ **ลาว** แม้จะมีสาธารณูปโภคที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบดิจิทัลน้อยที่สุด แต่ก็มีความพยายามในการจัดตั้งคณะทำงานด้านเทคนิคเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถทำการเรียนได้ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง
- ❖ **เมียนมาร์** ตอบรับกับสถานการณ์อย่างเข้มแข็งด้วยการจัดตั้งดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการจัดการศึกษาระดับประเทศและการใช้ทุกช่องทางของการสื่อสาร อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ แอปพลิเคชัน และสื่อดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อจัดการศึกษาในภาวะวิกฤต
- ❖ **มาเลเซีย** ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ทั้งในชั้นเรียน และในระบบดิจิทัล

Dr. Valenzuela กล่าวสรุปว่า บทบาทของครอบครัวและชุมชนในการช่วยจัดการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งในภาวะการณ์ปัจจุบัน ในกรณีที่ระบบการศึกษาไม่สามารถเปิดสถานศึกษาได้ หน้าที่ในการจัดการศึกษาจึงเป็นของทุกคน เด็กไม่ว่าจะมีภูมิหลังอย่างไร ไม่สมควรถูกทอดทิ้งไว้เบื้องหลังในสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ที่สำคัญ ครูผู้สอน นักการศึกษา และผู้บริหารการศึกษาต้องไม่สิ้นหวังในภาวะการณ์ที่เกิดขึ้น หากแต่ต้องร่วมมือกันคิดหาวิธีฟื้นฟูผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนในกลุ่มเปราะบางหรือมีความเป็นไปได้ว่าจะขาดการศึกษาในภาวะโรคระบาด อย่าปล่อยให้เกิดสถานการณ์โรคระบาดสร้างความขาดช่วงทางการศึกษาของผู้เรียน (lost generation) ในทุกระดับ

ดังนั้น แม้สถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ในบางระบบการศึกษาจะคลี่คลาย ผู้กำหนดนโยบายการศึกษาจะต้องสร้างความต่อเนื่องของการเรียนรู้ในระบบดิจิทัลในฐานะระบบใหม่ในการเรียนรู้ของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 กระทรวงศึกษาของประเทศควรเข้ามาบริหารจัดการและลงทุนการจัดทำดิจิทัลแพลตฟอร์มการศึกษาของประเทศอย่างจริงจัง (hybrid home-based and digital learning) โดยเรียนรู้จากประวัติศาสตร์การจัดการศึกษาของประเทศมาเป็นบทเรียนพัฒนาการศึกษาของประเทศให้ดีและครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเพื่อไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

“ในปัจจุบันเมื่อโรงเรียนไม่สามารถทำหน้าที่เดิมได้เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด บทบาทการจัดการเรียนรู้จึงกลับมาที่ชุมชน ดังพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ให้การศึกษาริเริ่มจากวัดและชุมชน”

EVENT

สภาการศึกษาเสวนา (OEC FORUM) ครั้งที่ 3

**เสวนา ๑๐๐ ปี การศึกษาภาคบังคับในประเทศไทย
บริบทจากอดีตสู่อนาคต**

การศึกษาอย่างกระตุนเตือนให้เกิดการบริโภคมากเกินไป และขอให้มีการแบ่งปันซึ่งกันและกัน
น้ำผึ้งเรือเสือผิงป่า

**ศ.เกียรติคุณ ดร.สิทธิ บุตรอินทร์
ราชบัณฑิต**

พระมหาสถมณเจ้าเป็นกำลังสำคัญเรื่องศาสนา
การศึกษาไทย ซึ่งผลิดอกออกผลในพ.ศ.2464
เกิด พ.ร.บ.การศึกษาภาคบังคับ

**ศ.พิเศษธงทอง จันทรางศุ
กรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ ร.6**

ประเทศไทยมีประวัติการศึกษาถ้านหน้ามายาวนาน
และเป็นความท้าทายต่อการศึกษาในปัจจุบัน

**DR. ETHEL AGNES P VALENZUELA
SEAMEO SECRETARIAT DIRECTOR**

3.4 EF กับเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 4 ในรูปแบบออนไลน์
เรื่อง EF กับเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล
วันอังคารที่ 17 สิงหาคม 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น.

• LIVE
สภาการศึกษาเสวนา "EF กับเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล"
วันอังคารที่ 17 สิงหาคม 2564
เวลา 09.00 - 12.30 น.

นางสุภาวดี หาญเมธี
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระบบการศึกษา
เด็กปฐมวัย

นางธิดา พิทักษ์สินสุข
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระบบการศึกษา
เด็กปฐมวัย

ผศ.ดร.ปณิตดา ธนเศรษฐกร
สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

อีตา นัทธ์สินสุข
รองศาสตราจารย์ในสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

Facebook: OEC News สภาการศึกษา
YouTube: OEC News สภาการศึกษา
Instagram: @oecnews

การเสวนา เรื่อง EF กับเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล

การประชุม OEC Forum ครั้งนี้ ได้รับเกียรติจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาระดับปฐมวัย มาถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการศึกษา ประกอบด้วย

- นางสุภาวดี หาญเมธี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระบบการศึกษาเด็กปฐมวัย
- นางธิดา พิทักษ์สินสุข กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระบบการศึกษาเด็กปฐมวัย
- ผศ.ดร.ปณิตดา ธนเศรษฐกร สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

● **นางสุภาวดี หาญเมธี** กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ในเรื่อง EF (Executive Functions) มีสองปัจจัยใหญ่ที่เราเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นเร่งด่วน ปัจจัยแรกคือเป็นเรื่องในหัวของเราทุกคนที่มีสิ่งนี้อยู่ตั้งแต่เราเกิดมา แต่ว่าเราไม่ค่อยเข้าใจและไม่ค่อยใช้มัน ซึ่งอาจทำให้เราละเลยสิ่งที่มีค่าที่สุดในชีวิตของเราอย่างน่าเสียดาย ปัจจัยที่สองคือเรื่องสถานการณ์ซึ่งโลกเปลี่ยนไปเยอะมากและโลกมีลักษณะที่เป็น VUCA (ประกอบด้วย Volatility-พลิกผัน ผกผัน, Uncertainty-ไม่แน่นอน คาดการณ์ไม่ได้, Complexity-ซับซ้อน ปมซ้อนปม, Ambiguity-คลุมเครือ ไม่ชัดเจน) โลกลักษณะนี้เกิดขึ้นมานานเป็นสิบปีแล้ว แต่เรายังเห็นไม่ชัดเจนมากเท่าไร ตั้งแต่เมื่อสิบปีที่แล้วโลกมีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) เช่น ฝนตกหนัก น้ำท่วม แผ่นดินไหว น้ำแข็งละลาย ไฟไหม้ป่า แต่ตอนนี้คนก็ยังเห็นไม่ชัด โดยเฉพาะในประเทศไทยที่เห็นผลกระทบไม่ชัดเท่าที่อื่น โดยอาจรู้สึกว่าฤดูร้อนยาวนานขึ้น และจากเมื่อก่อนที่ประเทศไทยมีสามฤดูก็เหลือสองฤดู และอีกไม่นานอาจเหลือฤดูครึ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) เป็นปัญหาใหญ่และส่งผลกระทบต่อทุกคน เวลานี้เกษตรกรก็รู้สึกว่ามีฝนไม่ตกตามฤดูกาล อีกเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นมานานประมาณสิบปีแล้วคือเรื่องการคุกคามจากเทคโนโลยี (Technology Disruption) โดยเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่ในชีวิตของเรา จนเกิดภาวะที่เป็นการคุกคาม เช่น อาชีพบางอาชีพที่หายไปเพราะเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่โดยมีหุ่นยนต์เข้ามาทำงานแทน ในตอนนี้ที่มีการระบาดของโควิด-19 เทคโนโลยีเข้ามาในด้านบวกซึ่งทำให้มีการค้นคว้าวิจัยได้ในระยะเวลาที่เร็วขึ้น แต่คนก็ยังมีคำถามว่าวิจัยจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกายเราหรือไม่ ดังนั้นด้านบวกและด้านลบของเทคโนโลยีจึงกระทบกับชีวิตของเรา

โควิด-19 ชี้ให้เห็นถึงโลกที่มีความเป็น VUCA อย่างชัดเจน เพราะคาดการณ์ไม่ได้ ตรงนี้เป็นสถานการณ์ในโลกที่เป็น VUCA ซึ่งเราไม่รู้ว่าจะเด็กปฐมวัยที่ตอนนี้อายุ 3-4 ขวบ อนาคตอีก 10-20 ปี ในระยะที่เขาจะเติบโตเป็นหนุ่มสาวนั้น เขาจะเจอสถานการณ์อย่างนี้อีกกี่ครั้ง

ขณะที่โลกมีความหนักหน่วงความรุนแรง แต่พัฒนาการของเด็กก็มีความล่าช้าโดยมีสถานการณ์อย่างต่อเนื่องมาประมาณ 20 ปีแล้ว (เพราะตอนที่เรารับรู้ EF นั้น เรารอว่าพัฒนาการของเด็กมีความล่าช้ามาประมาณ 7 ปี แต่ปัจจุบันเราจับเคลื่น EF มานาน 15 ปีแล้ว ดังนั้นสถานการณ์ที่พัฒนาการของเด็กมีความล่าช้านี้จึงมีมานานประมาณ 22 ปี) เราพบว่า 1 ใน 3 ของเด็กวัย 0-5 ปี มีพัฒนาการล่าช้า เมื่อเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการล่าช้า เมื่อเด็กขึ้นชั้นประถมศึกษาก็ต้องมีพัฒนาการล่าช้าที่ต่อเนื่องกันมา จากข้อมูลของกรมสุขภาพจิตจึงพบว่า เด็กวัย 6-12 ปี 28% มีไอคิวต่ำกว่าเกณฑ์และ 26% มีไอคิวต่ำกว่าเกณฑ์ เด็กอ่านหนังสือไม่ออก อ่านหนังสือไม่แตก และเมื่อเด็กเติบโตขึ้นเป็นเยาวชน เราก็พบว่าเยาวชนอายุ 15-19 ปี ติดยาเสพติดเยอะขึ้นมาก โดยพบว่ามีเยาวชนในช่วงอายุนีติดยาเสพติดประมาณ 2.7 ล้านคน ในจำนวนนี้ 3 แสนคนเข้ารับการรักษา นอกจากนี้ มีจำนวนวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ปีละ 1.5 แสนคน ขณะที่จำนวน

ผู้หญิงที่ยุติการตั้งครรภ์ประมาณ 300,000 คนต่อปี ดังนั้นจึงมีเด็กส่วนหนึ่งที่เกิดจากแม่ที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ปัญหาที่ตามมาคือปัจจุบันมีวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี เป็นโรคซึมเศร้า 18% และมีความเสี่ยงอีก 44% ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือก็จะนำไปสู่ปัญหาที่รุนแรงขึ้น เช่น ฆ่าตัวตาย ทำร้ายคนอื่น ตัดยาเสพติด เด็กที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่เขาอาจออกนอกระบบโรงเรียนไปแล้ว แต่มีข้อสังเกตว่าเด็กวัยรุ่นที่เป็นโรคซึมเศร้าส่วนใหญ่เป็นเด็กในระบบที่อยู่ในโรงเรียน ไปเรียนทุกวัน แต่ไปเรียนแล้วไม่รู้ว่าชีวิตอยู่ตรงไหน ไปเรียนอย่างไม่มีจุดหมาย และเด็กไม่เห็นว่าคุณค่า

ผลคะแนน O-NET ทุกระดับชั้นต่ำกว่า 50% ต่อเนื่องทุกปี ส่วนผลการสอบ PISA ซึ่งเป็นการวัดในระดับโลก พบว่าปี 2560 นักเรียนไทยได้คะแนนทั้งด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และด้านการอ่าน ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย และในปี 2018 เด็กไทยรับมือ Fake News ได้ต่ำสุดเป็นอันดับ 76 จาก 77 ประเทศทั่วโลก เด็กไทยส่วนใหญ่ขาดสมรรถนะในการคิดวิเคราะห์และกำกับตนเอง ซึ่งรากของปัญหาที่ทำให้เด็ก 1 ใน 3 ไม่สามารถพัฒนาเป็นพลเมืองคุณภาพได้มาจาก 1) ครอบครัวอ่อนแอ หย่าร้าง โดยพ่อแม่ฝากลูกไว้กับปู่ย่าตายาย มีค่านิยมผิด ขาดความรู้และทักษะ และใช้โทรศัพท์มือถือเลี้ยงลูก 2) การศึกษา รับค่านิยมผิด มุ่งตัวชีวิต มุ่งแข่งขัน ทำให้เด็กขาดความสุข สิ่งที่เรียนไม่สอดคล้องกับการทำงานของสมองและครูไม่เข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ทำให้เด็กไม่อยากเรียน และไม่สามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้ 3) ชุมชนสังคม ขาดความรู้ ความตระหนักต่อความสำคัญของปฐมวัย ขณะที่ทั่วโลกตระหนักว่าการลงทุนในเด็กปฐมวัยคือการสร้างเสาเข็มของบ้าน ขณะเดียวกันมีการรบกวนจากเทคโนโลยีที่กระทบเด็กปฐมวัย จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ จำเป็นและเร่งด่วนในการทำเรื่องนี้ในสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ทำให้เด็กสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา เราจะก้าวตามปัญหานั้นเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นเราจำเป็นต้องหาทางลัด ซึ่ง EF จะฟื้นฟูความเสียหายที่เสียไปในระหว่างนี้ให้กลับคืนมาอย่างรวดเร็ว โดยในช่วงที่เด็กอายุ 0-6 ขวบ เป็นหน้าต่างของโอกาสในการพัฒนาของทักษะสมอง EF ตลอดชีวิต

มีนักวิชาการชื่อ Adele Diamonds สรุปไว้ว่า EF มีข้อดีโดยทำให้มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ นอกจากนี้จะไม่ทำผิดซ้ำ โดยมีการทบทวนสิ่งที่ทำผิดไปและนำมาปรับปรุงแก้ไข รวมถึงมีการยับยั้งอารมณ์ กำกับพฤติกรรมตนเองให้แสดงออกอย่างเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคม คาดการณ์ผลที่ตามมาได้ คิดหน้าคิดหลัง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส ถ้าเป็นคำไทยก็คือมีวิจรรย์ญาณ มีการคิดไตร่ตรอง คิดหน้าคิดหลัง เด็กที่มีทักษะของ EF ก็จะถูกขยับขึ้นสู่มัธยมอุปสรรค และควบคุมอารมณ์ตนเองได้

จากสารพัดปัญหาทั้งเศรษฐกิจและสังคม จิตใจต้องสมดุลและหนักแน่น EQ ดี มองโลกอย่างมีความหวัง เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และเปลี่ยนตนเองได้ครั้งแล้วครั้งเล่า

นักคิดทั่วโลกได้ทำการวิจัยว่าเมื่อ EF อ่อนแอ จะส่งผลทั้งในวงกว้างและระยะยาว จะกำกับตนเองไม่ได้ ขาดวิจรรย์ญาณ ยับยั้งขังใจไม่ได้ เสพติดสิ่งต่าง ๆ ได้ง่าย ขาดความสามารถ

ในการคิด/คาดการณ์ไปข้างหน้า ขาดความสามารถในการจัดระบบและจัดการสิ่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ไม่สามารถจัดการความเครียด ขาดการวางแผนโครงการในระยะยาว ไม่สามารถจัดการกับเวลา ขาดความมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จโดยเฉพาะงานที่ใช้เวลายาวนาน

นอกจากนี้ คนที่เป็นโรค NCDs โรคอ้วน เสพติดสารต่าง ๆ รวมถึงคนที่สมาธิสั้นก็ล้วนแต่มี EF ที่ผิดปกติ ไม่มีความสุขในชีวิต ในด้านสังคม EF เป็นเครื่องทำนายความสำเร็จในทางสังคมต่าง ๆ เช่น สัมพันธภาพในชีวิตคู่ ความสัมพันธ์กับเพื่อน คนที่ EF ดีก็จะมีความสัมพันธ์ทางสังคมดี ส่วนคนที่ EF อ่อนแอก็จะมีปัญหาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อาชญากรจำนวนมากเป็นคนที่ EF ไม่ดี และในด้านสติปัญญาก็มีความสำคัญ คนที่ EF ดี จะมีการใช้สติปัญญาที่เลื่อนไหลไปกับสถานการณ์ได้ แก้ปัญหาได้ทันที การคิด การอ่าน การวิเคราะห์ดี ซึ่งส่งผลให้การเรียนทุกวิชาดี แต่ที่มากไปกว่านั้นคือความรับผิดชอบ มีวินัย กำกับตนเองให้ไปถึงเป้าหมายได้ดี ส่วนในเรื่องศีลธรรม EF มีสัมพันธ์โดยตรงกับมโนธรรมสำนึก (Conscientiousness) ซึ่งก็คือการที่คน ๆ นั้นมีการไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อคนอื่นและตนเองก่อนลงมือทำ ดังนั้นเราต้องยับยั้งการส่งเสริม EF ในเด็กมาเป็นทางลัด (Short Circuit) ก็คือทำเรื่องเดียวแต่ส่งเสริมทั้งเรื่องการเรียน พฤติกรรม วินัย ยาเสพติด แก้ปัญหาไปหลายเรื่องได้พร้อมกันโดยเราไม่ต้องไปทำทีละเรื่อง ถ้าเราทำ EF กันทั้งประเทศ อีกห้าปีเราจะเห็นเลยว่าเด็กที่จะเข้าสู่ยาเสพติด ติดเกม พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงจะน้อยลง และอีกห้าปีเราจะมีคนหนุ่มสาวที่แข็งแรงที่พร้อมเรียน พร้อมเติบโต พร้อมเป็นกำลังสำคัญของประเทศ อันนี้คือทางลัดสำคัญ (Short Circuit) ที่การศึกษาต้องทำอย่างเร่งด่วนโดยไม่ทิ้งหน้าต่างแห่งโอกาสที่สำคัญบานนี้ ซึ่งการทำงานของต้องมีการฝึกฝนต่อเนื่องจนกระทั่งเกิดเป็นโครงสร้างในสมอง และหน้าต่างแห่งโอกาสคือในช่วงปฐมวัย เมื่อโตขึ้นทุกคนจะมีโครงสร้างในสมองไม่เหมือนกัน และฝังเป็นลักษณะทางชีววิทยาในตัวเราซึ่งแสดงออกมาเป็นคุณลักษณะและบุคลิกภาพของเรา อยากรู้อีกว่าทุกท่านตระหนักว่าเราจะพาสังคมไทยไปรอดหรือไม่ นั่นทั้งหมดเราใช้ทักษะสมอง EF ในการแก้ปัญหาได้ทั้งหมด แต่ถ้าเราให้เด็กปฐมวัยไปคัดเขียนเรียนอ่านซึ่งเป็นสิ่งที่วัยยังไม่ถึง เด็กก็จะมีอาการเครียดและไม่ชอบมาโรงเรียน แทนที่เด็กจะได้มาโรงเรียนและมาเล่นซึ่งกระบวนการเล่นทั้งหมดได้ฝึก EF เกิดขึ้นได้ตามหลักการธรรมชาติตามกระบวนการปฐมวัย ในขณะที่การที่เราให้เด็กคัดเขียนเรียนอ่านจะเป็นการทำลายสมองของเด็กปฐมวัยโดยไม่รู้ตัวเพราะทำให้เด็กไม่เกิดการเรียนรู้ตามวัย

อยากให้เรื่อง EF เป็นความรู้สามัญประจำบ้าน เหมือนเรารู้ว่าลูกต้องกินอาหาร 5 หมู่ เด็กต้องออกกำลังกายวิ่งเล่น ถ้าเรารู้ว่าสมองเด็กเป็นอย่างไร พ่อแม่ก็ใช้ได้ทุกอย่าง ในการทำงานบ้าน ทำกับข้าว ในการทำกับข้าวได้ฝึก EF ทั้งเก้าด้าน เด็กจะได้จดจำว่าผักนี้ใช้ทำอะไร กลิ่นเป็นอย่างไร รสชาติเป็นอย่างไร จะวางแผนใช้ผักทำอะไร ผัดหรือต้ม ต้องวางแผนและจัดการ ต้องมีสมาธิจดจ่อระหว่างทำไปก็พูดคุยไป และทำเสร็จแล้วประเมินว่าอร่อยไหม ทั้งหมดเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน

ถ้าเราทุกคนเข้าใจ ทั้งหมดในชีวิตประจำวันเราสามารถฝึก EF พ่อแม่ฝึกให้ลูกได้ และครูก็ฝึกให้เด็กได้ ที่ผ่านมามีครูมักให้เด็กทำตามครู แต่ถ้าครูให้เด็กวางแผน เช่น จะออกไปสนามจะไปอย่างไร ให้เด็กวางแผน จับกลุ่มกันไป กระบวนการของผู้ใหญ่มีความสำคัญที่ต้องเปลี่ยน Mind Set ให้ EF เป็นความรู้สามัญประจำในฐานะที่เป็นครูหรือพ่อแม่เพื่อให้เด็กมีโอกาสคิด ทำ และมีตัวตน เราไม่ได้พูดแค่ EF แต่เราพูดทุกเรื่องไปด้วยกันรวมทั้งพัฒนาการ 4 ด้านไปพร้อมกัน อยากชวนครูทุกคนมาเติม EF ซึ่งครูไม่ได้ทำอะไรใหม่ EF เป็นงานที่ครูทำอยู่แล้วทุกวัน แต่ครูต้องใส่แว่นใหม่ เมื่อเรามีสายตาสั้นที่ชัด ความประณีตในการดูแลเด็กก็จะชัด เช่น เติมคำพูดกับเด็กไปว่า “ลองดูอีกนิดลูกคราวหน้าทำใหม่จะอย่างไร” เพียงครูมีความประณีตในการแสดงออกก็จะทำให้เด็กได้ตัวตน ได้ทักษะ EF และได้ตามวัตถุประสงค์ตามพัฒนาการ 4 ด้านไปพร้อมกัน เราทำกิจกรรมเดียวได้ทั้งหมด ตรงนี้เป็นทางลัด เพราะแค่พัฒนาการ 4 ด้านนั้นยังไม่พอ นักวิชาการเราทำงานเรื่อง EF มาเจ็ดปี ทุกคนที่มาทำงานกับเราบอกว่าเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดมาก เด็กปฐมวัยเป็นเด็กที่พื้นตัวง่ายกว่าวัยอื่น การที่เรารีบแก้ไขในช่วงปฐมวัย เด็กยังพร้อมที่จะแก้ไข โดยใช้ทักษะสมอง EF ในการสร้างคุณลักษณะหรือตัวตนที่ดีของเด็ก เราต้องทำอย่างต่อเนื่องเพื่อฝังชิปลงไปโดยไม่ได้พัฒนาอย่างตามมีตามเกิด ดังนั้นอยากให้ครูทุกคนพูดกับพ่อแม่เด็ก พูดกับเพื่อนครู ซึ่งพ่อแม่ไม่ได้เรียนรู้วิธีเลี้ยงเด็ก เมื่อพ่อแม่ฝากลูกมาอยู่ในมือเราแล้ว เราอาศัยความเป็นเพื่อนในการให้ความรู้เขา เราหาวิธีช่วยเขาที่เป็นความรู้สามัญประจำสังคมว่าเลี้ยงเด็กต้องเป็นในทิศทางแบบนี้เพื่อให้เด็กได้พัฒนาจริง ๆ ปัจจุบันหลักสูตรปฐมวัยต้องมีเป้าหมายในการพัฒนาการเด็ก 4 ด้านตรงนั้นเราเข้าใจ และ EF ไม่ใช่ทฤษฎีหรือไม่ใช่นัก แต่เป็นธรรมชาติของสมองมนุษย์ ที่เราเข้าใจว่าการพัฒนาสมองจะอย่างไร ดังนั้นครูจะพัฒนาเด็กในทฤษฎีหรือวิถีไหนก็ได้แต่ให้มีเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งก็คือ EF ที่สามารถปรับเข้ากับทฤษฎีหรือวิถีต่าง ๆ ได้

ที่ผ่านมามีการทำงานของภาคี Thailand EF Partnership นาน 7 ปีแล้ว ในการนำ EF ไปใช้ เราเน้นระบบนิเวศน์ในการพัฒนาเด็ก (Ecology of Child Development) ซึ่งเด็กแต่ละคนมีระบบนิเวศน์ที่ล้อมรอบตัวเขาอยู่ ระบบนิเวศน์วงในที่ใกล้เด็กที่สุดคือพ่อแม่ผู้ปกครอง รพ.สต./ศูนย์สาธารณสุข และ ครูในสถาบันพัฒนาเด็ก/โรงเรียน ระบบนิเวศน์ทั้งหมดมีผลต่อเด็กโดยตรงและต้องทำงานร่วมมือกันเพื่อสร้างเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ ระบบนิเวศน์วงนอก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนเพื่อนบ้าน วัด/โบสถ์/มัสยิด สูดทำยาภาพใหญ่ที่สุดคือนโยบายรัฐต่อเรื่องการศึกษาปฐมวัย สื่อมวลชน ความเชื่อและสังคมวัฒนธรรม ซึ่งต้องแก้ไขในเรื่องบางอย่าง เช่น รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี ทุกอย่างมีผลต่อเด็ก ถ้าเราร่วมมือกันทุกระดับเราจะช่วยเหลือเด็กได้ ที่ผ่านมามีภาคี Thailand EF Partnership ได้ร่วมกันทำงานโดยกระจายในหลายพื้นที่ ซึ่งมีภาคส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้ามาเรียนรู้และปัจจุบันได้เปิดหลักสูตรสมองกับการเรียนรู้นอกจากนี้มีศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาเริ่มเข้ามาอบรมประมาณ 500 คน ส่วน

ครูปฐมวัยมีคนเข้ามาอบรมในหลักหมื่นคน ส่วนภาคส่วนสาธารณสุข เช่น รพ.สต. มีคนเข้ามาอบรมประมาณ 2,000-3,000 คน พวกเราไม่ได้ทำงานเข้าในระบบ ไม่ได้มาจากนโยบาย แต่มาจากใจของทุกคนที่ไม่ปล่อยเรื่องนี้ไป เพราะตอนนี้มีปัญหาว่าเราเสียเด็กไป 1 ใน 3 คนจากปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นโจทย์ว่าทำไมเราต้องไม่ปล่อยเรื่องนี้ เรามี Change Agent ในหลายจังหวัด เช่น เชียงราย ขอนแก่น สกลนคร ที่ร่วมมือกัน บางแห่งเป็นอบต. บางแห่งเป็นเทศบาล แต่ที่เชียงรายนั้นทำในระดับอำเภอที่อำเภอพญาเม็งรายที่ครูทุกคนในอำเภอรู้จัก EF เรามีหน่วยงานที่ร่วมกัน 50 กว่าเครือข่าย จำนวนหลายร้อยหน่วยงาน ซึ่งทำงานแล้วเห็นผล มีเด็กหลายคนจากที่ติดโทรศัพท์มือถือก็เลิกไม่เล่นมือถือและหันมาเล่นกับเพื่อน จากการที่ใช้ EF ผู้สนใจสามารถศึกษาข้อมูลและเอกสารเกี่ยวกับ EF ได้ที่เว็บไซต์ <https://www.rlg-ef.com> และ Page Facebook “พัฒนาทักษะสมอง EF”

ประเด็นที่หลายท่านเป็นห่วงเรื่องหนึ่งคือผู้บริหารโรงเรียนและภาคนโยบาย ในพ.ร.บ. การพัฒนาเด็กปฐมวัย ระบุไว้ชัดเจนว่าต้องพัฒนาเด็กไปตามหลักการและตามธรรมชาติของเด็ก เพราะฉะนั้นตอนนี้มีอนุกรรมการด้านกฎหมายของคณะกรรมการปฐมวัย ถ้าพบความไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้องก็สามารถแจ้งมาได้เพื่อให้เกิดการพูดคุยกัน ความรู้เรื่อง EF ค่อนข้างใหม่คือมีในประเทศไทยประมาณ 7 ปี ก็อาจมีคนที่ยังไม่เข้าใจ จึงเป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่ต้องช่วยกันคลี่คลาย เคยมีการทำงานที่ครูทุกคนรวมกลุ่มกันมาเป็น PLC ในโรงเรียน ขณะเดียวกันในพื้นที่ใหญ่กว่านั้น กรณีของจังหวัดขอนแก่น มีศึกษานิเทศก์มาอบรม เมื่อมาแล้วท่านเกิดความตระหนักว่าเรื่องนี้สำคัญ จึงกลับไปคุยที่ สพป.และนำเรื่องนี้ไปปรึกษาหารือกับหลายภาคส่วน จนกระทั่งผู้ว่าราชการจังหวัดและภาคส่วนอื่น ๆ จับมือร่วมกันในการที่จังหวัดขอนแก่นจะเป็นจังหวัดที่ขับเคลื่อนเรื่องปฐมวัย จึงเชิญชวนว่าถ้าเรารู้แล้วว่าอะไรใช่ เราต้องยึดหยัด แรก ๆ อาจจะยากแต่ยิ่งทำก็จะมีความสุข เพราะฉะนั้นจะมีแต่ด้านบวก

● **ผศ.ดร.ปนัดดา ธนเศรษฐกร** สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

สิ่งที่อยู่หลังหน้าผากของทุกคนคือสมองส่วนหน้าซึ่งมีการทำงานของ EF (Executive Functions) โดยเป็นศูนย์บริหารความคิด ความรู้สึก การกระทำเพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย ปัจจุบันมีการระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้เราผันผวนทางความรู้สึก ความคิด และต้องเกิดการกระทำเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อให้ถึงเป้าหมายซึ่งก็คือ EF นอกจากนี้ เรายังต้องการ EF ในการกำกับอารมณ์ช่วงโควิด-19 เรากลับในการออกไปข้างนอก แต่มากกว่าความกลัวคือความระแวง เราเริ่มระแวง บางครั้งเราทิ้งกลัวทั้งระแวง บางครั้งเราโกรธหรือรำคาญสถานการณ์นี้ การที่เราไม่ไหวหรือรำคาญ เราอาจแสดงพฤติกรรมออกมา เช่น ประชด โดยการไม่สวมแมสก์ แต่การทำตามอารมณ์นั้นอาจทำให้เราติดเชื้อโควิด-19 ได้ ดังนั้นเราต้องใช้ EF มากำกับอารมณ์และความคิด เช่น อยากดื่งแมสก์ออก แต่ไม่ถึง ตรงนี้ก็คือ EF เช่นเดียวกัน

ก็จะเป็นกราฟพระนาบที่สูงไม่มาก ดังนั้น ก็มีสองช่องทางให้เลือกว่าเราจะพัฒนาทักษะสมอง EF ของเด็กให้สูงขนาดไหนใน 6 ปีแรก

หาก 6 ขวบปีแรกต้นทุน EF ของเด็กมีสูง โอกาสที่เด็กจะควบคุมอารมณ์ คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ในเรื่องที่ใหญ่ขึ้นก็จะไปได้ดี แต่ถ้าเขาได้โอกาสตรงนี้น้อย เขาต้องวิ่งเยอะมากในโอกาสที่ยากขึ้น ถ้าเด็กสามารถควบคุมอารมณ์ ตัดสินใจ คิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา ตั้งแต่เล็ก ๆ โตขึ้นไปเขาก็จะทำได้ง่ายขึ้นเพราะมีประสบการณ์ในการควบคุมอารมณ์ได้และสามารถตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งตอนโตก็ยิ่งฝึกทักษะสมอง EF ได้แต่ยากขึ้น ดังนั้นจึงต้องสร้างเครือข่ายโยงใยประสาทใหม่ตอนที่โตแล้ว ซึ่งจะใช้เวลามากขึ้นกว่าตอนเด็ก

สมองส่วน EF ในการทำงานมีองค์ประกอบ 9 ด้าน มีกลุ่มนักวิชาการจากเครือข่าย EF ร่วมกันถอดบทเรียนออกมา โดยสามารถนำทักษะ 9 ด้านนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มทักษะพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) ความจำขณะทำงาน (ความสามารถของสมองส่วนหน้าในการจำข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันและดึงข้อมูลในอดีตมาประมวลผล ใช้ในการเรียนรู้ จำได้ ดึงข้อมูลมาประมวลผลได้ เด็กที่ความจำขณะทำงานไม่ดี เช่น เด็กที่จำไม่ได้ว่านิทานหน้าแรกครูเล่าว่าอะไร ก็จะทำให้เด็กเรียนรู้ช้า สมาธิหลุดบ่อย ดังนั้นเราต้องคุยกับเด็กบ่อย ๆ เพื่อให้เด็กพัฒนาความจำขณะทำงานของเด็ก รวมทั้งเล่านิทานให้เด็กฟัง และให้เด็กเล่นเกมที่มีกติกา) 2) การยั้งคิดไตร่ตรอง และ 3) การยืดหยุ่นความคิด โดยเป็นสามทักษะพื้นฐานที่พัฒนาได้ในเด็กอายุตั้งแต่ 0-6 ปี ทั้งสามทักษะถ้าทำงานรวมกันจะกลายเป็นความรับผิดชอบ โดยเป็นทักษะพื้นฐานที่แยกออกไปอีกสองกลุ่ม ซึ่งก็คือทักษะกลุ่มที่สองที่เป็นทักษะกำกับตนเอง (ประกอบด้วยทักษะการจดจ่อใส่ใจ การควบคุมอารมณ์ และการติดตามประเมินตนเอง) และทักษะกลุ่มที่สามที่เป็นทักษะปฏิบัติ (ประกอบด้วยการริเริ่มดำเนินการ วางแผน จัดลำดับความสำคัญ ลงมือทำ และมุ่งเป้าหมาย เมื่อเจออุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ)

ความรู้ฐานราก 3 มิติ เพื่อพัฒนาเด็ก ประกอบด้วย 1) พัฒนาการด้านตัวตน 2) พัฒนาการด้านทักษะสมอง EF 3) พัฒนาการ 4 ด้าน ทั้งหมดเป็นองค์ความรู้ที่ได้บรรลุเป็นนโยบายในการปฏิบัติงานของครูปฐมวัยแล้ว มิติที่ครูปฐมวัยรู้จักกันดีคือมิติที่สาม ซึ่งเป็นพัฒนาการ 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งในการพัฒนาเด็ก ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการด้านตัวตนด้วย เพราะไม่เช่นนั้นวิธีการที่ครูปฐมวัยตั้งใจที่จะส่งเสริมพัฒนาการ 4 ด้าน แต่ก็อาจทำให้เด็กสูญเสียตัวตนได้ ซึ่งการพัฒนาตัวตนอยู่ในช่วงปฐมวัยเช่นเดียวกัน “ตัวตน” หมายถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองที่แท้จริง เช่น หากว่าในห้องประชุมที่ต้องมีการตัดสินใจ ทุกคนยกมือเห็นด้วย คำถามคือถ้าความรู้สึกที่แท้จริงของเราไม่เห็นด้วย เรากล้ายมือใหม่ จึงพบว่าหลายครั้งความรู้สึกนึกคิดหรือตัวตนของเราสูญเสียไป

พัฒนาการด้านตัวตนมีสามขั้น ใช้เวลา 3 ปีแรกของมนุษย์ เด็กเล็กที่เพิ่งคลอดออกมา จะยังไม่รู้ว่าตนเองมีความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ต้องใช้เวลา 3 ขวบปีแรก ซึ่งขั้นที่ 1 เกิดขึ้นที่ หกเดือนแรก จากที่ นพ.ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ พูดถึง “วัตถุที่มีอยู่จริง” วัตถุแรกที่เด็กรู้ว่า มีอยู่จริงคือแม่ แม่มีอยู่จริง ขั้นที่ 2 เกิดขึ้นตอนแปดเดือน เป็นขั้นสร้างความผูกพัน ขั้นที่สามคือ ขั้นมีตัวตน เกิดขึ้นตอนเด็กอายุ 2-3 ปี เป็นขั้นที่เด็กรู้ว่าตนเองมีความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ที่แยกออกมาจากความรู้สึกนึกคิดของแม่ เราสองคนมีความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน ทุกอย่าง ที่กล่าวไปไม่ได้เป็นไปตามอายุ แต่อยู่ที่กระบวนการเลี้ยงดู เพราะเด็กต้องสังสมประสบการณ์ว่าเมื่อ เขาร้องไห้ แม่เดินมาหา อุ้ม ให้นม เขากลับ แม่เดินมาหา ปลอบประโลม รู้เขาสึกหายกลัว ซึ่งคำว่า “แม่” หมายถึงผู้เลี้ยงดูหลัก อาจเป็นพ่อก็ได้ ต่อมา ตอนที่เด็กหิวนม เด็กร้องไห้แต่เขาหยุดร้องให้ ได้โดยที่แม่ยังไม่เดินมา มาจากการที่เขาสังสมประสบการณ์ว่าแม่จะเดินมาหา แม่มีอยู่จริง ดังนั้น เขาจะหยุดและรอได้ เขาสามารถคาดเดาได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น แต่ถ้าแม่ตอบสนองบ้างไม่ตอบบ้าง ความรู้สึกที่แม่มีอยู่จริงก็อาจยังไม่เกิด ความรู้สึกที่แม่มีอยู่จริงจะพัฒนาไปขั้นที่สอง ทำให้เด็ก เกิดความผูกพันตั้งแต่แปดเดือนเป็นต้นไป เมื่อเด็กอายุประมาณ 2 ปี เขาจะรู้ว่าเขามีความคิด ของตนเองที่แตกต่างจากคนอื่น และแตกต่างจากแม่ ในสามขั้นนี้เป็นรูปแบบในการส่งเสริมทักษะ สมอง EF และเป็นรูปแบบในการสร้างความสัมพันธ์ นอกจากพ่อแม่แล้ว ครูต้องทำให้เด็กรู้ว่า ครูมีอยู่จริงและเด็กมีตัวตน เราทุกคนอาจเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับครูที่ไม่มีอยู่จริง ตอนที่เราอยู่ ชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เราอาจเคยเจอครูที่เมื่อหมดคาบเรียนแล้ว ครูถามว่าใครมีคำถาม พอมีเพื่อนในห้องถามว่าไม่เข้าใจตรงนี้ เคยไหมที่มีครูตอบว่าเพิ่งสอนไป ไม่เข้าใจหรือ เวลาที่เราได้ รับประสบการณ์แบบนั้น ในระยะหลัง เมื่อครูถามแบบนั้นแล้วจะไม่มีนักเรียนยกมือ เพราะมี ประสบการณ์ว่าถ้าถามแล้วครูจะต่อว่า และอาจจะมีครูที่บอกว่าถ้าไม่มีใครถาม ฉันจะถาม และครู ก็เริ่มเดินมาหาเรา เรานั่งท่าทางในลักษณะก้มหน้า ตัวแข็ง ตัวตรง นิ่ง หลบตา เพื่อนบางคนไป ห้องน้ำ การที่เราก้มหน้าเป็นการบอกครูว่าหนูไม่มีตัวตน ครูเดินผ่านไปที หรือการที่ไปห้องน้ำ เป็นการบอกว่าหนูไม่มีตัวตน การที่ครูไม่มีอยู่จริง ก็จะทำให้เด็กไม่มีอยู่จริงให้ครูด้วย พลังงานทั้งหมด ของเด็กใช้กับการปกป้องตนเอง ดังนั้นในการส่งเสริมให้เด็กใช้ EF เราต้องเป็น “ครูที่มีอยู่จริง” ให้ได้ ถ้าเด็กรู้สึกไร้ตัวตนเมื่อไร เขาจะใช้กลไกปกป้องตนเอง เขาจะไม่ใช้ EF ซึ่งกลไกปกป้องตนเอง มีหลายรูปแบบ เช่น ก้าวร้าว สู้ ถอยหนี โดย EF จะทำงานได้เมื่อเด็กมีตัวตน เด็กจะมีตัวตนได้เมื่อ ครูมีอยู่จริง

EF คือการสังสมประสบการณ์คุณภาพ ที่ครูจะมีอยู่จริงได้ ครูจะต้องเป็นครูที่มั่นคง ปลอดภัย ไว้ใจได้ เป็นครูที่มีอยู่จริงเพื่อให้เด็กมีตัวตนได้ และครูต้องให้โอกาสเด็กในการตัดสินใจ ลองผิดลองถูกไปด้วยกัน ถ้าเด็กตัดสินใจผิด ครูอยู่ข้าง ๆ ถ้าเด็กตัดสินใจถูก ครูคอยชื่นชม ทำให้ EF ของเด็กได้ทำงาน จึงเป็นที่มาว่าทำไมนักเรียนชั้นอื่นที่ไม่ใช่ปฐมวัยใช้คำว่า “แผนการเรียน

การสอน” ขณะที่ครูปฐมวัยใช้คำว่า “แผนการจัดประสบการณ์” ที่ควรจัดประสบการณ์คุณภาพให้ EF ของเด็กทำงาน วางแผนในห้องเรียน ทำอย่างไรให้เราเป็นครูที่มีอยู่จริง เพื่อให้เด็กมีอยู่จริงได้ โดยเด็กจะไม่ใช้กลไกปกป้องตนเอง แต่เด็กจะกล้าลองผิดลองถูก

ในเรื่อง EF เมื่อครูทำแล้วจะเห็นผลได้เลยทันที ไม่ต้องรอให้เด็กโตเป็นผู้ใหญ่ ความหมายของ EF คือต้องให้เด็กกำกับความคิด อารมณ์ พฤติกรรมเพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย ดังนั้นเป้าหมายจึงสำคัญ เมื่อมีเป้าหมายแล้ว EF ของเด็กจึงทำงาน ก่อนจะก้าวเข้าไปสอนในห้องเรียนครูจะมีเป้าหมายไว้ว่าวันนี้จะสอนอะไรเด็ก และสื่อสารเป้าหมายนั้นให้ชัดเจน ยกตัวอย่าง ถ้าครูนั่งกินข้าวพร้อมเด็กในตอนกลางวัน ถ้าเด็กกินข้าวไปสามคำแล้วบอกว่าอิม ครูบางคนบอกว่า “กินอีกสองคำนะจะได้เก่ง” ครูบางคนบอกเด็กว่า “กินอีกห้าคำจะได้เป็นดารา” คำพูดของครูเป็นการระวังที่จะไม่ทำร้ายตัวตนของเด็กและพยายามเสริมแรงบันดาลใจ ทุกคนเจตนาที่อยากให้เด็กกินข้าวเพิ่ม ประเด็นคือถ้าเด็กกินข้าวคำนั้นแล้วจะเก่งฉลาดจริงไหม สิ่งที่คุณนำมาคุยกับเด็กเป็นประสบการณ์ที่เขาไม่ได้ออก เพราะอย่าลืมว่า EF เป็นการสั่งสมประสบการณ์ เป้าหมายของครูคือให้เด็กกินข้าวให้หมดและกินข้าวเป็นมือ ครูควรสื่อเป้าหมายนั้น เช่น บอกกับเด็กว่าเรากำลังฝึกมารยาทในการกินข้าว กินเท่าไรก็ตักเท่านั้น มีเป้าหมายให้ชัดเจน ครูต้องคุยเป้าหมายกับเด็กให้ชัด ถ้าเราอยากสอนเด็กให้กินข้าวให้หมด กระบวนการสอนต้องให้เด็กเป็นคนตักข้าว ตอนที่เด็กตักข้าว เด็กก็ต้องใช้ EF แล้วว่าถ้าหากเขากินข้าวไม่หมดจากข้าวที่เขาตักเอง เขาจะทำอย่างไร แต่ถ้าเด็กกินไม่หมด ครูบอกว่า “ไม่เป็นไร พรุ่งนี้ลองใหม่” วันรุ่งขึ้นครูทำเหมือนเดิม เรียบอกเด็กว่าเรากำลังฝึกเรื่องการกินข้าวให้หมด เด็กคนเมื่อวานที่กินข้าวไม่หมด มีเปอร์เซ็นต์ว่าเขาจะตัดสินใจได้ดีขึ้นด้วยการที่เขาจะตักข้าวเพื่อให้ตนเองกินให้หมด ดังนั้นเรื่อง EF เมื่อเราทำปุ๊บก็จะได้ปั๊บ เห็นผลทันที ทั้งหมดเป็นการนำความหมายของ EF มาคลี่ออกเป็นกระบวนการ โดยต้องมีกระบวนการเพียงพอที่ใส่เข้าไป ให้เด็กได้ทบทวนและตัดสินใจ เมื่อทำพลาดก็ให้โอกาสเด็กลองใหม่ โดยมีครูอยู่ข้าง ๆ

ปัจจุบันมีภาคี EF มีเครื่องมือที่เป็น EF Guideline ในการอบรมครูสำหรับการเขียนแผนการจัดประสบการณ์และทบทวนแผนการจัดประสบการณ์ว่ามีความท้าทายใหม่ เป็น “ครูที่มีอยู่จริง” ใหม่ มีโอกาสให้เด็กใช้ EF และมีให้เด็กได้ทบทวนคุณค่าที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งตรงกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่เราต้องสอนให้เด็กรู้สึกว่ามีความหมายในชีวิตเขา เครื่องมือนี้เราทำการอบรมครูและให้ครูทดลองเขียนแผนจัดประสบการณ์ ที่ผ่านมาระทำงานวิจัยหนึ่งเทอม โดยจัดเป็นสองช่องทางแรกคือจะทำให้ครูเปลี่ยนวิธีการจัดประสบการณ์ได้ใหม่ ในการโค้ชเราตั้งไว้สามครั้ง แต่ที่ผ่านมารอบว่าเมื่อมีการโค้ชสองครั้งครูก็ทำได้ ครูบางท่านโค้ชสี่ครั้งแล้วทำได้ แต่ไม่เคยเกินหกครั้ง และในช่องทางที่สองเราคิดว่าเมื่อมีการใช้แผนจัดประสบการณ์ที่ออกแบบโดยใช้ EF แล้ว เราคิดว่า EF ของเด็กทำได้จริงไหม ซึ่งมีการทดสอบก่อนและหลังการใช้ EF ที่ผ่านมาระพบว่าดีขึ้นทุกองค์ประกอบ แต่สิ่งที่เราพบคือเมื่อครูให้โอกาสเด็กในการคิด ทำ และทบทวนบ่อย ๆ เมื่อเด็กเห็นกระบวนการ

ที่ครูทำจากประสบการณ์สองสัปดาห์ผ่านไปพบว่า เด็กเล็ก ๆ รอที่จะบอกว่าเขาคิดอะไร รอที่จะอวดว่าหนูทำได้ และรอที่จะบอกคุณค่าที่ได้รับ

ในสถานการณ์โควิด-19 เป็นการย้อนบทบาทของครูปฐมวัยให้กลับมา ตามหลักการแล้ว ครูปฐมวัยจะทำงานเป็นเพื่อนคู่คิดให้พ่อแม่ และเด็ก ๆ เป็นผลพลอยได้ แต่ในยุคหนึ่ง ครูทำงานโดยตรงกับเด็ก แต่หน้าที่ให้ความรู้และให้กำลังใจพ่อแม่หายไป เพราะครูทำงานกับเด็กโดยตรง ยุคนี้โควิด-19 มาเตือนเราให้เราเป็นครูปฐมวัยที่สมบูรณ์ในการทำงานกับพ่อแม่ด้วยและทำงานกับเด็กด้วย

● **นางธิดา พิทักษ์สินสุข** กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

4 เรื่องที่พ่อแม่และครูต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ 1) ทำให้เด็กปฐมวัยรู้สึกถึงความคงที่สม่ำเสมอท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง โดยเป็นการทำให้เด็กรู้สึกคงที่สม่ำเสมอ ขณะที่สถานการณ์รอบตัวมีการเปลี่ยนแปลง เช่น เด็กต้องใส่แมสก์และการใช้มือสัมผัสสิ่งรอบตัวกลายเป็นเรื่องที่ทำไม่ได้เพราะเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด-19 2) ทำให้เด็กปฐมวัยรู้สึกถึงความสุขผ่อนคลาย ท่ามกลางความเครียดรอบตัว เช่น ความเครียดของพ่อแม่ที่มีสาเหตุจากเศรษฐกิจหรือการทำงาน 3) ทำให้เด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องเมื่อโรงเรียนเปิดเรียนไม่ได้ โดยเฉพาะเด็กที่เป็นลูกคนเดียวที่เรียนรู้จากหน้าจอซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ ซึ่งยูนิเซฟ ประเทศไทย กล่าวว่าควรให้เด็กปฐมวัยมีกิจกรรมหรือประสบการณ์ใหม่ทุกวัน 4) ทำให้เด็กปฐมวัยมีการเชื่อมโยงผูกพันทางสังคมเมื่อต้อง Social Distancing ที่เด็กไม่ได้เจอเพื่อนและครู

โควิด-19 เป็นตัวแทนโลกที่มีความสลับซับซ้อนและยากลำบากที่เด็กต้องเผชิญต่อไปในอนาคต ในขณะที่เราต้องให้เด็กเข้มแข็ง ฝ่าฟันความทุกข์ได้ มีจิตใจที่มั่นคง เบิกบานแจ่มใส ตรงนี้ EF (Executive Functions) ต้องปรากฏตัว เรารู้ว่าช่วงปฐมวัยสำคัญและ EF สำคัญ ไม่ใช่แค่สำคัญ แต่ปัจจุบันกลายเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องจัดการอย่างเร่งด่วน ไม่เช่นนั้นเด็กจะสูญเสียเวลาในช่วงปฐมวัยและกลายเป็นความลำบากของเด็กไปจนโต เพราะช่วงปฐมวัยเป็นช่วงของการวางรากฐานสำคัญของการเติบโตไปในอนาคตของชีวิตของเขาทั้งชีวิต ในยุคดิจิทัลนี้ ดิจิทัลช่วยได้แค่ไหนในการเรียนการสอน แต่สิ่งสำคัญที่อยากจะเรียนท่านผู้ชมคือ EF ไม่ใช่แค่เรื่องความรู้อย่างเดียว EF ไม่มีวันจะเกิดขึ้นได้ถ้าเรามีแค่ความรู้ แต่ต้องเริ่มด้วยคำว่าทำไมต้องมี EF และต้องทำให้ EF เกิดในเด็กปฐมวัย เพราะถ้าหากเราไม่ตระหนักว่าเรื่องนี้จำเป็นและเร่งด่วน เราก็จะปล่อยให้เรื่องนี้กลายเป็นแค่เรื่องที่ทำเมื่อไรก็ได้ แต่ในวันนี้ไม่ได้จริง ๆ เพราะทุกอย่างก็คลาไคลมา ทำให้เราต้องเร่งเรื่อง EF โดยเร็วให้กับนักการศึกษาและผู้บริหารที่ต้องเดินหน้าเรื่องนี้อย่างเต็มกำลังและ

โดยเร่งด่วน ซึ่งโควิด-19 เป็น Virtual World ที่เด็กต้องเผชิญ แต่เด็กไม่ได้เจอแค่โควิด-19 จากนั้นเราจะมาคลี่คลายต่อว่าทำไม EF ต้องมา และมาอย่างเร่งด่วน

เด็กจะสร้างพัฒนาการของสมองได้ดีที่สุดในช่วงปฐมวัย เราต้องใช้เวลาตรงนี้ให้มีคุณภาพ ทุกวันนี้ความรู้ด้าน Neuroscience ชี้ชัดว่าหากเราให้โอกาสเด็ก เขาจะหยุดพ้นจากวงจรนี้ได้ ขอให้นโยบายของเราไปให้สุด ผู้บริหารต้องไม่ปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไป เราต้องมีทักษะใหม่เพื่อที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง EF เป็นเหมือนวัคซีน เป็นภูมิคุ้มกันชีวิตเขา ว่าไม่ว่าโควิด-19 จะมาก็รอบ เด็กต้องเผชิญกับ Climate Change อย่างไรก็ตาม หรือธุรกิจต้องล้ม เขาจะลุกขึ้นมายืนได้ ถ้ามี EF ดังนั้น EF ต้องฝังรากมานานและต้องเริ่มทำตั้งแต่เด็ก

ครูกำลังทำหน้าที่ที่สำคัญในช่วงชีวิตของเด็ก ช่วงหน้าต่างแห่งโอกาส ทำให้เขามีช่วงเวลาที่สำคัญ มีประสบการณ์ที่มีคุณภาพให้มากที่สุด ให้เขาได้พัฒนาทักษะสมองของเขา ในการพัฒนาประสาทให้เขามี EF ที่ดี และได้ใช้ EF ตลอดชีวิตของเขา อย่าปล่อยให้ EF ของเด็กเติบโตไปอย่างตามมีตามเกิด เราต้องมีภาระหน้าที่ในการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและทำให้เด็กมีความสุข เส้นใยสมองของเขาที่จะสวยงาม ในช่วงหน้าต่างแห่งโอกาส ถ้าเราเอาความเครียดใส่เข้าไป เส้นใยสมองของเด็กก็จะไม่สวยงาม ดังนั้นครูปฐมวัยจึงมีคุณค่าของหน้าต่างแห่งโอกาสของเด็ก โดยมี EF เป็นเส้นทางลัดที่จะทำให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพ เราจะได้เด็กที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการพัฒนาสังคมไทย ในภาวะที่ยากลำบาก

ที่ผ่านมาเรามองมิติเดียวคือพัฒนาการ 4 ด้าน ซึ่งพัฒนาการของเด็กเรล่ำเข้ามา 20 ปี ก็อาจมีช่องโหว่เกิดขึ้นเพราะเราไม่ได้มองมิติด้านตัวตน ถ้าหากครูมีความเข้าใจในพัฒนาการ 4 ด้านแล้ว เติมให้แข็งแรงขึ้นด้วยมิติทางด้านตัวตน เด็กก็จะมีพัฒนาการที่แข็งแรง ดังนั้นความรู้ฐานราก 3 มิติ จึงเป็นความรู้สำคัญที่ครูปฐมวัยต้องทำความเข้าใจเรื่องนี้ให้ชัดเจน

เวลาที่ครูเขียนแผนการสอน ครูควรให้โอกาสเด็กในการพัฒนา EF โดยให้เด็กคิดอิสระ โดยตั้งคำถามปลายเปิด เปิดโอกาสให้เด็กได้จินตนาการ ได้ตัดสินใจ ได้ฝึกวิเคราะห์ ได้ฝึกคาดการณ์ นอกจากนี้ ครูต้องให้โอกาสเด็กได้ทำ โดยให้เด็กได้ลงมือทำ ได้ฟังตัวเอง ได้ทำอย่างอิสระ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผ่านการเล่นและทำกิจกรรมที่หลากหลาย การทำคนเดียวก็จะได้ฝึกการจดจ่อตัดสินใจ ส่วนการทำเป็นกลุ่มก็จะได้ฝึกการแลกเปลี่ยนจากการทำงานเป็นกลุ่ม นอกจากคิดและลงมือทำแล้ว ครูต้องให้โอกาสเด็กในการวางแผน โดยให้เด็กฝึกการวางแผน ฝึกจัดระบบ ฝึกจัดการเวลา ฝึกจัดลำดับความสำคัญ โดยฝึกให้เด็กวางแผนง่าย ๆ เช่น ถ้าจะไปล้างมือ เราต้องเก็บของเล่นให้เสร็จก่อน แล้วไปล้างมือ เมื่อล้างมือเสร็จแล้วก็เช็ดมือ เด็กก็จะมีวิธีการจัดการตัวเอง ในการจัดการเวลาและลำดับการทำงานของตนเอง และเมื่อให้โอกาสเด็กในการคิดลงมือทำ และวางแผนแล้ว ครูต้องดูว่าในการสอนของเรา เด็กได้รับโอกาสที่สี่ด้วยหรือไม่ โอกาสที่สี่คือความท้าทาย โดยให้เด็กรู้สึกท้าทาย ได้กล้าริเริ่ม ได้ความท้าทาย ได้ลองผิดลองถูก และได้

แก้ปัญหา สุดท้ายที่สำคัญที่สุด โอกาสที่ห้า คือ เด็กต้องมีโอกาสได้ทบทวน โดยเป็นการทบทวน ประสบการณ์และสรุปบทเรียน ในการทำกิจกรรมวันนี้ เขาได้เรียนรู้อะไร รู้สึกอะไร จะทำให้เด็ก ได้ใช้ทักษะสมอง EF ในกระบวนการทั้งหมด ครูหลายท่านลืมนขั้นตอนการทบทวน ซึ่งน่าเสียดาย ที่ไม่ได้ให้โอกาสเด็กในการทบทวนตนเอง

OEC NEWS
สภาการศึกษา

สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 4

EF กับเด็กปฐมวัย ในยุคดิจิทัล

จิตา นิตเกษสันสุข
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
"เด็กจะสร้างพัฒนาการของสมองได้ดีที่สุดในช่วงปฐมวัย เราต้องใช้เวลาตรงนี้ให้มีคุณภาพ EF เป็นเหมือนวิตามิน ภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับเด็ก"

สุภาวดี หาญเมธี
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
"เราต้องรีบส่งเสริม EF ในเด็กอย่างเร่งด่วน จะนิยาม และแก้ปัญหาพร้อมกันได้หลายด้าน เด็กจะเติบโต ร่มรื่นเป็นกำลังสำคัญของประเทศ"

ผศ.ดร.ปนัดดา จนตรุษสุกร
สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล
"EF คือการทำงานของสมองส่วนหน้าที่ทำให้เรา ไปสู่เป้าหมาย เด็กที่ถูกส่งเสริมให้ใช้ EF กำกับอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของตนเองจะไปสู่เป้าหมาย และบรรลุฉะนี้"

ติดตามชมการประชุมย้อนหลังได้ที่

ติดตามวิถีทัศน์สรุปผลการประชุมได้ที่

3.5 บทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการศึกษาในยุคดิจิทัล

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 5 ในรูปแบบออนไลน์
เรื่อง บทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ด้วยการศึกษาในยุคดิจิทัล
วันอังคารที่ 24 สิงหาคม 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น.

• LIVE ขอเชิญรับชมถ่ายทอดสด

“บทบาทของภาคเอกชน
ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ด้วยการศึกษาในยุคดิจิทัล”

ดร.ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์
ผศ.พิภพ พิทักษ์ศิลป์
ดร.วรวุฒิ ไชยศร
ดร.วิริยะ ฤกษ์ชัยพานิชย์

**สภาการศึกษาเสวนา
(OEC Forum)**

วันอังคารที่ 24 สิงหาคม 2564
เวลา 09.00 - 12.30 น.

f OEC News สภาการศึกษา   y OEC News สภาการศึกษา   @oecnews   B OEC News สภาการศึกษา

การเสวนา เรื่อง บทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการศึกษาในยุคดิจิทัล

การประชุม OEC Forum ครั้งนี้ ได้รับเกียรติจากผู้บริหารภาคเอกชน มาถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการศึกษา ประกอบด้วย

- นายพิภพ พิทักษ์ศิลป์ ที่ปรึกษาประธานกรรมการบริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)
- ดร.ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ รองกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส กลุ่มเซ็นทรัล
- ดร.วรวุฒิ ไชยศร ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและวิชาการบริษัท ทูริ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ดำเนินรายการโดย ดร.วิริยะ ฤกษ์ชัยพานิช นักวิชาการอิสระ
โดยมีประเด็นการเสวนา ทั้งสิ้น 3 ประเด็นเสวนา ดังนี้

รายงานสรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 :
การศึกษาวิถีใหม่ในโลกการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (New Normal Education in the Age of Digital Learning)
และมาตรฐานการศึกษาไทย “Education in Thailand”

ประเด็นที่ 1 ท้ามองการศึกษาไทยเป็นอย่างไร

- **นายพิภพ พิทักษ์ศิลป์** ที่ปรึกษาประธานกรรมการบริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)

ในมุมมองของภาคเอกชน จะเริ่มต้นจากการบรรยายภาพรวมของสิ่งที่เกิดขึ้นกับการศึกษาของไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการขับเคลื่อนทางด้านการศึกษาเยอะมาก ดังจะเห็นได้จากการขับเคลื่อนประเทศตามแนวทางประชารัฐและการวางรากฐานการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ ปี 2560 ที่ได้มีการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา ทำให้ขณะนี้ทุกภาคส่วนเริ่มมองไปข้างหน้าแล้วว่า หลังโควิดอะไรจะเกิดขึ้นกับประเทศไทยและการศึกษาของไทย และในปี 2561 ได้มีการออกกฎหมายกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาขึ้น ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่จะช่วยลด ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ต่อมาในปี 2562 ได้มีการออกพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย และพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาขึ้นเพิ่มเติม และปี 2563 ได้มีคณะกรรมการการปฏิรูปด้านการศึกษาขึ้นมารองรับ และในปัจจุบันปี 2564 ก็ยังมีร่างพระราชบัญญัติการศึกษา ร่างพระราชบัญญัติกองทุนโครงการอาหารนักเรียนในโรงเรียนเกิดขึ้นมา ทำให้เห็นได้ชัดว่าการขับเคลื่อนทางด้านการศึกษาใน 4-5 ปีที่ผ่านมา ถือเป็นโอกาสสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ักเรียนและคนไทยทุกคนและกระทรวงศึกษาธิการเอง ก็ได้มีการเร่งรัดดำเนินการหาพันธมิตรที่สอดคล้อง เพื่อนำนวัตกรรมการบริหารจัดการการศึกษาเข้ามาสู่วงการการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โรงเรียน Sandbox ในจังหวัดพื้นที่นวัตกรรมฯ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับ SDGs ดังกล่าว และในปี 2563 ก็ยังได้มีการริเริ่มโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ เพื่อหาจุดแข็งที่สำคัญให้กับนักเรียน และมีนโยบายปลดล็อกปรับเปลี่ยน เปิดกว้าง (HCEC-EIDP-DEEP) สิ่งเหล่านี้ถือเป็นโอกาสที่เอกชนมองเห็นไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ร่างแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนคุณภาพของชุมชน โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง รวมถึงกลไกในการขับเคลื่อน 7 วาระเร่งด่วน 12 นโยบาย

ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของภาคเอกชน ภาคเอกชนได้มี education technology start up ทางด้านการศึกษา เพื่อสร้างสรรควิธีการเรียนการสอน โดยเฉพาะการสอนออนไลน์ มีภาคีเพื่อการศึกษาไทย มีโรงเรียนร่วมพัฒนา และมีมูลนิธิสานอนาคตการศึกษา โดยสรุป จุดสำคัญที่ภาครัฐและเอกชนต้องนำสิ่งเหล่านี้มาสร้างสรรคใน 2 ประการด้วยกัน ได้แก่ การบริหารจัดการบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้เด็กมีคุณภาพในอนาคต และการใช้นวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการเรียนการสอน

● **ดร.ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์** รองกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส กลุ่มเซ็นทรัล

การปฏิรูปการศึกษาไทยแท้จริงแล้วเริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบันก็นับได้ว่าประเทศไทยปฏิรูปการศึกษามาแล้วถึง 4 ครั้ง แต่ก็ยังไม่เกิดความเปลี่ยนแปลง เพราะทุกวันนี้สิ่งที่เรายังต้องเผชิญอยู่คือเรื่องของคุณภาพการศึกษา เพราะเราต่างผลักรถของของคุณภาพการศึกษาให้เป็นหน้าที่ของครู หน้าที่ของนักเรียน หรือหน้าที่ของกระทรวงศึกษา อีกทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองก็ยังผลักรถมาให้คุณครูดูแลหมด แต่ในความเป็นจริง การพัฒนาการศึกษาต้องให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมร่วมกัน ดังจะเห็นได้จากในต่างประเทศ บริษัทเอกชนต่างเข้ามามีบทบาทในการปฏิรูปการศึกษาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น Public School หรือ Private School แต่เหนือสิ่งอื่นใด ปัญหาการศึกษาไทยส่วนใหญ่มักเกิดจากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยครั้ง เมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหารจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย

ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เราต้องร่วมกันตั้งแต่ต้น ร่วมกันคิด วางแผน และร่วมกันประสบความสำเร็จด้วยกัน ยิ่งในยุคสมัยปัจจุบันหรือยุคดิจิทัล ยิ่งชี้ชัดให้เห็นความจำเป็นว่าการปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่ง มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่สามารถทำทั่วทั้งประเทศให้เหมือนกันได้ เพราะแต่ละที่มีจุดอ่อนจุดแข็ง และบริบทที่ต่างกัน เป็นของตนเอง เพราะฉะนั้นแนวคิดการกระจายอำนาจทางการศึกษามีความจำเป็น เพราะปัญหาของการศึกษาไทยที่ผ่านมา การศึกษารวมศูนย์อยู่ที่กรุงเทพเป็นหลัก แต่ในขณะที่การพัฒนาหรือความเจริญมันไม่ได้จำกัดอยู่ที่กรุงเทพ ฉะนั้นปัญหาเรื่องของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ถือเป็นประเด็นที่เราต้องสนใจและยอมรับความจริง ดังที่จะเห็นได้จากการก่อตั้งกองทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาขึ้นมา โดยสรุป การที่เราทุกคนจะมองเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาไทย เราต้องหาอัตลักษณ์ในการพัฒนาการศึกษาไทยของเราเองให้เจอก่อน

● **ดร.วรวิทย์ ไชยศรี** ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและวิชาการ บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

การศึกษาในปัจจุบันหรือในอนาคตจำเป็นต้องอาศัยเรื่องของวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการศึกษาเข้ามาประกอบ ไม่ว่าจะเป็นรัฐ เอกชน ประชาสังคม หรือ NGOs ต่าง ๆ เพราะหากปล่อยให้ภาครัฐจัดการเรื่องของการจัดการศึกษาเพียงหน่วยงานเดียว จะไม่มีทางเกิดการพัฒนาการศึกษาได้อย่างรวดเร็วแน่นอนที่ผ่านมามีการศึกษาไทยมีความสวยงาม เห็นได้จากการมีโรงเรียนที่หลากหลายทั้งระดับเล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ และในเรื่องของการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้พบว่าในแต่ละพื้นที่ของโรงเรียนในประเทศไทยนั้น มีเรื่องของวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายมาก ฉะนั้นจะอย่างไรให้ระบบการศึกษาของไทย นำจุดนั้นมาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างวัฒนธรรมการศึกษาที่ยั่งยืนได้ เช่น การร่วมคิด ทำ แก้ปัญหา กับชุมชน แล้วนำสิ่งเหล่านี้มาเป็นหลักสูตรของ

ชุมชน หรือของท้องถิ่น หรือแม้กระทั่งของโรงเรียนได้ อีกทั้งความสวยงามของการศึกษาไทยยังเห็นได้จากการที่ผู้บริหารการศึกษา เขตพื้นที่ หรือว่าครู มีความเสียสละ พุ่มเท และอยากให้ศิษย์เป็นคนดีและคนเก่งอีกด้วย

ประเด็นที่ 2 ท่านเคยทำอะไร กำลังทำอะไร และคิดจะทำอะไร ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาไทย

- **นายพิภพ พิทักษ์ศิลป์** ที่ปรึกษาประธานกรรมการบริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)

บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน) ทำงานเรื่องที่อยู่อาศัยของนักเรียนยากจน เพื่อแก้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเราพยายามอย่างเต็มที่ในการช่วยเหลือนักเรียนให้มีที่อยู่อาศัยที่ดี เพื่อที่นักเรียนจะอยู่ในการเรียนการสอนในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข อย่างไรก็ตาม เอกชนไม่สามารถทำอย่างนี้ได้ตลอด เราต้องอาศัยปัจจัยอื่นของภาครัฐร่วมด้วย ปัจจุบันเชื่อว่าด้วยข้อมูลที่กระทรวงศึกษาธิการมีอยู่ จะสามารถระบุครอบครัวนักเรียนเหล่านี้ได้ยากจนมากหรือยากจนพิเศษอย่างไร แล้วทำอย่างไรถึงจะช่วยเหลือได้นอกเหนือไปจากเรื่องของการเรียนการสอน ในส่วนของเรื่องการศึกษาในอนาคต เรามองแค่เพียงการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาระบบที่ดี เพราะการพัฒนาเครื่องมือที่ดูอย่างเดียวยังคงไม่พอ แต่ต้องดูถึงปัจจัยสี่ของนักเรียนด้วยว่านักเรียนพร้อมหรือขาดมากน้อยแค่ไหน เพราะปัจจัยสี่เหล่านี้มีส่วนช่วยที่จะทำให้การศึกษาบรรลุผลสำเร็จได้ เราไม่สามารถมองการศึกษาด้วยระเบียบวิธีการแบบเดิม ๆ แต่ต้องเริ่มย้อนกลับไปดูพื้นฐานในสิ่งที่นักเรียนขาดอยู่

บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน) ได้จัดตั้ง Digital Academy ขึ้นมา โดยมีหลักสูตรให้กับผู้บริหารและพนักงานเพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น Scrum Master, Product Owner, Design Thinking, Advance Business Analytic ซึ่งเป็นวิทยาการใหม่ของโลกใหม่ที่เข้ามาสู่องค์กร และเราต้องเตรียมความพร้อมคน เช่นเดียวกับการศึกษาที่ต้องมุ่งไปข้างหน้า

ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน) ทำงานการศึกษาใน 3 ส่วน ได้แก่ 1) การพัฒนาการศึกษา เริ่มตั้งแต่การให้เงินสนับสนุนโรงเรียนในการซื้ออุปกรณ์ ให้ทุนการศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในโครงการ Connex ED (โครงการประชารัฐสานอนาคตเพื่อการศึกษา) และโครงการ Partnership School (โรงเรียนร่วมพัฒนา) หรือโรงเรียนร่วมพัฒนา ซึ่งนอกเหนือไปจากการสนับสนุนด้านการเงิน จะเห็นได้ถึงการสนับสนุนการจัดการและนวัตกรรมต่าง ๆ แก่โรงเรียน 2) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการศึกษา เพราะ Climate Change เป็นปัญหาวิกฤติเร่งด่วนของโลก ดังนั้น การเสริมสร้างรากฐานการศึกษาของเยาวชน ผ่านโครงการเรื่องของสิ่งแวดล้อม จึงมีความสำคัญ 3) การเสริมสร้างสมรรถนะของเยาวชนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพของเยาวชน เพราะหลักสูตร

การเสริมสร้างสมรรถนะในโรงเรียนบางครั้งไม่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน นักเรียนในปัจจุบันต้องการสิ่งที่แตกต่างไปจากนักเรียนรุ่น Baby Boomer ดังนั้น การหานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นกลยุทธ์ในการสร้างความสนใจ เช่น กีฬา บอร์ดเกม ที่จะสร้างความสนใจและสร้างแรงบันดาลใจถือเป็นสิ่งสำคัญ ที่ต้องทำควบคู่ไปกับหลักสูตรปกติ

ภาคเอกชนในช่วงห้าปีที่ผ่านมาเข้าร่วม Connex ED และโครงการ Partnership School ซึ่งมีทั้งภาคเอกชนรายใหญ่และรายกลางจากภาคการผลิต การเงิน การเกษตร หลายภาคส่วนได้ลงมาร่วมมือกัน เวลาที่เรามองการศึกษา ไม่ใช่การมองในโรงเรียนแต่ต้องมองย้อนกลับไปให้ผู้ปกครองด้วย ผู้ปกครองจะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กมีแรงบันดาลใจในการมาที่โรงเรียน ในด้านของยุทธศาสตร์ของ Connex ED มีความสอดคล้องกับ SDGs และโครงการได้โมเดลองค์ความรู้ (Best Practices) 17 โมเดลองค์ความรู้ที่องค์กรต่าง ๆ ได้คัดเลือกมาและทำงานกับโรงเรียนตามความเชี่ยวชาญของแต่ละบริษัท ซึ่งบริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน) ใช้ประสบการณ์จากการบริหารในภาคธุรกิจบวกกับการหาต้นแบบดี ๆ จากการศึกษาของภาครัฐว่าสิ่งสำคัญของการศึกษาคืออะไร โดยใช้ประเด็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหรือ Active Learning เข้าไปในโรงเรียน และอีกจุดสำคัญที่ต้องดูคือว่าผู้บริหารขาดอะไรและต้องการอะไร ครูผู้สอนขาดอะไรและต้องการอะไร รวมทั้งควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวัฒนธรรมในโรงเรียนอย่างไรบ้างเพื่อที่จะส่งผลกระทบมาถึงผู้เรียน

โครงการ Partnership School เป็นการทำงานลงไปที่โรงเรียนต่างจังหวัด มีปัจจัยที่สำคัญ คือเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าไปร่วมบริหารในคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทในการร่วมระดม ความคิดเห็นต่อโรงเรียน เห็นได้ว่าการทำงานของภาคเอกชนในช่วงปีแรกเป็นการเข้าไปใน Comfort Zone ของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้อำนวยการและครู ทำให้พ้นจาก Fear Zone มาสู่ Learning Zone และเติบโตขึ้นไป ซึ่งเห็นได้ว่าภาคเอกชนได้พยายามช่วยผลักดันโรงเรียนให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

การลงทุนด้วยทรัพยากรทางการเงินถือเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่โรงเรียนต่าง ๆ แต่ยังมีเรื่องของความเต็มใจ ความพร้อม และการยอมรับของครูและผู้อำนวยการ ตลอดจนชุมชน ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการอบรมในเรื่องต่าง ๆ เช่น Leadership, Coaching, Inspiring, Caring และช่วงต่อไปที่จะเริ่มคือการนำแนวคิด Design Thinking ออกไปกระตุ้นครูและผู้อำนวยการให้สร้างนวัตกรรมของตนเองขึ้นมา ทั้งในด้านของครูผู้สอนและหลักสูตร โดยเราพยายามหาหลักสูตรที่เป็น Best Practices ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ระบบการสอนของโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และระบบพัฒนาปฐมวัย High Scope ของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย สิ่งเหล่านี้เป็นเทคโนโลยีใหม่ที่เข้าไปช่วยกระตุ้นครูผู้สอน เห็นได้ชัดจาก 4-5 ปีที่ผ่านมา นักเรียนเริ่มมีทัศนคติที่ดี สนุกกับการเรียน และ

ช่วยเสริมเครือข่ายของการเรียนรู้ในโรงเรียนข้างเคียง ส่งผลให้ชุมชนมีความกระตือรือร้นและเข้าใจวิธีการเรียนแบบใหม่เพิ่มขึ้น แน่ใจว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่สูตรสำเร็จ ผมคิดว่าภาคเอกชนหลายภาคส่วนมีจุดเน้นและความเชี่ยวชาญของตนเอง ซึ่งต้องมาระดมและนำเข้าไปสู่โรงเรียนต่าง ๆ ภาคเอกชนทุ่มเต็มที่ในการนำความรู้ใหม่ ๆ ทั้งส่วนที่เป็น Hard Skills (เช่น หลักสูตร) และ Soft Skills (เช่น การบริหารจัดการต่าง ๆ) ลงไปผนวกกับสิ่งที่เป็นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อใช้เป็นโมเดลในการนำไปใช้กับโรงเรียนทั่วประเทศ

● **ดร.ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์** รองกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส กลุ่มเซ็นทรัล

เซ็นทรัล มีวิสัยทัศน์คือทุกก้าวสู่ความยั่งยืน โดยเปลี่ยนผลลัพธ์ระยะสั้นมาเป็นผลลัพธ์ระยะยาว เพราะเรามองภาพรวมของคนทั้งประเทศและทั้งโลกในเวลาเดียวกัน ดังนั้น การปรับปรุงพัฒนาการศึกษา ต้องมีคนอื่น ๆ เข้ามาร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ครู ราชครู ชาวบ้าน นักเรียน หรือกรรมการสถานศึกษา โดยแนวทางการพัฒนาต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของโลก เช่น SDGs ที่ต้องมีความยั่งยืน เพราะสุดท้ายโรงเรียน ผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนต้องทำเองให้ได้ เนื่องจากเซ็นทรัลไม่สามารถอยู่กับโรงเรียนได้ตลอดชีวิต แต่เราอยู่อย่างมีข้อผูกพันและข้อตกลงร่วมกันว่าเราจะอยู่ด้วยกัน 3-5 ปี แต่หลังจากนั้นโรงเรียนต้องอยู่ได้

ในโครงการ Connex ED และโครงการ Partnership School เซ็นทรัลดำเนินการภายใต้เงื่อนไขว่าต้องให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาช่วยกันคิดว่าอยากได้อะไร ทุกครั้งที่เราไปเยี่ยมโรงเรียนมีเงื่อนไขว่าต้องมีตัวแทนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ครู และผู้อำนวยการ เคยพบโรงเรียนที่มีแค่ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ เราก็จบ เพราะผู้อำนวยการมาแล้วก็ไป แต่ครู นักเรียน ชุมชนจะอยู่ เราจึงให้ทุกคน มาคิดด้วยกัน เพราะสิ่งที่เซ็นทรัลคิด หรือสิ่งที่ผู้อำนวยการคิดอาจไม่ใช่ โดยให้ความสำคัญกับปัญหาหลักของโรงเรียนและชุมชน มีเป้าหมายเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างชุมชน และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และยั่งยืน ซึ่งเป็นที่มาของการทำงานกลุ่มเซ็นทรัลที่มี 4 เสา คือ 1) คุณภาพชีวิตที่ดี 2) อาชีพที่มั่นคง 3) สิ่งแวดล้อมที่ดี 4) สังคมที่ดี ถ้าโรงเรียนเก่งแต่ผู้ปกครองไม่มีกินก็อยู่ไม่ได้ ดังนั้นทั้ง 4 เสาต้องเดินไปด้วยกัน โดยที่ผ่านมาเซ็นทรัลทำในพื้นที่ 44 จังหวัด ทำงานกับครัวเรือนกว่า 100,000 ครัวเรือน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนกว่า 1,200 ล้านบาท พัฒนาคุณภาพชีวิต 500,000 คน พื้นฟูพื้นที่สีเขียวกว่า 1,000 ไร่ มีโรงเรียนที่อยู่ในการดูแล 142 โรงเรียน มีการฝึกอบรมบุคลากรครูกว่า 3,300 คน มีนักเรียนที่ร่วมโครงการประมาณ 47,000 คน และมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ 788 คนในแต่ละปี งานด้านการศึกษาของเซ็นทรัลเน้นการ Synergy ของผู้เล่นที่มาจากองค์กรของรัฐ เอกชน ท้องถิ่น และส่วนกลาง โดยมีการพัฒนาโรงเรียนด้วยวงจร Quality Education for Better Life ที่มีทั้งในเรื่องของหลักสูตรและอุปกรณ์ ภาษาต่างประเทศ คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเราทำในโรงเรียนและชุมชน เน้น

การทำงานแบบ Project-Based สิ่งที่เราเน้นคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านของ Moral School เพื่อการสร้างจิตสำนึก การมี Sufficiency School เพื่อสร้างทักษะ ตลอดจน Coaching เพื่อการคิดเก่ง+สื่อสารดี และทำงานได้จริง รวมไปถึงการสร้าง Partnership School เพื่อทำงานได้จริง โดยปัจจุบันมี 40 โรงเรียนที่เป็น Partnership School ในระดับโรงเรียนและอาชีวศึกษา โดย Partnership School เป็นต้นแบบและศูนย์การเรียนรู้เพื่อไปช่วยโรงเรียนและชุมชนรอบข้าง ให้เป็นอย่างเขาให้ได้ ที่ผ่านมาเซ็นทรัลทำ Sufficiency School จำนวน 35 โรงเรียน โดยทำงานร่วมกับนิต้าและสพฐ.ที่เมื่อถอดบทเรียนแล้วพบว่าโรงเรียนอยู่ได้ในภาวะโควิด-19 ชุมชนกับโรงเรียนถ้าจับมือกันได้ จะไม่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ในเชิงเศรษฐกิจ เงื่อนไขของการเป็น Sufficiency School คือต้องช่วยโรงเรียนอื่นและขยายไปในชุมชนด้วย ซึ่งเป็นการพัฒนาเด็กที่ไม่ได้อยู่ในตำรา เช่น สอนให้เด็กเลี้ยงไก่ ต้องขยายอย่างไรให้เกิดความเหมาะสมกับราคาตลาด และจากการที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ครูต้อง เป็นโค้ช และมีทักษะของการเป็นผู้ประสาน รวบรวม เซ็นทรัลจึงมีการพัฒนาครูให้เป็นโค้ช

จากที่กล่าวไป เซ็นทรัลจึงรู้ว่าต้องการคนแบบไหน ดังนั้นในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา เซ็นทรัล จึงต่อยอดให้นักเรียนที่จะสำเร็จการศึกษา ม.3 แล้วไม่มีที่ไป โดยการจับมือกับโรงเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งจากความเชี่ยวชาญของเซ็นทรัลในเรื่องสิ่งทอ โลจิสติกส์ และการโรงแรม เมื่อเด็กสำเร็จการศึกษาแล้วมาฝึกงานกับเซ็นทรัลโดยมีที่พักและเบี้ยเลี้ยงให้ ใช้เวลา 3-4 เดือน บางโครงการที่เป็นเรื่องของโลจิสติกส์ใช้เวลา 1 ปี และเมื่อเด็กจบการศึกษาแล้วไม่มีสัญญาว่าต้องใช้ทุน และที่ผ่านมาเซ็นทรัลเข้าไปทำโคกหนองนา ที่สุรินทร์ ตอนนี้เห็นความสำเร็จว่าสามารถเก็บกักน้ำได้ สามารถใช้น้ำในการอุปโภคและการเกษตร

● **ดร.วรวุฒิ ไชยศร** ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและวิชาการ บริษัท ทูริ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

วัฒนธรรมองค์กรถือว่ามีสำคัญ ถ้าเรามีความร่วมมือในทุกภาคส่วนเราจะสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรของการศึกษาของประเทศไทยได้ โดยวัฒนธรรมองค์กรของทูริมี 4C คือ 1) Caring-การดูแลเอาใจใส่พนักงานในองค์กรทุกระดับชั้นและคนนอกองค์กรด้วย 2) Credible-ทำให้เชื่อถือได้ในการทำงานทุกแผนกทุกฝ่าย รวมถึงการทำงานด้านการศึกษาด้วย 3) Creative-ความคิดสร้างสรรค์ 4) Courageous-กล้าคิด กล้าทำ กล้าเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ถ้าระบบการศึกษาไทยมาร่วมกันคิดวัฒนธรรมองค์กรของการศึกษาไทย และใช้วัฒนธรรมองค์กรนี้เป็นธงนำและเป็นทิศทางขับเคลื่อนไปด้วยกันทุกภาคส่วนก็จะทำให้เกิดพลัง ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลง สิ่งเหล่านี้ต้องเปลี่ยนที่ตัวเราเองก่อน เปลี่ยนผู้นำการศึกษา และเข้าไปเปลี่ยน ในโรงเรียนและชุมชน

โครงการทรูปลูกปัญญา เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2550 เพื่อต้องการนำศักยภาพของเทคโนโลยีไปสร้างนวัตกรรมการศึกษาในทุกมิติและส่งเสริมโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แนวคิดการทำงานการศึกษาของกลุ่มทรูและ Connex ED ในกระบวนการสร้าง Child Centric Learning แก่นักเรียน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ตั้งคำถาม 2) ค้นหาคำตอบ 3) ลงมือทำร่วมกัน 4) อภิปรายด้วยเหตุผล 5) ปรับปรุงพัฒนา เริ่มด้วยโครงการทรูปลูกปัญญาที่มองว่า ถ้าต้องการให้สังคมดี ต้องสร้างคนให้มีคุณภาพ เป็นคนดี และคนเก่ง มีคุณธรรมจริยธรรม ในการขับเคลื่อนมีการผลักดันสิ่งเหล่านี้แก่โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทรูปลูกปัญญา ซึ่งปัจจุบันมีโรงเรียนในโครงการ 6,000 โรงเรียน และมีการสร้างนวัตกรรมการศึกษาให้โรงเรียนนำไปใช้ เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ เว็บไซต์ทรูปลูกปัญญา ทีวีชานเนลและคอนเทนต์ต่าง ๆ โดยแพลตฟอร์มออนไลน์มีหลากหลาย ทั้งความรู้ออนไลน์ แอปพลิเคชันทรูปลูกปัญญา และมีกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้เยาวชนเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรม มีช่องรายการทรูปลูกปัญญา สิ่งเหล่านี้เป็นการสื่อสารและสร้างองค์ความรู้ แห่งสังคมอุดมปัญญาให้กับนักเรียนและครูทั่วประเทศ คอนเทนต์ที่นำเสนอมีความเหมาะสม ต่อ ทุกช่วงวัย ปัจจุบันกลุ่มทรูมีนโยบายว่าในช่วงโควิด-19 ที่นักเรียนไม่สามารถไปโรงเรียนได้ ทรูมีแพลตฟอร์ม ที่เรียกว่า true VLEARN ในการที่จะให้ครูและนักเรียนได้เข้ามาใช้ในการจัดการเรียน การสอนออนไลน์ ความพิเศษของ true VLEARN เป็นห้องเรียนเสมือนจริง ในการที่จะให้ครูจัดการ การเรียนการสอนออนไลน์ ประชุมออนไลน์ มีการให้ครูมอบหมายงานแก่นักเรียน มีการจัดเก็บ ข้อมูลด้วยระบบคลาวด์เทคโนโลยี จากกลุ่มทรู สิทธิพิเศษสำหรับคนที่ใช้เครือข่ายทรูคือสามารถ ใช้คอนเทนต์ฟรีเน็ตได้ตลอดเวลา

ทรูปลูกปัญญาถือเป็นมูลนิธิสานอนาคตเพื่อการศึกษา Cennext ED ที่ร่วมกับพาร์ทเนอร์ องค์กรเอกชนหลายองค์กรโดยมีกระทรวงศึกษาธิการและภาคประชาสังคมเป็นผู้ขับเคลื่อนร่วมกัน ซึ่งแรกเริ่มเกิดจากโครงการสานพลังประชารัฐ และต่อมาเป็นมูลนิธิสานอนาคตเพื่อการศึกษา Cennext ED ซึ่ง 5 ปีที่ผ่านมา ผู้บริหารกลุ่มทรูได้เข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อน Cennext ED ร่วมกับผู้บริหารองค์กรเอกชนต่าง ๆ ในวันนี้ มีโรงเรียนที่อยู่ใน Cennext ED 5,000 กว่าโรงเรียน มีพาร์ทเนอร์ 44 องค์กรเอกชนที่เข้ามาร่วมขับเคลื่อน ไม่ว่าจะเป็นเซ็นทรัล บ้านปู และมีโรงเรียน 900 กว่าโรงเรียนที่เข้าร่วม แรกเริ่ม Cennext ED มียุทธศาสตร์ทั้งหมด 10 ด้านด้วยกัน โดยในการ ขับเคลื่อนระยะที่ 1 (ปี 2559-2565) ใช้ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ในการขับเคลื่อนร่วมกับพาร์ทเนอร์ ได้แก่

1) การเปิดเผยข้อมูลสถานศึกษาสู่สาธารณะ มีการพัฒนาระบบ School Management System เพื่อให้โรงเรียนนำข้อมูลของโรงเรียนทุกด้านมาเข้าระบบเพื่อให้สาธารณะสามารถมาดู ข้อมูลของโรงเรียนได้ เช่น มีผลการเรียนอย่างไร School Rating ของโรงเรียนมีพัฒนาการอย่างไร

ซึ่งระบบนี้ได้นำไปใช้ในโรงเรียน Cennext ED ทั้ง 5,000 กว่าโรงเรียนแล้ว และกระทรวงศึกษาธิการกำลังขยายผลสู่ 30,000 โรงเรียน

2) กลไกตลาดและวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม ซึ่งมีเรื่องของ School Partner ในการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ขององค์กร แทนที่จะอบรมในองค์กรก็อบรมโดยการใช้พื้นที่จริงของโรงเรียนเป็นกรณีศึกษาเพื่อให้แก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ในวันนี้มี School Partner ประจำโรงเรียน 1,000 กว่าคน ขณะที่โรงเรียนที่อยู่ภายใต้ การดูแลของ School Partner 200 กว่าโรงเรียน โดย School Partner ที่มาจากองค์กรเอกชน 1 คน จะเลือกโรงเรียนในการดูแล 3 โรงเรียน โดยมีบทบาทในการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู ที่ผ่านมามีการประชุมร่วมกันกับภาครัฐตลอดในการขับเคลื่อนเพื่อให้ Cennext ED มีความยั่งยืนตลอดไป

3) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยมีการสร้าง ICT Talent ที่เป็นเด็กจบใหม่ให้ไปอยู่ประจำโรงเรียน Cennext ED เพื่อดูแลประสานซ่อมแซมการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ไอที และส่งเสริมแนะนำให้กับครูในโรงเรียน โดยมีเงินเดือนประจำ ICT Talent 1 คนต้องดูแล 5 โรงเรียน ที่ผ่านมามีการทำงานแต่งตั้งร่วมกับภาครัฐและมีการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และที่ผ่านมา ศบศ. มอบหมายให้ Cennext ED อบรม ICT Talent ให้กับภาครัฐด้วย นอกจากนี้ มีการอบรมหลักสูตร Digital Classroom การจัดการเรียนรู้บนฐานเทคโนโลยีให้กับโรงเรียน 5,000 กว่าคนในโรงเรียน Cennext ED ที่กลุ่มทรูดูแลใน 1,067 โรงเรียน จากนั้น มีการติดตามโดยมศว. ว่าโรงเรียนต้องมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างน้อย 1 แผน เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ของการอบรม

4) เด็กเป็นศูนย์กลางเสริมสร้างคุณธรรมและความมั่นใจ โดยมีการรวบรวมองค์ความรู้จากพันธมิตรภาคเอกชนทั้ง 44 องค์กร มาแลกเปลี่ยนบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ รวมถึงเว็บไซต์ของ Cennext ED และกระทรวงศึกษาธิการด้วย

5) การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลของสถานศึกษา มีการติดตั้ง High Speed Internet ใน 1,294 โรงเรียนที่กลุ่มทรูดูแล และมีการติดตั้งอุปกรณ์และสื่อ ICT ใน 3,351 โรงเรียน ครอบคลุม 39,839 ห้องเรียน และเมื่อ 2 ปีที่แล้วก่อนสถานการณ์โควิด-19 มีแนวคิดว่าทำอย่างไรให้เด็กมี Notebook ใช้ทุกคน โดยมีการทำโครงการ Notebook for Education ส่งมอบ Notebook 5,000 เครื่อง ให้โรงเรียนนาร่อง 17 จังหวัด ซึ่งเด็กสามารถนำ Notebook กลับบ้านได้ และทุกวันนี้มีโครงการ Notebook for Education ผ่านระบบ crowdfunding ที่ขอให้โรงเรียนที่มี School Rating 2.5 ขึ้นไปเขียนโครงการเข้ามา โรงเรียนใดผ่านหลักเกณฑ์ประเมินที่มีอยู่ 4-5 ขั้นตอนก็จะเข้าสู่การระดมทุน รุ่นแรกได้ระดมทุนไปเรียบร้อยแล้ว และปีนี้กำลังขอระดมทุนผู้มีจิตศรัทธา

ในวันนี้การศึกษาที่กลุ่มทรูได้ทำร่วมกับองค์กรพันธมิตรได้รับการรับรองจาก The Centre for Asian Philanthropy and Society (CAPS) นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ในการวิจัยของคณะผู้วิจัยจาก มศว. ที่มีผลการวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ 5 ด้านต่อการขับเคลื่อนว่าลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเพิ่มความเสมอภาคแก่นักเรียนที่จะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และเป็นพื้นที่ในการวิจัยของคณะผู้วิจัยจาก TDRI ที่มีผลการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มี ICT Talent พบว่านักเรียนมี ICT Literacy สูงขึ้น และ 76% ของครู ใช้เทคโนโลยีช่วยในการสอนมากขึ้น และ 88 % ของครูมั่นใจที่จะใช้เทคโนโลยีช่วยในการสอน ที่กล่าวไปเป็นการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการศึกษาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

ประเด็นที่ 3 ท่านอยากเสนอนโยบายอะไรให้กับการศึกษาไทย

- นายพิภพ พิทักษ์ศิลป์ ที่ปรึกษาประธานกรรมการบริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)

ประเด็นที่หนึ่ง อยากเพิ่มแนวคิดและประสบการณ์ของภาคเอกชน ส่วนที่สำคัญคิดว่าเป็นเรื่อง ของการจ้างคนในอนาคตที่เราต้องมองเป็น Ecosystem ทั้งระบบ โดยไม่สามารถมองแค่เรามีเงิน เราจัดหลักสูตรให้ ชื่อของให้ จัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกให้เด็กและครูได้ แต่จุดสำคัญของ Ecosystem ก็คือเราต้องดูแลหรือวัยรุ่นในปัจจุบันเกิดในยุคไหน ปรากฏการณ์ทางด้านการศึกษาจึงยังมีอยู่อีกมาก ล้วนแล้วแต่สะท้อนความคิดทางสังคมในปัจจุบันออกมา อย่างที่เราเห็นกันอยู่ว่ามีนักเรียนแสดงออก เช่น อยากมีเสรีภาพทางการแต่งกาย การไว้ทรงผม ไม่อยากถูกคุกคาม ไม่อยากเหยียดเพศกัน สิ่งเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมจุดหนึ่งซึ่งเราคงต้องนำมาคิดในการออกแบบระบบการศึกษาสำหรับเยาวชนของชาติในอนาคต เพราะที่ผ่านมาผู้ใหญ่สร้างหลักสูตรและใส่สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เด็กนำไปใช้ต่อ แต่ในทางตรงกันข้าม เราไม่รู้ไหมว่าเด็กต้องการอะไร

ประเด็นที่สอง เรามีการศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมต้น มัธยมปลาย ผมอยากให้เราย้อนไปถึงการตั้งต้นของครอบครัว คำถามคือพ่อแม่ผู้ปกครองมีความรับผิดชอบแค่ไหนในการที่จะทำให้เด็กเกิดมา ปล่อยให้เด็กอยู่กับปู่ย่าตายายไหม เป็นพ่อแม่วัยใสไหม เพราะการเกิดมาของเด็กที่ไม่สมบูรณ์ จะก่อให้เกิดภาวะทางการศึกษาในอนาคตและก่อให้เกิดปัญหาต่อเด็กมากน้อยแค่ไหน ซึ่งเด็ก LD หรือเด็กที่บกพร่องในด้านต่าง ๆ ส่วนหนึ่งเกิดมาจากผู้ปกครองไม่รับผิดชอบ ดังนั้นเราควรใส่ใจประเด็นนี้เพิ่มขึ้น เราจะทำอย่างไรในการดูแลให้ผู้ปกครองมีความรับผิดชอบต่อการศึกษาของเด็ก ซึ่งชุมชนอาจจะต้องช่วยดูแล และเมื่อเด็กเกิดมาแล้วก็ผลักดันเด็กเข้าโรงเรียน ครูและผู้อำนวยการที่เป็นบุคลากรด้านหน้าจะต้องมารับผิดชอบสิ่งเหล่านี้ ผมคิดว่าในอนาคตผู้ปกครองต้องร่วมมือกันกับครู และควรต้องมีการทำงานกับผู้ปกครองด้วยว่า คุณเป็นผู้ปกครองที่มีกระบวนการเลี้ยงดูลูกแบบไหน เผด็จการ ชี้นำ ปล่อยให้ปล่อยปละละเลย หรือว่าปล่อยอิสระ

ประเด็นที่สาม เรื่องของความเหลื่อมล้ำ โรงเรียนในเมืองเหนือกว่าโรงเรียนในชนบท ครอบครัวยุคใหม่จะให้การศึกษาได้ดีกว่าครอบครัวที่ยากจน ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 53 ระบุไว้ชัดเจนว่าเด็กทุกคน ต้องเรียนฟรี แต่ในความเป็นจริงไม่เป็นเช่นนั้น ดังนั้นทรัพยากรต้องได้รับการจัดสรรใหม่โดยคำนึงถึงปัจจัยของเด็กที่นักเรียนทุกคนจะได้รับการดูแลอย่างครบวงจร ไม่ใช่แค่เพียงค่าเล่าเรียนหรือค่าหนังสืออย่างเดียว แต่รวมไปถึงโภชนาการของเด็ก ทุกวันนี้เรามีค่าอาหารกลางวันเด็กคนละ 21 บาท คำถามคือต้องรวมอาหารเช้าด้วยไหม เพราะสาธารณสุขบอกว่าอาหารเช้าเป็นมือที่สำคัญ ดังนั้นต้องคุยกันเกี่ยวกับ ร่างพ.ร.บ.กองทุนเพื่ออาหารของเด็กว่าการสนับสนุนอาหารของเด็กหนึ่งมือนั้นเพียงพอไหม เสนอว่าต้องรวมมื้อเช้าและมื้อเย็นด้วย และต้องครอบคลุมตั้งแต่เด็กอนุบาลถึงมัธยมปลาย

ประเด็นที่สี่ เรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น ขณะที่ระบบในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวย เช่น คอมพิวเตอร์ ระบบจัดซื้อของราชการคือซื้อขาด ดังนั้นเสนอว่าเราต้องเปลี่ยนแปลงระบบการจัดซื้อเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ หรืออาจต้องรื้อระบบการซื้อครุภัณฑ์ เช่น สามารถเช่าคอมพิวเตอร์ได้และเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์เหล่านี้ให้ทันสมัย ประเด็นสุดท้ายเรื่องของนวัตกรรม ผมอยากสร้างโรงเรียนนานาชาติต้นทุนต่ำ เหมือนที่เรามีสายการบินต้นทุนต่ำ ดังนั้นเสนอว่าเรามีโรงเรียนนานาชาติที่ค่าเล่าเรียนปีละ 2,000-3,000 บาท อยากให้มีนวัตกรรมการศึกษาที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาค

- **ดร.ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์** รองกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส กลุ่มเซ็นทรัล

ข้อเสนอต่อการพัฒนาการศึกษาไทย มีทั้งระยะสั้น และระยะยาว ผมอยากตั้งพรรคการเมืองที่มีนโยบายหลักข้อหนึ่งที่ทำให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นกระทรวงที่ปลอดการเมืองและไม่มีนักการเมืองเข้าไปบริหารเป็นระยะเวลา 12 ปี โดยให้กลไกของระบบราชการและนักการศึกษาบริหารงานโดยปลอดการเมือง เพราะผมเชื่อว่าบ้านเรามีคนเก่งเยอะ สิ่งที่เรารู้และเรียนมาเราก็นำมาปรับใช้เมื่อเราอายุมากขึ้น จึงกลายเป็นประวัติศาสตร์ เมื่อเราต้องทำหลักสูตร 12 ปี (ป.1-ม.6) ผมเชื่อว่าใน 12 ปีนี้จะเห็นผลว่าสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ซึ่งเราพูดกันตั้งแต่ต้นว่าบุคลากรครูไทยใช้ได้เสียสละ มีน้ำใจ แต่เรายังไม่มีระบบที่ลงตัวและตกผลึกเป็นอัตลักษณ์ของเราในการพัฒนาการศึกษา ดังนั้นผมอยากให้กระทรวงศึกษาเคลื่อนด้วยตนเองเป็นเวลา 12 ปีโดยปราศจากนักการเมืองเข้าไปบริหาร ข้อเสนอในระยะยาวอีกเรื่องหนึ่ง คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการศึกษาต้องมีการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ที่ได้เน้นที่การเรียนรู้และสอบได้ตามหลักสูตรว่าสอบได้ก็เปอร์เซ็นต์ ทุกวันนี้หลายโรงเรียนจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่ออกแบบตามความถนัดของผู้เรียน บางคนไม่เก่งวิชาการแต่เก่งเลี้ยงปลาเลี้ยงไก่ เราควรผลักดันให้เขากลายเป็นคนที่เลี้ยงไก่เก่งที่สุดในจังหวัด สิ่งเหล่านี้เราพูดกันมานานแล้ว แต่เราต้องให้มีการเคลื่อนด้วยการบริหารแบบปราศจากนักการเมือง

เป็นระยะเวลา 12 ปี เพื่อพิสูจน์ว่าทำได้ วิชาการเราไม่ปฏิเสธ แต่ต้องเน้นวิชาการที่เกิดประโยชน์ ในเรื่องทักษะด้านความคิดที่เป็นระบบและตรรกะ แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะเป็นนักวิชาการ หรือมีโอกาสได้เรียนมหาวิทยาลัยกันทุกคน ต้องมีการเรียนรู้รูปแบบใหม่ และเทคโนโลยีสำคัญ นอกจากนี้ จบการศึกษาออกมาแล้วต้องทำงานเป็น ดังนั้นกลไกต่าง ๆ ต้องสนับสนุนให้เขาจบ การศึกษาแล้วทำงานเป็น ไม่ใช่จบมหาวิทยาลัยออกมาแล้วจับกระดาษไม่เป็น ใช้เครื่องถ่ายเอกสาร ไม่เป็น ใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็น เพราะฉะนั้นโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต้องสอนให้คนทำงานเป็น อีกประเด็นหนึ่งคือต้องมีจิตสำนึกในเรื่องของการรักบ้านเกิด ทำอย่างไรที่เราจะทำให้บ้านและ ชุมชนของเราอยู่ ใช้ชีวิตร่วมกันได้ ดังนั้นหลักสูตรจะต้อง ทำให้เขาภูมิใจในสิ่งที่เขาเป็นและ ภูมิใจในสิ่งที่เขามี ตลอดจนการมีแนวคิดในเรื่องของบวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน) ซึ่งก็คือความร่วมมือที่ เราพูดถึงกันมาตลอด และอีกเรื่องหนึ่งคือเสนอให้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแผน ระดับชาติ และมีการสอนในโรงเรียน โดยนำไปขยายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนอยู่ได้ซึ่งความสำเร็จ และความสงบสุขจะเกิดขึ้น และประเด็นสุดท้าย เป็นข้อเสนอระยะสั้น ในสถานการณ์โควิด-19 ยังมีเด็กที่มีสมาชิกในบ้านห้าคนแต่มีโทรศัพท์เครื่องเดียว ทุกบ้านมีโทรทัศน์ใหม่ หรือมีวิทยุใหม่ มีคำถามว่าในยามวิกฤติทำไมเราไม่กลับมาใช้วิทยุในการเรียนการสอน ผมไม่ได้ปฏิเสธเทคโนโลยี แต่ในยามที่เทคโนโลยีไม่ทั่วถึง เราอาจจะใช้เครื่องมือเหล่านี้กลับมาช่วยให้เราทำการเรียนการสอน ต่อได้

● **ดร.วรวุฒิ ไชยศรี** ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและวิชาการ บริษัท ทู คอรัปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

มีข้อเสนอต่อนโยบายความยั่งยืนที่ต้องเกิดขึ้นในทุกมิติของการศึกษา สร้างคนให้เกิด ความยั่งยืน โดยทำให้คนที่อยู่ในระบบการศึกษาไม่รู้สึกแย และต้องพัฒนาให้เขามีความเป็นผู้นำ เพื่อการสร้างผู้นำและสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งมากขึ้น ประเด็นที่สอง อยากให้หลักสูตรท้องถิ่น เกิดขึ้นทุกจังหวัด เพราะทุกโรงเรียน มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ถ้าเรามีหลักสูตรท้องถิ่น เกิดขึ้นก็จะทำให้เด็กรักท้องถิ่นและมีอาชีพ ในท้องถิ่น ประเด็นที่สาม ต้องมีหลักสูตรที่มีลักษณะ เป็นสากลและมีความยั่งยืนด้วย หลายโรงเรียน ในต่างประเทศมีหลักสูตรลักษณะที่มีความยั่งยืน เช่น ผู้เรียนมีการถอดบทเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจชุมชน ธรรมชาติของโรงเรียน ถ้าหาก โรงเรียนสามารถทำหลักสูตรความยั่งยืนเกิดขึ้นได้ และนำไปเชื่อมโยงกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

• ดร.อำนาจ วิทยานูวัตติ เลขาธิการสภาการศึกษา

หากผมสามารถกำหนดนโยบายทางการศึกษาได้เองทั้งหมด ผมจะเริ่มด้วยการกู้เงินห้าแสนล้านบาทโดยนำแนวคิดของวิทยากรทั้งสามท่านมาทำเป็นโมเดลโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล และจัดระบบดิจิทัลทั้งหมด ทั้ง Big Data และ Digital Platform เพื่อสนับสนุนในการเรียนของเด็ก รวมไปถึงการวิเคราะห์แนวโน้มเพื่อเตรียมความพร้อมแก่โรงเรียนและครูผู้สอน ซึ่งอาจจะขอแพลตฟอร์มที่ทำได้แล้วก็ได้ เช่น แพลตฟอร์มของกลุ่มทรู ตอนนี้คิดว่าเราต้องจัดงบรายหัวให้ตามตัวเด็ก ตอนหนึ่งบรายหัวยังต่ำเกินไป เรื่องอาหารกลางวันโดยเฉพาะในเด็กที่ด้อยโอกาสตลอดจนค่าใช้จ่ายของเด็กที่ขาดแคลน ซึ่งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษายังมีรายได้เข้ามาน้อย ดังนั้นอาจต้องใช้ระบบ CSR ของเซ็นทรัล หรือ crowdfunding ของกลุ่มทรู เป็นการนำระบบทั้งหมดมาผสมผสานกันเพื่อส่งเสริมเด็ก สุดท้าย ผมคิดว่าเรื่องอาชีวศึกษาก็สำคัญ ต้องมีการปรับเรื่องคุณวุฒิทางการศึกษากับกลุ่มวิชาชีพให้มีความเชื่อมโยงกัน

ตอนนี้ทางสภาการศึกษาถือว่าเป็นโซ่ข้อกลางในการเชื่อมโยงในการที่จะให้เด็กอาชีวศึกษาเรียนให้ตรงกับสาขาวิชาที่ภาคธุรกิจ ภาคพาณิชย์การ ภาคบริการ และภาคอุตสาหกรรมต้องการ ตอนนี้เริ่มปรับหลักสูตรในหลายวิทยาลัย ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ถ้าปรับตรงนี้ได้ก็จะทำให้เด็กเรียนตรงกับงาน อีกประเด็นหนึ่งคือเรื่องปฐมวัยที่เราต้องทำให้พ่อแม่มีความรู้และมีความพร้อม รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายให้กับพ่อแม่ที่ยากจน เพื่อให้เด็กมีคุณภาพและมีความพร้อมทางการศึกษา และเข้าเรียนในโรงเรียนคุณภาพที่มี ในทุกตำบล และมี Big Data ตามตัวเด็ก ประเด็นสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน

ช่วงถามตอบและข้อเสนอแนะจากผู้ฟัง

ผู้ฟังจากกลุ่มเซ็นทรัลถามความเห็นในเรื่องการจัดการศึกษาของคนพิการเพื่อการมีงานทำหรือมีอาชีพ

ดร.ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ รองกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส กลุ่มเซ็นทรัล กล่าวว่า เซ็นทรัล ทำเรื่องนี้และให้ความสำคัญกับคนพิการ โดยมีการจ้างงานที่ไม่ใช่แค่ตามกฎหมายที่ระบุให้มีการจ้างงาน คนพิการ 1 คนต่อพนักงาน 100 คน จากจำนวนพนักงานของเซ็นทรัล ตามกฎหมายแล้วเซ็นทรัลต้อง จ้างงานคนพิการ 650 คน แต่ในปัจจุบันเซ็นทรัลจ้างงานคนพิการ 700 คน ซึ่งเกินที่กฎหมายกำหนด และมีโครงการที่ทำร่วมกับวิทยาลัยราชสุดาด้วย เพื่อเป้าหมายให้คนพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบสามารถทำงานในธุรกิจบริการและโรงแรมได้ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา มีคนพิการเข้าร่วมปีละ 20-30 คน ซึ่งปัจจุบันดำเนินการไปแล้ว 1 รุ่น โดยให้คนพิการไปทำงานในแผนกต่าง ๆ ที่โรงแรมเซ็นทารา ศูนย์ราชการ ถนนแจ้งวัฒนะ เป็นระยะเวลา

3-4 เดือน โดยมีรายได้จากการทำงาน คนพิการส่วนใหญ่เป็นคนพิการทางการได้ยิน แต่ก็มีคนพิการกลุ่มอื่นที่เราจะสนับสนุน ดังนั้น เราจึงทำงานเรื่องการศึกษาของคนพิการอย่างจริงจัง และเซ็นทรัลมี Service Center ที่มูลนิธิพระมหาไถ่ฯ พัทยา ตอนนี้มีพนักงานที่เป็นคนพิการ 80 คน ดังนั้นเราอยากขยายเรื่องนี้ออกไป และขอเชิญชวนภาคเอกชนว่าอย่ามองข้ามศักยภาพของคนพิการ

ดร.อำนาจ วิทยานุกูวติ เลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า กฎหมายแรงงาน มาตรา 15 กำหนดว่าสถานประกอบการที่มีพนักงาน 100 คน ต้องมีคนพิการทำงาน 1 คน ผมมีโอกาสดูแลโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลายคนมีศักยภาพสูง ภาคเอกชนบางหน่วยงานไม่สามารถจ้างคนพิการทำงาน ในหน่วยงานให้ เพราะอย่างกรณีโรงงานอุตสาหกรรมหนักจะ使人พิการเข้าไปทำงานก็จะอันตราย แต่เขา นำเงินมาจ้างคนพิการให้ทำงานในโรงเรียน เช่น ทำความสะอาดโรงเรียน ดูแลรุ่นน้อง

ติดตามชมการประชุมย้อนหลังได้ที่

ติดตามวิถีทัศน์สรุปผลการประชุมได้ที่

3.6 ฟังเสียงผู้บริหารสถานศึกษา : ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลง ในยุคดิจิทัล

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 6 ในรูปแบบออนไลน์
เรื่อง ฟังเสียงผู้บริหารสถานศึกษา : ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล
วันอังคารที่ 31 สิงหาคม 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น.

LIVE

สภาการศึกษาเสวนา (OEC FORUM) ครั้งที่ 6

“ฟังเสียงผู้บริหารสถานศึกษา: ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล”

รศ.ดร.ประวิทย์ เอราวรรณ
รองผู้อำนวยการสำนักงาน
และบุคลากรทางการศึกษา (ส.บ.ศ.)

ดร.ริตนา แซ่เล่า
ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายแผนและการวิจัย
มูลนิธิเออีซี (The Asia Foundation)

นิตานาก อรรคมหีรัตนา
ผู้อำนวยการโรงเรียน The American School of Bangkok,
Green Valley Campus & Director at Mindfulness Academy of Asia

ดร.ศุภโชค ปิยะสินต์
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวไร่สามพัน
อำเภอบึงสามพัน จังหวัดศรีสะเกษ

ก.กัตติคุณ ทรชนิตา รักนิพลเมือง
ประธานคณะกรรมการการศึกษา หน่วยงานมีคุณวุฒิ
และระบบงานเพื่อ ศักยภาพ และพัฒนาผู้เรียนด้วย ยั่งยืน
ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา

เมธชนนท์ ประจวบลาภ
ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ มอ.ลพบุรี

ดร.วิริยะ ฤกษ์ชัยพานิชย์
นักวิชาการอิสระ: EDUZONE / ผู้ดำเนินรายการ

วันอังคารที่ 31 สิงหาคม

เวลา 09.00 - 12.30 น.

OEC News สภาการศึกษา

OEC News สภาการศึกษา

@oecnews

OEC News สภาการศึกษา

รายงานสรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 :
การศึกษาวิถีใหม่ในโลกการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (New Normal Education in the Age of Digital Learning)
และมาตรฐานการศึกษาไทย “Education in Thailand”

การเสวนา เรื่อง ฟังเสียงผู้บริหารสถานศึกษา: ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และทำงานวิจัยในด้านการบริหารการศึกษา มาร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนแนวคิด มุมมอง และประสบการณ์ ประกอบด้วย

- **ดร.รัตนา แซ่เล้า** เจ้าหน้าที่โครงการอาวุโส มูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation)
- **ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี จังหวัดเชียงราย
- **นางสาวนิศานาด ธรรมเกษิรัตนา** ผู้อำนวยการโรงเรียน The American School of Bangkok, Green Valley Campus
- **นายเมธชนนท์ ประจวบลาภ** ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้เซนตย์ยอห์น บอสโก
- **รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์** เลขาธิการ ก.ค.ศ.

ดำเนินรายการโดย

- **ดร.วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์** นักวิชาการอิสระ EDUZONE
- **ดร.รัตนา แซ่เล้า** เจ้าหน้าที่โครงการอาวุโส มูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation)

กล่าวถึงงานวิจัย “จากความท้าทายสู่คุณภาพการศึกษาของประเทศไทย : กฎ ระเบียบ การบริหารทรัพยากรและความเป็นผู้นำ” คำถามต่อการทำวิจัย คือ ทำไมผู้บริหารการศึกษาของไทยไม่เป็นผู้นำทางวิชาการ ความท้าทายอะไรทำให้ผู้นำทางวิชาการของไทยไม่สามารถเติบโตได้ในระบบ อะไรที่ทำให้ผู้นำทางวิชาการไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ เป็นการศึกษากลุ่มผู้อำนวยการสถานศึกษา เพราะงานวิจัยมองว่าผู้อำนวยการเป็นกล่องดำทางการศึกษาและเป็นตัวเชื่อมโยงจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาสู่การเรียนรู้ในห้องเรียน นโยบายจะนำไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนได้หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการสถานศึกษา พื้นที่การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- 1) ในโรงเรียนสังกัด สพฐ. พื้นที่ภาคอีสานสามจังหวัด (ได้แก่ ขอนแก่น มหาสารคาม อุบลราชธานี)
- 2) โรงเรียนสังกัด กทม.

โดยนำแบบสอบถาม TALIS มาใช้ในกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่ม สพฐ. ข้อค้นพบของงานวิจัยทำให้เห็นบริบทของโรงเรียน สพฐ. และ กทม. ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น จากผลการวิจัย Quantitative ทำให้มีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำทางวิชาการว่ามี 3 อย่าง ได้แก่ เป็นผู้กำหนดพันธกิจของโรงเรียน เป็นผู้จัดการหลักสูตรและการสอนควบคู่ไปกับครู และเป็นผู้พัฒนาสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ของโรงเรียน

การทำวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดเล็กต้องทำงานกับการหลีกเลี่ยงความยากจน ขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่ทำงานกับการแข่งขันเพื่อไปสู่การแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ โดยต้องการทำ PISA, ONET, STEM ให้ได้ดี ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้ บริบทที่แตกต่างกันมากทำให้การขับเคลื่อนนโยบายในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ข้อค้นพบที่น่าเสียดใจคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กอยู่โรงเรียนขนาดเล็กเพื่อได้เข้าไปสู่โรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งอาจขาดความจริงใจหรือความทุ่มเท ไม่ใช่ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกคนเป็นแบบนั้น แต่เป็นสิ่งที่เราสังเกตว่าผู้อำนวยการอยู่โรงเรียนขนาดเล็กเพื่อขยับตำแหน่งไปข้างหน้า เมื่อการทำงานของผู้อำนวยการต้องการเลื่อนจากโรงเรียนขนาดเล็กไปโรงเรียนขนาดใหญ่ ในขณะที่รัฐบอกว่า O-NET มีเพื่อพัฒนาโรงเรียน นักเรียน และการเรียนรู้ ซึ่งการนำไปใช้ก็มีช่องว่างโดยเฉพาะด้านการสื่อสาร รวมถึงการเข้าถึงความรู้และนโยบายก็มีการตีความที่ต่างไป

ในด้านความท้าทายของการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการโรงเรียน สพฐ. นั้น ในทางทฤษฎีโดย Cuban (1988) กล่าวว่าความท้าทายของการเป็นผู้นำสถานศึกษาต้องมีส่วนที่เท่ากัน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) การเมือง โดยมีความสามารถในการติดต่อกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ และ 3) งานวิชาการ แต่ในความเป็นจริง งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้นำทางวิชาการของ สพฐ. เป็นผู้นำทางการเมืองมากกว่าเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้อำนวยการหลายคนบอกว่า “รู้อะไรไม่รู้จกกัน” เพื่อที่จะเติบโตจากโรงเรียนขนาดเล็กไปยังโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ แล้วเข้ามาที่ส่วนกลาง ซึ่งจากการขาดแคลนทรัพยากรของโรงเรียน ทำให้ผู้อำนวยการต้องออกไปมีส่วนร่วมกับผู้นำชุมชนมากกว่าการที่จะอยู่ในโรงเรียน โดยต้องเป็นผู้นำทางการเมืองมากกว่าเป็นผู้นำทางวิชาการ ตรงนี้เป็นประเด็นเชิงบริบทที่ทำให้ผู้นำทางวิชาการไม่ได้เติบโตในประเทศไทย

มีการสรุปว่าทำไมผู้อำนวยการโรงเรียน สพฐ. มีลักษณะเป็นผู้นำทางการเมืองมากกว่าผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ 1) สายบังคับบัญชาที่ยาวและกฎระเบียบที่คลุมเครือ 2) ทรัพยากรที่จำกัด เช่น โรงเรียนขนาดเล็กหวังพึ่งผ้าป่าในการพัฒนาโรงเรียน 3) เส้นทางความก้าวหน้าที่ถูกอยู่กับดุลพินิจของคนจำนวนมาก 4) “รู้อะไรไม่รู้จกกัน” 5) สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียน สพฐ. แสดงบทบาทด้านการบริหารจัดการและการเมืองมากเกินไป และเบียดบังบทบาทด้านวิชาการ

กล่าวสรุปว่ามี 4 ประเด็นที่ขอฝากไว้เพื่อให้ผู้อำนวยการโรงเรียนของประเทศไทยเป็นผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ 1) ควรมีการปรับกฎระเบียบที่ซับซ้อน ยาว และไม่เสถียร ควรให้มีการปรับปรุงจากกระทรวงเพื่อให้ผู้อำนวยการสามารถบริหารงานได้ชัดเจนมากขึ้น 2) การกระจายทรัพยากรควรเข้าถึงและเท่าเทียมมากขึ้นเพื่อให้โรงเรียนบริหารจัดการตนเอง 3) ความเป็นผู้นำ ที่โครงสร้างของอำนาจต้องสนับสนุนให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางวิชาการมากกว่าเป็น

ผู้นำทางการเมือง 4) ความไวใจ หากจะพัฒนาระบบ ไม่ว่าจะ เป็นระบบอุตสาหกรรม ระบบการเงิน ระบบการเมือง ระบบการศึกษา ความไวใจมีความสำคัญมาก เช่น รัฐไวใจครู ครูไวใจผู้อำนวยการ ประเด็นนี้มีความสำคัญมาก และขอฝากไว้ว่าจะทำอย่างไรให้โครงสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นสังคมที่ไวใจกัน

● **นางสาวนิศานาถ ธรรมเกษิรตนา** ผู้อำนวยการโรงเรียน The American School of Bangkok, Green Valley Campus

ในการรับรู้ของสังคมต่อโรงเรียนนานาชาติที่มีการเก็บค่าเทอมสองแสนบาทถึงหนึ่งล้านกว่าบาทต่อปี หลักการบริหารโรงเรียนเหมือนกับโรงเรียนเอกชนไทย เมื่อรายได้เข้ามาก็ต้องกลับไปสู่การศึกษาทั้งหมด เนื่องจากโรงเรียนไทยและโรงเรียนนานาชาติมีการแข่งขันสูงมาก เนื่องจากมีโรงเรียนรัฐที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง ทุกคนอยากเข้าโรงเรียนรัฐที่มีชื่อเสียง ภาคเอกชนรู้ว่าถ้าไม่สร้างคุณภาพทางการศึกษา โรงเรียนจะอยู่ไม่ได้ และแข่งขันกับโรงเรียนรัฐไม่ได้ในบางกรณี ดังนั้นโรงเรียนที่ค่าเทอมสูงก็จะมีต้นทุนที่สูง

ในการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียน ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เมื่อมีความชัดเจนแล้ว บุคลากรที่เป็นครู ตลอดจนนักเรียนและผู้ปกครองสามารถเข้าใจวิธีการที่เราจะปรับปรุงการศึกษาให้ทันยุคทันสมัย จึงต้องทำให้วิสัยทัศน์มีความชัดเจนและสร้างสถานที่ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ซึ่งจะทำให้ทุกคนก้าวเดินไปพร้อมกันโดยไม่มีความสับสน

โดยปกติการบริหารงานจะลงมาเป็นลำดับชั้น แต่ในยุคปัจจุบัน โรงเรียนเรามีคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูใหญ่ที่เป็นชาวต่างชาติ เจ้าของโรงเรียน และผู้ปกครอง รวมตัวกันประชุมเพื่อวางเป้าหมายว่าอยากให้นักเรียนมีลักษณะอย่างไร ในการกำหนดนโยบายต้องมีการปรึกษาหารือกันในทุกภาคส่วนก่อนที่จะออกมาเป็นนโยบาย มีการรับฟังเสียงของพนักงานในแผนก และสามารถนำมาเป็นนโยบายได้จริง โดยพนักงานในแผนกสามารถแสดงความคิดเห็นผ่านหัวหน้า ซึ่งหัวหน้าจะมาประชุมในกลุ่มผู้นำ นอกจากนี้ มีการแลกเปลี่ยนจากตัวแทนนักเรียนและตัวแทนผู้ปกครอง โดยก่อนที่จะออกมาเป็นบรรทัดฐาน (Norms) และได้ข้อสรุปออกมาว่า โรงเรียน The American School of Bangkok, Green Valley Campus มี 6 Norms ได้แก่ 1) นักเรียนต้องมีความอดทน 2) มีความจริงจังกับชีวิต 3) สามารถพิจารณาได้ว่าสิ่งที่เรียนไปแล้วถูกต้องสมควรหรือไม่ 4) มีการเตรียมความพร้อมในการเรียน 5) การเป็นนักสื่อสารที่ดี 6) เป็นประชากรที่ดีของโลก และเมื่อมีความขัดแย้งกันระหว่างครูหรือผู้ปกครอง เราจะกลับมาตั้งคำถามว่า 6 Norms ที่เรากุยกัยกันมานั้นมีใครไม่ทำตาม Norms มีตรงไหนที่เราคุยกัยกันไม่เข้าใจ หรือเราอดทนนิ่งคุยกัยกันดีไหม ฝรั่งเรียกว่าการสนทนาอย่างมีสติเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจซึ่งกันและกัน โมเดลนี้ไม่จำเป็นต้องรวยหรือมีทรัพย์สินเยอะ แต่เป็นการมองที่ศักยภาพของมนุษย์ล้วน ๆ ซึ่งเป็นวิธีการ

บริหารจัดการที่โรงเรียนในชุมชนก็สามารถทำแบบนี้ได้ถ้าผู้นำมีปณิธานแบบนี้ ขอให้ผู้นำองค์กรฟังและนำสิ่งที่ถูกทิ่มพุดมาปรับปรุงและพิจารณา ซึ่งทำให้ทุกคนในทีมมีกำลังใจในการขับเคลื่อนองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จและปณิธานเดียวกัน

- **ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี จังหวัดเชียงราย

สิ่งที่ผมจะนำเสนออาจจะเป็นบทเรียนแลกเปลี่ยนกับผู้บริหารด้วยกัน เป็นเรื่องของโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี ซึ่งตั้งอยู่ติดชายแดนประเทศพม่า นักเรียนในโรงเรียนเป็นพหุวัฒนธรรม โดยมีนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ประมาณ 7-8 กลุ่ม ตอนที่ไปเยี่ยมบ้านนักเรียนช่วงเรียนออนไลน์พบว่านักเรียนไม่สามารถเรียนออนไลน์ได้ เพราะบ้านมีโทรศัพท์มือถือเครื่องเดียว ช่วงกลางวันพ่อแม่เอาโทรศัพท์ไปด้วย เด็กต้องเรียนตอนเย็น ตรงนี้เป็นจุดแรกที่ขอย้ำให้ผู้บริหารและครูทุกคนเข้าใจเด็ก เข้าใจว่าเขาเป็นเด็กอินเตอร์หรือเป็นเด็กชนเผ่าที่อยู่ชายแดนในพื้นที่ห่างไกล ถ้าเราเข้าใจเราจะตั้งธงในการพัฒนาได้ถูก เข้าใจว่าผู้บริหารหลายท่านมีความเข้าใจ เพราะจากการที่ไปถามผู้บริหารโรงเรียนหลายท่านก็มีการวิเคราะห์ SWOT เขามาทั้งหมดแล้วและรู้จักเด็กดี ดังนั้นตรงนี้อาจไม่ใช่ปัญหาหลัก

โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคีเป็นโรงเรียนในพื้นที่พัฒนาตอยตุ่ง โรงเรียนมี Mindset ที่ชัดเจน และมีเป้าหมายที่ให้ความสำคัญกับพระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้า เด็กในโรงเรียนไม่ได้เรียนเพื่อเรียนต่อ แต่เมื่อเด็กเรียนจบแล้วเขาต้องมีงานทำ เราต้องช่วยเขาให้เขาช่วยตัวเองได้ ตรงนี้เป็นประเด็นที่ทำให้เรามีหลักปักมั่น และปรับวิธีการเรียนการสอนเด็กแต่ละช่วงชั้น โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคีจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นปฐมวัยจนถึง ม.6 มีการโฟกัสเป้าหมายและสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อเด็กแต่ละช่วงชั้นให้ชัดเจน และแสดง Approach ที่ชัด

ในการสรุปบทเรียนของตนเองสั้น ๆ ย้ำว่าผู้บริหารต้องเข้าใจเป้าหมายของตนเองให้ชัดเจน ผู้บริหารเป็นผู้นำในการบริหารจัดการมากกว่าผู้นำทางวิชาการ กระบวนการเหล่านี้ต้องทำต่อเนื่อง ปลายทางที่มีความสุขคือเมื่อเด็กจบการศึกษาแล้ว เขาไปเปิดร้านและประกอบอาชีพของตนเอง

ความท้าทายของผู้บริหาร คือเรื่องทัศนคติ และต้องบริหารจัดการโรงเรียนให้มีทรัพยากรที่เพียงพออีกทั้งมีความจำเป็นต้องระดมทรัพยากรทุกทิศทาง เพราะรัฐเองก็ไม่เพียงพอต่อสถานการณ์ที่เรากำลังเผชิญ นอกจากนี้ ในยุค VUCA ยังต้องทำให้เด็กเป็นผู้ประกอบการที่ต่างไปจากการตลาดแบบเดิม สุดท้าย ทัศนคติของครูต้องเปลี่ยนจากการ Teaching เป็น Learning และต้องเปลี่ยนจาก “สอนให้รู้” มาเป็น “สอนให้เรียนรู้”

- **นายเมธชนนท์ ประจวบลาภ** ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้เซนตย์ยอห์น บอสโก

“ศูนย์การเรียนรู้” ที่เป็นสถานศึกษาประเภทหนึ่งที่เกิดการศึกษาโดยองค์กรเอกชน เราพูดถึง การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยเยอะขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มครูที่เป็นคนรุ่นใหม่ สิ่งแรกที่จะเปลี่ยนแปลงได้นั้นต้องเกิดการรับรู้ในเชิงต่าง ๆ ก่อน ทั้งในเชิงนโยบาย สื่อสารมวลชน และอื่น ๆ เมื่อคนได้รับรู้แล้ว และเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนเอง เชื่อว่าสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ การเปลี่ยนแปลงจะไม่เกิดถ้าไม่มีความเชื่อ ในบริบทตัวอย่างความสำเร็จที่เกิดขึ้นของศูนย์การเรียนรู้ จากการศึกษาที่เด็กซึ่งเข้ามาอยู่ในศูนย์การเรียนรู้เป็นเด็กด้อยโอกาส หรือเด็กที่ไม่สามารถอยู่ในระบบได้ด้วยปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความหมายกว้าง เช่น ไม่สามารถเรียนในระบบได้เพราะต้องออกไปช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพ ดังนั้นผู้เรียนของศูนย์การเรียนรู้จะมีความหลากหลาย ซึ่งเป้าหมายร่วมของเด็กที่มีความหลากหลายคือการประกอบอาชีพ ดังนั้นเราก็มาคิดว่าเราจะจัดกระบวนการอย่างไรให้ผู้เรียนไปสู่การประกอบอาชีพได้

ข้อท้าทายในมุมมองของศูนย์การเรียนรู้ คือ สิ่งที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษามีทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ปัจจัยภายในเรายอมรับว่าเด็กที่จบไปมีคุณภาพและสามารถประกอบอาชีพได้ อัตราการที่เด็กไปเข้ารับราชการในระดับปฏิบัติการค่อนข้างเยอะ คุณภาพภายในมีอยู่แล้ว โดยทำให้เด็กไปสอบแข่งขันและไปประกอบอาชีพได้ ส่วนปัจจัยภายนอกมีข้อท้าทายเรื่องการให้คนในสังคมมองการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยว่ามีคุณค่าเทียบเท่ากับการศึกษาในระบบ ซึ่งตรงนี้เป็นข้อท้าทายที่สำคัญ ขณะที่สังคมยังไม่ยอมรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผมคิดว่าเป็นข้อท้าทายและเป็นข้อจำกัดที่น่าปวดหัวพอสมควร ข้อท้าทายอีกประเด็นหนึ่งที่อาจารย์หลายท่านได้กล่าวไปในเรื่องการบริหารจัดการกับการเมือง เมื่อมาอยู่ในสถานศึกษาจึงเห็นว่าการเมืองใช้ได้อย่างไรบ้าง ตอนที่เราทำงานองค์กรเด็กและเยาวชน เรามีคอนเนคชันมาก “รู้อะไรไม่รู้รู้จักกัน” เป็นการใช้คอนเนคชันให้เป็นประโยชน์ในการเข้ามาช่วยจัดการศึกษา เช่น การมีเครือข่ายกับไทยพีบีเอส โดยผมนำเครื่องมือดิจิทัลของไทยพีบีเอสมาให้เด็กได้เรียนรู้ เด็กได้เรียนรู้ทักษะการสื่อสาร การเขียนข่าว การรายงานข่าว ประเด็นสุดท้ายในเรื่องของการบริหารจัดการ หากนำการบริหารจัดการมาสร้างการเป็นผู้นำทางวิชาการก็สามารถเป็นประโยชน์ได้เช่นกัน เช่น การนำหลักวิเคราะห์ SWOT มาวิเคราะห์ผู้เรียนว่าแต่ละคนต้องการอะไร และกระบวนการของเราสามารถตอบโจทย์ปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกได้อย่างไรบ้าง

- **รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์** เลขาธิการ ก.ค.ศ.

ทั่วโลกมีการทำงานพัฒนาวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับช่วงวัยที่สำคัญ เช่น ใครควรเข้ามาเรียนครู เรียนครูอย่างไร เมื่อจบออกมาแล้วจะเข้าสู่วิชาชีพได้อย่างไร มีการสนับสนุนครูที่เริ่มทำงานอย่างไร และเมื่อขึ้นมาเป็นครูที่มีฝีมือแล้วจะมีความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพอย่างไร

โจทย์ในระบบพัฒนาระบบวิชาชีพครูของประเทศไทยจะเห็นว่าเรามีหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ 11 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายของตนเอง หมายความว่าประเทศไทยเจอปัญหาเรื่องการประสานและเชื่อมโยงระบบ สิ่งที่ต้องมีการเชื่อมโยงและต่างประเทศมองเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องมีความเชื่อมโยงคือ competency ของครู เรามี competency ทุกหน่วยงานโดยแยกกันออกแบบ

จุดเชื่อมโยงกับภารกิจของสำนักงาน ก.ค.ศ. ผมวิเคราะห์ว่า ก.ค.ศ.ต้องรับผิดชอบตั้งแต่ระบบการคัดเลือกคนเข้าสู่วิชาชีพ ไปจนถึงระบบการเข้าสู่วิทยฐานะ มีการใช้ System Analysis เข้ามาวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหา โดยวิเคราะห์ตั้งแต่ mentality ของคนเพื่อมองขึ้นไป เมื่อมองขึ้นมาอีกระดับหนึ่งว่าโครงสร้างอะไรทำให้เกิด mentality เหล่านี้ นั่นคือระบบคัดคน ระบบความก้าวหน้าในวิชาชีพ และเกณฑ์อัตรากำลังไม่ได้ตอบโจทย์การทำงานที่แท้จริง เกณฑ์อัตรากำลังเราเพิ่งมาเปลี่ยนได้ ทั้งที่มีการดำเนินงานมา 15-16 ปี เมื่อขยับขึ้นมาดูว่าข้อมูลเป็นอย่างไร ตอนนี้เรามีครูประมาณสี่แสนคน เป็นครูที่ยังไม่มีวิทยฐานะ 30% และครูมีวิทยฐานะ 70% เมื่อเทียบสัดส่วนแล้วประเทศไทยมีครูที่พร้อมในสัดส่วนที่มากกว่า แต่ทำไมคุณภาพยังต่ำ

สิ่งที่เราจะวิเคราะห์ก็คือโรงเรียน อยากให้ทุกคนหันหน้ากลับไปหาโรงเรียน ผู้อำนวยการเลิกหันหน้าออกมาหาเขต ถ้าเราทำได้แบบนี้ก็ไม่จำเป็นที่ “สู้อะไรไม่สู้รู้จักกัน” เพราะทุกคนมี line of accountability ที่ชัดเจน โดยไม่จำเป็นต้องชวนขวดยหาความสำเร็จ หมายความว่าครูต้องมี Career Path ที่มาจากโรงเรียนเขาจริง ๆ ให้เขาหันหน้ากลับไปหาโรงเรียนเขา เติบโตได้ในโรงเรียน และนำตรานั้นมาเป็นแรงจูงใจ (Incentive) ในการทำงาน

นอกจากนี้ต้องมีการเชื่อมโยงการทำงาน และทำงานกับคนอื่นได้ การเชื่อมโยงต้องทำอยู่แล้ว แต่ไม่ใช่การทำเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าของตนเอง การทำงานในวัฒนธรรมไทยต้องเปลี่ยน ถ้าอยากเป็นนักบริหารการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษใหม่ และสุดท้ายต้องให้ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนไปสอน 5 หรือ 10 ชั่วโมง ในหนึ่งสัปดาห์ขอแค่ 5 ชั่วโมง ทุกคนพูดมาชัดเจน เพราะเราต้องการความเป็นผู้นำทางวิชาการจากผู้บริหาร และท่านไม่มีทางเป็นผู้นำทางวิชาการได้เลย ถ้าท่านไม่หันหน้าเข้าห้องเรียน ถ้าท่านต้องการการยอมรับและมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ท่านต้องลงไปคลุกกับครู นักเรียน และห้องเรียน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นมาได้ เพราะเราต้องการให้ผู้อำนวยการไปช่วยครูค้นหาวิธีสอนที่สร้างพลังการเรียนรู้หรือ Powerful Pedagogies และช่วยครูทดลองคิดในเชิงนวัตกรรม ถ้ามว่าครูจะกล้าบุกเบิกใหม่ถ้าผู้บริหารไม่นำ ผู้บริหารจึงต้องคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อให้ครูเดินตาม นอกจากนี้ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ถอดบทเรียนร่วมกัน และสร้าง PLC (Professional Learning Community) ขึ้นในโรงเรียนของท่าน เพราะเราต้องการการเป็นผู้นำทางวิชาการจากผู้บริหาร และในทางทฤษฎี ท่านไม่สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการได้เลย ถ้าท่านไม่หันหน้าเข้าห้องเรียน

- **ดร.วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์** นักวิชาการอิสระ EDUZONE

กระทรวงศึกษาธิการมีเรื่องต้องทำเยอะมาก ต้องโฟกัสเพื่อสร้างผลกระทบที่สำคัญที่สุด ก่อนที่ทุกอย่างจะตามมา ปัญหาที่เราพูดคุยกันหัวข้อแรกจากการนำเสนอของ ดร.รัตนา แซ่เล้า เจ้าหน้าที่โครงการอาวุโส นโยบายและการวิจัย มูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation) ผู้ชมสะท้อนว่าเป็นข้อมูลที่น่าสนใจและทำให้เห็นข้อมูลจริง และอยากได้ข้อมูลนี้ มีคนชมว่าเนื้อหาดีมาก งานวิจัยที่ออกมาแม้มีความเจ็บปวดแต่มีทางออก เช่น กระบวนการและกฎระเบียบในการเลือกผู้อำนวยการที่ทำให้ผู้อำนวยการเป็นผู้นำทางการเมืองมากกว่าการเป็นผู้นำทางวิชาการ วันนี้เป็นการนำข้อมูลจริงเข้ามา และเราทุกคนก็ช่วยกันพัฒนาได้

สภากาการศึกษาเสวนา (OEC FORUM) ครั้งที่ 6
ฟังเสียงผู้บริหารสถานศึกษา: ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

ดร.ดร.ประวิทย์ เอราวรรณ
เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา (ท.บ.ศ.)
ผู้อำนวยการโครงการ คือ ต้องนำบุคคล เรื่องการศึกษามาจัดการกับศรัทธา และเป็นผู้ทำเรื่องวิชาการของโรงเรียน

ดร.กมลทิพย์ ธรรมนิลา รัตนเมือง
ประธานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มูลนิธิเอเชีย
เป็นโรงเรียนที่ทำการบริหารสถานศึกษา จะสร้างงานเขียนแผนในเชิงดิจิทัลอย่างไร ให้เกิดความสำเร็จของการศึกษานานาชาติ กระบวนการใหม่ ผู้เรียนใหม่ และครู และผู้บริหารใหม่

นิตานาด ธรรมเกษรรัตนาวดี
ผู้อำนวยการศูนย์ The American School of Bangkok, Green Valley Campus 6th, Director at Mindfulness Academy of Asia
ขอผู้บริหารต้องมีบทบาทชัดเจน รับฟังร่วมกับคณาจารย์แล้วความสำเร็จ ผู้บริหารเสียใจกัน

ดร.ศุภโชค ปิยะฉวี
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคิงโสมนิกข์ อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดสุรินทร์
ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ จำแนกวิเคราะห์ต้องจับมือได้ รรยอมรับการออกแบบเรียน

ดร.รัตนา แซ่เล้า
เจ้าหน้าที่โครงการอาวุโส นโยบายและการวิจัย มูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation)
บทบาทที่ฉลาดด้านของผู้บริหาร ต้องไปตั้งกัน การบริหารจัดการ บทบาทด้านการเมือง และบทบาท ด้านการเป็นผู้นำวิชาการ

เมธาพันธ์ ประจวบฉา
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานานาชาติ บอนก็อก
ผู้บริหารสถานศึกษาผู้นำด้านงาน กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้ ได้อย่างเต็มที่

ติดตามชมการประชุมย้อนหลังได้ที่

ติดตามวิถีทัศน์สรุปผลการประชุมได้ที่

3.7 ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษา เพื่อรองรับอาชีพแห่งอนาคต

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 7 ในรูปแบบออนไลน์
เรื่อง ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษา เพื่อรองรับอาชีพแห่งอนาคต
วันอังคารที่ 7 กันยายน 2564 เวลา 09.00 – 12.30 น.

• LIVE สภาการศึกษาเสวนา (OEC FORUM) ครั้งที่ 7

“ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษา เพื่อรองรับอาชีพแห่งอนาคต”

ชติยา อินทรวิชัย
ประธานสภาการศึกษาเสวนาประเทศไทย

บรรยายพิเศษ “ทิศทางและแนวโน้มอาชีพในอนาคต”

เกรียงไกร เร็มบุกุล
รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ดร.อุกฤษฏ์ ไพรเกษม
เลขาธิการสมาคม SNE ไทย

พรนภ วัชรนวรรณ
ผู้อำนวยการ TMA Center for Competiveness

สุกิจ จุฑินุกุล
กรรมการสภาการศึกษา / ผู้อำนวยการ

เสวนา “ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษาเพื่อรองรับอาชีพแห่งอนาคต”

วันอังคารที่ 7 กันยายน 2564 เวลา 09.00 - 12.30 น.

OEC News สภาการศึกษา OEC News สภาการศึกษา @oecnews OEC News สภาการศึกษา

การบรรยายพิเศษ หัวข้อ “ทิศทางและอาชีพในอนาคต”

โดย นางสาวชติยา อินทรวิชัย ประธานเจ้าหน้าที่บริหารธนาคารกสิกรไทย

ในงาน Ted Talk 2012 ได้กล่าวถึงปี 2030 ว่าอาชีพกว่า 2,000 ล้านอาชีพ หรือคิดเป็น 50% ของอาชีพในปัจจุบันจะหายไป เพราะถูกแทนที่ด้วยอาชีพใหม่ ๆ โดยอาชีพใหม่นี้จะให้ความสำคัญกับ IT มาก เมื่อมองเชิงการประกอบธุรกิจ เมื่อพฤติกรรมของลูกค้าเปลี่ยนแปลงไปก็จะทำให้เกิดธุรกิจใหม่ ๆ เกิดอาชีพใหม่ ๆ ขึ้น บางอุตสาหกรรมเติบโตขึ้นจากการใช้ดิจิทัล บางอุตสาหกรรมต้องปรับตัวและหันไปใช้เทคโนโลยีมากขึ้นเพื่อให้อยู่รอด ทุกอย่างจะดำเนินการผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น เพื่อให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้หรือใช้ในการลดต้นทุน นอกจากนี้ ยังมีอาชีพใหม่ที่เด็กยุคใหม่ให้ความสนใจ ได้แก่ Youtuber นักแคสเกม และการทำธุรกิจใน E-Commerce ต่าง ๆ

ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการจ้างงานในประเทศไทยโดยอ้างอิงข้อมูลจาก jobsdb.com ว่ากลุ่มธุรกิจไอทีเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนการจ้างงานสูงสุด โดยในอาชีพกลุ่ม Information Technology มีประกาศรับสมัครงานสูงที่สุด รองมาเป็นกลุ่ม Manufacturing ตามด้วยกลุ่ม Wholesale/Retail นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอาชีพใหม่ ๆ เพิ่มเติม ได้แก่ AI Developer, Crypto Consultant, Omnichannel Head และ Live Content Creator

จากการสำรวจ McKinsey ทักษะที่ยังไม่ได้ถูกให้ความสำคัญมาก แต่ในอนาคตจะได้รับความสำคัญมาก ได้แก่ Advanced data analysis และ Complex information processing ส่วนทักษะที่วันนี้ได้รับความสำคัญมากแต่ในอนาคตจะค่อย ๆ ลดความสำคัญลง ได้แก่ Basic data input และการปฏิบัติการใช้งานเครื่องจักรต่าง ๆ ส่วนอาชีพที่วันนี้ได้รับความสำคัญและในอนาคตก็ยังมีค่าสำคัญ คือทักษะ Soft skill ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การสื่อสาร การทำความเข้าใจ การเจรจาต่อรอง, ทักษะ Critical thinking, ทักษะ Creativity ซึ่ง Creativity จะก่อให้เกิด Innovation และทักษะ Project Management

ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้รวบรวมทักษะชุดใหม่ที่คนทำงานต้องมีในอนาคต ประกอบด้วยทักษะ Hard Skill ได้แก่ ความรู้ทางด้านไอที ภาษา และการวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะ Soft Skill ได้แก่ ทักษะทางด้านสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน

นอกจากนี้ ยังมีทักษะที่เป็น Meta Skill ได้แก่ การรับมือกับการเปลี่ยนแปลง การสร้างทัศนคติที่ดีในการเติบโตและเรียนรู้สิ่งใหม่ การรู้จักและเข้าใจตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ ความยืดหยุ่น ความคล่องตัวทางด้านความคิดโดยปรับเปลี่ยนความคิดต่าง ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป รวมไปถึงการมี Growth Mindset ที่เป็นความคิดหรือทัศนคติที่เชื่อว่าทุกสิ่งเรียนรู้ใหม่ได้ มีความรู้ใหม่อยู่มามากมาย และความพยายามอย่างต่อเนื่องจะทำให้เราแก้ปัญหาได้ และ Outward Mindset ที่เป็นการคิดจากข้างนอกเข้ามา หรือเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ในด้านความเห็นของสถานประกอบการต่อคุณลักษณะของแรงงานไทย ธนาคารกสิกรไทยมีความเห็นต่อคุณลักษณะของแรงงานไทยว่า องค์กรให้ความสำคัญกับ Soft Skill มากพอกับ Technical Skill องค์กรจึงมองหาคนที่สามารถรับมือและปรับตัวได้อย่างคล่องแคล่วพร้อมไปกับองค์กร นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเรื่อง Sustainability โดยมีผลสำรวจของมหาวิทยาลัยมหิดลที่บอกว่าผู้บริโภค 70% พร้อมทั้งจะจ่ายเงินมากกว่า ถ้าผลิตภัณฑ์นั้นดูแลสิ่งแวดล้อม ดังนั้นลูกค้าย่อมมองสิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้เปลี่ยนไป ดังนั้น การพร้อมปรับตัวเป็นทักษะที่สำคัญ อีกทักษะหนึ่งซึ่งเป็นที่ต้องการ คือ การสื่อสาร สามารถสื่อสารได้ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญมากในยุคปัจจุบัน เพราะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และมีความหลากหลายของคนมากขึ้น

ในด้านความต้องการแรงงาน มี 5 สายงานที่ลงประกาศหางานมากที่สุดในไตรมาสที่ 1/2564 ได้แก่ อันดับหนึ่งคือกลุ่มงาน Sale & Business Development , อันดับสองคือกลุ่มงาน ไอที, อันดับสามคือกลุ่มงานวิศวกรรม, อันดับสี่คือกลุ่มงาน Marketing และ Public Relation และอันดับห้าคือกลุ่มงานบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลคณะที่นักศึกษาจบมากที่สุดในปี 2563 ที่อันดับหนึ่งคือ Business Administration ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มงาน Sale & Business Development (อันดับหนึ่ง) อันดับสองคือ Social Science (มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ นิเทศศาสตร์) ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มงาน Marketing และ Public Relation (อันดับสี่) อันดับสามคือ Education อันดับสี่คือ Engineer ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มงานวิศวกรรม (อันดับสาม) และอันดับห้าคือ ไอที ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มงานไอที (อันดับสอง)

การเสวนา เรื่อง การจัดการศึกษาในยุค Digital Transformation

การประชุม OEC Forum ครั้งนี้ ได้รับเกียรติจากผู้บริหารภาคเอกชน มาถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการศึกษา ประกอบด้วย

- นางพรกนก วิภูษณวรรณ ผู้อำนวยการ TMA Center for Competitiveness
- ดร.อุดมธิปก ไพรเกษตร เลขาธิการสมาพันธ์ SME ไทย
- นายเกรียงไกร เขียรนุกูล รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
ดำเนินรายการโดย ดร.สุกิจ อุทินทุ กรรมการสภาการศึกษา

● นางพรกนก วิภูษณวรรณ ผู้อำนวยการ TMA Center for Competitiveness
เมื่อพูดถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงของการทำงาน ในอนาคตต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างแน่นอน โดยมีเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่คน แต่เมื่อต้นปีที่แล้วมีโควิด-19 ทำให้หลายอย่างที่เรามองว่าจะเกิดขึ้นในอีก 5-10 ปีข้างหน้าก็เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและต้องเปลี่ยนทันที เพราะต้องยอมรับว่าโลกทุกวันนี้เปลี่ยนเร็วมาก โจทย์ของเราคือทำอะไรให้คนไทยในปัจจุบันสามารถเปลี่ยนไปทำงานที่ทำได้ดีกว่าระบบ Automation ให้ได้ และสามารถทำงานกับเทคโนโลยีดิจิทัลได้

ดังนั้น คนทำงานรุ่นใหม่ต้องมีคุณสมบัติในด้านความสามารถในการปรับตัว เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และมีความพร้อมในการเรียนรู้ของใหม่ ๆ สิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยทำ และต้องเป็นคนที่สามารถเรียนรู้เทคโนโลยีได้ วิธีการทำงานแบบใหม่ ต้องพึ่งเทคโนโลยีมากขึ้น ต้องไวกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถทำงานที่ไหนก็ได้

ในรายงาน The Future of Jobs มีผลการสำรวจของประเทศไทยที่มีคำถามว่า “ทักษะอะไรที่ภาคธุรกิจไทยอยากได้จากคนทำงาน” คำตอบคือทักษะในด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความสามารถในการเรียนรู้ตลอดเวลา จึงเป็นคำถามว่าแล้วเราจะสอนอะไรให้คนของเรา ดังนั้น การที่เราจะปรับปรุงเรื่องการเรียนการสอนนั้น เราควรปรับวิธีการสอน โดยครูต้องทำหน้าที่เป็น Facilitator ในการที่จะช่วยชี้แนะแนวทางการค้นคว้าหาความรู้ให้กับเด็ก ๆ จากแหล่งต่าง ๆ และให้เด็กคิดวิเคราะห์ และถกเถียงกัน ครูอาจจะช่วยกระตุ้น ตั้งคำถาม เพื่อให้เด็กมองหาจุดเชื่อมโยง เพราะว่าตอนนี้ความรู้ในภาคทฤษฎีก็เปลี่ยนเร็วมาก เพราะเด็กไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้องเรียนตลอดเวลา แต่เขาอยู่ตรงไหนก็ได้ที่เข้าถึงข้อมูลความรู้และสามารถค้นคว้าห้องเรียนควรเปลี่ยนสภาพเป็น Workshop ที่เด็กมาทำโครงการร่วมกัน ในการประมวลทุกวิชา มาอยู่ด้วยกัน

ในอนาคตเราต้องนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำงานของครูและทำให้ครูออกแบบแผนการเรียนที่ทันสมัย เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องที่เราจะนำไม้บรรทัดอันเดียวกันมาวัดเด็กทุกคน เพราะฉะนั้นถ้าเราสามารถออกแบบแผนการเรียนและประเมินผลที่ทันสมัย เราจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ดีกว่านี้และไม่ต้องมีใครทกล่นออกไปอยู่นอกระบบ บทบาทของโรงเรียน นอกเหนือความรู้ด้านวิชาการแล้ว ครูก็ต้องเป็นคนเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในการที่จะออกไปข้างนอกและอยู่ในโลกของความเป็นจริง มีความรู้ที่จะแยกแยะข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีความเท่าทันต่อสื่อ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความศรัทธาในตนเองที่จะออกไปเป็นพลเมืองที่มีความสุขและมีชีวิตที่ดี

- **ดร.อุดมธิปก ไพรเกษตร** เลขาธิการสมาพันธ์ SME ไทย

เรามีผู้ประกอบการในบ้านเราค่อนข้างมาก และโควิดก็เร่งทำให้เรามีผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้น ปัญหาในวันนี้สำหรับผู้ประกอบการคือ เราหาพนักงานเข้ามาทำงานได้ยากมาก เพราะด้วยความสามารถในแง่ของการจ้างงาน เราสู้องค์กรขนาดใหญ่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นบุคลากรที่ถูกผลิตออกมาจากสถาบันการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถก็จะไหลไปที่องค์กรขนาดใหญ่ก่อน แต่ปัญหาคือเมื่อผู้ประกอบการ SME ได้พนักงานที่ไม่ได้อยู่ที่ออฟฟิศเข้ามาทำงาน จะทำให้เขาขาดโอกาสในแง่ของการพัฒนาองค์กร กลายเป็นวงจรของปัญหาของธุรกิจขนาดเล็ก ขณะเดียวกันธุรกิจสตาร์ทอัพที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐในช่วง 6-7 ปีที่ผ่านมา ยังพบปัญหาเรื่องมีคนให้เลือกน้อยมากในตลาด แม้ว่าเรามีการจ้างงานที่จ่ายเงินค่าตอบแทนค่อนข้างสูงและสูงกว่าบริษัทใหญ่ แต่ว่าการดึงดูดให้คนเข้ามาทำงาน สุดท้ายแล้วก็ยังมีตัวเลือกน้อย เพราะการทำงานในธุรกิจขนาดใหญ่มีระยะเวลาและลักษณะงานจะมีความชัดเจน แต่การทำงานสตาร์ทอัพ คุณอาจจะต้องทำงานตลอดเวลาหรืออาจทำงานในหลายหน้าที่ที่มากกว่าในขอบเขตของงาน จึงเห็นได้ว่าองค์กรแต่ละขนาดมีความคาดหวังต่อตำแหน่งงานเดียวกันที่แตกต่างกัน

เรื่องความเหลื่อมล้ำของคนที่อยู่ในระบบการศึกษา เวลาเราพูดถึงคนที่เข้าไปในตลาดแรงงาน เรามักพูดถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ตอนนี้มีตลาดแข่งขันกันสูง เราอาจมีหลักสูตรที่ไม่ตอบโจทย์ตลาดค่อนข้างเยอะ แต่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่กำลังปรับตัวค่อนข้างมาก และแม้จำนวนมหาวิทยาลัยมีมากเกินไป และที่นั่นในมหาวิทยาลัยมีมากเกินไป แต่ผู้เรียนจะมีอำนาจในการเลือกว่าจะเรียนอะไร และความพร้อมในการเรียนด้วยดิจิทัล ผมคิดว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่สามารถจัดทำให้เข้าถึงได้ ฉะนั้นในฝั่งอุดมศึกษาจึงไม่มีประเด็นที่กังวล ส่วนในฝั่งอาชีวศึกษามีหลายประเด็น เพราะกลุ่มที่ตัดสินใจเรียนส่วนใหญ่คือกลุ่มที่มีเศรษฐกิจไม่พร้อม แต่ก็ยังมีหลายคนที่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจและตัดสินใจเข้าไปเรียนเพราะสาขาวิชาน่าสนใจ ในแง่ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาผมคิดว่าต้องปรับตัวเยอะมาก เพราะสาขาวิชาที่เปลี่ยนแปลงจะกระทบกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาเยอะ และคนเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาไม่ได้มีสิทธิเลือกว่าจะเรียนอะไรหรือไม่เรียนอะไรมากนัก ซึ่งแตกต่างจากระบบมหาวิทยาลัย ผมคิดว่า การปรับปรุงหลักสูตร การเพิ่มเนื้อหา การร่วมมือกับภาคเอกชนนั้นวิทยาลัยอาชีวศึกษามีความร่วมมือกับภาคเอกชนอยู่แล้ว แต่อาจยังไม่ทัน เพราะการทำวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ไปกระจุกตัวอยู่ใกล้ นิคมอุตสาหกรรม แต่ถ้าสายอื่นก็จะไม่มีวิภาคี ก็จะเป็นปัญหา

- **นายเกรียงไกร เกียรติกุล รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย**

สิ่งที่เป็นความท้าทายในภาคอุตสาหกรรมมาตลอดและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีการเตรียมรับและเผื่อระวังอย่างยิ่ง อันดับแรกคือเรื่องของ Digital Transformation ซึ่งนำมาสู่ Disruptive Technology โดย Disruptive Technology นี้มีการไล่ล่าในแต่ละอุตสาหกรรม แต่เดิมคิดว่าต้องใช้เวลา แต่แท้จริงแล้วเกิดเร็วกว่าที่คิดไว้มาก หลายอุตสาหกรรมถูกทำให้ชะงักงันอย่างน่าใจหาย เช่น อุตสาหกรรมทางด้านสื่อสารมวลชน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่เกือบสูญพันธุ์ รวมไปถึงสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ในวันนี้ไม่ต้องมีสถานีที่ลงทุนมากมาย แค่ใช้โทรศัพท์มือถือเครื่องเดียวก็สามารถทำได้

ในตอนนี้นักอุตสาหกรรมมีความเสี่ยงทั้งหมด แม้ประเทศไทยจะมีนโยบายไทยแลนด์ 4.0 แต่ก็ยังประสบปัญหาใหญ่อยู่สองเรื่อง ปัญหาแรกคือกับดักรายได้ปานกลาง เพราะจีดีพีของเราขับเคลื่อนด้วยธุรกิจอุตสาหกรรม แต่จีดีพีย้อนหลังสิบปีอยู่ที่ประมาณ 3-3.5% เท่านั้น กว่าจะหลุดจากกับดักรายได้ปานกลางไปสู่รายได้สูงนั้น คงต้องใช้เวลามาก 30-40 ปี เพราะฉะนั้นจึงเป็นที่มาของการ Disrupt แม้ในนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ได้มีการกำหนดอุตสาหกรรม S-Curve ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายขึ้นมา 10 อุตสาหกรรม โดยเป็น First S-Curve จำนวน 5 อุตสาหกรรม และ New S-Curve จำนวน 5 อุตสาหกรรม (อุตสาหกรรมใหม่ที่ประเทศไทยไม่เคยมีมาก่อน ได้แก่ อุตสาหกรรมหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร อุตสาหกรรม

ขนส่งและการเงิน อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ อุตสาหกรรมดิจิทัล) ซึ่ง 5 อุตสาหกรรมใหม่จะเป็น Innovation-driven Economy หรือการใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนประเทศ และภายหลังได้เพิ่มอีก 2 อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และ อุตสาหกรรมพัฒนาคนเพื่อการศึกษา ใน 12 อุตสาหกรรม S-Curve ที่กำลังเกิดขึ้นนั้นจะช่วยปรับเปลี่ยนโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศและทำให้จีดีพีเติบโตขึ้น

ในอุตสาหกรรมหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวของทุกโรงงาน เพราะประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และอัตราการเกิดของเด็กลดลง เพราะฉะนั้นเราจึงขาดแรงงาน จึงต้องใช้หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติเข้ามาช่วยในการผลิตเพื่อทำให้มีประสิทธิภาพ หรือในอุตสาหกรรมยานยนต์/ชิ้นส่วนยานยนต์ ในปัจจุบันเองก็ได้ใช้ Robotic Automation เข้ามาช่วยในการผลิต

เราจะเห็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่า mismatch ในเรื่องอุตสาหกรรมและแรงงาน ขณะที่หลายอาชีพไม่มีงานทำ แต่ในขณะที่อุตสาหกรรมดาวรุ่งกำลังต้องการแรงงานจำนวนมากซึ่งเป็นแรงงานที่มีทักษะสูง โดยไม่สามารถสรรหาพนักงานได้ เพราะการศึกษาตอนนี้เป็นการศึกษาในระบบเดิม ที่ผลิตคนออกมาในอาชีพเดิม ๆ ในสาขาเดิม ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องรีบเร่งแก้ไข โดยเฉพาะอุตสาหกรรมทิศทางใหม่ เหมือนกับว่าภาคการศึกษาและภาคแรงงานไม่ได้คุยกัน ที่เราทำ FTI Academy เป็นการแก้ Pain Point ส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรม คือดูความต้องการว่าเราต้องการแรงงาน พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ระดับไหน มีอะไรบ้าง เมื่อเราทำออกมาแล้วเราจะออกแบบหลักสูตร แต่เราไม่ได้ทำเองเพราะว่าในฐานะสภาอุตสาหกรรม เราไม่ใช่นักการศึกษาหรือผู้สอน เราจึงมีการ match กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีความเข้าใจและสถาบันการศึกษาที่มีความถนัดในวิชานั้น ๆ มาคุยกันแทน และบอกความต้องการของเรา และให้มหาวิทยาลัยช่วยออกแบบหลักสูตรที่มีทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวนั้นให้ ซึ่งหลักสูตรเหล่านี้มีทั้งการ Reskill และ Upskill โดยในหลักสูตรระยะสั้นเป็นหลักสูตรที่คนทำงานแล้วมาเรียน ส่วนหลักสูตรระยะกลางและระยะยาวเป็นการหาแรงงานใหม่ ๆ หรือนักศึกษาใหม่ ๆ

- **ดร.สุกิจ อุทินทุ** กรรมการสภาการศึกษา

เด็กรู้จักไม่กี่อาชีพ เช่น ครู แพทย์ ตำรวจ อาชีพที่เราคุยกันวันนี้เด็กแทบไม่รู้จัก โลกเปลี่ยนไปมาก ชีวิตเราเจอความเปลี่ยนแปลง แต่การสอนอาจยังคงสอนแบบเดิม ตอนนี้อยู่ในวงการที่ Disrupt มาก สังเกตได้ว่าครูไม่ได้สอนหน้าห้องเรียนอีกต่อไป ครูต้องเปลี่ยนทักษะ และต่อไปอาจมีอาชีพใหม่ในครู เช่น ผู้สร้างสรรค์ประสบการณ์ชีวิต นักจิตวิทยา เพราะตอนนี้เด็กมีปัญหาเรื่องสุขภาพจิตมาก หรือครูแนะแนวที่ค้นหาและผลักดันศักยภาพของเด็ก เพราะต่อไปจะไม่มีเป้าหมายที่บังคับว่าเด็กทุกคนต้องเหมือนกัน

3.8 การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียนในยุคโควิด - 19

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 8 ในรูปแบบออนไลน์
เรื่อง การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียนในยุคโควิด - 19
วันอังคารที่ 14 กันยายน 2564 เวลา 09.00 - 12.30 น.

• LIVE

สภาการศึกษาเสวนา (OEC FORUM) ครั้งที่ 8

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียนในยุคโควิด - 19

วสันต์ ปัญญา
ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองกระป๋อง

ดร.นาฎฤดี จิตรรังสรรค์
ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจิตปุณี

ปรีญา พิพิตกัญช์
รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร
โรงเรียนสาธิตพัฒนา

ดร.นิภาพร กุลสมบุรณ์
นักวิชาการอิสระ / ผู้ดำเนินรายการ

วันอังคารที่ 14 กันยายน 2564
เวลา 09.00 - 12.30 น.

 OEC News สภาการศึกษา

 OEC News สภาการศึกษา

 @oecnews

 OEC News สภาการศึกษา

การเสวนา เรื่อง การจัดการศึกษาในยุค Digital Transformation

การประชุม OEC Forum ครั้งนี้ ได้รับเกียรติจากครูและผู้บริหารสถานศึกษา มาถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการศึกษา ประกอบด้วย

- ดร.นาฎฤดี จิตรรังสรรค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจิตปุณี
- นางสาวปรีญา พิพิตกัญช์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตพัฒนา
- นายวสันต์ ปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองกระป๋อง

ดำเนินรายการโดย ดร.นิภาพร กุลสมบุรณ์ นักวิชาการอิสระ โดยมีสรุปผลการประชุม

ดังนี้

• **ดร.นาฏฤดี จิตรรังสรรค์** ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจริต

โรงเรียนสุจริต เป็นโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษา ในที่นี้จะกล่าวโดยเน้นที่นักเรียนระดับปฐมวัย ในช่วงที่มีการระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่โรงเรียนต้องปิด นับเป็นความท้าทายอย่างยิ่งเพราะเด็กเล็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์สื่อสาร โรงเรียนสุจริตมีหลักในการบริหารงาน คือ สุ จิ ปุ ลิ โดย สุ มาจาก สุต หรือการฟัง จิ มาจาก จินตะ หรือการคิด ปุ มาจาก ปุจฉา หรือการสื่อสารระหว่างกัน และ ลิ มาจากการเขียน หรือการบันทึกซึ่งจะอยู่ในส่วนของการประเมินผล ที่จะกล่าวต่อไป

หลักในการฟัง (สุต) เราต้องฟังเสียงของสามฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 โดยฝ่ายแรก คือ เด็ก ต้องเปลี่ยนจากการเรียนที่โรงเรียนกับเพื่อนมาเรียนผ่านหน้าจอหรือเรียนผ่านตัวงานต่าง ๆ ที่ได้รับไป ถือว่าเป็นช่วงเวลาแห่งความท้าทายของเด็ก เสียงของเด็กมีความสำคัญ นอกจากนี้ต้องฟังเสียงของพ่อแม่และเสียงครู การฟังทำให้เกิดความเข้าใจและทำให้เห็นอกเห็นใจ (empathy) ซึ่งกันและกัน เป็นหลักการสำคัญสำหรับการเดินทางต่อในยุค New Normal

หลักในการคิด (จินตะ) นั้นมีเป้าหมายว่าทำอย่างไรให้เด็กได้เรียนแบบ Active Learning และยังต้องมีแรงจูงใจ/แรงกระตุ้น (Motivation) และที่สำคัญคือเรื่องความยืดหยุ่น เพื่อให้ลักษณะการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นและสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตามเวลาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละครอบครัว เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด

การสื่อสาร (ปุจฉา) มีความสำคัญมากในยุคนี้ การสื่อสารไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ปกครองทำงานเสร็จแล้วมาส่งครู แต่เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ปกครองว่าเราต้องการพัฒนาเด็กจริง ๆ โดยไม่ใช่แค่เพื่อมีผลงานสำหรับการที่ครูจะให้คะแนน

หลักในการเขียนหรือการบันทึก (ลิ) เป็นส่วนของการประเมินผล ที่ใช้การบันทึกเรื่องราวของเด็ก โดยเป็นการประเมินตามสภาพจริง และการพัฒนาที่เห็นภาพของเด็กเป็นรายบุคคลโดยพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม

นอกจากนี้ เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนแนวบูรณาการที่เน้นพัฒนาทักษะ EF ในเด็กอนุบาล ดังนั้นจึงเน้นสามเรื่องสำคัญที่เป็นพื้นฐานของเด็กปฐมวัย เรื่องแรก คือ การอ่าน เรื่องที่สอง คือ เล่น เรื่องที่สาม คือ การทำงาน ซึ่งมีความสำคัญมาก เด็กต้องมีหน้าที่รับผิดชอบที่เรียกว่า Leadership Role (บทบาทภาวะผู้นำ) โดยเด็กเลือกเองว่าจะช่วยพ่อแม่ทำงานอะไรที่เขาจะรับผิดชอบและทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย ที่กล่าวไปเป็นการเรียนรู้โดยใช้บริบทที่บ้านหรือ Home-based Learning

การเรียนรู้ในลักษณะ On Hand จะมีภารกิจประจำสัปดาห์ โดยมีใบกิจกรรมที่มีคำอธิบายเพื่อให้เด็กทำกิจกรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลากหลาย เช่น กิจกรรมฝึกความเชื่อมโยง

ระหว่างประสาทสัมผัส (sensory) และการเคลื่อนไหวทางร่างกาย ที่ผู้ปกครองสามารถนำไปต่อยอดจากใบกิจกรรมได้ด้วย

การประเมินผลผู้เรียน โรงเรียนเน้นที่ “ลิ” หมายถึงการเขียนหรือการบันทึก เราพูดคุยกันในโรงเรียนว่าเราไม่ได้ทำแค่เพื่อรอเวลา โดยหากเราต้องสอนออนไลน์ในระยะยาว ครูจะทราบว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร เป็นประเด็นที่เราคุยกันในการวางแผนแต่ละเทอม ซึ่งโรงเรียนมีการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และประเมินเพื่อให้เห็น Progress Report ว่าเด็กมีการพัฒนาอย่างไรบ้าง ซึ่งมีการมองเด็กอย่างเป็นองค์รวมในทุกด้าน โดยเฉพาะเด็กเล็กที่ต้องดูเรื่องของร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม ว่าเด็กมีพัฒนาในแต่ละด้านอย่างไร และเราต้องเพิ่มอะไรให้เขาซึ่งครูมีวง PLC ในการพูดคุยเพื่อดูแลเด็กร่วมกัน เริ่มต้นของการประเมินผลจะมีการให้ครูเห็นแนวคิดในการประเมินว่าเราประเมินไปทำไม (Why) เราเน้นการประเมินเพื่อพัฒนาแต่ไม่ใช่ประเมินเพื่อตัดสิน ดังนั้นการทดสอบความรู้และตัดเกรดไม่ใช่เป้าหมายปลายทาง เมื่อทราบว่าประเมินไปทำไมแล้วก็มามองที่การประเมินเชิงคุณภาพว่าประเมินอะไร (What) โดยเน้นว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร ซึ่งเรามองภาพของเด็ก 1 คน ว่าเขาเติบโตขึ้นและเมื่อระยะเวลาผ่านไป เขามีพัฒนาการในเรื่องอะไร ต่อจากนั้นเป็นการมองว่าประเมินเมื่อไร (When) ซึ่งแยกเป็น Formative กับ Summative ซึ่งในเรื่องของการประเมินเพื่อพัฒนานั้นเราให้ความสำคัญกับแต่ละขั้นระหว่างทางในแต่ละชั้นของเขามากกว่าการประเมินตอนสุดท้ายที่เป็นผลรวม โดยมีการประเมินเป็นระยะ ๆ มาตลอดตั้งแต่เปิดเทอม คนที่มีบทบาทในการประเมิน (Who) คือคนที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้ของเด็ก โดยมีทั้งพ่อแม่ ตัวเด็กเอง และครู เพราะฉะนั้นการประเมินเพื่อดูว่าจะพัฒนาเด็กไปในทางด้านไหนไม่ใช่หน้าที่ของครูอย่างเดียว แต่มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบจากผู้ปกครองเพื่อให้รู้ว่าแต่ละท่านจะมีบทบาทอย่างไรในการประเมินและพัฒนาเด็กหนึ่งคน

โรงเรียนเน้นการประเมินตนเองด้วยการกำกับตนเอง ซึ่งเราสอนเป็นวิธีการในการที่เขาจะ ทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จนั้นเริ่มต้นจากการตั้งเป้าหมาย โดยเขาต้องตั้งเป้าหมายที่มีความเป็นรูปธรรม สัมผัสได้ จับต้องได้ เพื่อที่เขาจะได้ดูว่าในการที่เขาจะทำให้เป้าหมายนั้นสำเร็จ เขาต้องทำอะไรบ้าง

ในด้านการรายงานผล โรงเรียนมองว่าการรายงานผลเชิงคุณภาพมีความสำคัญมาก เพราะ การเติบโตของเด็กหนึ่งคนต้องแสดงให้เห็นว่าเด็กได้พัฒนาอย่างไร ดังนั้นจึงมีรายงานที่เรียกว่า Student Development Report ที่เป็นเหมือนสมุดพก โดยโรงเรียนเปลี่ยนรูปแบบให้เป็นเรื่องเล่าเชิงบรรยายที่แสดงให้เห็นว่าเด็กได้เรียนเรื่องอะไรและได้รับการพัฒนาไปเป็นแบบไหน โดยมีการทำ Student Development Report ทั้งในเด็กเล็กและเด็กโตซึ่งมีการทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน

ปัจจุบันและในอนาคตต่อไป เราจะคาดหวังว่าเมื่อกลับมา On-site แล้ว เด็กจะกลับมา เรียนรู้แบบเดิมนั้นคงไม่ได้ทั้งหมด เพราะว่าถ้ามีการติดเชื้ออีกและต้องกลับไปออนไลน์อีกจะ ทำอย่างไร สิ่งนี้เป็นความไม่แน่นอนเพราะเราอยู่ในโลกที่เป็น VUCA World เพราะฉะนั้น เป้าหมาย

สำคัญที่อยากฝากไว้กับครูและผู้ปกครองก็คืออยากให้มองไปไกลกว่านี้ ไม่ใช่การมองว่าจบปีนี้แล้วจะเป็นอย่างไร หรือได้เกรดเท่าไร แต่อยากให้โฟกัสต้นทุนชีวิตของเขาที่เขาจะมีการเรียนรู้ในช่วงเวลานี้ เพื่อจะเติบโตและดำรงชีวิตอยู่ในโลกอนาคต เขาอาจจะไปประกอบอาชีพที่ยังไม่เกิดขึ้นหรืออาชีพที่ยังไม่เคยมีมาก่อน หรือแก้ปัญหาที่ตอนนี้ยังไม่รู้ว่าคืออะไร

- **นางสาวปริยา พิพิธภณท์** รองผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตพัฒนา

การจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาที่มีเป้าหมายส่งเสริมการพัฒนาทางด้านทักษะและการเรียนรู้ของนักเรียน ลดความเครียดของนักเรียน และลดภาระผู้ปกครอง โดย รศ.ลัดดา ภูเกียรติ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตพัฒนา ประชุมกับทุกกลุ่มสาระและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านกลุ่ม PLC ในการทำแผนการสอน โดยมีกิจกรรมกลุ่ม PLC ประมาณ 2-3 รอบ จนกว่ามีข้อสรุปร่วมกันของแต่ละกลุ่มสาระ ซึ่งในกลุ่ม PLC จะให้โอกาสครูที่เป็น Model Teacher ก่อนว่าครูจะเลือกทำหรือไม่ทำก็ได้ตามที่ครูคิดว่าเหมาะสมกับเด็กกลุ่มนั้นในแต่ละชั้น เพราะมีการลดความสามารถ คณะฯ จึงต้องเลือกและให้โอกาส Model Teacher เป็นคนเลือกมากที่สุดโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปด้วยกันในระบบ PLC การวิเคราะห์เนื้อหาสาระและตัวชี้วัดระดับประถมศึกษามีการแบ่งตามที่กระทรวงกำหนดมา โดยแบ่งเป็นตัวชี้วัดที่ควรรู้และตัวชี้วัดที่ต้องรู้ โดยครูมีการประชุมกันเพื่อเขียนเป็นโครงคร่าว ๆ ไว้ก่อน วิทยากรได้แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนรู้ ที่มีตัวชี้วัดที่ต้องรู้ และตัวชี้วัดที่ควรรู้ เพื่อนำมาวัดในการประเมินผลนักเรียน ซึ่งในช่องการประเมิน KPA นั้นมาจากการที่ครูพิจารณาร่วมกันแล้วว่ามีเหมาะสมต่อการสอนในรูปแบบออนไลน์ นอกจากนี้การวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนรู้ มีการระบุข้อมูลสมรรถนะเข้าไปเพื่อให้ครูเห็นภาพว่าของการจัดการเรียนการสอนที่จะต้องครอบคลุมสมรรถนะทั้งหมดตามที่นักเรียนต้องไปให้ถึงโดยมีการพัฒนาร่วมกันของผู้ปกครอง ครู และโรงเรียน วิทยากรแสดงตัวอย่างการวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ที่มีการเพิ่มทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งในระยะยาวเรื่องการสอนออนไลน์ต้องมีส่วนนี้ร่วมด้วยกับตัวชี้วัดที่เป็นฐานในเรื่องที่ต้องรู้และเรื่องที่ควรรู้

วิทยากรแสดงตัวอย่างเกณฑ์การประเมิน ที่มีการประเมินระหว่างทาง มากกว่าการประเมินแบบ Summative ที่เป็นการทดสอบปลายภาคหรือระหว่างภาค เพราะเราอยากลดความเครียดให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง โดยเห็นได้ว่าหน่วยการเรียนรู้อาจไม่ได้เรียงแบบ 1-2-3 เพราะจากที่เราคุยกันในเรื่องหน่วยการเรียนรู้ นั้น ขอให้ครูได้ประชุมกันเพื่อเลือกให้เหมาะต่อการสอนออนไลน์ ดังนั้นหน่วยการเรียนรู้จึงสลับกัน และในหน่วยแต่ละหน่วยจะเปิดโอกาสให้นักเรียน เช่น สิบคะแนนนี้อาจจะมาจากการสอบสามครั้งก็ได้ หรือการส่งงานสามครั้งก็ได้ แล้วเรานำมาเฉลี่ยหรือเลือกครั้งที่ดีที่สุดอีกทีหนึ่ง เพื่อที่นักเรียนจะได้มีโอกาสในการแก้ตัวมากขึ้น เพราะเรา

ทราบว่า การเรียนการสอนออนไลน์มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต การดูแลนักเรียนที่บ้าน ซึ่งนักเรียนแต่ละคนอาจไม่ได้พร้อมในทุกวัน หรือมีบางส่วนที่ต้องอยู่ที่โรงพยาบาล ดังนั้นจึงต้องหาแนวทางที่ตอบโจทย์มากที่สุดรวมทั้งลดความเครียดของเด็กและลดภาระของผู้ปกครอง และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนามากกว่าการชี้จุดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข หรือเป็นเชิงลบให้เขา เราพยายามเสริมเขาในเชิงบวกมากกว่า โดยที่มีครูแนะนำได้ตลอดเวลา และถ้านักเรียนไม่สะดวกเข้าเรียนในคาบไหน ทางโรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล โดยนัดหมายอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้สามารถหาเวลาที่นักเรียนและผู้ปกครองสะดวก สามารถออนไลน์คุยกับครูได้ ครูก็จะสอนเป็นรายบุคคลสำหรับนักเรียนที่ไม่สะดวกในคาบนั้น

รูปแบบการบริหารจัดการองค์กร ตอนนี้เรามองในรูปแบบที่ Flexible มากขึ้น เช่น รูปแบบของเอกสาร ที่ยืดหยุ่นมากขึ้น มีหลากหลายช่องทางมากขึ้น เหมือนกับการที่เราสอนนักเรียนที่หลากหลายช่องทางเช่นกัน และอีกอย่างที่ยากฝากไว้คือเชื่อว่าตอนนี้ครูทำงานหนักมาก และเหนื่อยกับการพยายามสรรหาวิธีการที่เด็กไม่เบื่อและสนับสนุนโจทย์ของผู้ปกครองที่ไม่ต้องจดจ่อกับการเรียนออนไลน์ของลูก จึงเสนอว่าอยากให้มีเวทีเป็นช่องทางให้ครูหรือผู้ที่สนใจมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องของการศึกษา เพราะมุมมองของแต่ละท่านทั้งเชิงลึกและแนวกว้าง นั้นช่วยได้หลายอย่าง ความคิดเห็นและการสะท้อนของแต่ละคนนั้น แต่ละโรงเรียนอาจไม่สามารถนำของโรงเรียนอื่นไปใช้ได้ทั้งหมด แต่สามารถนำมาบูรณาการกับเหมาะกับโรงเรียนของตนเอง

- **นายวสันต์ ปัญญา** ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองกระบี่

โรงเรียนเน้นให้โรงเรียนรอดปลอดภัยโดยทุกคนต้องรอดไปด้วยกันโดยนักเรียนได้เรียนรู้และมีอนาคตที่สดใสตามที่ผู้ปกครองคาดหวัง สิ่งสำคัญคือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยมีการพูดคุยกันของสถานักเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง ซึ่งมีการพูดคุยในระดับโรงเรียนและพูดคุยในระดับเครือข่ายโรงเรียนในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา แม้แต่ศิษย์เก่าของโรงเรียนก็มาร่วมกันพูดคุยเพื่อนำพาให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการบริหารผ่านสถานการณ์นี้ ซึ่งมีปัจจัย 4 อย่างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรเรียน ได้แก่ 1) ความสนใจเรียนของนักเรียน 2) วินัยในตนเองของนักเรียน โดยเฉพาะวินัยในการเข้าเรียนและการส่งงาน 3) ปัจจัยเรื่องอุปกรณ์ครุภัณฑ์ด้านการเรียนออนไลน์ และ 4) ปัจจัยเรื่องสุขภาพ นอกจากนี้ปัจจัยนี้ยังมีปัจจัยย่อยอื่น ๆ มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม โดยนักเรียนกลุ่ม 1 เป็นนักเรียนที่มีความพร้อม (ความพร้อมในการสื่อสารทางออนไลน์ การส่งงาน สุขภาพ และอื่น ๆ) 50-100% นักเรียนกลุ่ม 2 มีความพร้อม 1-49% นักเรียนกลุ่ม 3 ไม่มีความพร้อม ทั้งในด้านพฤติกรรม เช่น ไม่สนใจ นอนตื่นสาย ไม่เข้าเรียน นักเรียนบางคนมีอุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์ที่ไม่พร้อม เช่น มีโทรศัพท์รุ่นเก่า

เมื่อมีปัญหาดังที่กล่าวไป การปรับตัวของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน โดยในปีการศึกษา 2563 มีการรับสมัครและมอบตัวนักเรียนทางออนไลน์ ในการจัดการเรียนการสอนมีการจัดห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) ใน Line โดยใน 1 ห้องเรียนมี Line กลุ่มสองกลุ่ม ได้แก่ Line กลุ่มครูที่ปรึกษากับนักเรียน และ Line กลุ่มครูที่ปรึกษากับผู้ปกครอง เน้นการสื่อสารผ่าน Line รวมทั้งมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์และ Facebook ตลอดจนการประชุมผู้ปกครองออนไลน์ ซึ่งเป็นความโชคดีที่ว่าโรงเรียนมีการวางแผนงานด้านเทคโนโลยีและการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีมาก่อนแล้ว ดังนั้นประเด็นปัญหาเรื่องศักยภาพของบุคลากรและเครื่องมือในด้านเทคโนโลยีนั้นมีความพร้อม นอกจากนี้ครูและบุคลากรยังเสียสละอุปกรณ์ของตนเองในการนำมาใช้ในการเรียนการสอนและโรงเรียนก็สนับสนุนในบางส่วน

จากความห่วงใยต่อนักเรียนกลุ่ม 3 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่มีความพร้อม มีการทำเอกสารการเรียนและส่งเอกสารไปให้นักเรียนทางไปรษณีย์รวมถึงการนำเอกสารไปส่งให้นักเรียนที่บ้านเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในรูปแบบ On Hand โดยนักเรียนมีความประสงค์อย่างไรโรงเรียนก็จะดำเนินการอย่างสอดคล้องกัน และใช้ไลน์ในการสื่อสารกับนักเรียน ครูประจำระดับชั้น และฝ่ายกิจการนักเรียนจะทำงานควบคู่กันในการนำเอกสารไปส่งให้นักเรียน ฝ่ายกิจการนักเรียนจะทำงานควบคู่กับฝ่ายวิชาการในการทำงานกับเด็กทั้ง 3 กลุ่มให้สอดคล้องกับบริบทความจำเป็นของเด็ก ในการติดตามเด็กนั้นเมื่อครูที่ปรึกษาดำเนินการอย่างเต็มที่แล้วจะมีการส่งต่อข้อมูลมายังฝ่ายกิจการนักเรียนที่ต้องเข้าไปดำเนินการแก้ปัญหาของเด็ก ดังนั้นจึงมีการดำเนินการจากฝ่ายบริหารลงไปถึงครู มีการฟังเสียงครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน และส่งต่อมาที่ฝ่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยกันแก้ปัญหา

ความท้าทายในระยะที่ 1 นั้นประสบปัญหาการเข้าเรียน การส่งงาน การติดตาม การแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการคัดกรองนักเรียน ซึ่งในสถานการณ์ระยะแรกนั้นครูทำงานคนเดียวและเมื่อครูพบปัญหาก็รายงานมาที่ผู้บริหาร นอกจากนี้พบปัญหาการนิเทศติดตามการสอนของครูที่ทำได้ไม่ทั่วถึง และพบปัญหาความไม่พึงพอใจของนักเรียนต่อการสอนของครูและการสั่งงาน/การให้การบ้าน ซึ่งโรงเรียนก็รับฟังและนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนา เมื่อโรงเรียนประชุมครูก็พบว่าครูประสบปัญหาในการติดตามดูแลนักเรียนด้านการเรียน

สำหรับความท้าทายในการทำงานระยะที่ 2 นั้น พบว่าผู้ปกครองร้อยละ 49 ต้องการให้มีการเรียน On-site ขณะที่ผู้ปกครองร้อยละ 51 ต้องการให้เรียนออนไลน์ โรงเรียนจึงตัดสินใจให้เรียนออนไลน์ต่อ ประกอบกับจังหวัดกระบี่เกิดคลื่นสึนามิ โรงเรียนจึงตัดสินใจที่จะจัดห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) โดยใช้ Google Classroom เกิดเป็นโรงเรียนเสมือนจริง

ในด้านของความท้าทายต่อการทำงานในระยะที่ 2 นั้นพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างบูรณาการนั้นผู้ปกครองส่วนใหญ่อยากให้ลูกเรียนเต็มเวลาเพื่อการสอบศึกษาต่อ โรงเรียนจึงมี

การสอนตามตารางสอน ตลอดจนมีปัญหาว่าการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาครู ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ในการประเมินผลนั้นความยืดหยุ่นมีความสำคัญเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ต้องสอดคล้องกับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษา และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยเป็นการเรียนไปสอบไป ทำงานไปและคิดเป็นคะแนน ซึ่งการประเมินผลผู้เรียนในยุคโควิด-19 พิจารณาจาก 1) ภูมิหลังของนักเรียน โดยรู้จักและเข้าใจนักเรียนในด้านพฤติกรรมและความตั้งใจเรียนในอดีตที่ผ่านมา 2) ให้โอกาส เสมอภาค เท่าเทียม โดยเมื่อนักเรียนไม่พอใจเรื่องเกรด โรงเรียนก็ให้โอกาสสามารถเกรด 3) วิชาการและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องทำงานร่วมกันกับครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และเครือข่ายผู้ปกครอง 4) การเรียน ปฏิบัติ และทดสอบ รวมถึงมีชิ้นงานและการบ้านเป็นรายคาบ เป็นการประเมินแบบ Formative โดยตัดสินตามระเบียบการวัดและประเมินผล 5) แม้ในการเรียนออนไลน์ก็ทำให้เกิดโครงการ ผลงาน ผลผลิต และนวัตกรรม โดยนักเรียนได้ทำทุกกิจกรรมที่บ้าน มีการลดเกณฑ์ในการวัดเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสให้สอดคล้องกับสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 6) โรงเรียนมีการพูดคุยกันว่าเมื่อดูแล้วว่าพฤติกรรมของเด็กไม่มีปัญหา ผลการเรียนไม่ควรต่ำกว่าที่เคยได้ ซึ่งจากการทำงานที่กล่าวไปนั้น โรงเรียนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางออนไลน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19 กับโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้

- **ดร.นิภาพร กุลสมบูรณ์** นักวิชาการอิสระ

ในวิกฤตินี้คิดว่าเป็นโอกาสดีที่เราจะได้สื่อสารกับผู้ปกครองว่าการประเมินผลแบบที่ผู้ปกครองเคยรับทราบมาว่าเป็นการตัดสินช่วงสุดท้ายหรือ Summative นั้น ตอนนี้อย่าใช้แล้ว ความท้าทายคือการที่เด็กจะได้รู้วิธีการในการพัฒนาตนเอง เด็กได้สร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกำกับตนเองในการพัฒนา ตรงนี้คือทักษะ ซึ่งเป็นทักษะใหม่ในอนาคตที่จะต้องอยู่กับเด็กยุคต่อไป เพราะอย่างที่บอกว่าความรู้หรือ What เปลี่ยนแปลงเสมอ เพราะฉะนั้น How หรือวิธีการที่เด็กเรียนรู้และกำกับตนเองจะเป็นทักษะที่สำคัญมากกว่า วัตถุประสงค์ของการทดสอบเป็นไปเพื่ออะไร ซึ่งไม่ใช่แค่เกรด แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่กับเขาไปตลอด ในวันนี้เราคุยกันเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ในปัจจุบันไม่ได้อยู่แค่ที่โรงเรียนแล้ว ความร่วมมือจากผู้ปกครอง เครือข่าย ชุมชน สถานักเรียน ฯลฯ มีความสำคัญ และที่สำคัญที่สุดคือการสื่อสาร และการประเมินผลไม่ได้เป็นไปเพื่อการตัดสินอย่างเดียว อย่างที่วิทยากรทุกท่านได้บอกว่า การประเมินเป็นไปเพื่อพัฒนาทักษะที่จะให้เด็กในปัจจุบันและอนาคตสามารถที่จะเรียนรู้และสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตัวเขาเอง และเป็นทักษะชีวิตของเขาตลอดไป

OEC NEWS
สภาการศึกษา

สภาการศึกษาเสวนา (OEC FORUM)

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล
ผู้เรียนในยุคโควิด - 19

ดร.นฤฤดี จิตรรังสรรค์
ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจริต
“ถือว่าเป็นช่วงเวลาแห่งความท้าทายของเด็ก
เสียบของเด็กมีความสำคัญ หากผู้ใหญ่ไม่ใช่เสียบเด็ก
การเรียนรู้อของเด็กก็จะไม่เกิดขึ้น”

นางสาวปริษา นิธิรัตนันท์
รองผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตพัฒนา
“การเรียนการสอนออนไลน์ ความซับซ้อน (Complex)
สำคัญมากจนกระทั่งเราจะต้องปรับทุกคนนั้น
ทำได้ยาก แต่จะลอบใจทำอะไรให้ทุกคนสบายใจ
และเดินหน้าไปด้วยกันได้สำหรับอนาคตที่จะเกิดขึ้น”

นายวสันต์ ปิณฑุก
ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองกระบี่
“มิติที่เรานำไปสู่การประเมิน คือ วิชาของเด็ก
และความสนใจในการเรียนของเด็ก เราจะต้องให้นักเรียน
มีความร่วมมือหรือมีความร่วมมือตาม
สองตัวนี้จะเป็นตัวแปรในการเรียนของนักเรียน”

ติดตามชมการประชุมย้อนหลังได้ที่

ติดตามวิถีทัศน์สรุปผลการประชุมได้ที่

บทที่ 4

สรุปผลการประชุมทหกรรมการศึกษาไทย

“Education in Thailand”

การประชุมทหกรรมการศึกษาไทย (Education in Thailand) เป็นเวทีสาธารณะในการเผยแพร่องค์ความรู้ทางการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและคณะกรรมการสภาการศึกษาที่ได้ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ให้สาธารณชนรับทราบ และเป็น การขับเคลื่อนผลการดำเนินงานเหล่านั้นสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งเป็นพื้นที่สำหรับ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาไทยร่วมกัน และ ยังเป็นการศึกษา วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2564 และส่งเสริมสนับสนุนให้การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสร้าง สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความยั่งยืน โดยการจัดประชุมประกอบไปด้วยการบรรยายพิเศษ 2 หัวข้อ และประเด็นการประชุม 4 ประเด็น ประกอบด้วย

- ประเด็นที่ 1 ประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษา
- ประเด็นที่ 2 การศึกษาตลอดช่วงชีวิต
- ประเด็นที่ 3 การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา
- ประเด็นที่ 4 ห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab)

4.1 การศึกษาเพื่อความยั่งยืน

โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี

อารยธรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะตะวันตกหรือตะวันออก ตั้งแต่โบราณมาได้ให้ความสำคัญกับ “การจัดการศึกษา” ในรูปแบบต่าง ๆ ตามยุคสมัยมาโดยตลอด โดยอย่างน้อย 3-4 พันปีที่ผ่านมา มีการบันทึกไว้ มาถึงคริสต์ศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษา ทุกคนถือว่าเป็นปัจจัยตัดสินว่าประเทศ จะเจริญก้าวหน้าเพียงใด และจะยั่งยืนแค่ไหน คำสำคัญ 2 คำ คือ “เจริญก้าวหน้า” และ “ยั่งยืน” เพราะ “เจริญก้าวหน้า” คือ ไปข้างหน้าแล้วไม่ได้มองข้างหลัง แต่ความยั่งยืนเราได้นำเอา สิ่งดีงามที่อยู่ในอดีตเพื่อจะนำพาไปข้างหน้าด้วย เพราะฉะนั้นขอใช้ทั้ง 2 คำ คือ เจริญด้วย และ ยั่งยืนด้วย คำว่า “ยั่งยืน” หมายถึงประเด็น ดังนี้

1. **ความเป็นไทย** เราจะจัดการศึกษาไปทำไม ถ้าหากว่าไปบ่อนทำลายความเป็นไทย ลงไปทุกขณะ ไม่มีประโยชน์ เพราะสักวันหนึ่งความเป็นไทยก็จะหายไป จะมีความเป็นเทศเข้ามา ทุกประเทศเป้าหมายว่าระบบการศึกษาต้องการยืนยันความเป็นอารยธรรม วัฒนธรรมของเขาเสมอ ประเทศไทยก็ต้องคิดทำนองนี้เหมือนกัน

2. **ความยั่งยืน** คือ ความยั่งยืนของครอบครัว ความยั่งยืนของชุมชน และความยั่งยืนขององค์กร ทั้งรัฐ เอกชน และวิสาหกิจ การศึกษาต้องหนุนให้เกิดความยั่งยืน ไม่ใช่ล้มหายตายจาก ไม่ใช่เกิดวิกฤติแล้วอยู่ไม่ได้ การศึกษาเข้าไปหนุนได้ ตามที่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางกนกวรรณ วิลาวัลย์) พูดชัดเจนว่า สำนักงาน กศน. จะต้องดูแลประชากร 67 ล้านคน ไม่ใช่ดูแลเฉพาะเด็กที่อยู่ในกรอบของช่วงอายุอีกแล้ว กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ต้องรับผิดชอบความอยู่ดีกินดีของคนไทย 67 ล้านคน ไม่ใช่แค่เด็กและเยาวชนอีกแล้ว รวมทั้งผู้สูงอายุด้วย ผู้สูงอายุมิโรงเรียนผู้สูงอายุจำนวนมาก เพราะฉะนั้น โจทย์ใหญ่มากของ 2 กระทรวงที่จะต้องร่วมกัน อาจมีกระทรวงอื่นอีก อาทิ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เป็นต้น ที่ร่วมหารือเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อความเจริญและความยั่งยืนของประเทศ ความยั่งยืนสุดท้าย คือ ความยั่งยืนของประเทศและของโลกใบนี้ ซึ่งมีการกำหนดให้ประเทศต่าง ๆ ได้ร่วมพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 ข้อ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 - 2030 ซึ่งประเทศไทยตอบสนองดีมาก ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยทั้ง 17 ข้อได้วิเคราะห์บริบทของประเทศไทยว่า ประเทศไทยทำอะไรได้บ้างอย่างกว้าง ๆ

ขอฝากเป็นข้อมูลให้กับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ซึ่งจะต้องดูแลนโยบาย การศึกษาในภาพรวมของทั้งประเทศ ตามที่ได้กล่าวเบื้องต้นว่ากระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง อว. และกระทรวงอื่น ต้องดูภาพรวมของการจัดการศึกษา และผมคิดว่าที่จะต้องเป็นหัวใจ ตามที่ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช) กล่าวคือ สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเมื่อ 60 กว่าปีที่ผ่านมา เพื่อให้เป็น มั่นสมองในการดูแลปรับระบบการศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ ยกตัวอย่างเรื่องหลักสูตร เพราะ หลักสูตรไม่ใช่ศิลาจารึก หลักสูตรต้องเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา น่าเสียดายที่เมื่อไม่มีกรมวิชาการ เรื่อง หลักสูตรจึงไม่เข้มแข็ง แต่ทราบว่าร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่จะมีสำนักงานที่ดูแลเรื่อง หลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรเป็นของมีชีวิต เพราะฉะนั้นต้องปรับตลอดและต้องมีบุคลากรที่มีความสามารถทุกสาขาวิชามาช่วยกันดูแลหลักสูตรทุกประเภทของการศึกษาและทุกชั้นตอน เรื่อง การวัดและประเมินผลการศึกษาที่มีสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติรับผิดชอบ ซึ่งดีแล้วแต่ เสียดายที่มีนโยบายว่า ใครจะวัดและประเมินฯ หรือไม่ก็ได้ ซึ่งผิด ต้องวัดและประเมินฯ ทุกคน ทุกโรงเรียน มิฉะนั้นจะไม่สามารถเทียบกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ที่เป็นมาตรฐานกลางที่ สกศ.กำหนดไว้ หลักสูตรทุกหลักสูตรเช่นกัน ต้องมีมาตรฐานกลาง ซึ่งต้องยอมรับและวัดและ ประเมินผลฯ ด้วยมาตรฐานเดียวกัน เปรียบเสมือนถ้อยไม้บรรทัดอันเดียวกัน ที่รัฐ เอกชน วัด มูลนิธิ ก็สามารถจัดการเรียนการสอนได้ แต่ถ้าให้ผู้สอนวัดและประเมินผลฯ ด้วยตนเอง ผู้เรียนอาจได้ ผลการเรียน 4.00 ทุกคน

ประเด็นในการนำเสนอครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 เรื่อง คือ เรื่องที่ 1 ประวัติของชนเผ่าไทย เรื่องที่ 2 วิเคราะห์โครงสร้างสังคมในปัจจุบัน เรื่องที่ 3 คือ พระบรมราชโบายด้านการศึกษา ของล้านเกล้าฯ รัชกาลที่ 10 และเรื่องที่ 4 คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของล้านเกล้าฯ รัชกาลที่ 9 ที่ได้ทรงพระราชทานให้ประเทศไทย ใช้เพื่อความยั่งยืน รายละเอียด ดังนี้

❖ เรื่องที่ 1 ประวัติของชนเผ่าไทย นักสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ยอมรับกันว่า ปัจจัย ที่กำหนดลักษณะเฉพาะให้แก่ชนชาติหรือประเทศชาติ มี 3 ปัจจัย คือ

1. ประวัติศาสตร์ แต่ละชาติ แต่ละชนชาติมีประวัติศาสตร์ไม่เหมือนกัน
2. วัฒนธรรม แต่ละชาติแต่ละชนชาติใช้เวลาเป็นร้อยเป็นพันปี เพื่อสร้างวัฒนธรรมของ ตนเอง

3. วิถีชีวิต หล่อหลอมมาจากปัจจัย 2 ข้อข้างต้น รวมทั้งปัจจัยอื่นในปัจจุบันด้วย

ถ้าต้องการให้เด็กและเยาวชนไทย ยังเป็นคนไทยต่อไป ผมจะให้ความรู้ 3 เรื่องนี้กับเขา ไม่ใช่ให้เฉพาะความรู้อย่างเดียวนะ ให้เขาซาบซึ้ง ให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เขาจะได้เป็นทายาท ถ่ายทอดประวัติศาสตร์ไทย วัฒนธรรมไทย วิถีชีวิตของคนไทยต่อไปอีกหลายรุ่น เพราะฉะนั้น 3 เรื่องนี้ต้องอยู่ในหลักสูตร ทุกประเทศมีอยู่ในหลักสูตรแล้ว

❖ **เรื่องที่ 2 วิเคราะห์โครงสร้างสังคมในปัจจุบัน** เมื่อวิเคราะห์กลุ่มคนที่พูดไทย หรือพูดไต หรือลาว หรือจ้วง ต้องวิเคราะห์ 3 เรื่อง คือ

1. ยุคก่อนรับศาสนาพุทธ
2. ยุคหลังจากรับศาสนาพุทธ คือ เกรวาทแล้ว
3. สังคมไทยดึกดำบรรพ์ และที่รับศาสนาพุทธเข้ามา โดยเฉพาะยุคที่รับระบบทุนนิยมเข้ามาในช่วง 50 ปีหลัง ซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะในคนรุ่นใหม่ (young generation) เป็นอย่างมาก

ต้องการให้นักสังคมศาสตร์ นักมานุษยวิทยา อาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญศาสตร์อื่น ๆ ช่วยวิจัยว่าโครงสร้างทั้ง 3 โครงสร้างนี้ ขณะนี้ประเทศไทยเรากำลังอยู่ตรงไหน เรากำลังจะสูญเสียความเป็นไทยไปหรือเปล่า

เอกสารความรู้ต่อไปนี้เป็นมาได้มาจาก อาจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการวิจัยเรื่องไทยอาหม และไทยอื่น ๆ ยกเว้นที่อยู่ในประเทศไทย เพราะมีการศึกษามาพอสมควรแล้ว และในปาฐกถาชุด “สิรินธร” เมื่อปี พ.ศ. 2552 ท่านได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ ด้วย เป็นหนังสือที่ดีมาก ผมยกย่องว่าท่านได้ทำคุณูปการเป็นอย่างมาก

ผลการวิจัยเชิงวัฒนธรรมกลุ่มคนไทยนอกประเทศไทย

1. กลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไท ไต ลาว จ้วง ประมาณ 100 กว่าล้านคน อยู่ในประเทศไทยเมื่อ 20 ปีก่อน
2. กลุ่มคนไทดำ-ไทขาว ในสิบสองจุไท กลุ่มนี้ย้ายเข้ามาในเมืองไทย และตั้งรกรากอยู่หลายจังหวัด อาทิจังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น
3. กลุ่มคนลาวในประเทศลาว น่าสังเกตว่าในกลุ่มคนไท ทั้งไตและอื่น ๆ มีเพียง 2 กลุ่มเท่านั้นที่ตั้งประเทศได้ คือกลุ่มคนไทยในประเทศสยาม และกลุ่มลาวในประเทศลาว
4. กลุ่มคนไทลื้อในสิบสองปันนา ประเทศจีน
5. กลุ่มคนไทใหญ่ ในรัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ และประเทศจีน
6. กลุ่มคนไทอาหม ในประเทศอินเดีย
7. กลุ่มคนไทจ้วง ในกวางสี ซึ่งมีจำนวนมาก ประมาณ 15-16 ล้านคน

ทั้งนี้ การวิจัย มุ่งศึกษาและหา common characters ที่จะอ้างถึงความเป็นไทยได้อย่างไรบ้าง

หลักฐานทางพันธุกรรม ภาษา และหลักฐานอื่น ทำให้ได้ข้อสรุปค่อนข้างจะเห็นพ้องกันว่าคนไทยมาจากทิศใต้ของแผ่นดินจีน บริเวณใต้แม่น้ำแยงซีเจียงหรือเจียงหนาน แล้วอพยพมาทางทิศตะวันตก ขึ้นไปที่กวางสีก็เป็นไทจ้วง ลงมาที่เวียดนามเหนือก็เป็นไทดำ-ไทขาว สิบสองจุไท

ไปประเทศลาว ลงมาที่ประเทศไทย แล้วขึ้นไปข้างบน ก็เป็นสิบสองปันนาเป็นไทลื้อ ไทจีน ไทยอง แล้วเป็นไทยใหญ่ ไทยอาหม ด้วยประวัติศาสตร์การปลูกข้าวของคนใน South East Asia มีความชัดเจน กลุ่มที่เป็นคนไทยปลูกข้าวนาดำก่อนชาติอื่น มีประวัติที่บันทึกในสมัยราชวงศ์ฉิน เมื่อ 2,000 ปีที่แล้ว มีกลุ่มคนที่พูดได้เลยว่าเป็นภาษาไทย ใช้การบันทึกโดยไม่ใช้ภาษาจีน เป็นคนไทย

คนไทยไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน แม้เมื่อ 2,000 ปีก่อน เป็นชาวน้ำ ต้องผูกพันกับน้ำ จนสมัยรัชกาลที่ 9 ทรงรับสั่งว่า “น้ำคือชีวิต” เพราะเราใช้น้ำทำนาดำ คนไทยทำนาดำตลอด และเลือกที่จะทำนาดำได้ด้วย คือ ต้องมีหนองใหญ่ หรือมีแม่น้ำผ่าน มีพื้นที่ทำนาสองข้าง มีเนินหรือโคก รอบ ๆ เพื่อสร้างบ้าน เลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก สิ่งเหล่านี้ที่ไหนจะเป็นเช่นเดียวกันหมด และวัฒนธรรมอีกอันหนึ่ง คนไทยผูกพันกับ ข้าว - ปลา เจอกันต้องถามว่า “กินข้าวหรือยัง?” เป็นความผูกพันกับเรื่องกินข้าว - กินปลา

คนไทยมีความเชื่อ มีพิธีกรรม มีระบบสังคม และมีระบบอีก 2 ระบบ คือ ระบบขวัญ กับระบบผี ผีคือ วิญญาณของบรรพบุรุษ ซึ่งมาเฝ้าปกป้องลูกหลาน เพราะฉะนั้นจะมีผีบ้าน-ผีเรือน ไม่ใช่หมายถึงศพคนตาย อันนั้นเป็นภาษารุงเทพฯ ที่อื่นเขาไม่เรียก คนไทยที่อื่นเขาไม่เรียกผี ศพคนตาย ผีเป็นเรื่องยกย่อง ส่วน “ขวัญ” เป็นระบบเฉพาะคนไทย คนจีนไม่มี คนญวนไม่มี คนที่อื่นไม่มี เรามี “ขวัญ” กองทัพก็ต้องมี “ขวัญ” ต้องตัดไม้ข่มนามจึงจะออกศึกได้ พวกเราก็ต้องมีขวัญ ไม่เช่นนั้นต้องเรียกขวัญคืน ข้าวในนาต้องมีขวัญ เพราะฉะนั้นเราต้องบวงสรวงขวัญข้าว

โครงสร้างของสังคมไทย มี 3 ระดับ

1. ระดับที่ 1 “เรือน/เฮือน” อีสานและเหนือเรียก “เฮือน” และตระกูล หรือ “ด้า” เราคงได้ยินคำว่า “ผีซ้าด้าพลอย” “ผี” ก็คือ วิญญาณของบรรพบุรุษ “ด้า” ก็คือ ตระกูล ระบบผู้หญิงเป็นใหญ่ เดิมสังคมไทยผู้หญิงเป็นใหญ่ ผู้ชายแต่งงานแล้วต้องไปอยู่บ้านผู้หญิง แต่ตอนหลังเปลี่ยนเป็นผู้ชายเป็นใหญ่ แต่งงานแล้วต้องไปอยู่บ้านผู้ชาย ใช้นามสกุลผู้ชาย

2. ระดับที่ 2 “ชุมชน” เมื่อทำนาต้องรักกัน เขาบอกว่า “เขาเป็นพี่เป็นน้องกันเนื้อ” เป็นชุมชนปลูกข้าว ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ มีผู้เฝ้าผู้แก่เป็นคนตัดสินความ/คดีความ อยู่กันอย่างผาสุก เป็นแบบพี่น้องกัน ความเป็นไทยแบบนี้ ที่บอกต้องสามัคคีกัน ต้องช่วยเหลือเกื้อหนุนกัน แล้วทุกคนต้องรอดตายด้วยกัน ถึงแม้ว่าจะมีทุนนิยมเข้ามาบดบัง เราก็ควรศึกษาและทำอย่างไร จะสร้างให้คนไทยคงมีลักษณะเช่นนี้อยู่ ทั้งอยู่ในเมืองและอยู่ในชนบท เรื่องนี้เป็นคำถามใหญ่มาก อีกประเด็นคือความเป็นพี่น้องกัน ในชุมชนเดียวกัน จะเรียกกันเป็นพี่เป็นน้อง ปู่ย่าตายาย ก็ต้องเป็นพี่เป็นน้องกัน ไม่ใช่ไม่รู้จักกัน

อีกประเด็นที่น่าสนใจมาก คือ ผืนดินที่ทำนาจะมีคณะกรรมการ เรียกผู้เฒ่าผู้แก่ เวลาสิ้นปี จะแบ่งใหม่ เพราะหาในหนึ่งปีที่ผ่านมาบางบ้านมีแต่คนตาย บางบ้านมีคนเกิด จึงนับจำนวนคนใหม่ แล้วแบ่งพื้นที่ใหม่ตามจำนวนคนตอนสิ้นปี เมื่อถามเหตุผลว่าทำเช่นนั้นเพื่ออะไร? เพื่อเป็นหลักประกันว่าในปีหน้าทุกคนจะมีข้าวกิน เพราะฉะนั้นที่เราเห็นช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) มีศาลาปันใจ และอื่น ๆ เป็นสันดานของคนไทยจริง ๆ ทุกคนต้องมีข้าวกิน สิ่งที่ต้องการขอฝากว่าระบบการศึกษา ครู/อาจารย์ต้องเข้าใจและต้องถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์จะได้ไปถ่ายทอดความเป็นไทยเหล่านั้นต่อไป ความเป็นไทยไม่ได้หมายถึงสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์อย่างเดียว แต่หมายถึงจิตวิญญาณและจิตใจด้วย ซึ่งสำคัญที่สุดเลย “จิตวิญญาณ” ใคร ๆ ก็บอกคนไทยมีน้ำใจ คนไทยยิ้มง่าย แล้วเอาไปส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยว แต่ไม่ใช่ เป็นเรื่องการสร้างสันติสุขของคนไทย ซึ่งมีมากกว่า 2,000 ปี

3. ระดับที่ 3 “เมือง” ในชุมชนที่รวมกัน ถ้าเป็นพื้นที่ใหญ่ มีแม่น้ำใหญ่จะมีนา มีคนจำนวนมาก จึงสร้างเป็นเมืองขึ้น เช่น เมืองฝาง และมีบ้านบริวารอยู่รอบ ๆ คำว่า “เมือง” ปัจจุบันนี้ยังใช้อยู่ ไม่ใช่ภาษากรุงเทพฯ เป็นภาษาไทยโบราณ คำว่า “เมือง” และแบ่งเป็นเมืองเอก เมืองหลวง มีเวียง มีเชียง เพราะเมืองเป็นศูนย์กลางของการบริหารของคนไทย เรามีเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินดูแลอยู่ มาจนถึง 2,000 ปี

ลักษณะร่วมของคนไทย

1. สังคมคนไทยเป็นสังคมที่เน้นความเป็นชุมชนสูงมาก
2. มีสถาบันบ้านหรือครอบครัวที่แข็งแกร่งมาก
3. มีจิตใจอันดีงามของผู้คน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ
4. มีความรักในสันติ รื่นเริง และกระตือรือร้น มีบันทึกของคนจีนว่า เพลงไทยมีมาตั้งแต่ 2,000 กว่าปี คนไทยชอบร้องเพลง เพราะฉะนั้นการร้องคาราโอเกะไม่แปลก คนไทยรื่นเริง เรามีทั้งดนตรีลูกทุ่ง ลูกกรุง มีความสุข ร้องเพลงแล้วมีความสุข และร้องมาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว
5. มีระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง พึ่งตนเองในครอบครัวและชุมชน คิดว่าเราต้องนำสิ่งเหล่านี้มาถ่ายทอดให้กับลูกหลานของเรา

จากที่กล่าวมา เป็นยุคสุโขทัย ล้านนา อโยธยา ธนบุรี รัตนโกสินทร์ และมาถึงปัจจุบัน โครงสร้างเราพัฒนาอย่างไร เท่าที่มีเมืองหลวงหลาย ๆ เมืองหลวง ประมาณ 700 – 800 ปี มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ภายหลังก่อนนิยมเข้ามา ธุรกิจต่าง ๆ เข้ามา ขออนุญาตวิเคราะห์ ดังนี้

โครงสร้างสังคมในปัจจุบัน ไม่ใช่เนื้อเดียวกัน แบ่งเป็น 2 ชั้น ชั้นบนเรียกว่า “เมืองบน” ชั้นลุ่มเรียกว่า “เมืองลุ่ม” ลุ่ม แปลว่า ล่าง

1. เมืองบน ตั้งแต่อำเภอเมืองของแต่ละจังหวัด รวมทั้งกรุงเทพฯ และปริมณฑล ใช้วิถีชีวิตแบบคนเมือง จะได้ประโยชน์จากการลงทุนของรัฐมากกว่าเมืองลุ่มมหาศาล

2. เมืองลุ่ม ตั้งอยู่ระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอรอบนอกของแต่ละจังหวัด เป็นวิถีชีวิตของคนชนบท มีความขาดแคลน ไม่มีไฟฟ้าในหลายแห่ง ที่วี่มีน้อยมาก อย่างว่าแต่เครื่องคอมพิวเตอร์เลย เพราะฉะนั้นการสอนออนไลน์เห็น้อยมาก คือการสอนออนไลน์สนุกกับเด็กที่อยู่ในบ้านที่พ่อแม่รวย คือเมืองบน ส่วนการสอนออนไลน์เมืองลุ่มไม่สนุก

“เมืองบน” ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ เป็นผู้นำความคิดว่าต้องเป็น Thailand 4.0, 5.0 เลย ขอสนับสนุนว่า เมืองบนต้องเป็น Thailand 3.0 , 4.0, 5.0 ให้แข็งแกร่ง ฟังตนเองได้และที่สำคัญแข่งขันได้ด้วย แข่งขันกับประเทศอื่น แต่ต้องไม่ลืม “เมืองลุ่ม” ต้องพัฒนาไปการฟังตนเองได้ เมืองลุ่มไม่ได้มีเฉพาะชนบท ในกรุงเทพฯ ก็มีวิถีชีวิตเมืองลุ่ม ในชุมชนแออัดทั้งหลาย ต้องไปคุยช่วยเขาจนกระทั่งฟังตนเองได้ และเขาช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ **“สิ่งนี้คือความฝันของผม และระบบการศึกษานี้แหละจะช่วยเขา”**

ระดับปัจเจกในเมืองลุ่ม ครอบครัวแต่ละครอบครัวต้องฟังตนเองได้ใน 3 มิติ

1. ฟังตนเองได้ด้านจิตใจ ทำอย่างไรให้เด็กที่อยู่บ้านนอกทั้งหลาย ฝึกให้มีจิตใจมุ่งมั่นคงเข้มแข็ง กว้างขวาง ฝึกจิตให้มุ่งความดี ความงาม ขออัญเชิญถ้อยคำของรัชกาลที่ 9 ภาษาอังกฤษเราใช้คำว่า “self- dependence” แต่ต่างชาติจะเน้นเฉพาะข้อ 3 คือฟังตนเองด้านเศรษฐกิจ financial self-dependence แต่รัชกาลที่ 9 ทรงรับสั่งว่า ยังมีอีก 2 ด้าน คือ spiritual self-dependence กับ social self-dependence เวลาสอนลูกศิษย์ ไม่ว่าจะเมืองบน-เมืองลุ่ม ผมว่าประเด็นนี้ใช้ได้ เรื่องการพัฒนาจิตใจของเด็ก/เยาวชน ทำอย่างไรให้เขามีจิตใจมุ่งมั่นคงเข้มแข็ง กว้างขวาง และเป็นจิตใจที่มุ่งเอาความดี ความงาม ปฏิเสธความชั่วทั้งหลาย ขยะแขยงต่อเรื่องโก่งกิ้น

2. ฟังตนเองด้านสังคม สอนว่าต้องเป็นพี่น้องกัน ปู่ย่าตายายก็สอนมาเช่นนี้ เราเป็นพี่เป็นน้องกัน ไม่ใช่กูและมึง และตัดขาดกัน และแทงหน้าแทงหลังกัน สอนอย่างไรให้เป็นพี่เป็นน้องกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รัชกาลที่ 9 ก่อนสิ้นพระชนม์ ทรงรับสั่งกับองคมนตรีว่า “ไปบอกครูนะ สอนเด็กให้เขาช่วยกัน อย่าให้เขาแข่งกันนะ แต่ให้ทุกคนแข่งกับตนเองและช่วยเพื่อน ให้เด็กทุกคนแข่งกับตนเอง ปีนี้สอบ O-net ได้คะแนนเท่านั้น ปีหน้าต้องสูงกว่านี้ ตนเองนะ แต่ในขณะที่เดียวกันตนเองเรียนเก่ง ต้องไปช่วยเพื่อนในชั้นที่เรียนไม่เก่ง” ท่านสอนเช่นนี้ ท่านบอกช่วยไปบอกครูหน่อย อย่าให้เด็กห้าห้ากัน ให้ช่วยกัน แต่ตนเองต้องเก่งขึ้น ๆ คือแข่งกับตนเอง เป็น self-competition ยึดประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนตน ทำโครงการอะไรก็ได้ ยึดประโยชน์

ส่วนรวม ผมไปคุยกับนักการศึกษาจากประเทศสิงคโปร์ เขาบอกสิงคโปร์เหนื่อยมาก เก่งด้วย คนสิงคโปร์เก่งและรวยด้วยแต่เห็นแก่ตัว แล้วเขาถามว่าถ้าเราผลิตนักเรียน/นักศึกษาที่เห็นแก่ตัว แล้วเก่ง วันหลังสิงคโปร์อยู่ไม่ได้ ไม่มีแผนที่ให้อยู่ เพราะฉะนั้นเขาเลยเปลี่ยนแปลง ผมถามว่า ทำอย่างไร เขาบอกตั้งแต่อนุบาลเด็กทุกคน ทุกภาค ในแต่ละ 1 ชั้น ต้องทำโครงการเพื่อส่วนรวม ยึดประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนตน นำเป็น public good ไม่ใช่ personal good เราทำโครงการ ได้เลยครับ ทุกโรงเรียนในประเทศไทย ทำได้หมด ผมถามว่า แล้วเด็กทำยังไง สิงคโปร์เก่งเรื่อง การจัดการ เขาใช้ PDCA คือเด็กเปิดเทอมก็แบ่งเป็น 4 กลุ่มในชั้น แล้วแต่ละกลุ่มไปร่วมกันคิดว่า จะทำโครงการอะไร แล้วมาเสนอหน้าชั้น แล้วก็ถามความเห็นส่วนรวม (vote) เมื่อมีการตกลง ร่วมกันแล้วทุกคนต้องช่วย และการดำเนินงานต้องพัฒนาไปเรื่อย ๆ ใช้ PDCA ผมคิดว่าเราฝึกได้

และสุดท้ายถึงจะพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวยังต้องมีปัจจัย 4 บ้านเรือน อาหาร เครื่องมือเครื่องใช้ บริการสุขภาพ และที่สำคัญต้องมีอาชีพที่มั่นคง ซึ่งรัชกาลที่ 10 ท่านเน้นเรื่องนี้มาก ต้องมีอาชีพ เป้าหมายของการศึกษาคือทุกคนต้องมีอาชีพ ไม่ใช่จบระดับประถมศึกษาแล้วให้ ประกาศนียบัตร จบระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษาแล้วจะไปทำอะไร เราต้องมีระบบแนะแนวให้เด็กมีเป้าหมายชีวิต และมีสัมมาอาชีพ ระบบแนะแนวจะต้องปลูกฝัง เด็กเลยว่า การโกงเขาแล้วรวยไม่ใช่ ระบบแนะแนวเน้นแนะแนวการเรียนต่อเป็นส่วนใหญ่ แล้ว จึงแนะแนวอาชีพ สุดท้ายคือการแนะแนวในการพึ่งตนเอง และการเป็นคนดี ขอฝากระบบแนะแนว จึงสำคัญมาก

เรื่องชุมชน คิดว่าวิทยาลัยอาชีวะเกษตรที่มีปัญหาว่าไม่มีเด็กมาเรียน ต้องเปลี่ยนวิธีคิดของ ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวะเกษตร โดยต้องมองว่าลูกศิษย์ของฉันไม่ใช่เด็กจบ ม.3 หรือ ม.6 มาเรียน แล้ว ลูกศิษย์ของฉันคือชาวไร่ชาวนาทั่วประเทศ ชาวประมง คนเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ลูกศิษย์ของ อาชีวะต้องเปลี่ยน แล้วลงไปในพื้นที่ ลงไปเยี่ยมชาวบ้าน เขามีปัญหาอะไรไปช่วยเขาเลย ผมอยากเห็น อย่างนี้ เช่น ดินเขาเป็นอย่างไรบ้าง ดินดี ดินสมบูรณ์ไหม น้ำมีใช้ตลอดไหม ปลูกอะไรดีที่สุด ปลูก แล้วจะแปรรูปหรือบรรจุภัณฑ์แล้วเสร็จแล้วตลาดจะเอาไปขายที่ไหน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจารย์ ทั้งหลายลงไปช่วยชาวบ้านได้เลย รวมทั้งอาจารย์ระดับมหาวิทยาลัยด้วย ซึ่งตอนนี้นักำลังได้รับสนอง พระบรมราโชบายของรัชกาลที่ 10 พลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ องคมนตรี กำลังทำงานร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยนักศึกษาและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏลงไปทำงานในพื้นที่เพื่อจะ ตอบโจทย์ว่า “ทำอย่างไรเขาจะได้อยู่รอดได้ แต่ละครอบครัวและชุมชน” แล้วเรื่องอื่น ๆ จะตามมา ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร ประมง ปศุสัตว์ การท่องเที่ยว การพัฒนาอย่างยั่งยืน การจัดการเชิง ธุรกิจสมัยใหม่จะต้องนำไปให้ความรู้

❖ **เรื่องที่ 3 พระบรมราโชบายด้านการศึกษารัชกาลที่ 10** ทรงรับพระโอษฐ์ว่าจะเสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 1 ธันวาคม 2559 หลังจากนั้นไม่ถึง 2 เดือน เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2560 รับสั่งให้คุณเปรมและองคมนตรีเข้าเฝ้าฯ แล้วพระราชทานนโยบายด้านการศึกษา 4 ข้อด้วยกัน เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2560 ซึ่ง 4 ข้อนี้ท่านองคมนตรี (พลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ) และผมเคยไปพูดให้ข้าราชการของกระทรวงศึกษาธิการฟังแล้ว ตอนที่นายธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วันนั้นผมขอพูดซ้ำ แต่ซ้ำโดยเพิ่มจากประสบการณ์ของโรงเรียนต่างจังหวัดหรือโรงเรียนบ้านนอก นำ 4 ข้อไปทำอย่างไร ผ่านมา 3-4 ปีแล้ว ได้ประมวลมาว่าโรงเรียนนำพระบรมราโชบาย 4 ข้อไปทำอะไรบ้าง

พระบรมราโชบาย 4 ข้อของรัชกาลที่ 10 คือ **“การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน 4 ประการ”** ได้แก่

1. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง รวมทั้งกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต
2. ต้องฝึกพื้นฐานชีวิตหรืออุปนิสัยให้ดีและมั่นคง
3. ต้องทำงานเป็น เพื่อวันหลังจะได้มีสัมมาอาชีพ มีงานทำที่ถูกต้อง
4. เป็นพลเมืองดี

1. มีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้และศรัทธาต่อสถาบันหลักสถาบันหลักเริ่มแรกเลยคือ

1.1 ครอบครัว เป็นหน้าที่ของพ่อแม่และครูบาอาจารย์ที่ต้องร่วมมือกัน และโรงเรียนในต่างจังหวัดหลายแห่งในระดับหมู่บ้าน ตำบล ใกล้ชิดกันมาก คือชาวบ้านกับครูและผู้บริหารโรงเรียนใกล้ชิดกัน แทบจะเป็นเนื้อเดียวกันก็มี บางแห่งที่ไปดูมีการเสริมให้เขามีอาชีพ ช่วยกันสร้างหลักสูตรด้วยกัน ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำตำบล ผู้นำอำเภอ ช่วยกันสร้างหลักสูตร

1.2 ชุมชน เด็กต้องรู้จักชุมชนของตนเอง เด็กอยู่หมู่บ้านนี้ เกิดที่หมู่บ้านนี้ โตที่หมู่บ้านนี้ ต้องรู้จักหมู่บ้านนี้ ทั้งประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของหมู่บ้าน

1.3 สถาบันศาสนา

1.4 สถาบันพระมหากษัตริย์

1.5 ความเป็นไทยและวัฒนธรรมไทย อีกเรื่องที่ต้องได้คือ มารยาทไทย ขอช่วยเพิ่มตรงนี้ด้วย โดยกระทรวงวัฒนธรรมได้จัดพิมพ์หนังสือ ชื่อว่า “มารยาทไทย” แจกฟรี ผมนำไปให้เด็กโรงเรียนต่าง ๆ เด็กผู้หญิงไหว้อย่างไร เด็กผู้ชายไหว้อย่างไร เวลาเดินผ่านผู้ใหญ่จะต้องก้มหัว ไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่เราเห็น หยาบคายซึ่งไม่ใช่ไทย ผมคิดว่าต้องพลิกกลับไป นำความเป็นไทยนี้กลับ ไทยนี้งามเหลือเกิน มารยาทไทยและวัฒนธรรมไทย และปลูกฝังตั้งแต่ระดับอนุบาล-ประถมศึกษา-มัธยมศึกษา-อาชีวศึกษา ผมนำไปทดลองที่วิทยาลัยอาชีวศึกษา ระดับ ปวช. เด็ก

ที่ออนไลน์ เด็กกระเหรียง มอญ ไทย อาศัยอยู่ที่จังหวัดราชบุรีแล้วเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา อาชีวศึกษาที่ราชบุรี นำมารยาทไทยเข้าไปสอน เพียง 1 เดือนเท่านั้น เขาทำได้หมด เจอผู้ใหญ่ ยกมือไหว้ ก้มศีรษะอย่างไร ผู้ใหญ่จะเมตตาเด็กที่มีพฤติกรรมมารยาทเช่นนี้ ไปฝึกงานที่โรงงาน เจ้าของโรงงานบอกว่า ตั้งแต่รับเด็กอาชีวะมา 10 กว่าปี เด็กรุ่นนี้น่ารักที่สุด เราเลยช่วยกัน ขาดเหลืออะไรก็สนับสนุน มารยาทไทยมีคุณค่าสำหรับเด็ก ไม่ใช่ที่เราเห็นแล้วเราชื่นชม แต่ประโยชน์เกิดกับตัวเด็กเอง ผู้ใหญ่คงไม่อยากเห็นเด็กเกเร หยาดกาย เป็นประโยชน์ต่อเขาเอง ซึ่งปู่ย่าตายายเราพัฒนามาดี แต่เราละทิ้ง

กระบวนการดำเนินงาน

1. ให้เด็กรวมกลุ่ม ปีนี้เด็ก ป.1 ทำเรื่องครอบครัว ก็ไปหาหัวข้อมาเพื่อนำเสนอ เด็ก ป.2 อาจทำเรื่องชุมชน เรื่องแหล่งน้ำชุมชน เรื่องอะไรก็ได้ เรื่องปลูกต้นไม้ชุมชนก็ได้ เด็ก ป.3 ทำเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์ ป.4 อาจทำเรื่องศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพุทธ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. จัดทัศนศึกษา

3. เชิญวิทยากรมาบรรยาย

4. หลักสูตรทองถิ่น ถ้าทำไม่เป็น ให้ออกความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผมเคยทำที่จังหวัดพิจิตร โดยให้อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมาสอนครูในโรงเรียน ให้ทำประวัติศาสตร์บอกเล่า แล้วเด็กรู้เรื่อง รู้ว่าฉันเกิดอำเภอนี้ อำเภอนี้คืออะไร โตมาอย่างไร

2. **มีพื้นฐานชีวิตที่ดีหรือมั่นคง** เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักแยกแยะ สิ่งดีดี สิ่งใดชั่ว สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด เพื่อให้เขาเป็นคนดี ให้นักเรียนจัดทำโครงการ/กิจกรรม เกี่ยวกับความดีความชอบ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน มีวิทยากรหรือรุ่นพี่มาบรรยาย นักเรียนรวมกลุ่มกันสร้างชมรม สร้างความดี เด็กรวมกัน แล้วผู้ใหญ่จัดให้รางวัลเขา ให้อำนาจใจ เรื่องความดีสร้างได้ แต่ความชั่วก็สร้างได้ เราเลือกที่จะสร้างความดีให้ลูกหลานเรา

3. **ต้องทำงานเป็น** ข้อนี้สำคัญที่สุด เด็กต้องทำงานเป็น โรงเรียนบ้านเขาขวาง จังหวัดลพบุรี ได้นำข้อนี้ไปทำเต็มที่ และกระทรวงศึกษาธิการให้ผลงานดีเด่น เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน สิ่งที่ดีดำเนินการ คือ เด็กชั้นอนุบาล 1 และ 2 รวมกลุ่มกัน 4-5 คน สอนให้รู้จักปลูกเพาะถั่วงอก เด็กสามารถอธิบายได้ว่า ขั้นตอนที่หนึ่งทำอย่างไร แล้วถั่วงอกนำมาทานที่โรงเรียน เอาไปทานที่บ้าน และวางขายหน้าโรงเรียน เงินได้มาแบ่งให้เด็กเก็บไว้สำหรับไปซื้อหนังสือปีหน้า เด็กต้องเรียนรู้ว่าเงินไม่ใช่แบบมีเฉย ๆ นั้นเป็นเงินง่าย เมื่อจบไปอยากรวยก็ไปโกงเขา เพราะเป็นเงินง่าย ไปซื้อห่วยเงินง่าย เราต้องปลูกฝังใหม่ให้กับลูกหลานเราว่า “ให้ทำในสิ่งที่ซื่อสัตย์สุจริต แล้วได้เงินมาเนี่ยหนูจะต้องภูมิใจนะลูก มันเป็นเงินที่ลูกทำมาด้วยมือ ไม่ใช่โกงเขามา เราจะตัดโกงไซ้หรือไม่ เราบอกเรา

จะตัดโคง ตัดคอร์รัปชันให้พ้นไปจากประเทศนี้ ต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก” ผมว่าตรงนี้จะแก้ปัญหาประเทศได้ในระยะยาว เมื่อขึ้นระดับชั้น ป.1 จากอนุบาลเพาะถั่วงอกได้ ป.1 ให้เพาะเม็ดทานตะวัน เพราะที่จังหวัดลพบุรีมีเม็ดทานตะวันจำนวนมาก ระดับชั้น ป.2 ทำปุ๋ย ปุ๋ยผักอินทรีย์ ระดับชั้น ป.3 เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ หรือต้องการเรียนรู้อื่นๆนอกจากที่โรงเรียนกำหนดสามารถบอกครู ครูจะไปหาวิทยากรในท้องถิ่นมาสอนให้ บางคนอยากทำขนมปัง ก็จัดหาเครื่องมือมาให้ แล้วเด็กก็ทำขนมปัง คิดว่าเด็กต้องพิสูจน์ตัวเอง ความล้มเหลวเป็นบทเรียน ความสำเร็จคือความภูมิใจ เราจะสอนเด็กลูกหลานเราได้ ต้องให้เขาลงมือทำ รวมทั้งต้องฝึกให้เด็กขยัน ประหยัด รู้จักการเงิน สอนให้เขาทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และชี้ให้เห็นโทษของยาเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ไปด้วยกันหมดทั้งชุด ถ้าทำสำเร็จก็ได้เด็กดี

4. เป็นพลเมืองดี ข้อที่ 4 ของรัชกาลที่ 10 ซึ่งตรงกับทุกรัชกาล เพื่อฝึกฝนให้เด็กและเยาวชนเป็นคนมีน้ำใจ รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ให้มีชมรมอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ ทำโครงการจิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ เด็กโรงเรียนต่าง ๆ ในโครงการของรัชกาลที่ 10 นำไปปฏิบัติ ได้ผลดีมาก

❖ **เรื่องที่ 4 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ปรัชญาที่รัชกาลที่ 9 พระราชทานเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2540 กลางปีนั้นรัฐบาลไทยปล่อยลอยตัวค่าเงินบาท ใครที่ไปกู้ 1 ล้านดอลลาร์ แทนที่จะเป็นหนี้ 25 ล้านบาท กลายเป็นหนี้ 52 ล้านบาท ชีวิตไม่ยั่งยืน ธุรกิจก็ไม่ยั่งยืน ล้มละลาย ท่านก็เลยพระราชทานปรัชญาเพื่อความยั่งยืน พวกเราจะเข้าใจผิด แล้วก็มีคนไม่เข้าใจแล้วก็ไปโจมตี หว่านปรัชญาไม่ให้รวย แต่ไม่ใช่ รวยยิ่งดีแต่ต้องรวยโดยไม่เสี่ยง ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม แบบนั้นไม่ชอบและไม่ยั่งยืน เนื้อหาปรัชญาที่พระราชทานมา พวกเราเห็นกันบ่อยแล้ว แต่จะถอดเอามาปฏิบัติ แล้วครู ผู้อำนวยการโรงเรียน นักเรียน เรียนได้ เรียนรู้ได้ นำไปใช้ได้ ปรัชญาที่ฝรั่งเรียกว่า SEP เขาตื่นเต้นมาก อาจารย์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตื่นเต้นมาก เรียก SEP คือ Sufficiency Economy Philosophy ประกอบด้วย 4 เรื่อง คือ

เรื่องที่ 1 หลักคิด หรือ main concept

เรื่องที่ 2 pre-requisites ก่อนจะนำปรัชญาไปใช้ในครอบครัว บริษัท ต้องทำอย่างไรก่อน

เรื่องที่ 3 การหาวัดชี้มาสร้างภูมิคุ้มกัน 4 มิติ

เรื่องที่ 4 ต้องคิดถึงอะไรบ้าง เวลาจะตัดสินใจ

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็น main concept เริ่มต้นจากยอมรับว่าทุกสิ่งมีการเปลี่ยนแปลง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ดินฟ้าอากาศก็มีวิฤติ มีพายุ มีแล้ง มีอะไร มีน้ำท่วม อันนี้คือวิฤติ เศรษฐกิจก็มีวิฤติ โรคภัยไข้เจ็บก็มีวิฤติ อย่างโรคระบาดโควิด-19 หรือเรื่องไม่ไกลตัว อาทิ พ่อ-แม่-ลูก ลูกเรียนหนังสืออยู่ พ่อเป็นคนหาเงิน แม่เป็นแม่บ้าน แล้วพ่อถูกรถชนเสียชีวิต อันนั้นคือวิฤติของครอบครัวนี้ แล้วครอบครัวนี้จะอยู่ได้อย่างไร อันนี้คือคำตอบ “วิฤติ” หรือ “crisis”

ถ้าก่อน crisis หรือก่อนวิกฤติ ทำตามเงื่อนไข 3 ข้อ และหาภูมิคุ้มกัน หรือฉีดวัคซีน การฉีดภูมิคุ้มกัน 4 ข้อ เมื่อเกิดวิกฤติจะเสียหายน้อยกว่าคนอื่น เมื่อปี พ.ศ. 2554 น้ำท่วมภาคกลาง หลายหมู่บ้าน หลายตำบล น้ำท่วมเท่ากัน แต่บางบ้านรอดตาย บางบ้านไม่รอดตาย เพราะก่อนน้ำท่วมการเตรียมตัวก่อนวิกฤติไม่เหมือนกันแต่ละบ้าน บางบ้านมีหนี้สินก่อนน้ำท่วม บางบ้านมีเงินออมจำนวนมาก น้ำท่วมจึงเป็นเรื่องเล็ก บ้านซ่อมเรียบริ้อยตลอดเวลา บ้านที่มีหนี้ไม่มีเงินซ่อม เปรียบกับการไม่ได้ฉีดวัคซีน ไม่ได้ฉีดวัคซีนบ้าน บ้านเลยพัง น้ำมาหายไปหมดเลย เพราะฉะนั้นเมื่อน้ำท่วมเสียหายน้อย และหลังน้ำลด กลุ่มที่ใช้หลักปรัชญานี้จะฟื้นได้เร็ว ฝรั่งบอกว่า เป็น Theory of Resilience คือเป็นทฤษฎีของการฟื้นตัวเร็วหลังวิกฤติ กำลังจะดูว่า post Covid-19 กระทรวงใดจะฟื้นเร็วกว่ากัน หรือในกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนใดจะฟื้นเร็วกว่ากัน

เริ่มต้นอย่างไร เริ่มต้นปรับตนเองก่อน โดยใช้เงื่อนไข 3 ประการ เรียกว่า pre-requisites ได้แก่

1. **ครอบครัว โรงเรียน** ต้องฝึกฝนจิตใจให้เป็นคนมีคุณธรรม ถ้าเป็นโรงเรียนก็คือโรงเรียนคุณธรรม ถ้าเป็นครอบครัวคือครอบครัวคุณธรรม ถ้าชุมชน ตำบลคุณธรรม หมู่บ้านคุณธรรม ถ้าบริษัทก็บริษัทคุณธรรม และที่สำคัญที่สุด คือ ความซื่อสัตย์สุจริต กว่า 70 ปี ของรัชกาลที่ 9 พระบรมราโชวาทที่ทรงรับสั่งบ่อยที่สุด คือ “**ความซื่อสัตย์สุจริต**”

2. **ทำอะไรต้องรู้จักจริง** ใช้ความรู้ขั้นวางแผนและปฏิบัติ เอาความรู้จริง ถ้าไม่รู้ก็ไปเสาะแสวงงหา มีเงินออมอยู่ 500,000 บาท จะฝากธนาคารอะไรถึงจะได้ผลประโยชน์สูงสุด ถ้าไม่มีความรู้ก็ต้องไปหาความรู้ก่อน ก่อนจะฝาก ถึงจะได้ประโยชน์ขึ้นมา

3. **ขยัน อดทน และรอบคอบ** เรามีคนดี (บวชเป็นพระแล้ว) เก่ง (จบปริญญา 9 แล้ว) แล้วไม่ทำอะไรเลย ก็ไม่มีประโยชน์

เงื่อนไขทั้ง 3 ประการดังกล่าว ต้องมีพร้อมหมด ส่วนการตัดสินใจ ความพอเพียงมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. พอประมาณในการตัดสินใจแต่ละครั้ง อย่างสุดโต่ง
2. อธิบายได้ ต้องอธิบายความเหมาะสม ว่าต้องทำตามกฎหมาย ทำตามศีลธรรม อธิบายได้มีเหตุผลหรือไม่ อาทิ ต้องสร้างป้ายราคา 500,000 บาท ผู้บังคับบัญชาบังคับให้ทำหรืออย่างไร หรือกฎหมายระบุหรือไม่ว่า ต้องสร้างป้าย 500,000 บาท แต่ห้องส้วมของนักเรียนไม่มี มันมีเหตุผลหรือไม่ ต้องอธิบาย

3. ไม่กระทบภูมิคุ้มกัน อดส่ำห์เก็บรวบรวมเงินได้ 200,000 บาท แล้วไปสร้างป้าย ก็เกิดกระทบ กระทบกับภูมิคุ้มกันด้านการเงินของโรงเรียน ถ้าทุกคนในโรงเรียนเวลาตัดสินใจอะไร คิดเช่นนี้ รับรองไม่พลาด โดยในการตัดสินใจไม่ว่าจะเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องของทางการ หรือเรื่อง

อะไรก็ตาม โรงเรียนเก็บเงินมาได้ 200,000 บาท จะสร้างรั้ว สร้างป้าย 500,000 บาท ผู้อำนวยการต้องถามตัวเองว่าแล้วพอประมาณหรือไม่ ป้าย 500,000 บาทขณะที่โรงเรียนมีเงินเพียง 200,000 บาท

เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกัน จะหาวัคซีนอะไรมาฉีดต้องดูก่อนว่าโรคต่าง ๆ มีกี่โรค

1. **ภูมิคุ้มกันด้านวัตถุ (Materialistic Immunity)** เรื่องบัญชี เรื่องเงินทอง เรื่องการวางแผนการเงินบัญชีรายรับ-รายจ่าย การวางแผนด้านอาชีพ เพิ่มรายได้ และการลดหนี้ของครู

2. **ภูมิคุ้มกันด้านสังคม (Social Immunity)** ด้านสังคม ในโรงเรียนมีประมาณ 3-4 เรื่อง เรื่องสุขภาพโรงเรียนเป็นอย่างไร สุขภาพของครู ผู้บริหาร และนักเรียน เคยตรวจหรือไม่ สุขภาพของโรงอาหารเป็นอย่างไร สังคมเรื่องการศึกษา โรงเรียนขาดครูคณิตศาสตร์ จะส่งใครไปเรียนต่อดีไหม หรือเรื่องการศึกษา เรื่องการฝึกอบรม เรื่อง re-skill up-skill เรื่องคุณธรรม เรื่องสุขภาพดี การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกทักษะใหม่ของโรงเรียน

3. **ภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อม** รั้วปลอดภัยหรือไม่ ประตูรั้วปลอดภัยหรือไม่ ในโรงเรียน เลี้ยงหมู เลี้ยงควาย เด็กอันตรายหรือไม่ วัคซีนก็คือโครงการ โครงการแต่ละโครงการที่จะไปตอบโจทย์หัวข้อเล็กแต่ละเรื่อง อาทิ เรื่องการกำจัดขยะ เรามีไหม โครงการกำจัดขยะของโรงเรียนขยะแปรรูป recycle reused ถ้าไม่มีก็ทำขึ้นมา ทำวัคซีนขึ้นมา

4. **ภูมิคุ้มกันด้านวัฒนธรรม** ด้านวัฒนธรรม โรงเรียนเน้นด้านวัฒนธรรม มีอะไรบ้าง ยึดมั่นในวัฒนธรรมไทย สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมชนเผ่า ประองดองกับวัฒนธรรมต่างถิ่น และส่งเสริมสันติภาพ ซึ่งการจัดการศึกษาแล้วส่งเสริมสันติภาพ และจัดการศึกษาแล้วส่งเสริมความแตกแยกเป็นคนละประเด็น เป้าหมายการศึกษาทั่วโลก UNESCO ยกขึ้นมาว่า เป้าหมายการศึกษาทุกประเทศ คือ สร้างสันติภาพในชุมชน จังหวัด ประเทศ และภูมิภาค

ประโยชน์ของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ

1. ภาวะปกติไม่มีวิกฤติ ชีวิตและครอบครัวจะเพียงพอ โรงเรียนจะเพียงพอ และทุกคนเป็นสุข ผู้อำนวยการนอนหลับ ไม่เป็นหนี้เป็นสิน มีเงินออม และมีคนอยากจะมาช่วยโรงเรียน ถ้าเอาปรัชญานี้ไปใช้ เพราะทุกอย่างน่ารักหมด คนก็อยากช่วยโรงเรียน

2. ภาวะวิกฤติ ถ้ารัฐบาลกว่าส่งงบประมาณสนับสนุนน้อยลง ต้องหาช่วยตัวเอง เกิดวิกฤติแล้ว ไม่เป็นไร เสียหายน้อย ฟื้นเร็ว น้ำท่วมเสียหายน้อย แล้วระยะยาวจะยั่งยืน long term จะเป็น sustainability

4.2 การจัดการศึกษาหลังโควิด – 19

โดย ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

หลักการศึกษาระบบประเทศไทยในโลกหลังโควิด คือความสมดุลระหว่างความเป็นพลเมืองไทย กับความเป็นพลเมืองโลกและความท้าทายของบริบทที่ถึงเวลาจะต้องมาทบทวนกระบวนการบ่มเพาะคนรุ่นใหม่ เรื่องของยุทธศาสตร์ของการศึกษาไทยในโลกหลังโควิด สิ่งแรกคือแรงกดดันจากภายนอก ถือว่าปัจจัยภายนอก วันนี้โลกไม่ใช่แบบเดิมอีกต่อไปเรากำลังเผชิญกับคลื่น 3 ระลอก

ระลอกที่ 1 กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้โลกเป็นหนึ่งเดียวทำให้สิ่งที่เรียกว่า 1 โลก 1 ระบบ เศรษฐกิจร่วม เกิดการเคลื่อนย้ายถ่ายเทไม่ใช่ว่าเฉพาะเรื่องสินค้าบริการ แต่เรื่องของทุนมนุษย์ด้วย เพราะฉะนั้นในส่วนนี้เรากลายเป็นพลเมืองโลกโดยปริยาย

ระลอกที่ 2 เทคโนโลยี เทคโนโลยีมันเกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย และเป็นเหมือน ดาบ 2 คม เพราะถ้าไม่สามารถพัฒนาคนของเราให้ดีพอ มีโอกาสที่เครื่องจักรอัตโนมัติจะมาทดแทนการทำงานของคน ทำให้ต้องมีการยกระดับทักษะเดิม และพัฒนาทักษะใหม่เพื่อให้สามารถ อยู่กับเทคโนโลยีได้

ระลอกที่ 3 การเผชิญกับวิกฤติต่าง ๆ ทุกวันนี้เราอยู่ใน 1 โลก 1 ชะตากรรมร่วม (one world one destiny) ทุกข์ก็ทุกข์ด้วยกัน สุขก็สุขด้วยกัน เช่น วิกฤติที่เจอในตอนนี้คือโควิด-19 แต่สิ่งที่น่ากลัวกว่า คือ วิกฤติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ เพราะในขณะที่โควิด เรามีวัคซีน เรามีภูมิคุ้มกัน แต่การเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศไม่มีวัคซีนหรือภูมิคุ้มกัน

ถ้าหากเราเตรียมตัวไม่พร้อม ทั้ง 3 ปัจจัยนี้อาจจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของคนในโลกมากขึ้น และภายในประเทศก็เกิดความเหลื่อมล้ำชุดใหม่ของภายในประเทศด้วยเช่นกัน

ถึงเวลาที่เรจะต้องเปลี่ยนกระบวนการบ่มเพาะคนรุ่นใหม่เรื่องยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ของการพัฒนา ทุนมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการดูแลคนประมาณเกือบ 10 ล้านคนในระบบและนอกระบบด้วยดูแล ตั้งแต่ปฐมวัยถึงอายุที่สูงขึ้นต่อไปเขาจะต้องทำงานเพิ่มขึ้นหลายสิบล้านคน ไปพร้อมกับแรงกดดัน ภายนอกมีเรื่องของปัจจัยเรื้อรังจากภายในมีพัฒนาการความเป็นคนไทยอีกเยอะพร้อมมีบางส่วน ที่ยังเป็นข้อบกพร่องโดยเฉพาะหลักคิดที่ไม่ถูกต้อง ปัญหาที่ไม่สอดคล้องกับประชาคมโลก

● **7 หลักคิดที่ไม่ถูกต้อง ของคนไทย** ที่ไม่สอดคล้องกับพลวัตโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโลกหลังโควิด

- 1) เน้นผลประโยชน์พวกพ้อง มากกว่า ผลประโยชน์ส่วนรวม
- 2) เรียกร้องสิทธิ มากกว่า หน้าที่
- 3) เน้นความถูกต้อง มากกว่า ความถูกต้อง

- 4) เน้นชิงสุกก่อนห่าม มากกว่า อดเปรี้ยวไว้กินหวาน
- 5) เน้นรูปแบบ มากกว่า เนื้อหาสาระ
- 6) เน้นปริมาณ มากกว่า คุณภาพ
- 7) เน้นสายสัมพันธ์ มากกว่า เนื้อหา

กระทรวงศึกษาธิการเป็นเจ้าภาพในการเปลี่ยนแปลงหลักคิดนี้ หลักคิดที่ไม่ถูกต้องส่วนหนึ่งมาจากความบกพร่องในระบบการศึกษาไทยในอดีตที่ผ่านมา

● 7 ข้อบกพร่องในระบบการศึกษาไทยที่หล่อหลอมคนไทยให้มี 7 หลักคิดที่ไม่ถูกต้อง

- 1) ยึดตัวผู้สอน มากกว่า ยึดตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2) เน้นการสอน มากกว่า การเปิดโอกาสให้เรียนรู้
- 3) ปรงสำเร็จ มากกว่า เป็นเชื้อให้ไปคิดต่อ
- 4) เน้นการลอกเลียน มากกว่า ความคิดสร้างสรรค์
- 5) เน้นการท่องจำทฤษฎี มากกว่า การลงมือปฏิบัติ
- 6) เน้นการพึ่งพาคนอื่น มากกว่า การพึ่งพาตนเอง
- 7) เน้นการสร้างความเป็นตน มากกว่า การสร้างความเป็นคน

ทั้ง 2 ส่วน คือแรงกดดันจากภายนอก และประเด็นเรื้อรังจากภายใน ทำให้เกิดความเลื่อมล้ำเกิดมากขึ้น ดังนั้น ประเด็นสำคัญของการศึกษาที่จะต้องเข้าไปแก้ไขไม่ใช่เฉพาะเรื่องของความเท่าเทียมทางการศึกษาแต่จะต้องคู่ไปกับคุณภาพการศึกษาคุณภาพการศึกษาความเท่าเทียมมีแต่คุณภาพไม่ดีก็ไม่มีประโยชน์ คุณภาพดีแต่ไม่มีความเท่าเทียมก็ไม่มีประโยชน์ นี่คือการสมดุลความพอดีของสังคม จะสะท้อนไปถึงโอกาสการศึกษาเพื่อการลดความเลื่อมล้ำ และเติมเต็มความสามารถ เพื่อตอบโจทย์ของประเทศ เป็นการเดินหน้าไปด้วยกันไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังอย่างแท้จริงพร้อมกับความสามารถที่จะไปแข่งขันกับคนอื่นในประชาคมโลกได้ ในเมื่อโลกเปลี่ยนเราต้องปรับ เรามีแรงกดดันจากภายนอกเรามีเรื่องของประเด็นเรื้อรังจากภายใน ขณะนี้เป็นเวลาครั้งสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการที่มีการปฏิรูปมาในตลอดระยะเวลา 5 ปี ปีนี้เป็นปีที่ 5 การปฏิรูปอาศัยความต่อเนื่อง ประเทศจีนมีการปฏิรูปมาโดยตลอดจนถึงทุกวันนี้ก็ยังปฏิรูปอยู่

● 7 ขยับปรับเปลี่ยนกระบวนการศึกษาไทย เพื่อให้สอดคล้องกับพลวัตของโลกหลังโควิด

ขยับที่ 1 อยู่ในโลกที่ไม่ใช่ใบเดิม การจะอยู่ได้และยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 จะต้องเริ่มที่การปรับ Mindset ก่อนเปลี่ยน Skill-Set

ขยับที่ 2 ท่องโลกกว้าง เรียนรู้เชิงประจักษ์ จะต้องเปลี่ยนความคิดจาก My School is My World สู่ My World is My School

ขยับที่ 3 เติมเต็มศักยภาพ มุ่งสิ่งที่ชอบ ทำสิ่งที่ใช่จาก Basic Academic Disciplines สู่ Personalized Education

ขยับที่ 4 ผนึกกำลัง ร่วมรังสรรค์ จาก Teacher-Centric Education สู่ Teacher Parent Youth Partnership

ขยับที่ 5 รับมือกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต จาก 3-Stage Life สู่ Multi-Stage Life

ขยับที่ 6 เตรียมพร้อมสู่การเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ จาก On-Site,Oline Education สู่ Hybrid Education

ขยับที่ 7 เสริมปัญญามนุษย์ด้วยปัญญาประดิษฐ์ จาก Human, Artificial สู่ Collaborative Intelligences

ทิศทางที่ 1 คือ เราต้องเปลี่ยน Mindset ก่อนเปลี่ยน Skill-Set โลกในภายหน้าจะอยู่ได้อย่างก้าวหน้าและยั่งยืนจะต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์หรือเรียกว่า mental Model เคยเรียน เคยสอนเกี่ยวกับการควบคุมธรรมชาติ และอาจส่งผลข้างเคียงต่าง ๆ จะต้องมีการปรับเปลี่ยน จนเกิดความสมดุลความพอดีจะเปลี่ยนจากการที่จะพยายามควบคุมสถานการณ์ซึ่งเป็นไปไม่ได้เป็น สอนหรือปรับให้อยู่กลับธรรมชาติให้ได้สู่การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ทิศทางที่ 2 คือ แทนที่จะสอนให้คนนั้นแข่งกัน จะต้องทำให้คนนั้นอยู่ร่วมกันอย่างไรร่วมกับคนอื่นระบบการศึกษาจากเป็นตัวหล่อหลอมให้เกิดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เราผิดพลาดมา ทั้งโลก ก็ผิดพลาดมา เดิมยุคของความทันสมัยต้องควบคุมธรรมชาติ ต้องอยู่ในกฎกติกาการแข่งขัน แต่ขณะนี้เราอยู่ในโลกของความยั่งยืน เป็นโลกของความยั่งยืนที่จะต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติให้ได้ อยู่ร่วมกับคนอื่นให้ได้ ถึงเวลาการศึกษาไทยไม่ใช่เรื่องของเนื้อหาหลักสูตรอย่างเดียว แต่ปรัชญา การศึกษาจะต้องแปรงออกมาในทิศทางที่

1. ทำให้เด็กของเราเน้นยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ก็คือโลกเป็นศูนย์กลาง แต่ในขณะที่ยึดโลกเป็นศูนย์กลางความพอดี ความลงตัวคือการยึดโลกเป็นศูนย์กลางแล้วลงมาที่ประเทศไทย ในฐานะที่มีความเป็นเอกลักษณ์กับความเป็นเอกภาพและโลกอย่างนั้น

2. เด็กจะต้องมองโลกให้มันเต็มไปด้วยโอกาส ความเป็นไปได้ มองวิกฤติให้เป็นโอกาส แทนที่จะเห็นว่าโลกอนาคตเป็นโลกที่มีดมัว เป็นโลกที่ไร้อนาคต จะปลดล็อกเขาแล้วให้เขามอง ในลักษณะที่ให้โลกมันเต็มไปด้วยโอกาส โลกมันเต็มไปด้วยความเป็นไปได้ นี่คือการสมดุล ความพอดี กับความก้าวหน้าที่จะเกิดขึ้น และความยั่งยืน

● ปรับ Ego-Centric Mindset เป็น Eco-Centric Mindset

ฐานความคิดยึด “ตัวเอง” เป็นศูนย์กลาง เปลี่ยนเป็นยึด “โลก” เป็นศูนย์กลาง เราจะต้องปรับเปลี่ยนการมองโลกและการขับเคลื่อนแบบเดิม ด้วยระบบทุนนิยม คือ ความโลภทำให้เกิดความเติบโต ความเติบโตทำให้เกิดความโลภ เป็นการขับเคลื่อนด้วยปัญญามนุษย์ ต้องคิดเรื่องการเติบโตอย่างสมดุล ความเติบโตอย่างสมดุล คือ ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แทนที่จะมองหาตัวเองแล้วก็พยายามที่จะตัดทวงความได้เปรียบ ช่วงชิงทรัพยากรมาใส่ตัว มองในเรื่องของการพยายามที่จะเรียนให้เก่งเพื่อเป็นเจ้าคนนายคน เพื่อจะไปควบคุมคนอื่น สั่งการคนอื่น เป็นการเกื้อกูลและแบ่งปันกัน มันคือการที่กินหรือผลิตอย่างมีจิตสำนึก เพื่อแผ่คนอื่นด้วย เพื่อแผ่คนรุ่นหลังด้วยเป็นสิ่งสำคัญ

ปรับ Fixed Mindset เป็น Growth Mindset เพื่อแปลง Passion เป็น Purpose

- เยาวชนมีศักยภาพมากกว่าที่เขาคิด (you are bigger than you think) เราจะต้องทำเด็กเขาเชื่อว่าเขามีพลังมากกว่าที่เขาคิด มีศักยภาพมากกว่าที่เขาคิด
- ไม่มีห้องว่างสำหรับฝันเล็ก ๆ (No Room for Small Dreams)
- มองโลกในเชิงบวกและเชื่อในความเป็นไปได้ (Possibilities x Possitivity) ให้เขาคิดวิฤตมีโอกาส มองโลกในแง่บวก
- เรียนรู้คุณค่าของความหลากหลาย (Lean to Value the Diversity) ความเป็นคนเมืองลุ่มกับความเป็นคนเมืองบนมันมีความหลากหลาย ความเป็นคนปกติกับการเป็นคนที่มีพิการ ความเป็นคนที่ได้โอกาสด้อยโอกาสไม่ได้มีอะไรแตกต่างในความเป็นมนุษย์ ทำอย่างไรให้เขาอยู่ด้วยการชักทอร่วมกันทำอะไรร่วมกันมากกว่า
- เคารพความแตกต่างซึ่งกันและกัน (Respect Each Other's Differences) เราจะได้เห็นความคิดที่แตกต่างเป็นความสวยงามไม่ใช่ความขัดแย้ง ไม่ใช่ความแตกแยก
- การมีชีวิตที่สมดุล (Balanced Life) เขาจะรู้สึกมีความสุข และดำรงชีวิตอยู่ได้ทุกสถานการณ์

● ปรับ Mindset ก่อนเปลี่ยน Skill-Set

โจทย์คือจะต้องปรับ Eco-Centric Mindset และ Growth Mindset สอดรับกับ Challenge, Significance และ Achievement ของเด็กและเยาวชนในโลกยุคใหม่

- เราหยุดคลื่นไม่ได้ แต่เราสามารถเรียนรู้การโต้คลื่นได้ (You can't stop the wave, but you can learn to surf)
- เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ไม่ติดยึดกับสิ่งที่เรียนมา เรียนรู้เรื่องเดิมในบริบทใหม่ (Learn, Unlearn, Relearn)
- คิดประเด็นใหม่ ๆ ไม่ติดยึดกับความคิดเดิม ทบทวนความคิดด้วยมุมมองใหม่ (Think, Unthink, Rethink)
- ทดลองทำเรื่องใหม่ ๆ ไม่ติดยึดกับประสบการณ์เดิม ทำเรื่องเดิมด้วยวิธีการใหม่ (Do, Undo, Redo) เด็กนักเรียนจะรู้สึกสนุก ไม่รู้สึกถูกรอกรอให้อยู่ในห้องเรียน การเรียนแบบเดิม

● ท่องโลกกว้าง เรียนรู้เชิงประจักษ์

การเปลี่ยน My School is My World เป็น My World is My School คือโรงเรียนคือโลกของเรา เปลี่ยนเป็น โลกคือโรงเรียนของเรา

- สำรวจสืบค้น Exploring
- ทดลองปฏิบัติ Experimenting
- สร้างเสริมประสบการณ์ Experiencing
- แลกเปลี่ยนแบ่งปัน Exchanging

จากโลกในอุดมคติ สู่โลกของความเป็นจริง

- จาก Ideal สู่ Real
- เชื่อมโยงโรงเรียน กับ ครอบครัว,ชุมชน โรงเรียน กับ สังคม,ประชาคมโลก
- การเผชิญกับประเด็นปัญหา ชุดของความท้าทายและโอกาสในโลกจริง

จะทำให้ยังไงให้เด็กเป็นคนทำ ไม่ใช่เด็กแค่รับรู้อย่างเดียว บางอย่างเขาสามารถทำด้วยตนเองปรับเปลี่ยนตัวเอง แล้วก็ในระดับครอบครัวขยายมาสู่ระดับโรงเรียน มาสู่ระดับชุมชน มาสู่ระดับสังคมไปสู่ระดับประเทศ มาสู่ระดับประชาคมโลก หน้าที่ของพวกเราที่จะชักจูงสร้างบรรยากาศให้เกิดความหลากหลายและเคารพความแตกต่าง เชื่อมโยงโรงเรียนแทนที่จะนั่งอยู่กับที่ เชื่อมโยงถอยไปข้างหลังไปให้ไปเชื่อมโยงกับครอบครัวกับตัวเด็ก แล้วก็เชื่อมโยงไปข้างหน้า คือจากโรงเรียนชุมชนไปสังคม ตรงนี้แนวคิดเดิมของกระทรวงศึกษาธิการคืออยู่แล้วคือ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) จะขยายบวร ในบทในโลกศตวรรษที่ 21 ที่ง้ำน้ำหนักที่แตกต่างตามจริตตามความชอบตามเงื่อนไขต่าง ๆ เขาจะได้เผชิญกับประเด็นปัญหาที่ท้าทายและโอกาสในโลกจริง แล้วนั่น คือ การเตรียมมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21

การปรับเปลี่ยน Mindset และ การท่องโลกกว้าง จะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ชุดใหม่ โลกทั้งโลกคือโรงเรียนของฉัน Eco-Centric Growth Mindset โลกที่เป็นไปได้ เริ่มต้นที่ให้เรารักที่จะเรียนรู้ Love to Learn คือจิตของเด็กสมัยนี้คือเริ่มจาก 4E ก็คือเรื่องของการสำรวจ สืบค้น มาสู่เรื่องของการทดลองปฏิบัติ มาสู่เรื่องสร้างเสริมประสบการณ์ ไปสู่เรื่องแลกเปลี่ยนแบ่งปัน รู้ที่จะเรียน Learn to Learn ไม่ว่าจะเป็นการเรียนไปทำไม จะเรียนรู้กับใคร เรียนรู้กับเพื่อน เรียนรู้กับพ่อแม่ เรียนรู้กับครู หรือเรียนรู้กับคนในโลกกว้าง ตรงนี้คือสิ่งที่ระบบการศึกษาเราจะต้องให้ความสำคัญ เพราะมันเป็น Degree of freedom แต่แรงจูงใจในการเรียนรู้ของเด็ก มาจากการที่เขา Learn to Love และ love to learn บน Mindset ที่ถูกต้อง บนบริบทในโลกกว้างที่เขาไม่มีข้อจำกัดในเรื่องการเรียนรู้ เรียนรู้ที่จะรอด Learn to Live คือความเป็นตนแต่พร้อม ๆ กันนั้นทุกอย่างมีความสมดุลความพอดี มันต้องไม่ใช่ทำให้เขา learn to live

อย่างเดียว แต่ต้องทำให้เขา learn to love เรียนรู้ที่จะรักอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างไร เพราะฉะนั้น ความสมดุลระหว่างความเป็นคนกับความเป็นตน ความเป็นเอกลักษณ์ ความเป็นอัตลักษณ์ตัวเอง กับความเอกภาพในสังคมในองค์กรรวม นี้ คือ ความกลมกลืนความพอดี เพราะฉะนั้นถ้าเราสามารถ ทำให้ระบบการเรียนรู้เป็น 4L นี้คือ love to learn มา learn to learn มา learn to live แล้วก็ learn to love ได้ มันจะเข้าสู่สิ่งที่เราเรียกว่า ความดี ความงามและความจริง อย่างแท้จริง

จาก Economic Life สู่ Sustainable Life เพราะฉะนั้น learn to love กับ learn to live นั้นจริง ๆ มันคือการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เดิมการศึกษาทั้งโลกหรือในประเทศไทยอาจจะ สอนให้ learn to live เป็นหลักคืออยู่รอด ปกป้องผลประโยชน์ตัวเองเน้น head & hand มีทักษะ มีสมองเน้นในเรื่องของประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่เท่านี้ไม่พอ โลกในอนาคตเป็นโลกของการมีเบรคและคันเร่ง มีความพอดีมีความสมดุล คุณรักษาผลประโยชน์ตัวเอง คุณต้องรักษา ผลประโยชน์ส่วนรวมด้วย คุณมองเรื่องของ head & hand ผ่าน STEM หรือ STEAM แต่คุณ ต้องมี heart and harmony แทนที่จะมองแต่ efficiency ทุกอย่างต้องมองเรื่องของการเกื้อกูล และแบ่งปันไปด้วย เรื่องของแทนที่จะมองแต่ผลสัมฤทธิ์ของงาน มองเรื่องของการรู้จักเคารพกติกา ของสังคมด้วย นี้คือความสมดุล แล้วก็เปลี่ยนแปลงชีวิตของเรา แทนที่จะเป็นชีวิตที่ง่วนอยู่ กับเรื่องของปากท้องทางเศรษฐกิจ economic life ติดอยู่ในวงจรอุบาทว์ ทำให้สังคมกลายเป็น สังคมที่เป็นสังคมของกู สังคมของพวกกู คือ me society เพราะง่วนอยู่กับตัวเอง กลายเป็นสังคม ของพวกเราคือ we society ทำให้ชีวิตนั้นมีความหมาย แล้วก็มีความหมาย มี balance เป็น sustainable life อย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นในส่วนนี้ พร้อม ๆ กับเรื่องของการท่องโลกไปสู่ โลกกว้างเชิงประจักษ์

การเติมเต็มศักยภาพ มุ่งสิ่งที่ชอบ ทำสิ่งที่ใช่ จาก Basic Academic Disciplines สู่ Personalized Education

- Preference, passion, purpose, problem Solving
- 4 F Model: Fun, Find, Focus, Fuifill คือทำยังไงให้เด็กในตอนต้นนั้นมี fun ก่อนคือความสนุก แล้วให้เขาค้นหาคือ find เสร็จแล้วให้เขาค่อย ๆ จะ broadening คือฝายค้นหา มาสู่ deepening เริ่ม Focus ในสิ่งที่ใช่ สิ่งที่ชอบ แล้วก็มาเติมเต็มหาวิชา หาทักษะใส่ตัว คือ Fuifill
- For Youth, With Youth, By Youth เพราะฉะนั้นโลกอนาคตเราอาจจะต้องมีระบบ การศึกษาที่ไม่ใช่ For Youth Education เราเป็นคุณพ่อที่รู้ดีเพียงอย่างเดียวคงไม่ได้ บางอย่าง เราต้อง With Youth ร่วมกับเด็กแต่บางอย่างต้อง By Youth ให้เด็กเขาจัดการของเขาเอง
- Multiple Modes, Multiple Literacies

● ผนึกกำลัง ร่วมรังสรรค์

จาก Teacher-Centric Education สู่ Teacher,Parent,Youth Partnership ครู ผู้ปกครอง และเด็กต้องมาช่วยกันผลักดันร่วมกันรังสรรค์

- Monitoring ครูและผู้ปกครองต้องคอย Monitor เขา เพราะว่าโลกอนาคตเด็ก มันอยู่ Virtual world อยู่ในอินเทอร์เน็ต อยู่ในออนไลน์ เราไม่รู้เขาเรียนหรือทำอะไรอยู่ คือ ต้อง monitoring

- Mentoring ครูและผู้ปกครองต้องเป็น Mentoring คอยชี้แนะให้เขา แต่ไม่ใช่ห้าม แต่บางทีต้องรู้จักดึง ๆ หย่อน ๆ เมื่อล้มต้อง cheer up เขา

- Mental Support เมื่อล้มต้อง cheer up ต้องกล้าที่จะให้เขาล้มและคอยเป็นที่ปรึกษาให้กับเขา

- Youth Encouragement ต้องกระตุ้นต่อมคิด กระตุ้นต่อมทำให้เขารู้สึกอยากไม่มี passion ก็อยากมี passion มี passion ก็จะทำไถ่มันเป็นพลังขึ้นมาเป็นรูปธรรมขึ้นมา

- Youth Empowerment เติมพลังให้เขา

- Youth Engagement จะเป็น Engagede ในระดับของโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน สังคมก็สุดแล้วแต่ เพราะฉะนั้นทั้งหมดก็จะทำให้วงจร 4E นั้น เกิดพลังในการหมุนเวียนในการทำงาน ในอนาคตมันเป็นโลกของการเรียนรู้แบบ high tech และ high touch เพราะฉะนั้นตัวเด็กเอง จะต้องมีความ aspiration แปลงให้มี passion ขึ้นมา แต่ตัวครูและผู้ปกครอง จะเป็นที่ปรึกษาที่ดี

Big data เรื่อง AI ก็คือจะทำไงให้สร้าง Algorithms นั้นให้สามารถเป็น Big data ในส่วนหนึ่ง ที่มีเนื้อหาเต็มไปหมด ในต่างบริบทที่ให้เด็กได้สามารถเรียนรู้ในระยะเวลาอันสั้น รวดเร็วและครอบคลุม เพราะนั่นคือ 3A model คือจะถูกผลักดันไปในโมเดลของวงจรอันนี้ ก็คือ เรื่องของตัวเองจะมีพลังขึ้นมาโดยการที่เราให้โอกาสเขา พร้อมกันนั้นให้คำปรึกษาอย่างเหมาะสม โดยครู โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง

เด็กจะมองในเรื่อง Growth mindset ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงได้ แต่เปลี่ยนแปลงเพื่อทุกคน ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเพื่อตนเองเพียงอย่างเดียว การปฏิรูปการศึกษาเราต้องไปต่อ สิ่งที่เป็นจุดสำคัญ เป็นหมุดหมายสำคัญของการที่ประเทศไทยจะอยู่ในประชาคมโลกแล้วอยู่อย่างปึกติสุข และ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีในประชาคมโลก

4.3 ประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษา

1.1 ทิศทางปฏิรูปการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่ : สมรรถนะคนไทยสู่คุณภาพสากล

ศาสตราจารย์กิตติคุณ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา อดีตประธานคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้กล่าวปาฐกถาเปิดการประชุมว่า การศึกษาไทยมีปัญหารุนแรงอยู่ในระดับวิกฤต โดยพบว่า ผู้เรียนมีคุณภาพการศึกษาที่ต่ำมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ไม่ได้ตามที่พึงประสงค์ และแรงงานคนไทยร้อยละ 60 จบการศึกษาเพียงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยเฉพาะคนยากจนและคนที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ปัญหาเหล่านี้ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาประเทศให้สูงขึ้นและแข่งขันกับนานาประเทศได้ ดังนั้น จึงต้องปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง อาทิเช่น การสร้างสมรรถนะคนไทยที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 ให้มีพื้นฐานความรู้ พื้นฐานของทักษะความสามารถ และพื้นฐานความรู้ทางด้านจิตใจที่แตกต่างไปจากเดิม การทำให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการเรื่องนี้มีตัวอย่าง คือ โรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถทำให้เกิดคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้นได้ การบริหารจัดการครูให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ครูสามารถทุ่มเทเวลาการสอนแก่ผู้เรียน และการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนครูและนักเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนที่ห่างไกลเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

จากการประชุมเสวนา เรื่อง ทิศทางปฏิรูปการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ เพิ่มสมรรถนะคนไทยสู่คุณภาพสากล วิทยากรทั้งสามท่าน ได้ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาและสาระสำคัญ ดังนี้

1. “ผู้เรียน” ถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญสำหรับการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ มีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาฯ (มาตรา 6) และให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้จริง เพื่อพัฒนาตนเอง สร้างนวัตกรรม สร้างรายได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสอดคล้องตามช่วงวัย (มาตรา 7 และ มาตรา 8) เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของระบบการศึกษอันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1.1 เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง จำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากในลักษณะเดิมที่เน้นการท่องจำ เปลี่ยนเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเป้าหมาย กล่าวคือ ผลลัพธ์สุดท้ายของการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นที่เป้าหมายสมรรถนะของผู้เรียนเป็นหลัก

1.2 ผู้เรียนที่อยู่ในบริบทที่มีความแตกต่างกัน ต้องได้รับการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างกัน อาทิ การสอนในเรื่องความปลอดภัย การสอนให้เด็กรู้จักอดทนอดกลั้น การสอนให้เด็กรู้จักคิดแก้ปัญหา และการสอนให้เด็กนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการหารายได้หรือใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นต้น เพื่อให้การจัดการศึกษามีความยืดหยุ่นในบริบทที่หลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2. “ครู” ถือได้ว่าเป็นกลไกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น สิ่งที่จะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนได้นั้น ต้องเริ่มต้นจากครูผู้สอนโดยการให้ความสำคัญในเรื่องของการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของวิชาชีพครู ตั้งแต่กระบวนการผลิต คัดกรอง ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพทางวิชาชีพ ทั้งนี้ การผลิตครูนั้นจะต้องมีกลไกที่จะเข้ามาดูแลในเรื่องเชิงนโยบาย ซึ่งในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้จะมีคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติเข้ามาดูแลในเรื่องของการจัดสรรอัตรากำลังครูในสาขาที่มีความต้องการ หรือสาขาที่ขาดแคลนเพื่อให้มีความสมดุลในเรื่องของความต้องการใช้และความจำเป็นในการผลิตครู (Demand & Supply) เพื่อมาช่วยการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนอกจากนี้ ต้องทำให้ครูมีความสุข เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดแรงบันดาลใจมีความคิดสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ๆ มาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน และมั่นใจถึงเส้นทางความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้ระบบการศึกษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1.1 กระทรวงศึกษาธิการต้องพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (ครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง) ให้มีสมรรถนะที่พร้อมต่อการปฏิบัติงานและพร้อมรับมือการกับเปลี่ยนแปลง และสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของความเป็นครู

1.2 หน่วยงานส่วนกลางหรือฝ่ายบริหารต้องส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกให้แก่ครู และมีวิธีการลดภาระงานให้แก่ครู เพื่อให้ครูสามารถใช้เวลากับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสวัสดิการครู ต้องส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาในเรื่องสิทธิประโยชน์และสวัสดิการเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างมีความสุข

1.3 บุคคลที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือตำแหน่งศึกษานิเทศก์ต้องมีประสบการณ์ในการเป็นครูมาก่อน

3. “การจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและพัฒนาการเรียนรู้” มีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากในปัจจุบันหลักสูตรต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงควรมีสถาบันที่เข้ามาดูแลในเรื่องของหลักสูตรที่มีทันสมัย สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเอื้อประโยชน์ในการจัดการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นระบบที่จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถทำการสอนได้ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ช่วยให้ครูสามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและมีความต่อเนื่อง และช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย รวมทั้งยังส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างทั่วถึง โดยมีมาตรฐานทางวิชาการอีกด้วย

ข้อสังเกต

3.1 การจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้ไม่ได้เป็นการเพิ่มหน่วยงานหรือเพิ่มคน แต่สามารถโอนย้ายสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาจากสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอัตรากำลังคนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มาทำหน้าที่สถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้ได้ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานภาครัฐ

4. “การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพโดยการส่งเสริมให้สถานศึกษารัฐมีความเป็นอิสระและคล่องตัว” (การบริหารงานทั่วไป บุคลากร เงิน วิชาการ) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ให้ความสำคัญในด้านงบประมาณของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างอิสระและมีงบประมาณไว้บริหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ได้แก่ 1) งบประมาณขั้นต้นในการจัดการศึกษาโดยจัดสรรให้เป็นเงินอุดหนุนทั่วไปโดยไม่กำหนดวัตถุประสงค์ 2) งบประมาณสำหรับเงินเดือนค่าจ้าง งบลงทุน ฯลฯ

ส่วนที่ 2) รายได้ที่เข้าสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนตามมาตรา 28 ประกอบด้วยรายจ่าย 8 รายการ โดยบุคลากรทั้งหมดของสถานศึกษาจะร่วมกันกำหนดการนำเงินไปใช้จ่าย

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

4.1 สถานศึกษาควรมีวิธีการรับนักเรียนที่หลากหลาย เช่น การรับเด็กเล็กเข้าเรียน โดยไม่ต้องสอบแข่งขัน เป็นต้น

4.2 ความเป็นอิสระของสถานศึกษาไม่ได้จำกัดที่ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาตามกฎหมายเท่านั้น หากสถานศึกษามีกลไกให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารทั้ง 4 ด้าน คือ

การบริหารงานทั่วไป บุคลากร เงิน วิชาการ แล้ว ก็จะทำให้สถานศึกษามีอิสระและเกิดความคล่องตัวได้

4.3 ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน

4.4 ควรบริหารจัดการงบประมาณให้กับสถานศึกษาโดยให้เด็กเรียนฟรีถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างแท้จริง

4.5 ควรปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานส่วนกลางให้มีขนาดเล็กลง เพื่อประโยชน์ในการจัดสรรงบประมาณสู่สถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

5. “การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา” มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน โดยเฉพาะในการพัฒนาผู้เรียน ครู และส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา รวมถึงเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้จึงกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการต้องมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บข้อมูลรายบุคคล เช่น ข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อมูลสถานศึกษา ข้อมูลหน่วยงาน เป็นต้น ตามมาตรา 77 เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน ลดปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษาของผู้เรียน และเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

5.1 ทุกหน่วยงานทางการศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการปฏิบัติงาน เพื่อลดความผิดพลาดของข้อมูล ประหยัดเวลา และลดการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา

6. “คณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ” ความจำเป็นในการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ เนื่องจากปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีหลายหน่วยงาน และหลายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้น กลไกการดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการ และการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติจะทำให้เกิดการบูรณาการในการจัดการศึกษา การขับเคลื่อนการศึกษาของชาติจะเป็นไปอย่างมีพลัง และสามารถดูแลในเรื่องการบริหารจัดการบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในภาพรวมทั้งประเทศได้

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

6.1 การกำหนดทิศทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือการพัฒนาการศึกษา การกำกับ ติดตาม และขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายของรัฐธรรมนูญ ควรต้องมีคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติเพื่อดูแลภาพรวมการจัดการศึกษาในภาพรวมทั้งระบบ

6.2 องค์ความรู้ แหล่งความรู้ในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในสถานศึกษา ดังนั้น คณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติหรือสำนักงานคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ จะเป็นกลไกการจัดทำ รวบรวมองค์ความรู้และการนำความรู้เผยแพร่ให้แก่ประชาชนนำไปใช้เพื่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2 การเรียนรู้ในยุคโควิด เปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสได้อย่างไร

รศ.ดร. มารุต พัฒผล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กล่าวถึงผลการวิจัยการจัดการ เรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 ว่า ปัจจัยเบื้องต้นในการพัฒนาการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ฝ่าวิกฤตโรคระบาดครั้งนี้ไปได้ คือ พลัง ความคิดของครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งค้นพบว่าครูมีความพยายามในการพัฒนา ผู้เรียนใน 4 ด้าน คือ 1) การคิดระดับสูง 2) บุคคลแห่งการเรียนรู้ 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) คุณลักษณะและสมรรถนะที่พึงประสงค์ สำหรับลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโควิด-19 และช่วยพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก คือ 1) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้เหมาะกับบริบทเชิงพื้นที่และสถานการณ์การแพร่ระบาด 2) ผู้สอนเป็นนักร้องแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติของผู้เรียน 3) การใช้สื่อและแหล่ง การเรียนรู้สอดคล้องกับความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นสื่อออนไลน์ 4) การวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริงและมีความยืดหยุ่น โดยมีการประเมินผลการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการสังเกต การตรวจผลงาน การพบผู้ปกครอง ด้านที่ 2 การประเมินความก้าวหน้าเป็นรายบุคคล จากสมุดบันทึกต่าง ๆ ที่ครูจดบันทึกไว้ และ ด้านที่ 3 การประเมินจากผลผลิตการเรียนรู้ ประเมินตามหลักสูตรมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

ทั้งนี้ การเปลี่ยน Mindset ของครูในการจัดการเรียนรู้ถือเป็นเรื่องสำคัญ ครูควรมองว่า การเรียนรู้อยู่รอบตัวของผู้เรียน ทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวันถือเป็นความรู้ทั้งสิ้น ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ควรดึงกิจกรรมในชีวิตประจำวันเข้ามาอยู่ในรายวิชาต่าง ๆ และครูควรบูรณาการ การเรียนการสอนให้มากขึ้น เพื่อช่วยลดการบ้านและลดเวลาเรียนของเด็กให้น้อยลง โดยจัด การเรียนการสอน 1 กิจกรรมและบูรณาการหลาย ๆ กลุ่มสาระวิชาเข้าด้วยกัน ซึ่งครูแต่ละกลุ่ม สาระต้องมาคุยกันเพื่อออกแบบการเรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งครูควรจดบันทึกวิถีชีวิตของเด็กเป็น รายบุคคล เพื่อจะได้ออกแบบการเรียนรู้ให้เข้ากับวิถีชีวิตเด็กแต่ละคน แนวทางการจัดการเรียนรู้ ในระดับประถมศึกษาควรใช้การผสมผสานอย่างละเอียดถี่ถ้วน ครูต้องมีจิตเมตตาและมีกาย ที่กรุณาพาเด็กทำ สำหรับในระดับมัธยมศึกษาครูจะต้องมีวิธีการจูงใจให้เด็กทำ กระตุ้นความใฝ่รู้

การเรียนรู้ต้องตอบโจทย์เป้าหมายในชีวิตของเด็กๆระดับนี้ เช่น การสอบเรียนต่อ หรือการประกอบอาชีพ เป็นต้น

นางรัศมี จันทะเลิศ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองเกตุน้อย อ.บางละมุง จ.ชลบุรี กล่าวว่า โรงเรียนวัดหนองเกตุน้อย อยู่ในพื้นที่การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งเป็นพื้นที่สีแดงเข้ม ทางโรงเรียนได้มีประชุมกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมหารือวางแผนและเตรียมพร้อมการจัดการศึกษาสำหรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยโรงเรียนวัดหนองเกตุน้อยมีนโยบายปรับการเรียนการสอนให้เข้ากับสถานการณ์ และได้สำรวจความพร้อมของนักเรียนในการเรียนออนไลน์ พบว่า นักเรียนร้อยละ 50 ไม่มีความพร้อมทางด้านอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต ประกอบกับเด็กส่วนมากไม่ใช่เด็กในพื้นที่ แต่ย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครองที่เข้ามาทำงาน โรงเรียนพิจารณาความพร้อมของนักเรียนแล้วจึงได้จัดการเรียนการสอนทางไกลออกเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) Online 2) On hand 3) On demand และ 4) On school line และมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองผ่านแอปพลิเคชัน Line เพื่อประสานนัดหมายการรับ-ส่งใบงาน ใบความรู้ และแบบฝึกหัด ตารางเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีการปรับลดเวลาว่าง เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ เปลี่ยนรูปแบบการสอนมาเป็นคุณครู Youtuber ซึ่งโรงเรียนมีสตูดิโอให้คุณครูที่มีความสามารถด้านการทำคลิปมารวมตัวกัน เพื่อจัดทำคลิปการเรียนการสอน และเตรียมสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ ที่น่าสนใจให้เข้ากับสถานการณ์ และดึงดูดการเรียนรู้ของเด็ก กิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ เช่น ชุดนวัตกรรมกระถางต้นไม้อัจฉริยะที่ไม่ต้องรดน้ำ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว กิจกรรมทำฟ้าทลายโจรบดผงบรรจุแคปซูล ซึ่งเข้ากับสถานการณ์โควิด-19 เป็นต้น รวมทั้งทั้งโรงเรียนได้นำแท็บเล็ตพีซีจากโครงการเก่าของรัฐบาลมาปรับปรุงซ่อมแซมเพื่อให้ให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้อีกด้วย สำหรับการวัดและประเมินผลได้ให้ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ช่วยถ่ายคลิปวิดีโอของเด็ก ๆ ที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำแบบสำรวจความพึงพอใจในการเรียนการสอนผ่านทาง google form เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เปลี่ยนบ้านให้เป็นโรงเรียน เปลี่ยนพ่อแม่ให้เป็นคุณครู และโรงเรียนต้องปรับตัวให้เข้ากับพ่อแม่และผู้ปกครองให้ได้ ซึ่งโรงเรียนวัดหนองเกตุน้อยได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง วัด และชุมชนค่อนข้างดี

นายร่มเกล้า ช่างน้อย ครูโรงเรียนมัธยมวัดคูลีตาราม แนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มี 4 ประเด็น ดังนี้ 1) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Flipped Classroom โดยให้ผู้เรียนศึกษาคลิป 30 นาที และทำกิจกรรม/แบบฝึกหัด 20 นาที

2) การบรรยายที่ไม่บรรยาย เน้นการตั้งคำถามให้นักเรียนคิดก่อนแล้วจึงบรรยายให้นักเรียนเข้าใจ
 3) การอภิปรายและระดมความคิดซึ่งเป็นวิธีที่เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และ 4) การทำงานกลุ่ม
 ของผู้เรียน และร่วมกับการอภิปรายและระดมความคิด

นอกจากนี้ยังแนะนำให้หลีกเลี่ยงวิธีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ดังต่อไปนี้
 1) การสั่งการบ้านมากเกินไป 2) การสอนที่ใช้เวลานานเกินไป 3) การวัดและประเมินผลที่ไม่
 สามารถวัดได้เที่ยงตรง 4) การใช้แอปพลิเคชันเป็นจำนวนมาก เพราะจะส่งผลต่อนักเรียนที่ไม่มี
 ความพร้อมด้านอุปกรณ์ 5) การบันทึกเวลาเข้าเรียน ควรมีความยืดหยุ่นของเวลาเรียน 6) การทำ
 คลิปการสอนจนเครียด 7) การจัดการเรียนการสอน Online พร้อม Onsite หากจะจัดควบคู่กัน
 ควรมีครู 2 คน แบ่งหน้าที่กันสอน Online และ Onsite

นางอัญพัทธ์ จินदानนท์ ตัวแทนผู้ปกครอง ได้สะท้อนประสบการณ์ในการดูแล
 การเรียนการสอนออนไลน์ของบุตร 2 คน ระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา ในช่วงสถานการณ์
 โควิด-19 พบว่าจำเป็นต้องดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ผู้ปกครองต้องปรับตัวรับบทบาทเป็นครู
 อีกหน้าที่หนึ่ง และต้องทำงานบ้านไปพร้อม ๆ กัน มีความกังวลว่าจะสอนไม่ได้ถูกต้องตามรูปแบบ
 และวิธีการเหมือนครู แต่ก็เป็นโอกาสในการกระชับความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ได้เรียนรู้ไป
 พร้อม ๆ กับลูก ได้รู้พัฒนาการของลูกผ่านการสังเกตพฤติกรรม และเมื่อพบปัญหา ก็จะหาแนวทาง
 แก้ไขร่วมกันกับครู สำหรับข้อเสียคือ เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ปกครอง เพราะผู้ปกครองส่วนมาก
 จะไม่มีเวลามากำกับดูแลการเรียนออนไลน์ของลูกได้ ทั้งนี้ การบริหารจัดการของโรงเรียนถือเป็น
 เรื่องสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและนักเรียนในการเรียนออนไลน์ ซึ่งทาง
 โรงเรียนของลูกจะประชุมร่วมกับผู้ปกครองหลายครั้ง เพื่อหาหรือแนวทางการเรียนการสอน
 การปรับหลักสูตรให้เข้ากับสถานการณ์และผู้เรียน และเมื่อมีปัญหาในการเรียนออนไลน์หรือไม่
 เข้าใจการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ พ่อแม่และผู้ปกครองสามารถสอบถามและปรึกษาคุณครูผ่านทาง
 แอปพลิเคชันไลน์ได้

นายณชพล จิงสำราญ ผู้แทนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเทพศิรินทร์ ในฐานะ
 นักเรียนได้ให้ความคิดเห็นว่า การเรียนออนไลน์และการวัดผลทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง
 เด็กจำนวนมากเข้าไม่ถึงการเรียนออนไลน์เนื่องจากไม่มีอุปกรณ์หรือโทรศัพท์ โรงเรียนไม่มี
 งบประมาณในการสนับสนุน ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการควรมีการจัดสรรอุปกรณ์การเรียนให้แก่
 นักเรียนมากกว่าเงินช่วยเหลือ 2,000 บาท ควรจัดสรรอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ให้แก่ครู และควร
 จัดอบรมพัฒนาครูรุ่นเก่าในการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ สำหรับรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์
 ควรเน้นให้มีการอภิปรายระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอนให้มากขึ้น ให้ผู้เรียนได้ซักถามข้อสงสัย เพื่อให้

ได้ความรู้และเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง และการเรียนการสอนออนไลน์ควรมีโมเดลที่ชัดเจนมากกว่านี้ สำหรับปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ คือ ความร่วมมือร่วมใจระหว่างครูกับผู้เรียนในการเรียนรู้

1.3 How to สู่ DOE Thailand: บทเรียนจากสถานศึกษาร่วมคิด ร่วมทำ นำเด็กไทยสู่อะไร DOE

- **การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา**

การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างหลากหลาย เน้นการพัฒนาผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของคนไทย 4.0 ในการพัฒนาผู้เรียน 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

(1) ขึ้นเตรียมความพร้อม/สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

(2) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เช่น การจัดทำ SWOT วิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริบท จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัดของสถานศึกษา การวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด การกำหนดตัวชี้วัดเพิ่มเติม ค่าเป้าหมายความสำเร็จ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

(3) การนำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา

หัวใจสำคัญในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติของสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาคือการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับฐานทุนเดิม บริบทแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างหลากหลาย รวมทั้งความร่วมมือ ความมุ่งมั่นตั้งใจในการดำเนินการร่วมกันสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตาม DOE 3 ด้าน

- **การจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาตามบริบท เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์**

กรณีตัวอย่าง: โรงเรียนบ้านหญ้าปล้อง จ.ศรีสะเกษ

สถานศึกษาใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพก่อนเป็น “สนามพลังบวก” และใช้กรอบหลักสูตรของจังหวัดศรีสะเกษ (Sisaket ASTECS) วิเคราะห์ร่วมด้วย มีการกำหนด School Concept ที่ชัดเจน สู่การกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของนักเรียนคือ “GOLD” ประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ คือ 1) เป็นผู้มีกิริยามารยาทดี (Good Manner) 2) เป็นนักเกษตรอินทรีย์ (Organic Farmer) 3) รักท้องถิ่น (Local Love) และ 4) เป็นผู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

(Developer) สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากบุคลากรและหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ผลที่ได้จากการพัฒนาสถานศึกษาฯ คือ สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

กรณีตัวอย่าง: โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก จ.นครศรีธรรมราช

สถานศึกษาจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยการวิเคราะห์ SWOT บริบทแวดล้อมของสถานศึกษา มีการตั้งเป้าหมายไว้สูง เพื่อเป็นแรงผลักดันและเกิดความท้าทายสู่ความสำเร็จ สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอนจากหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทั้งด้านทรัพยากรการจัดการเรียนการสอน สื่อ/อุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งนี้ ปัจจัยความสำเร็จคือ ผู้นำ/ผู้บริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง/ความร่วมมือร่วมใจกัน การตั้งเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจน และสื่อ/อุปกรณ์การสอนที่มีความพร้อม ทันสมัย เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

● การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การกำหนดกรอบสมรรถนะผู้เรียน

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับประถมศึกษา) และการนำกรอบสมรรถนะผู้เรียนนำสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยมีการออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นกรอบในการออกแบบการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มที่ 1 การนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียนบนฐานหลักสูตรอิงมาตรฐาน
- กลุ่มที่ 2 การนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียนโดยอิงฐานสมรรถนะหรือหลักสูตรอิงมาตรฐาน
- กลุ่มที่ 3 การนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียนบนฐานสมรรถนะ

กรณีตัวอย่าง: โรงเรียนสุจิตพิบูลย์ จ.ฉะเชิงเทรา

สถานศึกษาเลือกใช้แนวทางการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นกรอบในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และให้นักเรียนร่วมสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการตั้งคำถามของครูผู้สอน เช่น การตั้งคำถามกับผู้เรียนในลักษณะ I feel - I Learn - I wish ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสู่ DOE ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำหรับการจัดการเรียนการสอนนั้น แบ่งเป็น ภาคเช้า : การจัดการเรียนการสอนให้เกิดสมรรถนะด้านความฉลาดรู้พื้นฐาน (สิ่งที่ต้องรู้) ส่วนภาคบ่าย : การจัดการเรียนการสอนให้เกิดสมรรถนะในรูปแบบการบูรณาการการเรียนรู้

- **การใช้นวัตกรรม OKRs ในการพัฒนาโรงเรียน**

กระบวนการนำนวัตกรรม OKRs สู่อการพัฒนาโรงเรียน ประกอบด้วย

- (1) การทำความเข้าใจในแนวคิดของ OKRs
- (2) การออกแบบ OKRs
- (3) การสื่อสารและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมจัดทำ OKRs
- (4) การนำนวัตกรรม OKRs สู่อการพัฒนาจริงในสถานศึกษา ผ่านการจัดกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม การนำเครื่องมือ OKRs ไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น ควรมีการติดตามการดำเนินงานและสรุปผลการดำเนินงานร่วมกันเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินผลความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และพัฒนางานให้ดีขึ้นต่อไปในอนาคต ผ่านการกำหนด Objectives และ Key Results ทั้งในระดับผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน สู่อการพัฒนาให้เกิดผลลัพธ์แก่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

กรณีตัวอย่าง: โรงเรียนเทศบาล 4 สันป่าก่อ จ.เชียงราย

T4 SPK BY OKRs MODEL เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ SPK คือ 1) S: Scientific Process (กระบวนการทางวิทยาศาสตร์) โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 2) P: Project Approach (โครงการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์) เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรม 3) K: Knowledge of Moral (การเรียนรู้คุณธรรม) เช่น กิจกรรมการคัดแยกขยะ กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมมารยาทไทย – การไหว้ การฝึกสมาธิ (ชินนสาสมาธิ) สถานศึกษาใช้กระบวนการ PDCA ในการขับเคลื่อนการบริหารงานในสถานศึกษา และยึดหลักการทำงานแบบ T4 ประกอบด้วย Team Truth Trust Technology and Innovation ประกอบกับโรงเรียนเทศบาล 4 เป็นสถานศึกษาที่มีฐานคิดตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายที่ชัดเจนอยู่แล้ว ทำให้เอื้อต่อการตั้งเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนด้วยการใช้เครื่องมือ OKRs ในการพัฒนาโรงเรียนสู่อการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ต่อไป

สรุปการอภิปราย/ข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมการประชุม (ถ้ามี)

- การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรจัดทำให้เหมาะสมกับบริบทแวดล้อม อัตลักษณ์ของสถานศึกษาบนฐานทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม โดยจำเป็นต้องมีการวางแผนตั้งเป้าหมายการดำเนินงาน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการรายงานผลการปฏิบัติงานที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ของการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างชัดเจน
- ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษาสู่อการพัฒนาผู้เรียน คือ กระบวนการความร่วมมืออย่างเข้มแข็งทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา และขจัดความกลัวด้วยการเตรียมความพร้อมอย่างมีระบบและมีแบบแผน

- การทดลองใช้นวัตกรรม OKRs เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโรงเรียน โดย “อย่ากลัวความล้มเหลว” ผ่านกระบวนการทดลอง – ล้มเหลว - เรียนรู้

1.4 การศึกษากับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ

นายธีรนนท์ ศรีหงส์ ประธานกรรมการสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย (TMA) ได้นำเสนอ ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดย สถาบัน IMD มีประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับทั้งสิ้น 63 ประเทศ ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับการพัฒนามาแล้วใน 10 ที่ผ่านมา ประเทศไทยมีผลการจัดอันดับด้านการศึกษาที่มีอันดับไม่ดีมากนัก แต่ผลการจัดอันดับในภาพรวมมีอันดับดีขึ้นอยู่ในอันดับ 28 เนื่องจาก การปรับตัวของภาครัฐ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ การวิจัยและพัฒนา และการลงทุนด้านการวิจัยที่ดีขึ้น ทำให้อันดับภาพรวมอยู่ในอันดับกลางของประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับทั้งหมด 63 ประเทศ

ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ของประเทศไทยอยู่ในอันดับ 56 ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า จุดอ่อนด้านการศึกษาของประเทศไทย จำแนกได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. งบประมาณด้านการศึกษาภาครัฐ 2. อัตราส่วนนักเรียนต่อครู/โอกาสทางการศึกษา 3. ผลประเมินการศึกษาในด้านต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนควรเน้นและให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และการให้ความสำคัญต่อความสนใจที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้เป็นคนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่าน นอกจากนี้ควรให้การสนับสนุนเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนที่ดี ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาได้

อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ต้องมีการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ไม่ว่าจะ 1. การให้ประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียนก่อนเข้ามาเรียนรู้ในห้องเรียน 2. การเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยการเรียนรู้ร่วมกันมากกว่าการมาจดบรรยายจากครู 3. ควรยกระดับคุณภาพผู้สอน เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน 4. ควรสร้างหรือเพิ่มโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำให้เด็กสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงดิจิทัลซึ่งควรให้ความสำคัญสำหรับเครื่องมือการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเพื่อให้เด็กในพื้นที่หมู่บ้านห่างไกลเรียนรู้จากครูในเมืองได้ เพื่อทำให้เด็กลดความเหลื่อมล้ำได้ระดับหนึ่ง

สิ่งสำคัญในการยกระดับทางการศึกษา คือ ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลทางการศึกษา การวัดผลทางการศึกษาของประเทศไทยนั้น วัดผลที่ Input มากกว่า Output หรือ Outcome ดังนั้น ควรเปลี่ยนการวัดผลและให้ความสำคัญ Output หรือ Outcome อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาที่ดีขึ้น

นายพิรุณ กริมวงษ์รัตน์ รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) ได้นำเสนอ มุมมองจากภาคอุตสาหกรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษา เป็นจุดเริ่มต้นที่จะส่งผลเรื่องทุนมนุษย์มาอย่างธุรกิจ และภาคเอกชนยินดีให้ความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา

อย่างไรก็ตาม ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การเปลี่ยนแปลงของอาชีพเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน ทั้งนี้ Mckinsey & Company ได้วิเคราะห์ อาชีพในอนาคต และความสามารถส่วนบุคคลที่เปลี่ยนไป สำหรับทักษะที่จำเป็นในอนาคต ในปี 2025 สำหรับ 10 ทักษะที่จำเป็นได้แก่ 1. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสร้างนวัตกรรมได้ 2. สามารถรู้จักการเรียนรู้ที่สามารถนำมาปฏิบัติ 3. ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้ 4. การคิดวิเคราะห์วิจารณ์และสามารถต่อยอดได้ 5. ความคิดสร้างสรรค์ และสามารถสื่อสารให้คนอื่นรู้เรื่องได้ 6. ทักษะการเป็นผู้นำสามารถสนทนากับผู้อื่นและโน้มน้าวผู้อื่น 7. ทักษะในการใช้เทคโนโลยี ติดตาม ควบคุมเทคโนโลยีได้ 8. สามารถพัฒนาเทคโนโลยี 9. ความสามารถทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่น 10.การวิเคราะห์วิจัยที่มีเหตุผล และสามารถนำวิธีการแก้ปัญหาไปพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ได้ ดังนั้น ถ้าไม่สามารถพัฒนาคนให้มีทักษะสำหรับโลกอนาคตได้แล้ว จะทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ถ้าใครเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้จะสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ภายหลังโควิด-19 และการเปลี่ยนแปลงของโลกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ ซึ่งบางอาชีพจะหายไป

ทั้งนี้ กลุ่มของทักษะสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มในเรื่องการแก้ปัญหา กลุ่ม 2 เรื่อง การบริหารจัดการบุคคล Self Management กลุ่ม 3 เรื่อง Working with People และกลุ่ม 4 เรื่อง การพัฒนาเทคโนโลยี ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาของประเทศเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน จึงควรพัฒนาทักษะ 10 ทักษะที่จำเป็นในโลกยุคดิจิทัลนี้

สำหรับประเทศไทยมีจุดอ่อน จุดแข็งในหลายด้าน โดยขอเสนอใน 3 มุมมองในการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ด้านผู้เรียน ควรมีการพัฒนาในหลายด้าน ได้แก่ 1. ควรเน้นเรื่องการวิเคราะห์มากขึ้น 2. ให้ความสำคัญในด้านเทคโนโลยี โดยนำผู้เรียนสายอาชีพหรือสายเทคนิคเพื่อพัฒนาต่อยอด 3. ให้ความสำคัญด้านภาษา ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นในโลกดิจิทัล ส่วนที่ 2 ระบบการศึกษาที่ดี ควรให้นักเรียนเป็นหลักในการเรียนรู้ ในรูปแบบ Active learning และฝึกปฏิบัติ วิเคราะห์ วิจัย และนำเสนอผู้อื่น ได้อย่าง

เข้าใจให้มากขึ้น ส่วนที่ 3. ด้านทรัพยากร เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรอยู่เป็นจำนวนมาก ควรดึงดูดผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นผู้รู้ ผู้สอน พลิกครุให้มีคนที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นครู รวมทั้งควรนำผู้ให้ความรู้จากต่างประเทศเข้ามาสอนและนำเทคโนโลยีมาช่วยในการให้ความรู้ด้วย

หลักคิด หรือกลยุทธ์ในการยกอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาให้ดีขึ้น สิ่งหนึ่งคือ 1. การแบ่งแยกและทำพร้อม ๆ กัน แต่ไม่ควรทำเหมือนกันทั้งประเทศ เนื่องจากความต้องการของการใช้บัณฑิตไม่เหมือนกัน 2. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ทั้ง 2 จุดนี้ เพื่อให้คนเก่งเข้ามาร่วมลงทุนในประเทศ และสิ่งที่สำคัญสำหรับการยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา คือ ภาคการเรียนรู้ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ 1. เรื่องเทคโนโลยีดิจิทัลจะเป็นกุญแจสำคัญของการเรียนรู้ ดิจิทัลเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น และเป็นทักษะด้านดิจิทัลที่ต้องเกิดขึ้น จึงต้องแบ่งแยกตามความจำเป็น และได้รับความร่วมมืออย่างดีทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน 2. ระบบการเรียนรู้ใหม่ นั่นคือ ทักษะใหม่ ๆ ที่ภาคธุรกิจต้องการ คือ Analyst Thinking ทักษะการแก้ไขปัญหา Problem Solving Innovation เรียนรู้จากสิ่งที่มี Application ที่มีและปรับปรุงให้เหมาะสมกับธุรกิจที่จะใช้ จึงเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ทำอย่างไรจะทำให้เกิดเป็น Innovative ใหม่ ๆ ขึ้นมาได้ ระบบการศึกษาที่ทำให้เราสื่อความใจให้เข้าใจ และสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ทุกประเทศ ต้องใช้เหตุผลมากกว่าความรู้สึกในการตัดสินใจ มีเหตุผล มีหลักการและสามารถต่อยอดเป็น Innovation ได้ 3. การทำ Incentives ของประเทศ ดึงดูดคนเก่ง ๆ จากทั่วโลกเข้ามาเป็นครูในประเทศ 4. เพิ่มวิทยะฐานะให้กับคนเก่ง ไม่ใช่ทำอะไรไม่ได้อีกไปเรียนครู อยากให้ครูมีรายได้ที่มากทำให้คนเก่งอยากเป็นครู มีเกียรติและมีสิทธิ์

รองศาสตราจารย์วิทยากร เชียงกุล อดีตคณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต ได้นำเสนอมุมมองความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยว่ามีอันดับที่ไม่ดีมากนัก ทั้งการจัดอันดับของ IMD และ WEF หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งด้านการศึกษา สุขภาพ สังคม ของ UNDP ของไทยคะแนนไม่ดี ระบบการศึกษาของไทยยังเป็นระบบเก่า การศึกษาอยู่ในตำรา แต่ยังไม่สามารถสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์จากตำราได้ จะเห็นได้ว่า การสอบเข้ามหาวิทยาลัยยังไม่เปลี่ยนแปลงยังคงสอบเข้าแบบเดิมที่เน้นแบบการเรียนแบบท่องจำเพื่อการสอบ จึงทำให้มีการติวเพื่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ดังนั้น ควรมีการปฏิรูปครูอาจารย์ ซึ่งครูอาจารย์ยังคงสอนแบบเดิมที่เคยเรียนมา ทำให้ไม่สามารถสอนให้เด็กรู้จักการคิดวิเคราะห์ได้ และควรพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคมด้วย ซึ่งสิ่งสำคัญคือการพัฒนาคนในทุกวัยทุกอาชีพ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา แก้ไขปัญหาได้ ซึ่งปัจจุบันมีแต่ข้อมูล แต่คนยังขาดการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง ขาดสติปัญญาในการเลือกแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ การพัฒนาการศึกษาต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพราะบางคนขาดโอกาสในการ

เรียนรู้ ควรกระจายรายได้ให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมในการได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกัน ดังนั้น การพัฒนาคนให้มีความเสมอภาคอย่างทั่วถึง จึงสามารถพัฒนาคนให้ทันต่อความสามารถในการแข่งขันได้ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาด้านคนต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการร่วมกัน แก้ไขปัญหาการศึกษาของประเทศ

สำหรับแนวทางในการยกระดับอันดับความสามารถในการแข่งขันนั้น ควรดำเนินการปรับเปลี่ยนใน 3 เรื่องใหญ่ ดังต่อไปนี้

1. ครู ที่มีความยืดหยุ่นสูง มีเงินเดือนมาก ควรปรับระบบการผลิตครูให้มีความเก่ง มีจิตวิทยาความเป็นครู มีทักษะด้านอารมณ์ และสังคม รวมทั้งมีทุนการศึกษาให้คนที่เรียนครู เน้นคุณภาพการผลิตครูมากกว่าเชิงปริมาณ คัดคนดีเป็นแม่แบบ
2. การปรับเปลี่ยนระบบการบริหารทั้งระบบการคัดเลือกครู ผู้บริหาร ต้องมีการปรับปรุง เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพในทุกพื้นที่ โดยการพัฒนาทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารโรงเรียนแบบอิสระ เพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการบริหาร ระบบบริหารต้องเปลี่ยนโดยการให้งบประมาณแก่โรงเรียนขนาดเล็กมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีเด็กมีความยากจนมากกว่า
3. หลักสูตร การวัดผลต้องเปลี่ยนแปลง ควรวัดว่าโรงเรียนมีการพัฒนามากน้อยแค่ไหน

นายสรายุทธ อยู่วิทยา รองประธานกรรมการหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ได้นำเสนอ มุมมองการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย ว่าควรทำอย่างไรถึงจะทำให้การศึกษาของประเทศไทยดีขึ้น เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ใช้ทรัพยากรมนุษย์โดยตรง พบว่า ในหลายบริษัทให้ความสำคัญด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่การศึกษายังไม่ดีขึ้น ดังนั้น การศึกษาที่ดีควรจะวัดกันอย่างไร เดิมการวัดผลการจัดการศึกษาวัดที่คะแนนสอบ แต่เมื่อมาทำงานแล้วไม่เชื่อว่าคนที่ได้คะแนนดีจะทำงานเก่ง และทักษะที่สำคัญในอนาคตนั้นอยู่ตรงไหน ของการศึกษาไทย ซึ่งปัจจุบันทักษะของบัณฑิตที่จบยังไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต อย่างก็ตาม กระทรวงศึกษากำลังดำเนินการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ จะเห็นได้ว่า 2 ปีที่ผ่านมา โลกต้องพบกับ โรคโควิด-19 การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ซึ่งโควิด – 19 ตอกย้ำว่า ความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโลกดิจิทัลที่เปลี่ยนไป Digital disruption หลังโควิด-19 เราจะรอดได้อย่างไร หลักสูตรปัจจุบันตามไม่ทันเนื่องจากโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และโลกใบเล็กลง

ดังนั้น การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างทักษะที่สำคัญในอนาคต สำหรับภาคธุรกิจนั้น ยังขาดแรงงานระดับล่าง แรงงานต่างชาติ และขาดแรงงานระดับบนที่สามารถบริหารอยู่ในระดับนานาชาติได้ หลายบริษัทนำผู้บริหารจากต่างประเทศในด้านต่าง ๆ เข้ามาบริหารงาน ทั้งนี้ ภาคเอกชนได้เข้ามาร่วมจัดการศึกษา ในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น เขตการศึกษาพิเศษ ทวิภาคี

โรงเรียนร่วมพัฒนา และเรียนไปทำงานไป แต่สิ่งที่สำคัญสำหรับการศึกษา คือการสร้างพื้นฐานให้เด็กสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้เรื่องใหม่ๆ ด้วยตนเองได้ และปัจจุบันมีองค์ความรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา แต่ข้อจำกัดคือ ด้านภาษา ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ได้ เดิมภาคเอกชนจะเข้าไปร่วมจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามภาคเอกชนเองควรเข้าไปร่วมจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กสามารถมีทักษะความรู้พื้นฐานที่สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา และสร้างโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง

ปัจจุบัน พบปัญหาเด็กส่วนใหญ่เด็กอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย ทำให้ขาดโอกาสในการเรียนรู้ และศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กของประเทศไทยนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ รวมทั้งปัญหาการตกงานทั้งก่อนและหลังโควิด-19 เนื่องจาก 1. เด็กจบมาแล้วมีทักษะไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เรียนสาขาที่ไม่ตรงกับการทำงานในปัจจุบัน 2. เด็กบางคนได้งานที่ไม่ตรงกับความต้องการของตัวเอง ไม่ชอบในงานที่ได้ทำ แล้วหันไปเปิดร้านกาแฟ 3. งานมี แต่การทำงานต้องส่งไปต่างประเทศ แต่คนไทยไม่ชอบไปทำงานต่างประเทศจึงทำให้คนไทยตกงาน

ดังนั้น ในการพัฒนาการศึกษาจึง 1. ควรเริ่มต้นให้ถูกต้องว่าคนไทยจะเป็นแบบไหน และเน้นทักษะอย่างไร จึงควรหาจุดแข็งของประเทศไทยว่ามีอยู่ตรงไหน ไม่ว่าจะเป็น ด้านการท่องเที่ยว ด้านอาหาร โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาจุดแข็งของประเทศ 2. ควรกำหนดตัวชี้วัดที่ถูกต้อง ทั้ง ตัวชี้วัดในระดับโรงเรียน ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง โดยการสื่อสารให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจว่าการศึกษาในยุคใหม่เป็นเช่นไร ไม่ใช่มองแค่คะแนนจากการสอบ และ 3. ควรพัฒนาการศึกษาตั้งแต่ต้นระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะระยะ 0-6 ขวบ ซึ่งเป็นระยะที่สำคัญมาก ๆ และมีงานวิจัยมาสนับสนุนว่า ระยะ 0-6 ขวบเป็นระยะที่สำคัญที่สุดในการสร้างพื้นฐานในการเรียนรู้ที่ถูกต้อง 4. การศึกษาที่เกิดขึ้นตลอดเวลา และการศึกษานอกโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่าการศึกษาในห้องเรียน และการ Reskills เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทักษะใหม่ เพื่อให้ทุกคนต้องมี lifelong learning

4.4 การศึกษาตลอดช่วงวัย

2.1 EF กับเด็กปฐมวัย : Can Do ครูทำได้

Executive Functions (EF) หมายถึง ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ นักวิชาการในด้านการพัฒนาเด็กจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้อธิบายว่า ทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันนี้ สอดคล้องกับทักษะสมองส่วนการคิดเชิงบริหาร (Executive Functions: EF) หรือ ทักษะสมอง EF ซึ่งสร้างให้เด็กมีบุคลิกภาพตามที่คาดหวัง (Character Competency) คือ มีความสามารถในการกำกับตัวเอง (Self Regulation) ในทางความคิดและพฤติกรรม ทำให้เด็กเกิดประสบการณ์และการพัฒนาความคิด/ความรู้สึก ซึ่งครูปฐมวัยจะต้องมีความรู้ฐานราก 3 มิติในการพัฒนาเด็ก ประกอบด้วย พัฒนาการด้านตัวตน พัฒนาการ 4 ด้าน และพัฒนาการด้านทักษะสมอง เพื่ออบรมและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะ EF สำคัญ 3 ด้านของเด็ก (พื้นฐาน ปฏิบัติ กำกับตัวเอง) เพื่ออบรมและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะ EF สำคัญ 3 ด้านของเด็ก (พื้นฐาน ปฏิบัติ กำกับตัวเอง) ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งช่วยให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้เป็น แก้ปัญหาเป็น อยู่กับคนอื่นเป็น และมีความสุขเป็นซึ่งการพัฒนาทักษะสมอง ให้กับเด็กปฐมวัยจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีกลไกสำคัญ คือ ครูปฐมวัย ซึ่งมีความใกล้ชิดกับเด็กกรองจากผู้ปกครองและมีโอกาสที่จะปลูกฝังเด็กอย่างรอบด้านผ่านกิจกรรม การจัดการเรียนการสอน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF จำเป็นต้องอยู่บนฐานคิดของการจัดประสบการณ์ที่มีคุณภาพ การพัฒนาสมองจากประสบการณ์ที่จัดให้ (Experience – dependent development) หมายถึง การพัฒนาการเชื่อมต่อของเซลล์ประสาทที่เกิดขึ้นจากการจัดประสบการณ์พิเศษ หรือ ประสบการณ์เฉพาะทาง เช่น พัฒนาการทางสังคม การเล่นเปียโน และพัฒนาการทางกระบวนการคิด การพัฒนาสมองในรูปแบบนี้ไม่ได้เกิดขึ้นตั้งแต่ในครรภ์มารดา และ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ DNA ในการกำหนดทิศทางการก่อตัวการเชื่อมต่อของสมอง แต่ขึ้นกับประสบการณ์ที่ได้จากสภาพแวดล้อมพิเศษที่ทำให้การเชื่อมต่อของสมองเติบโตขึ้น สำหรับการจัดสภาพแวดล้อมที่ร่ำพร้อม หรือ (Enriched Environment) จะไม่จำกัดอยู่ที่การกระตุ้น ประสาทสัมผัส และการคิดเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับระดับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก และรูปแบบปฏิสัมพันธ์ด้วย การให้ความสำคัญกับการใช้เวลาในการสร้างรูปแบบ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและเด็กในช่วงก่อนการทํากิจกรรม ระหว่างการทำกิจกรรม และหลังจบกิจกรรมเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการส่งเสริมทักษะสมอง EF โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพราะจะทำให้เด็กได้มีช่วงเวลาในการปรับตัว ปรับใจให้มั่นคง และรู้สึกปลอดภัยพร้อมในการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการที่มีคุณภาพเหมาะสมตามวัย

2.2 Platform การสอนออนไลน์: แนวทางการประยุกต์ใช้และตัวอย่างระดับประเทศ

การนำเสนอผลการศึกษารื่อง การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก: แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับ National Digital Learning Platform สำหรับประเทศไทย โดยงานวิจัยข้างต้นมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพในการดำเนินงานด้านการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับดิจิทัลแพลตฟอร์มในปัจจุบันของประเทศไทย และต่างประเทศรวม 3 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน และสิงคโปร์ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยสู่ความสำเร็จและประสบการณ์ความท้าทายของการดำเนินงาน และ 3) เสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับ National Digital Platform สำหรับประเทศไทย

การนำเสนอใน *ส่วนแรก* กล่าวถึง สภาพปัจจุบันและความต้องการด้านนโยบาย หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการพัฒนาครูผู้สอนของประเทศไทย *ส่วนที่สอง* กล่าวถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาที่พบจากการศึกษาข้างต้น นำมาสู่การเสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบาย 2) การพัฒนาครู 3) การให้ความช่วยเหลือ และ 4) การจัดการเรียนการสอน *ส่วนที่สาม* กล่าวถึงประสบการณ์จากต่างประเทศ 3 ประเทศ วิทยาการได้นำเสนอสภาพการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ใน 3 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน และสิงคโปร์ ใน 5 ประเด็นปัญหา ได้แก่ 1) นโยบายของรัฐที่ไม่ตอบสนองความต้องการแท้จริงของโรงเรียน 2) บุคลากรขาดความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 3) การขาดแคลนทุนทรัพย์ สื่อ อุปกรณ์ 4) คลังแผนการเรียนและสื่อการสอน และ 5) การสื่อสารกับผู้ปกครองเมื่อนักเรียนต้องเรียนออนไลน์ *ตอนสุดท้าย* ได้นำเสนอสถานศึกษาของประเทศไทยที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการเรียนการสอนออนไลน์ โดยมีการนำเสนอถึงความสำเร็จ จำนวน 8 แห่ง ซึ่งผู้แทนสถานศึกษานำเสนอเอง 4 แห่ง และคณะนักวิจัยช่วยนำเสนอถึงจุดเด่นของสถานศึกษาอีก 4 แห่ง ดังนี้

1) **วิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด** ได้ทำข้อตกลงขอความร่วมมือจากสถานประกอบการ เรื่องการสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้นักศึกษาฝึกงาน เรื่องค่าเทอม และการจัดหาอุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์ ช่วยให้นักศึกษาไม่ต้องเข้ามาเรียนที่วิทยาลัย

2) **วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี** สะท้อนให้เห็นว่าการสอนออนไลน์ช่วยให้เห็นความสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาของนักเรียน เช่น วิชาคหกรรม มีการสอนร้อยมาลัยในห้องเรียน ปกติครูจะจัดเตรียมอุปกรณ์ให้ แต่เนื่องจากเป็นการเรียนออนไลน์ นักเรียนจึงต้องคิดและหาอุปกรณ์ด้วยตนเอง โดยใช้อุปกรณ์ใกล้ตัวที่สามารถหาได้ง่ายแทนวัสดุสำหรับร้อยมาลัยจริง

3) **โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย** มีจุดเด่นในการใช้เครื่องมือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนไม่เบื่อกับการเรียน เครื่องมือที่ใช้ อาทิ Quizlet, Mentimeter และ ClassDojo เป็นต้น

4) **โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา** มีจุดเด่นในการจัดการเรียนการสอนผ่านกลุ่ม Facebook เพราะมีความสะดวกในการเข้าถึง ใช้งานง่ายและสะดวกในการติดต่อกับนักเรียน นอกจากนี้ ผู้อำนวยการยังมีนโยบายให้เพิ่มคณะผู้บริหารสถานศึกษาเข้าไปอยู่ในกลุ่ม Facebook ทุกกลุ่มรายวิชา เพื่อติดตามการเรียนการสอนออนไลน์ของครูและให้ความช่วยเหลือเรื่องการทำงานนักเรียน

การนำเสนอการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของสำนักงาน กศน. จังหวัดพิษณุโลก
โดย นายอนันต์ คงชุม ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัดพิษณุโลก

สำนักงาน กศน. จังหวัดพิษณุโลก มีการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ หลักสูตร การศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่เนื่องด้วยผู้เรียน กศน. มีธรรมชาติที่แตกต่างกันหลากหลาย เช่น อายุ อาชีพ เป็นต้น แต่ละคนจึงมีข้อจำกัดและช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเรียนแตกต่างกัน ดังนั้น วิธีการที่จะตอบสนองในเรื่องดังกล่าว จึงใช้ระบบเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้ได้ยกระดับการศึกษาโดยใช้รูปแบบการจัดทำห้องเรียนออนไลน์ ซึ่งได้เริ่มมาก่อนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดำเนินการใน 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบการสอนสด (Online learn with live) บน Facebook live กศน.จังหวัดพิษณุโลก Facebook Page ของ กศน.อำเภอ 9 แห่ง ผ่านระบบ Zoom Cloud Meeting 2) การเรียนย้อนหลัง (Online learn by save mode) ในระบบ Playlist ที่ถูกจัดไว้เป็นหมวดหมู่ เป็นรายวิชาของแต่ละภาคการศึกษา ผ่านช่องทาง Facebook Page สำนักงาน กศน.จังหวัดพิษณุโลก มีการผลิตจัดทำสื่อการเรียนรู้ เนื้อหา แบบทดสอบ จัดเก็บใน Google Drive เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดาวน์โหลดได้ และ กศน.เปิดช่องทางให้ถาม-ตอบทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และระบบ Line Group ไว้เพื่อการสื่อสารระหว่างนักศึกษา กับ ครูผู้สอน ครูผู้ดูแล ซึ่งรูปแบบเหล่านี้เป็นการผสมผสานการเรียนแบบ On-Air Online On-Site On-Demand ทั้งนี้ บุคคลทั่วไปยังสามารถเข้าชมการสอนในรายวิชาต่าง ๆ เพียงแค่มี Facebook ของ กศน.พิษณุโลก

การนำเสนอการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของสำนักงาน กศน.จังหวัดศรีสะเกษ
นายวุฒิพล ทับธานี ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดศรีสะเกษ

การจัดการเรียนการสอนของสำนักงาน กศน. จังหวัดศรีสะเกษ ผ่านระบบแบบ NFE-LMS เป็นซอฟต์แวร์ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ ซึ่งถือเป็นการจัดการเรียนเพื่อตอบสนองความหลากหลายของนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง และเข้าเรียนได้

จากทุกที่ LMS (Learning Management System) พัฒนาขึ้นเป็นคลังสื่อเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึง การศึกษาได้ด้วยตัวเอง ตามที่นโยบายส่วนกลาง กศน. ซึ่งได้กำหนดการจัดการเรียนสอนใน สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 4 รูปแบบ ได้แก่ Online, On-Air, On-hand และ On-site โดยเรียนตามเนื้อหาวิชาที่ครูผู้สอนจัดทำไว้ กศน.จังหวัดศรีสะเกษจะใช้ NFE-LMS เพียงแพลตฟอร์มเดียวเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เรียนสับสน กศน. จังหวัดศรีสะเกษ มีศูนย์การเรียนรู้ 206 แห่งเป็นอย่างน้อย ที่จะต้องจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ ละครั้งผ่านระบบออนไลน์ ผู้สอนจะมีปฏิทินติดตามผลการเรียนของผู้เรียนรายสัปดาห์ ซึ่งจะ เป็นการพัฒนาผู้สอนและแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ในคลังสื่อ NFE-LMS จะมีข้อมูล ที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียน อาทิ เอกสาร ใบความรู้ มีการสอนสดออนไลน์อาทิตย์ละครั้ง รูปภาพ ประกอบบทเรียน และ แบบทดสอบทั้งก่อนเรียน หลังเรียน และแบบทดสอบประมวลผลการเรียน

ในการบริการจัดการระบบ NFE-LMS มีการประชุมในหลายระดับเพื่อพัฒนาระบบ

- 1) การประชุมผู้บริหารระดับจังหวัดเพื่อกำหนดแนวทางการศึกษา รวมถึงแนวการพัฒนาบุคลากร ผู้ดูแลระบบ และข้าราชการครู การผลิตสื่อในแต่ละชุดวิชา มอบนโยบายการใช้งานระบบและ ติดตามประเมินผล
- 2) การประชุมในระดับสถานศึกษา จะมีการประชุมครูเพื่อทำความเข้าใจระบบ และอบรม ซึ่งจะมีการจัดทำปฏิทินระดับตำบล การจัดประชุมจะเป็นแบบ on-hand และ online ขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละคนในส่วนวิชาที่มีความยาก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น จากนั้นจะมีการสะท้อนประเด็นการศึกษา
- 3) ข้าราชการครูมีหน้าที่เป็นตัวกลางในการดูแลระบบ วางหลักสูตรออนไลน์ จัดทำสื่อ ใบความรู้ แบบทดสอบและคลิปประกอบการเรียนการสอน และ
- 4) กลุ่มครู กศน. ต้องกระตุ้นให้นักเรียนเข้าเรียนเพื่อให้ผ่านการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคบังคับ ครูกลุ่มนี้ จึงต้องทำระบบติดตามนักเรียน รวมถึงสร้างความสนิทสนมกับนักเรียนเพื่อให้เข้าใจ และสร้าง แรงกระตุ้นแก่ผู้เรียน รวมทั้งจัดการเรียนจริงสัปดาห์ละครั้ง

การนำเสนอการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ฉะเชิงเทรา โดย นางสาวรศร์ สมประสงค์ ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีจังหวัดฉะเชิงเทราใช้ Moodle ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มชุด การเรียนรู้ด้วยตนเอง มาตั้งแต่ปี 2556 โดยเริ่มใช้แพลตฟอร์มกับผู้เรียนเทียบโอน ผู้เรียนสามารถ เข้าเรียนด้วยตนเองผ่านแพลตฟอร์ม โดย Moodle เป็นระบบสำหรับผู้สอนในการจัดเตรียมเนื้อหา และสื่อการเรียนการสอน รวมถึงเป็นระบบสำหรับผู้เรียน ตามเงื่อนไขต่าง ๆ ของผู้สอนที่กำหนดไว้ เช่น การเก็บข้อมูลการเข้าเรียน การลงทะเบียน การจัดกิจกรรม นอกจากนี้ Moodle ยังสามารถ ขยายได้ตามจำนวนผู้ใช้งาน รองรับการใช้งานได้หลายภาษา ผู้สอนสามารถแต่งเนื้อหาได้ รวมถึง

เป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิด พูดคุยระหว่างนักเรียน วิทยากรมีความชื่นชอบ Moodle เนื่องจากเป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน มีเครื่องมือให้ใช้ในการสร้างชั้นเรียน โดยสามารถออกแบบการสอนได้ตามต้องการ และยังเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินย้อนหลังได้ ซึ่งผู้บริหารสามารถเข้ามานิเทศงานได้เช่นกัน และภายหลังจากมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทางวิทยาลัยฯ จึงมีการเรียนการสอนโดยใช้แพลตฟอร์มแบบผสมผสานควบคู่ไปกับ Moodle เพื่อการเรียนออนไลน์ การติดต่อสื่อสาร การส่งใบงาน และการทำแบบทดสอบ เช่น Google meet Zoom Facebook, Google form เป็นต้น ทั้งนี้ ได้ให้ข้อเสนอแนะก่อนการใช้ Moodle ได้แก่ 1) มีผู้ติดตั้ง ดูแล และบำรุงรักษา 2) มีการเชื่อมต่อเป็นเครือข่าย และ 3) มีครู นักเรียนและผู้บริหาร ที่ยอมรับในเทคโนโลยี

การนำเสนอการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของโรงเรียนนครสวรรค์ ดร.จنگล เดชปັນ ผู้อำนวยการโรงเรียนนครสวรรค์

โรงเรียนนครสวรรค์ เป็นโรงเรียนประจำจังหวัดที่มีขนาดใหญ่พิเศษและได้มาตรฐานสากล ได้พัฒนาระบบการเรียน NSSC Online ตั้งแต่ปี 2556 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและตอบสนองนโยบายเตรียมความพร้อมและพัฒนาครู เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีคุณลักษณะแห่งศตวรรษที่ 21 ดำเนินนโยบายพัฒนาครูตามนโยบาย One PC One Tablet โครงการ I-Champion และโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคโนโลยี ครูและนักเรียนสามารถใช้บัญชีอีเมลเดียวเข้าสู่ระบบ NSSC Online ซึ่งครอบคลุมบริการอินเทอร์เน็ต คลังข้อมูล Google Drive บริการ Office365 และ ระบบ i-School ในการส่งเอกสารและลงชื่อเข้าเรียน โดยครูได้รับจัดสรรอุปกรณ์การสอน Online ทุกคน NSSC Online ถือเป็นศูนย์กลางของข้อมูล (web portal) สำหรับใช้รวบรวมลิงก์ของแต่ละห้องเรียน (81 ห้องเรียน) ซึ่งครูและนักเรียนไม่ต้องจำรหัสเข้าห้องเรียนออนไลน์ โดยนักเรียนสามารถรอเข้าเรียนที่ลิงก์เดิม ส่วนครูผู้สอนเป็นผู้เปลี่ยนลิงก์ห้องที่จะเข้าสอนในแต่ละชั่วโมงเรียน เปรียบเสมือนครูเดินเข้าไปสอนในห้องประจำชั้นของนักเรียน ลดการสูญเสียเวลาในการเปลี่ยนวิชาเรียน นอกจากนี้ ยังมีการบันทึกวิดีโอการสอนเก็บบนเว็บไซต์แยก เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหาและการดูย้อนหลัง สำหรับการวัดผลประเมินผลการเรียนออนไลน์ โรงเรียนนครสวรรค์ได้ปรับหลักสูตรตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ลดความตึงเครียดของนักเรียนที่ต้องเรียนออนไลน์ โดยเน้นตัวชี้วัดการเรียนรู้ที่ต้องรู้ลดภาระงาน ปรับวิธีประเมินผล เช่น โรงเรียนงดการจัดตารางสอบและแผ่นกระดาษข้อสอบทั้งกลางภาคและปลายภาค มอบหมายให้ครูจัดทดสอบตามธรรมชาติของวิชานั้น ๆ โดยอาจประเมินผลตามชิ้นงาน ประเมินผลระหว่างเรียน หรือใช้ Google form เพื่อทดสอบผู้เรียน เป็นต้น สำหรับฝ่ายบริหารมีการประชุม เพื่อปรับปรุงแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทุกสัปดาห์

เช่นเดียวกับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และรองผู้อำนวยการ ที่ต้องกำกับและติดตามการจัดการเรียนการสอนทุกสัปดาห์ เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงมีการประเมินความพึงพอใจจากผู้เกี่ยวข้องอันได้แก่ผู้ปกครองและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.3 ทวิภาคีกับการขับเคลื่อนประเทศตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

บรรยายพิเศษ เรื่อง “ทิศทางการจัดอาชีวศึกษารูปแบบทวิภาคีเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ” โดย : ดร.อรรถพล สังขวาสี รองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ประเทศไทยให้ความสำคัญและดำเนินการจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา กำลังคนมาเป็นระยะเวลานานโดยการนำรูปแบบของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมาพัฒนา ซึ่งเป็นรูปแบบที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนมากขึ้น เรียกว่า “ทวิภาคี” ต่อมาได้มีการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 และยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 - 2580 โดยเริ่มจากสถานประกอบการจะต้องมีการพัฒนาอบรมครูฝึกช่างในด้านวิธีการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้มีนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานครู หลักสูตร และการเพิ่มการมีส่วนร่วมกับภาคเอกชนหรือสถานประกอบการที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น อย่างไรก็ตาม สอศ. ยังมีความกังวลต่อคุณภาพการศึกษา เนื่องจากสถานประกอบการแต่ละแห่งมีคุณภาพมาตรฐานที่แตกต่างกันรวมถึงการขาดความเข้าใจของหน่วยงานภาครัฐ สังคม และผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาทวิภาคี ซึ่งส่งผลต่อผลการประเมินความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (IMD)

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อผลิตภาพของระบบอาชีวศึกษาโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) พบว่าปัญหาและอุปสรรคสำหรับอาชีวศึกษาทวิภาคี ในกระบวนการผลิตและพัฒนากำลังคน คือ การขาดมาตรการการส่งเสริม ขาดระบบการประกันคุณภาพที่ดี ขาดองค์กรช่วยบริหาร และจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้การลงทุนในภาคเอกชนมีการปรับเปลี่ยนหรือปิดกิจการ จึงควรมีการทบทวนในมิติการทำงานใหม่และควรพิจารณาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่มุ่งเน้นการผลิตกำลังคนที่มีสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของภาคผลิต สามารถสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยการนำดิจิทัลเข้ามาใช้ในระบบการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้ อาชีวศึกษาควรเร่งดำเนินการโดยการหารือเพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างกำลังคนและฐานข้อมูลกำลังคน (Big Data) ร่วมกับผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องในหลายภาคส่วน อาทิ สมาคม

ธนาคาร สภาหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งหากพบว่ากำลังคนยังมีคุณภาพไม่เพียงพอ สอศ. ก็ควรจัดให้มีการให้ความรู้เสริมและพัฒนาทักษะอาชีพและสร้างทักษะใหม่ที่เป็นในการทำงาน (Upskill/Reskill) เพื่อให้ได้กำลังคนที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ต่อไป นอกจากนี้ยังควรทำให้เกิดความร่วมมือและการทำงานที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันระหว่างกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ และสถานประกอบการโดยการเชื่อมโยงด้านเนื้อหาหลักสูตรและหลักเกณฑ์การประเมินผลเพื่อให้ได้มาตรฐานคุณภาพการศึกษาและตรงตามความต้องการของประเทศอย่างแท้จริง จนนำไปสู่รายได้ของผู้สำเร็จการศึกษาที่สูงขึ้น โดยมีแนวคิดที่สำคัญด้านการสร้างทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

“การสร้างทรัพยากรมนุษย์ ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำ Skill Mapping ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงการมีงานทำที่ชัดเจนเพื่อวางแผนการผลิตกำลังคนได้อย่างถูกต้องชัดเจน ซึ่งจะทำให้ทรัพยากรมนุษย์มีอาชีพที่เหมาะสมตามช่วงวัยพอเพียงตลอดชีวิต สอดคล้องกับความต้องการของบริบทของประเทศ โดยความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในรูปแบบทวิภาคีเป็นสิ่งสำคัญ อันจะทำให้การลงทุนกับทรัพยากรมนุษย์มีความคุ้มค่า เหมาะสม และเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างแท้จริง”

การนำเสนอสรุปผลการวิจัย เรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อตอบสนองการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา”

ดร.ชมพูนุช บัวบังศรี ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร นำเสนอผลการวิจัย เรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อตอบสนองการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา” สรุปสาระสำคัญได้ว่า การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อตอบสนองการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และถอดบทเรียนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีคุณภาพรวมทั้งแนวนโยบาย มาตรการสนับสนุน และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของต่างประเทศและประเทศไทย 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีคุณภาพ 3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายการขับเคลื่อนกลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยศึกษาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสาขาอาชีพ

ตามแผนปฏิบัติการด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาอาชีพที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต่อการพัฒนาประเทศ 7 สาขาอาชีพ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย การขับเคลื่อนกลยุทธ์การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนอง การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาได้พิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในรายการที่ควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ปลอดภัย หรือแก้ไข เพื่อให้เกิดผลกระทบสูง โดยเฉพาะประเด็นสำคัญที่ต้องอาศัยกลไกภาครัฐและภาคประกอบการร่วมดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังและเข้มแข็ง ให้เกิดความชัดเจนนำสู่การปฏิบัติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างมีคุณภาพ ประกอบด้วย 3 มิติหลัก คือ

- 1. ด้านการสร้างความเข้มแข็งระบบความร่วมมือ** ประกอบด้วย
  - 1) จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติ หรือ สภาส่งเสริมอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแห่งชาติ
  - 2) กำหนดให้การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นวาระแห่งชาติ
  - 3) พัฒนากฎหมายส่งเสริมอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
  - 4) จัดตั้งกองทุนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และมีคณะกรรมการบริหารกองทุนที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder)
  - 5) สร้างความเข้มแข็งของระบบข้อมูลความต้องการกำลังคนของประเทศ เชื่อมโยงทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคประกอบการ ในรูปแบบ Big Data เพื่อการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
  - 6) เพิ่มมาตรการจูงใจในการสร้างพลังร่วมระหว่างสถานศึกษา ภาคประกอบการ ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2. ด้านการกำกับดูแลอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามมาตรฐานที่กำหนด**
  - 1) ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและครูฝึกในสถานประกอบการมีการทำงานร่วมกัน ในรูปแบบ “คลังปัญญาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (DVE Intelligent Center)”
  - 2) มุ่งเน้นการปรับระบบการบริหารบุคคล เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ภาระงานครู
  - 3) ส่งเสริมให้ภาคประกอบการที่มีคุณภาพร่วมจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
- 3. ด้านการจัดระบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**
  - 1) สร้างความเข้มแข็งในกระบวนการสำคัญของการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
  - 2) พัฒนารูปแบบการประเมินสมรรถนะผู้สำเร็จอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ภาคประกอบการ และหน่วยงานกำกับมาตรฐานอาชีพ
  - 3) สร้างความเข้มแข็งการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยใช้บริบทเชิงพื้นที่เป็นฐาน
  - 4) ผลักดันค่าตอบแทนสำหรับผู้สำเร็จอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามสมรรถนะ
  - 5) ขยายโอกาสการเข้าถึงการเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีไปยังกลุ่มเป้าหมายผู้อยู่ในภาคแรงงาน ใช้กลไกการเทียบโอนประสบการณ์และธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)

สรุปสาระการเสวนา เรื่อง “บทบาททวิภาคีที่คาดหวังกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ”

1) ประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ประเทศที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 ประเทศ ดังนี้

- 1) **สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี** โดยประเทศไทยใช้แนวทางของเยอรมนีในการพัฒนาระบบทวิภาคี ซึ่งระบบของเยอรมนีมีความโดดเด่น คือ มีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน และมีสภาหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมที่รับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐาน การทดสอบ การฝึกอบรม และการประสานงานกับสถานประกอบการ นอกจากนี้ ยังมีวงเงินสนับสนุนจากรัฐบาลจำนวน 1 ใน 3 ของค่าใช้จ่ายในการพัฒนาระบบทวิภาคี จุดสำคัญที่ค้นพบคือ เยอรมนีมีหน่วยงานกลางเรียกว่า The Federal Institute for Vocational Education and Training หรือ BIBB ทำหน้าที่กำหนดกรอบและเนื้อหาของการทำงาน ศึกษาความต้องการของสถานประกอบการและแนวทางในการบรรลุความต้องการดังกล่าว รวมถึงสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการติดตามความเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาในระยะต่อไป
- 2) **ออสเตรีย** มีกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและมีมาตรฐานอาชีพของแต่ละระดับการศึกษา โดยภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการบอกกล่าวความต้องการกำลังคนและชี้ทิศทางหรือแนวโน้มในการพัฒนา โดยรัฐจะมีแบบฟอร์มให้สถานประกอบการประเมินตนเองถึงความพร้อมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โดยในกรณีที่ยังไม่พร้อมสถานประกอบการสามารถแจ้งภาครัฐได้ว่าต้องการการสนับสนุนส่วนใดเพิ่มเติม ซึ่งจะต้องพิจารณาให้มีความสอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ
- 3) **สหรัฐอเมริกา** มีกฎหมายช่างฝึกหัดใหม่ โดยมีงบประมาณจำนวนหนึ่งเพื่อผลักดัน สนับสนุน และยกระดับการจัดการศึกษาทวิภาคีของประเทศ เนื่องจากได้มีการศึกษาวิจัยและพบว่า ทวิภาคีมีผลต่อการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ จึงเป็นสาเหตุให้มีการเร่งพัฒนาทวิภาคีให้มีความเข้มแข็ง โดยเพิ่มปริมาณผู้เรียนทวิภาคีและมีการทำงานร่วมกันระหว่างภาคแรงงานกับภาคการศึกษา ซึ่งส่วนที่น่าสนใจ คือ เมื่อช่างฝึกหัดเข้าสู่การทำงานในโรงงานต่าง ๆ ส่งผลให้มูลค่าของระบบเศรษฐกิจสูงขึ้นอย่างชัดเจน และมีการสร้างแรงจูงใจโดยผู้ที่จบการศึกษาทวิภาคีจะได้รับค่าแรงในระดับสูง
- 4) **สาธารณรัฐประชาชนจีน** มีทวิภาคีรูปแบบใหม่ โดยให้ความสำคัญกับรัฐบาลท้องถิ่นภาคอุตสาหกรรม และการทำงานร่วมกับกระทรวงอื่น ๆ มีความชัดเจนในการเชื่อมโยงคุณวุฒิการศึกษากับคุณวุฒิมาตรฐานทางอาชีพ นอกจากการส่งเสริมผู้เรียนทวิภาคีแล้ว ยังส่งเสริมผู้ที่เพิ่งเริ่มทำงานให้เข้าสู่ระบบทวิภาคีด้วย เพื่อให้มีทักษะอาชีพและองค์ความรู้สำหรับการทำงาน
- 5) **สาธารณรัฐเกาหลี** มีศูนย์ฝึกอบรมให้กับสถานประกอบการ และมีการจัดฝึกอบรมโดยเป็นการทำงานร่วมกันของสถานประกอบการและสถานศึกษา รวมถึงมีหน่วยงานที่เรียกว่า Korea Polytechnics ทำหน้าที่ตรวจสอบโครงการความร่วมมือให้เป็นไปตาม

กรอบคุณวุฒิและมาตรฐานอาชีพ และมีสภาทักษะอุตสาหกรรมมีหน้าที่กำหนดมาตรฐาน สนับสนุนสถานประกอบการในการฝึกอบรม ส่งเสริม และจัดหาผู้เชี่ยวชาญในอาชีพ ดังนั้น การทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการจึงเป็นหัวใจสำคัญ

2) การพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้วย Intelligence Center : ต้นแบบคลังปัญญาเพื่อ การผลิตและพัฒนาช่างเทคนิค สาขาปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์

โครงการพัฒนาช่างเทคนิควิศวกรรมเคมี วิทยาลัยเทคนิคมาบตาพุด (Vocational Chemical Engineering Practice College หรือ V-ChEPC) เป็นโครงการของสถาบันปิโตรเลียม แห่งประเทศไทย มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเลียม ปิโตรเคมี พลังงาน และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลสำเร็จของโครงการ คือ การจัดตั้งและออกแบบพัฒนาหลักสูตรให้มีวิธีการสอนตามความต้องการของ อุตสาหกรรม ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) โดยมีการสอน แบบ PBL และการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน (สถานประกอบการ) มีการนำช่างเทคนิคมาร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งร่วม สอนในสถานศึกษา ซึ่งในระยะต่อมาได้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนา Intelligence Center มีการผลิต และพัฒนาช่างเทคนิคมิติใหม่เพื่อสนองนโยบายการพัฒนาช่างเทคนิครองรับการพัฒนา อุตสาหกรรม 4.0

การพัฒนาสู่ยุคดิจิทัล 4.0 ต้องมีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนด้วยการพัฒนา ระบบต้นแบบคลังปัญญา Intelligence Center ซึ่งเป็นการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบ ประกอบด้วย 1) Infrastructure โครงสร้างทางกายภาพพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน และโครงสร้างทางด้านเทคโนโลยีทั้งหมด 2) Learning System คลาวด์และซอฟต์แวร์เฉพาะทางในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น และ 3) Management System ระบบการจัดการต่าง ๆ ในลักษณะของ Web Application เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงาน โดยในปี 2562 มีการพัฒนาต้นแบบคลังปัญญาระยะที่ 1 เน้นการทำบทเรียนที่จะนำไป ต่อยอดเป็นเนื้อหาในระบบ E-Learning และระบบ Conference เพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ การเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก ทั้งนี้ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาต้นแบบคลังปัญญา ในอนาคตคือทำให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้ในรูปแบบ Co Learning Space สำหรับนักเรียน ครู และ บุคลากรเพื่อใช้งาน เกิดระบบเครือข่ายที่ได้มาตรฐาน มีฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์รองรับการใช้งาน ในระยะยาว และมีระบบที่สนับสนุนการเรียนรู้และง่ายต่อการเข้าถึง

3) ความสำเร็จของโครงการพัฒนาช่างเทคนิควิศวกรรมเคมี V-ChEPC

วิทยาลัยเทคนิคมาบตาพุดได้รับการสนับสนุนและร่วมมือกับหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนภายใต้โครงการพัฒนาช่างเทคนิควิศวกรรมเคมี หรือ V-ChEPC โดยในการจัดการศึกษาจะใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะอาชีพและมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ Constructionism ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในสถานประกอบการแบ่งการเรียนรู้เป็น 3 ระยะ คือ 1) ศึกษาวัฒนธรรมองค์กร ความปลอดภัย ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของธุรกิจสภาพรวม 2) ศึกษาการซ่อมบำรุง อุปกรณ์ต่าง ๆ และทักษะการปฏิบัติการ และ 3) การปฏิบัติการในหน่วยที่มีความสำคัญกับปีเตอร์เคมี ทั้งนี้ ในด้านการพัฒนาหลักสูตร ทางวิทยาลัยฯ ได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรภายใต้ AQF โดยเชื่อมโยงหลักสูตรปวส. 2563 กับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งหลักสูตรที่จะเกิดขึ้นใหม่นี้จะสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ 100 % และจะเข้าสู่การรับรองมาตรฐานผู้เรียนว่ามีสมรรถนะด้าน Soft Skill /Hard skill และทักษะการสื่อสาร เพื่อให้ผู้ประกอบการมั่นใจว่า ผู้จบการศึกษามีทักษะที่สามารถทำงานได้ทันทีไม่ต้องเสียเวลาในการฝึกอบรม

การจัดการศึกษาทวิภาคีเป็นระบบที่ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างเข้มแข็ง เนื่องจากในปัจจุบันนโยบายของประเทศต้องการขับเคลื่อนเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งการจัดการศึกษาทวิภาคีสามารถตอบโจทย์ได้มากที่สุดในการจัดรูปแบบการศึกษา และเป็นไปตามพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ซึ่งในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการผลิตกำลังคนที่สามารถรองรับอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยมีศูนย์ทวิภาคีในระดับพื้นที่ทำหน้าที่กำกับดูแลมาตรฐาน ปัจจุบันมีทั้งหมด 15 ศูนย์ นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำความร่วมมือกับสถานประกอบการที่จัดการเรียนการสอนภายใต้มาตรฐานอาชีพ เพื่อการผลิตกำลังคนให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการและตรงตามมาตรฐานของประเทศด้วย เพื่อให้สามารถรองรับอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ทำให้ผู้เรียนมีรายได้ระหว่างเรียนและเมื่อเรียนจบแล้วมีงานทำร้อยละ 100 นับว่าการจัดการศึกษาทวิภาคีเป็นส่วนสำคัญยิ่งของอาชีวศึกษา และจะทำให้สามารถการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปได้อย่างดี

2.4 การพัฒนาการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นที่เป็นฐาน การเตรียมกำลังงานคุณภาพสำหรับอนาคต

สรุปสาระสำคัญของการประชุม

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว

การก้าวเข้าสู่โลกใบใหม่ที่หมุนเร็วขึ้น ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจะส่งผลกระทบต่ออาชีพที่จะต้องเปลี่ยนไป มนุษย์ต้องปรับตัว ธุรกิจต้องเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิด “4K แห่งความเหลื่อมล้ำ” K-Shaped Recovery ซึ่งประกอบไปด้วย 1) K-Shaped ธุรกิจ 2) K-Shaped ตลาดแรงงาน 3) K-Shaped รายได้ และ 4) K-Shaped การศึกษาในอนาคตคนที่ไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงจะไม่มีงานทำ

การพัฒนาทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ส่งผลให้เกิดโลกที่หนึ่งขึ้น มีน้อยขึ้น ตัวอย่างเช่น รถยนต์หนึ่งคันจะมีจำนวนชิ้นส่วนยานยนต์ลดลง ความต้องการกำลังแรงงานที่ใช้ซ้ำจะน้อย แรงงานจะต้องมีการพิสูจน์ตัวเองว่า มีความสามารถมากพอต่อการทำงานที่หลากหลาย มีศักยภาพเพียงพอที่นายจ้างจะจ้างงานได้ ตัวเลขดัชนีชี้วัดสัดส่วนแรงงานฝีมือไทยบ่งชี้ว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนแรงงานฝีมือเพียงแค่ 14.4% เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศที่มีสัดส่วนแรงงานที่มากกว่า 40% แนวทางการแก้ไขปัญหาต้องใช้การดำเนินงานในเชิงพื้นที่โดยต้องเคลื่อนตัวพร้อมกันในทุกภาคส่วน ไม่เพียงแต่ภาคแรงงานเท่านั้น

โลกที่ความสำเร็จไม่ได้วัดกันแบบเดิม ความต้องการคนเก่งที่ต้องเก่งขึ้น 2 เท่า ธุรกิจที่จะอยู่รอดในอนาคตได้จะมีจำนวนน้อยลง การพัฒนาวิธีการทำงานใหม่โดยใช้ 1) เทคโนโลยี และ 2) สิ่งที่ตนเองถนัด จะทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการพัฒนา การค้นพบตัวเอง สิ่งที่ตนเองถนัดจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาได้เร็วยิ่งขึ้น

โลกที่ใบปริญญาไม่ใช่คำตอบ ทักษะที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจถูกปรับเปลี่ยน แทนที่หรือหายไปในวันหน้าได้ โรคอุบัติใหม่ โควิด-19 เป็นสิ่งเร่ง และกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เร็วขึ้น ทักษะที่จะเกิดขึ้นในปี 2025 ที่ประกอบด้วย 1) การคิดเชิงวิเคราะห์ที่สามารถนำไปสร้างนวัตกรรมของตนเองได้ 2) เรียนรู้สู่การปฏิบัติ 3) แก้ปัญหาเบื้องต้นได้ 4) คิด วิเคราะห์ ต่อยอดได้ 5) คิดเชิงสร้างสรรค์ สะท้อนเอกลักษณ์ของตนเอง 6) ทักษะความเป็นผู้นำมากพอที่จะทำให้ผู้อื่นคล้อยตาม 7) ใช้เทคโนโลยีเป็น และควบคุมเทคโนโลยีได้ 8) ออกแบบเทคโนโลยี สร้างโปรแกรมได้ 9) ยืดหยุ่นอดทนต่อแรงกดดัน และ 10) ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา จะเข้ามาแทนที่ทักษะที่มีอยู่ในปัจจุบัน

โลกที่อาชีพถาวรไม่มีอยู่จริง จำเป็นต้องสร้างให้เด็กในอนาคตสามารถหาอาชีพได้ด้วยตนเองโดยใช้ความยืดหยุ่น การพัฒนาในเชิงพื้นที่เป็นตัวแปรสำคัญ เกิดคำถามที่ไม่ควรถามว่าอาชีพไหนจะรุ่ง อาชีพไหนจะร่วง

กลุ่มคนที่จะมีทางรอดในอนาคต 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่เก่งนำเสนอ 2) กลุ่มที่เก่งรอบด้าน ซุปเปอร์เปิด (เป็นกลุ่มที่นายจ้างมีความต้องการมาก) 3) กลุ่มอึดถึกทน (กลุ่มที่ไม่เก่งแต่มีความขยันอดทน ในอนาคตกลุ่มนี้จะหายไป) และ 4) กลุ่มหนีตลาด (กลุ่มที่อพยพเคลื่อนย้ายกลับถิ่นเกิด เรียกว่าพอกินพอใช้)

คนไทยที่จะรอดในยุค 4.0 ต้องมี Module ในการพัฒนาตนเอง ประกอบเป็นวงจร 4 วงจร คือ เป็นมิตรกับเทคโนโลยี เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักตนเอง โดยต้องมีสมการชีวิต Intelligence Attitude Opportunity เพื่อเสริมทักษะในการมองเชิงพื้นที่ที่จะทำให้เห็นได้ชัดและรอบด้าน โดยสามารถเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้เชิงพื้นที่ต่อไปได้

● นายนิติกร แสงดี

ระบบข้อมูลมีความสำคัญกับการพัฒนานโยบายสาธารณะ รวมถึงการเตรียมกำลังคนที่มีคุณภาพในอนาคตซึ่งแนวทางการดำเนินงานพัฒนานโยบายของ สำนักงานนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้ความสำคัญกับเรื่องคนเป็นศูนย์กลาง โดยการกระบวนการทำงานที่สำคัญจะมีการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จากการพูดคุย รับฟังความคิดเห็น และการร่วมตกลงในสิ่งที่ต้องการจากกลุ่มคนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการขับเคลื่อนและดำเนินการในหลายมิติ โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษในมิติด้านการศึกษา มีฐานคิดจาก 3 เรื่อง คือ การไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง การมองเชิงนวัตกรรม และการขับเคลื่อนไปข้างหน้า มีเป้าหมายไปสู่การมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความเชื่อมั่น ความยั่งยืน ความยุติธรรม และการันท์รวม

สำหรับการดำเนินการ “โครงการค้นหาและพัฒนากลไกเชิงพื้นที่ผ่านการดำเนินงานตามโจทย์บริบทในพื้นที่” ซึ่งมีกรอบแนวทางในการพัฒนาระบบข้อมูลทางการศึกษา” ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และศึกษาธิการภาค 15 ซึ่งได้เลือกประเด็นการพัฒนาระบบข้อมูล เนื่องจากมีเครือข่ายในพื้นที่ อีกทั้งมีการให้ความสำคัญและพร้อมให้การสนับสนุนจากผู้บริหารของสำนักงานศึกษาธิการภาค 15 มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดเวทีประชุมคณะกรรมการพัฒนาระบบข้อมูลด้านการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มาจากภาคส่วนต่าง ๆ คือ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ

การดำเนินโครงการเริ่มต้นจากการมองสถานการณ์ปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา และจัดเวทีพูดคุยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปออกแบบนโยบาย ตาม Design Thinking ใช้เวลาดำเนินการแบบสั้น ๆ และกำหนดกรอบที่จะดำเนินการต่อไปได้ โดยมีการกำหนดเป็น Sandbox ศึกษาจากประเด็นหลัก “การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนที่มีทักษะของนวัตกรรม เพื่อ

สร้างนวัตกรรม โดยใช้ฐานจากอัตลักษณ์สำหรับรองรับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) แลกเปลี่ยนมุมมอง ประสบการณ์ อย่างรอบด้าน บนฐานความคิดสร้างสรรค์ และได้สร้าง 4 ฉากทัศน์ความเป็นไปได้ของบริบทเมืองเชียงใหม่ในอนาคต ปี 2583 นำมาทำ metaphor ให้เห็นภาพอนาคตร่วมกัน และการตั้งหมุดหมายร่วมกัน คาดการณ์ความน่าจะเป็นว่าจะเกิดอะไรขึ้นได้บ้าง และพื้นที่ที่มีความสามารถจะรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ พร้อมอย่างน้อยแค่ไหนถ้าจะเลือกแต่ละรูปแบบ สุดท้ายนำไปสู่การถอดบทเรียน และจัดทำร่างกลไกระบบข้อมูลทางการศึกษาของพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2564 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 1) มิติของกรอบของทิศทางของระบบ 2) มิติของบริบทพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 3) มิติของกรอบของการทดลองดำเนินการและถอดบทเรียน และ 4) มิติของการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

● ดร.สุรพงษ์ เป้ากลาง

ความต้องการกำลังคนของภาคเอกชน โดยสถานประกอบการในปัจจุบันมีความต้องการกำลังคนที่ประกอบไปด้วย 1) มีทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำและรักองค์กร 2) มีวุฒิการศึกษาและความสามารถตรงกับตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 3) วิเคราะห์ข้อมูลและนำมาใช้ประโยชน์ 4) มีมนุษยสัมพันธ์ 5) สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสามารถทางภาษา 6) มีความรู้ด้านไอที และเทคโนโลยีดิจิทัล 7) เป็นผู้นำและรู้จักการบริหารจัดการ 8) ใส่ใจเรื่องมารยาทสังคม 9) วางแผนและจัดการได้ดี 10) มีความสามารถในการแก้ปัญหาการใช้เหตุผลและมีความคิดสร้างสรรค์ และ 11) ทำงานเป็นทีม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมืออาชีพ

สถานการณ์ด้านแรงงานในจังหวัดปทุมธานี ปี 2564 ไตรมาสที่ 2 สายงานที่ตลาดแรงงานต้องการมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านไอที 19% ด้านการขาย งานบริการลูกค้า และพัฒนาธุรกิจ 17% และด้านวิศวกรรม 10% ผู้มีงานทำ จากกำลังแรงงานรวม 999,877 คน มีจำนวน 981,535 คน โดยผู้มีงานทำที่มีระดับการศึกษาอุดมศึกษา (ปวส. ป.ตรี) มีจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับระดับการศึกษาอื่น และเป็นลูกจ้างในภาคเอกชน มากถึงร้อยละ 61.35

การดำเนินการขับเคลื่อนเครดิตแบงก์ ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ในฐานะของสถานประกอบการทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานเครดิตแบงก์ เพื่อตอบโจทย์ในการเตรียมกำลังคน โดยร่วมมือกันขับเคลื่อนกับทุกภาคส่วนในจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี สำนักงานศึกษาภาค 2 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปทุมธานี สถาบันอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สำนักงาน กศน. จังหวัดปทุมธานี หอการค้าจังหวัดปทุมธานี สภาอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี และองค์การบริหารจังหวัดปทุมธานี

● ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา มีสุข

ระบบธนาคารหน่วยกิตจะสามารถช่วยแก้ปัญหาด้านกำลังคนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ เนื่องจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและประชาชนได้เรียนและทำงานไปในเวลาเดียวกัน โดยสามารถนำผลการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์การทำงาน อาชีพ หรือการฝึกอบรม ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยที่สะสมไว้มาเทียบโอนกันได้ และจากผลการทดลองนำร่อง ดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ยังได้รับการยอมรับจากสถานประกอบการ ว่ากำลังคนมีสมรรถนะการปฏิบัติงานในระดับดี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการนำร่อง การจัดการระบบการเรียนรู้และสะสมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) ในจังหวัดปทุมธานี ภายใต้”โครงการค้นหาและพัฒนาบุคลากรเชิงพื้นที่ ประเด็นเครดิตแบงก์ (credit bank) ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสำนักงานศึกษาธิการภาค 2

โดยระบบธนาคารหน่วยกิตดำเนินงานอยู่บนหลักการ 5 ประการ ได้แก่

1) ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ความสามารถและ/หรือสมรรถนะ มาเทียบหน่วยกิต และสะสมในธนาคารหน่วยกิตได้ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ

2) ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ความสามารถ และ/หรือสมรรถนะในธนาคารหน่วยกิตได้โดยไม่จำกัด อายุ คุณวุฒิของผู้เรียน ระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต และระยะเวลาในการเรียน ซึ่งอาจมีระยะเวลาเป็นตัวกำหนดในการปรับเปลี่ยนองค์ความรู้ในแต่ละศาสตร์

3) ผู้ที่ต้องการพัฒนาความรู้และสมรรถนะเฉพาะทาง หรือต้องการเปลี่ยน อาชีพ สามารถรับการฝึกอบรมจากหน่วยงานและเป็นหลักสูตรที่ได้รับการรับรอง โดยหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับในวิชาชีพนั้น

4) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษา

5) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษา มากกว่า 1 แห่งได้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้เริ่มดำเนินการจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิต ในปีการศึกษา 2564 เปิดดำเนินการ ทั้งสิ้น 41 สาขาวิชา และได้ดำเนินการความร่วมมือกับกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง ซึ่งได้ผลเป็นรูปธรรม คือ การมี Credit Digital Platform ที่ใช้ร่วมกันของ 9 ราชมงคล รวมถึงได้ถอดบทเรียนออกมาเป็นคู่มือเพื่อเป็นต้นแบบใน

การประยุกต์ใช้กับหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ โดยขณะนี้ 9 ราชชมงคลยังคงมีการขับเคลื่อนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

จากการดำเนินงานดังกล่าว มีการต่อยอดการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมของระบบธนาคารหน่วยกิตกับหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

- 1) พัฒนาแนวทางการร่วมมือกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ในการจัดการศึกษาและรับรองปริญญา หลักสูตรวิชาชีพครู (หลักสูตรนำร่อง) ระดับปริญญาตรี ในระบบธนาคารหน่วยกิต
- 2) ร่วมมือกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ในการจัดทำระบบ Digital Credit Bank และการเทียบเคียง/เทียบโอนสมรรถนะ ระหว่างภาคการศึกษาและภาคการทำงาน
- 3) ร่วมมือกับสถานศึกษาในพื้นที่จัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตให้กับสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาทั้งหมดในจังหวัดปทุมธานี โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ว่าราชการจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4) ร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี จัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิต

2.5 ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วม

รศ.ดร.ชนกนารถ บุญวัฒน์สกุล ดร.สถิตาพร คำสวด และ ดร.จินตนา ปรีสพันธ์ ได้นำเสนอในหัวข้อ รายงานการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาผู้สูงอายุในประเทศไทย มีรายละเอียด ดังนี้

1. สถานการณ์ผู้สูงอายุและแนวโน้มผลกระทบต่อประเทศ
  - มิติด้านประชากร พบว่า ผู้สูงอายุมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี 2576 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี 2576 ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และมีแนวโน้มจะเป็นโสดและอยู่คนเดียวมากขึ้น ผู้สูงอายุส่วนมากอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล และอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด จังหวัดที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรมากที่สุดคือ ลำปาง
  - มิติด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุ 1 ใน 3 ยังคงทำงาน ซึ่งงานที่ทำส่วนใหญ่จะประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ต้องการทำงาน กลุ่มที่ยังต้องการทำงานจะเป็นผู้สูงอายุวัยต้น รายได้ส่วนใหญ่มาจากบุตร การทำงาน และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ครึ่งหนึ่งมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ

- มิติด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุประเมินตนเองว่ามีสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ เช่น การกินผักผลไม้เป็นประจำ ดื่มน้ำสะอาด วันละ 8 แก้ว มีเพียง 1 ใน 3 ที่ออกกำลังกายและตรวจสุขภาพประจำปี ครึ่งหนึ่งประเมินว่ามีความสุขอยู่ในระดับมาก

- มิติด้านสังคม มีผู้สูงอายุเพียง 1 ใน 3 ที่เป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรม และกิจกรรมที่เข้าร่วมเป็นกิจกรรมของหมู่บ้าน กิจกรรมชมรมที่เป็นสมาชิกมากที่สุด คือ กลุ่มฌาปนกิจ รองลงมา คือ ชมรมผู้สูงอายุการรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์จะรับจากตัวบุคคลและสื่อโทรทัศน์

2. หน่วยงานที่จัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย หน่วยงานที่จัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรมกิจการผู้สูงอายุ สถาบันวิทยาลัยชุมชน กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมอนามัย สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ ชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ

3. แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วม

องค์ประกอบสำหรับการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) หลักการ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม
- 2) ระเบียบ/นโยบาย ต้องส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีความชัดเจน ยืดหยุ่น คล่องตัว และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง
- 3) วัตถุประสงค์ คือ ส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถและศักยภาพประชากร ส่งเสริมความเท่าเทียม และส่งเสริมสมรรถนะความพร้อมในการทำงานและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในช่วงเวลาสำคัญของชีวิต
- 4) กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งพิจารณาจาก โครงสร้างประชากรของกลุ่มผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกายและจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
- 5) วิธีดำเนินการ ต้องคำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ มุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะสำหรับกลุ่มผู้ใหญ่ตอนปลาย ส่งเสริมพัฒนาความเป็นผู้สูงอายุ และความต่อเนื่องในการเรียนรู้ในทุกช่วงวัย
- 6) ลักษณะกิจกรรม ดำเนินการเพื่อส่งเสริมและตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านพัฒนาการ การเรียนรู้ ทักษะการดำรงชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านสาธารณสุข ทักษะการทำงานและอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น
- 7) ผู้จัดการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม การเคารพในความแตกต่าง และต้องเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้สูงอายุ

8) การวัดและประเมินผล ผู้จัดหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ต้องให้ความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ควรประเมินผลตามลักษณะและศักยภาพของผู้สูงอายุ รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลต้องสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพทางการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

4. กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ

1. กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ เรื่อง Silver Economy ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นสำหรับผู้สูงวัย และ Financial Literacy ซึ่งเป็นความรู้ด้านการเงิน

2. กิจกรรมด้านสภาพแวดล้อม เรื่อง Environmental Literacy การให้ความรู้ในเรื่องของการปรับตัวด้านสิ่งแวดล้อม และ Ecology Systems

3. กิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ เรื่อง Health Literacy คือการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ด้านสุขภาพ การที่จะมีสุขภาพดี มีความเป็นอยู่ที่ดี

4. กิจกรรมด้านสังคม เรื่อง Interpersonal Skills การอยู่ร่วมกันในสังคมต่างช่วงวัย

● **ผศ.ดร.มิ่งขวัญ คงเจริญ** ได้นำเสนอในหัวข้อ การสังเคราะห์งานวิจัย ผู้สูงอายุในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2558-2563 มีรายละเอียด ดังนี้

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในประเทศไทย ในมิติด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสภาพแวดล้อม ระหว่างปี พ.ศ. 2558 – 2563 ซึ่งผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยจะได้มาซึ่งองค์ความรู้และแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในมิติด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสภาพแวดล้อม โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม สามารถนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในประเทศและการดำเนินงานด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ 1. สืบค้นและรวบรวมงานวิจัยผู้สูงอายุ 2. คัดเลือกงานวิจัยผู้สูงอายุ 3. วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยผู้สูงอายุ และ 4. สังเคราะห์ข้อค้นพบจากงานวิจัยผู้สูงอายุ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ จำนวนงานวิจัยในมิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อมมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับมิติด้านสังคมและมิติด้านสุขภาพซึ่งมีจำนวนงานวิจัยในช่วง 5 ปี ใกล้เคียงกัน หน่วยงานสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้หรือการวิจัยหรือเกี่ยวกับผู้สูงอายุ จึงควรจะได้รับ การสนับสนุนให้มีการสร้างองค์ความรู้ การทำวิจัยในด้านที่ยังมีจำนวนงานวิจัยน้อย เช่น มิติด้านเศรษฐกิจ เรื่องรายได้และการออม การจัดตั้งกองทุนชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ และมิติด้านสภาพแวดล้อม เรื่องการสร้างพื้นที่ที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น ดังนั้น การเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทการเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจและสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อตอบโจทย์ให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในปีพ.ศ. 2580 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาเป็นกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงมีความ เหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุข และหลุดพ้นกับดักความยากจน การมีรายได้ และการออมจึงเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ให้มั่งคั่งความรู้และทักษะในการสร้างรายได้และอาชีพที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะสังคมสูงวัยควรให้ความมั่นคงปลอดภัย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุสามารถ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถอยู่ในโลกของการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้แนวทางการจัดการศึกษา ในมิตินี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลต่อวิถีชีวิตหรือการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

● **ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์** ได้นำเสนอในหัวข้อ ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ มีรายละเอียดดังนี้

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรซึ่งส่งผลให้กำลังแรงงานลดลงอย่างต่อเนื่อง ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ร่าง กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 หมวดหมายที่ 12 จึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับคนทุกช่วงวัย โดยเป้าหมายของการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ คือ สุขภาพ (สุขภาพ สุขใจ สุขสังคม) จะต้องส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดฉันทะที่อยากจะเรียนรู้ด้วยตัวเองโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน รูปแบบการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ มีดังนี้ 1) รูปแบบผสมผสานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ 2) เรียนรู้จากพื้นที่การเรียนรู้ที่เหมาะสม และ 3) มีระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ดี หลักการในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ คือ 1) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3) การเรียนรู้จากหน่วยงานและสถาบัน 4) จัดการศึกษาตามความพร้อม ความสมัครใจ ความสนใจ และเหมาะสมกับสภาพ ผู้สูงอายุจะต้องเรียนรู้ที่จะ ลงมือทำ (To be To do) เรียนเพื่อรู้ (To know) เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้สูงอายุด้วยกันเอง / ผู้อื่น (To live together)

4.5 การปฏิรูปการศึกษา

3.1 ดัชนีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดัชนีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ให้นิยามของการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย ผ่านช่องทางและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้บุคคลสามารถเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และสมรรถนะได้ด้วยตนเองตามความสนใจและความต้องการในการเติมเต็มชีวิตและเกิดประโยชน์ต่อสังคม ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ (1) ระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และ (3) ผลของการศึกษาและการเรียนรู้ ซึ่งผลของดัชนีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย พ.ศ. 2563 พบว่า มีค่าดัชนีคือ 0.47 จากค่าดัชนีเต็ม 1.00 โดยมีมิติที่ 1 ระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีค่าคะแนนน้อยที่สุด (0.33) ซึ่งตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีคะแนนน้อยที่สุดคือ 0.17 ในช่วงการเสวนา ผู้ทรงคุณวุฒิได้มีการอภิปราย ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อการหาแนวทางในการพัฒนาดัชนีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย ตลอดจนขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับจังหวัด สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาเป็นเวลานาน แต่ไม่ได้มีความตระหนักหรือมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องที่ทุกคนและทุกภาคส่วนต้องตระหนักร่วมกันว่าไม่ใช่หน้าที่ของสถานศึกษาหรือกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้การศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อทุกคน (Education for all and All for education) ได้อย่างแท้จริง

2. ดัชนีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทยเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ โดยนอกจากจะใช้เพื่อการติดตามประเมินผลแล้ว ยังสามารถใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของมนุษย์ที่มีการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

3. การพัฒนาดัชนีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย ในกรอบมิติของระบบนิเวศการเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นหลากหลาย เข้าถึงได้ง่าย สะดวก สนับสนุนความต้องการเรียนรู้ของคน สามารถบูรณาการการเรียนรู้ให้เข้ากับวิถีชีวิต

และการทำงาน มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ โดย จัดให้มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจได้ พร้อมจัดให้มีผู้ให้บริการด้านการแนะนำและอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการ (facilitator)

4. ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบโครงสร้างทางสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีกลไกและมีกระบวนการที่ทำให้บุคคลสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

5. ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้เรียน โดยควรปลูกฝังผู้เรียนหรือเยาวชนให้ตระหนักว่าโลกคือห้องเรียน การแสวงหาความรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในสถานศึกษาหรือครูผู้สอนเท่านั้น แต่การเรียนรู้สามารถเกิดได้ทุกโอกาส ทุกเวลา และทุกสถานที่ ผู้เรียนต้องมี growth mindset มีทักษะที่จะสามารถแสวงหาโอกาสการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self-directed learning) สามารถบูรณาการการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ของตนเองผ่านทุกช่องทาง โดยเฉพาะการสร้างทักษะใหม่ที่สำคัญในการทำงาน (reskills) การเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นอีกปัจจัยที่จะส่งผลต่อการพัฒนาและต่อยอดการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ได้ต่อไป นอกจากนี้ ผู้เรียนต้องมีความตระหนักรู้ในตนเอง (self awareness) รู้จักการค้นหาความต้องการของตนเอง และพัฒนา growth mindset เพื่อให้สามารถบริหารจัดการวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลได้

3.2 พลิกโฉมการศึกษาของชาติด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม: โครงการ mission แมวมอง แมวมี่

การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเต็มรูปแบบ ด้วยการจัด Workshop ห้องเรียนออนไลน์สร้างสรรค์ Creative Learning Spiral เพื่อพัฒนาครู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ให้มีแนวคิดในการใช้ห้องเรียนให้เป็นฐานปฏิบัติการในรูปแบบออนไลน์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เป็นโลกยุคดิจิทัลและการถูก disruption ด้วยดิจิทัลและสถานการณ์โควิด-19 ทั้งยังเป็นการเผยแพร่ให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องรับรู้ รับทราบการใช้ช่องทางหรือแพลตฟอร์มดิจิทัลให้เกิดประโยชน์และเหมาะสม และเป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการแมวมอง แมวมี่ ในการสร้างกระบวนการคิดให้เกิดขึ้นกับครู จนสามารถพัฒนาให้เกิดเป็นไอเดียที่สร้างสรรค์และนำเสนอผลงานได้ โดยมีครูเข้าร่วมการ workshop จำนวน 50 คน แบ่งเป็น 5 ห้องย่อย และผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์ พัฒนาตนเองไปกับครูที่เข้า workshop และส่งไอเดียกลับมากกว่า 300 คน

การ workshop มีขั้นตอน ดังนี้

1) Creative Wake Up กิจกรรม Ice-Breaking เพื่อปลุกความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมกระตุ้นการคิด 4 ประเภท ประกอบด้วย การคิดแบบขยาย การคิดแบบหาผลสรุป การคิดเชื่อมโยง และการคิดเป็นภาพ

2) ห้องเรียนจำลองไปกับทัศนศึกษาทิวทัศน์ในเมือง Amsterdam ด้วยการสำรวจเมืองผ่านสื่อการเรียนรู้ Drive and Listen โดยเริ่มต้นจากการชวนเปิดประสาทสัมผัสด้านการสังเกตและการฟัง ผ่านข้อคำถามสิ่งที่ว่าว (สิ่งที่เราไม่เคยเห็นหรือสิ่งที่แตกต่างจากที่เราเคยเจอ) และสิ่งที่อ่าว (สิ่งที่คุ้นเคย หรือเหมือนกับที่เราเคยเห็น) และบันทึกการเดินทางสิ่งที่สังเกตด้วยวิธีการที่เราถนัด เช่น การวาดภาพ การเขียนบรรยาย แต่งกลอน ฯลฯ (เรียนรู้ผ่านการสร้างบันทึกการเดินทาง) จากนั้นให้คุณครูแชร์ผลงานพร้อมสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น จากนั้นวิทยากรสะท้อนการเรียนรู้และชวนถอดรหัสกิจกรรมตามโครงสร้าง Creative Learning Spiral

3) ออกแบบห้องเรียนของตนเองด้วย Creative Learning Spiral โดยให้คุณครูลองฝึกออกแบบการเรียนการสอนในแต่ละชั้นประกอบด้วย ชั้นจินตนาการ เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการใช้คำถาม การยกตัวอย่าง ใช้อุปกรณ์ หรือสื่อที่เกี่ยวข้อง เล่าเรื่องกระตุ้นความสนใจ ชวนคิด ชวนสังเกต ชั้นสร้างและชั้นเล่น เป็นขั้นตอนที่เปิดกว้างให้ผู้เรียนได้ลองสร้างชิ้นงานต่อจากชั้นจินตนาการ โดยไม่จำกัดวิธีการสร้างชิ้นงานและมีอุปกรณ์ที่หลากหลาย และให้เวลาในการทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงาน (flow) และเรียนรู้จากการพัฒนาผลงานนั้นโดยมีผู้สอนคอยสังเกต ช่วยเหลือและให้คำแนะนำ ชั้นแบ่งปันและสะท้อน เป็นการที่ผู้เรียนที่ตนเองสร้างนั้นนำเสนอแบ่งปันให้ทุกคนได้พูดคุย ครูทำหน้าที่เป็นแม่สื่อให้เด็กพูดในสิ่งที่ตัวเองคิด และรับฟังเพื่อน โดยใช้คำถาม และการอธิบายในสิ่งที่เรียนรู้ เพื่อสกัดสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกันออกมา

โดยเมื่อคุณครูออกแบบตามขั้นตอนดังกล่าวแล้ว คุณครูแบ่งปันแผนการสอนที่ออกแบบด้วย Creative Learning Spiral และสะท้อนการเรียนรู้ที่ได้จากกิจกรรม

3.3 ลดความเหลื่อมล้ำอย่างไร ให้เด็กไทยได้ไปต่อ

● สิบโทไฮยันต์ เกิดเหมาะ

การลดความเหลื่อมล้ำมีวัตถุประสงค์ คือ การลดช่องว่างระหว่างเด็กที่ขาดแคลนโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพกับเด็กที่ได้รับการศึกษาที่ดีกว่า ความเหลื่อมล้ำสูงขึ้นเกิดจากความยากจนถึงร้อยละ 40 โดยเฉพาะยุค disruption ความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงตาย การช่วยเหลือจึงต้องแยกตามช่วงวัย ได้แก่ (1) ช่วงอายุ 0 - 3 ขวบ เตรียมความพร้อมเด็กตั้งแต่

อยู่ในครรภ์ โดยกระทรวงสาธารณสุข ให้ความรู้ก่อนคลอดบุตร (2) ช่วงอายุ 3 - 6 ขวบ เน้นด้านกล้ามเนื้อและสมอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สุดคือ พม./ อพท. ที่จัดการศึกษาปฐมวัย/ สธ. (3) ช่วงอายุ 7 - 11 ปี พัฒนาทักษะการเรียนรู้และความถนัดในอนาคต (4) ช่วงอายุ 15 - 22 ปี พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องในศตวรรษที่ 21 เน้นการวิเคราะห์ปัญหาซับซ้อน การทำงานร่วมกับผู้อื่น (5) ช่วงอายุ 23 - 59 ปี ยกระดับทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (6) อายุ 60 ขึ้นไป ถ้าพัฒนาดีตั้งแต่ (1) - (5) จะเป็นผู้สูงวัยที่ดี เน้นหลักคิด “ผู้สูงอายุ ไม่เป็นภาระ” ในการดำเนินงานภาครัฐต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วม การลงทุน การเป็นหุ้นส่วน โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือผลิต “คนดี มีคุณภาพ มีงานทำ เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง”

● ดร. อุดม วงษ์สิงห์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประชากรกลุ่มที่มีฐานะยากจน ปานกลางและดี เมื่อเข้าสู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น พบว่า ช่องว่างความเหลื่อมล้ำยิ่งมากขึ้น โอกาสทางการศึกษาของเด็กที่ด้อยโอกาสจึงมีน้อยลง และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พ้นจากกับดักความยากจนไปแล้ว เด็กทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาใกล้เคียงกัน ประเทศที่ร่ำรวย เด็กสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้เกือบทั้งหมด และในปี 2562 ประเทศไทยมีประชากร ช่วงอายุ 0-25 ปี จำนวน 20.5 ล้านคน เข้าสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับได้ 4.3 ล้านคน แสดงให้เห็นว่า ยังมีเด็กที่ขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษามาก ซึ่งมีสาเหตุมาจาก (1) ความยากจน พบว่ามีจำนวนนักเรียนยากจนพิเศษกว่า 1.79 ล้านคน มีความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบครอบครัวเด็กมีรายได้เพียง 1,332 บาท/เดือน/ครอบครัว ขณะที่รายจ่ายด้านการศึกษาโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1,195 - 4,829 บาท/เดือน (2) การใช้เงินทางด้านการศึกษาของครอบครัว คนจนมีเงิน 100 บาท มีรายจ่ายด้านการศึกษาร้อยละ 22 ของรายได้ เหลือเงินใช้ในครอบครัว 78 บาท ขณะที่คนรวยจ่ายเพียงร้อยละ 6 ของเงินรายได้ จึงเห็นช่องว่างทางฐานะของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนด้วย นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษา เช่น กรณีที่เด็กต้องช่วยเหลือผู้ปกครองที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง มีความเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบ รวมถึงสภาพความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม อุปสรรคการทำมาหากิน การถือครองทรัพย์สินต่าง ๆ ดังนั้น การใช้ประโยชน์จากข้อมูล Big Data จะช่วยให้เด็กเข้าถึงการศึกษาได้

ในปีการศึกษา 2563 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ช่วยเหลือเด็กเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ 3 แสนคน เมื่อจัดการศึกษาไป 1 เทอม เด็กที่เข้าเรียนเพิ่มเป็น 1 ล้านคน ซึ่งหากส่งเสริมการศึกษาให้เด็กอยู่ในระบบการศึกษาจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็กจะสามารถหารายได้มากกว่าการหลุดออกนอกระบบ (อายุ 22-30 ปี) โดยมีรายได้มากถึง 57,000 - 67,000 ล้านบาท/ปี

ความท้าทายที่เกิดขึ้นร่วมกัน คือ เราจะดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด บนความเชื่อของการส่งเสริมบุตรหลานให้ได้รับการศึกษามากที่สุด การศึกษาแต่ละระดับจะสามารถสร้างรายได้ที่แตกต่างกัน การให้โอกาสทางการศึกษาเป็นการลงทุนที่สำคัญ โจทย์คือ ทำอย่างไรจึงใช้งบประมาณด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ ยังรวมถึงความท้าทายกับการดำเนินงานลดความเหลื่อมล้ำช่วงโควิด 19 คือ เด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา เนื่องจากผู้ปกครองจนลงอย่างฉับพลัน เด็กกำพร้า ที่บ้านไม่มีไฟฟ้าและอุปกรณ์การเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดภาวะ Learning loss /skill loss

● นายประดิษฐ์ แก้วยม

โรงเรียนบ้านหนอง-ซังสี่ เป็นโรงเรียนเรียนรวม ระหว่างโรงเรียนบ้านหนองหลวงกับโรงเรียนบ้านซังสี่

สถานการณ์ปัจจุบัน โรงเรียนมีนักเรียนยากจนร้อยละ 78.87 นักเรียนร้อยละ 7.04 เป็นนักเรียนยากจนพิเศษ ผู้ปกครองย้ายถิ่นไปทำงาน เมื่อกลับมาที่ดูแลบุตรหลานอย่างไม่ถูกทาง เช่น ซื้อเกมส์ให้เล่น ส่งผลให้เด็กติดเกมส์ นอกจากนี้ ยังมีเด็กลาว 2 คน มีปัญหาด้านยาเสพติดและการพนัน

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและการแก้ไขปัญหาของโรงเรียน ใช้หลัก “วิ่งหาลูกบอล ไม่เพียงรอขอร้อยอย่างเดียว” มีการช่วยเหลือจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของโรงเรียน ได้แก่ 1) ปัญหาครูไม่ครบชั้น แก้ไขโดยการให้ครู 5 คน สอนควบชั้น ให้พนักงานธุรการที่มีวุฒิศูนย์ช่วยสอน และผู้อำนวยการโรงเรียน ช่วยงานด้านเอกสาร 2) อุปกรณ์การศึกษาไม่เพียงพอ แก้ไขโดยการขอรับวัสดุอุปกรณ์การศึกษาจากเครือข่าย 3) ขาดนักการภารโรง แก้ไขโดยการขอแรงจากผู้ปกครองช่วยซ่อมแซม/ดูแลความสะอาดพื้นที่ปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้จัดสรรภารโรงให้แล้ว 4) น้ำประปาไม่พอใช้ แก้ไขโดยของบประมาณชุดเจาะบ่อบาดาลจาก กอ.รมน.และ อบต.

ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียน ได้แก่ 1) ปัญหาเด็กติดเกมส์ แก้ไขโดยการอบรมให้เด็กเห็นโทษของการติดเกมส์ เน้นปลูกฝังข้อตกลงการเล่นและเลือกเกมส์ที่สร้างสรรค์ ได้ความรู้ 2) ปัญหาพฤติกรรมเด็กก้าวร้าว แก้ไขโดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือ กิจกรรมบำบัด 3) ปัญหาเด็กเรียนอ่อน แก้ไขโดยใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง

ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ 1) ปัญหาห้องส้วมไม่เพียงพอ 2) ปัญหาน้ำดื่มน้ำใช้ไม่เพียงพอ 3) ปัญหาการขาดแคลนเครื่องคอมพิวเตอร์ 4) ปัญหาขาดแคลนทุนการศึกษา ซึ่งปัญหาทั้งหมดแก้ไขโดยความร่วมมือจากเครือข่ายต่าง ๆ อาทิ เครือข่ายกำนัน ผู้ว่าราชการจังหวัด อบต.โคกงาม ชาวค่าย มศว ประสานมิตร กลุ่ม “หัวใจบาน” ทุนจาก กสศ. งบประมาณการฝึกอาชีพ จากบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) และความร่วมมือจากชุมชน

ผู้ปกครอง นอกจากนี้ ยังใช้แนวคิดการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและการขอความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยเน้น “บริหารงานโปร่งใส ตรวจสอบได้” รายงานผลให้ผู้บริจจาคทราบเป็นระยะ ๆ และยึดหลัก “เป็นทั้งผู้ให้-ผู้รับ ทำให้สัมพันธภาพยั่งยืน”

● นางสาวจรรยา เจ๊ะเหยง

การบริหารงานโดยใช้หลัก “การมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ใน 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการบริหารและการจัดการ ด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายการศึกษา

ปัญหาที่ผ่านมา พบว่า ไม่มีตำแหน่งผู้บริหาร การคมนาคมไม่สะดวก การเดินทางยากลำบาก เนื่องจากมีเรือวันละ 1 เที่ยว (ไป-กลับ) งบประมาณไม่เพียงพอ ไม่มีไฟฟ้าใช้ ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้

การแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ดำเนินการดังนี้ 1) ปัญหาการไม่มีไฟฟ้า แก้ไขโดยการเขียนโครงการขอยกย่องทุนเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน เพื่อขอโรงไฟฟ้า 1 โรง ทำให้มีระบบไฟฟ้าเสถียรมากยิ่งขึ้น 2) ปัญหาขาดแคลนน้ำดื่ม ต้องซื้อน้ำราคาแพงกว่าปกติ แก้ปัญหาโดยการตั้งกล่องรับบริจาคตามริสอร์ทต่าง ๆ และติดต่อไปยังอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง เพื่อตั้งพุ่มผ้าป่า 3) ปัญหาอาหารกลางวัน แก้ปัญหาโดยการระดมทุน ผ่านการตั้งกล่องรับบริจาคที่โรงแรมวังใต้ นำเงินที่ได้จัดทำอาหารที่มีคุณภาพให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง และมีกลุ่มต่าง ๆ สนับสนุนในทุกเดือน 4) ปัญหาขาดแคลนโรงอาหาร ไม่มีห้องน้ำ แก้ปัญหาโดยได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิเอส ซี จี

3.4 การพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้เรียนอาชีวศึกษา

ความเป็นมาของการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้เรียนอาชีวศึกษามีจุดเริ่มต้นจาก “คณะอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21” ภายใต้แนวคิดและภารกิจที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะด้านดิจิทัล เพื่อเตรียมพัฒนากำลังคนของประเทศไทยให้มีสมรรถนะด้านดิจิทัล รองรับ การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพและการทำงานประกอบกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันที่เป็นสังคมของโลกดิจิทัลหรือ “Digital Transformation” ที่ควรมีการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้เรียนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและเทียบเท่ามาตรฐานระดับสากล โดยดำเนินการในรูปแบบคณะทำงานที่เรียกว่า “คณะทำงานจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะ

ด้านดิจิทัลของผู้เรียนอาชีวศึกษา” เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาดิจิทัลต้นแบบ (Digital Vocational College) และพัฒนาตัวอย่างหลักสูตร ชุดการเรียนรู้ หรือกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะ ตลอดจนจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยมีเป้าหมายของการผลิตทรัพยากรบุคคลระดับอาชีวศึกษาด้านดิจิทัล (Value Proposition) ที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) Digital Leaders (2) Digital Workers และ (3) Digital Citizens ในระยะเริ่มต้นได้เริ่มดำเนินการในระดับอาชีวศึกษาก่อน เพื่อรองรับการทำงานและการประกอบอาชีพแล้วจึงจะขยายผลไปสู่ระดับอื่น ๆ เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐาน หรืออุดมศึกษาในอนาคต

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้เรียนอาชีวศึกษา คณะทำงานได้จัดทำรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาดิจิทัล เพื่อใช้เป็นแนวทางนำร่องในสถานศึกษาอาชีวศึกษาต้นแบบในสาขาที่มีความพร้อมก่อนซึ่งรูปแบบประกอบด้วย (1) วิเคราะห์สมรรถนะ (2) สำรวจและจัดทำชุดการเรียนรู้ (3) พัฒนาครู บุคลากร สื่อและอุปกรณ์ (4) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ และ (5) ประเมินผลผู้เรียน ต่อมาจึงได้ดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อเข้ามาเป็นสถานศึกษานำร่องเพื่อพัฒนาเป็น “สถานศึกษาอาชีวศึกษาดิจิทัลต้นแบบ” (Digital College) ในปี 2564 จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคชลบุรี และวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ และจะขยายผลในปีต่อไปหลายวิทยาลัย ทั้งนี้ การพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาดิจิทัลต้นแบบ จะมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้เรียนอาชีวศึกษา ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทักษะด้านภาษาต่างประเทศและการคิดวิเคราะห์

ความสำเร็จของการดำเนินการนอกจากจะสามารถสร้าง “สถานศึกษาอาชีวศึกษาดิจิทัลต้นแบบ” ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังได้ข้อเสนอเชิงนโยบายการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้เรียนอาชีวศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ (1) ด้านกลไกการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ (2) ด้านแนวทางการดำเนินงานระดับนโยบายระดับสถานศึกษา และระดับผู้เรียน (3) ด้านการจัดการภายในสถานศึกษา และ (4) ด้านการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร ทั้งนี้ ผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานสถานศึกษาดิจิทัลต้นแบบสามารถพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียนอาชีวศึกษาและพัฒนาบุคลากรด้านแรงงานหรือกำลังคนของประเทศด้วยอีกประการหนึ่ง

ความท้าทายในการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาดิจิทัลต้นแบบ

1) ผู้บริหาร ครู บุคลากรและคณะทำงานถือเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนและผลักดันให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและก้าวไปสู่การเป็น “สถานศึกษาอาชีวศึกษาดิจิทัลต้นแบบ” ได้โดยบุคลากรทุกฝ่ายควรมีกรอบความคิดเชิงบวก มีจิตวิญญาณด้านดิจิทัล และมีความพร้อม

ในการทำงาน โดยเฉพาะครูควรพัฒนาและปรับตัวให้ทันต่อโลกดิจิทัล เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียน และเป็นต้นแบบให้แก่ผู้เรียนได้

2) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ถือเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญ การมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาต้นแบบ

3) การมีกรอบความคิดเชิงบวก (Mindset) ด้านดิจิทัล ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานด้านดิจิทัลให้ประสบผลสำเร็จ ถึงแม้จะเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานหรือบุคลากรมากเพียงใดก็ตาม หากมีทัศนคติหรือกรอบความคิดเชิงลบด้านดิจิทัลก็กลายเป็นปัญหาหรืออุปสรรคที่สำคัญได้และในขณะเดียวกันความกลัวก็เป็นอุปสรรคของการพัฒนาด้วย

4) การเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งการเรียนรู้และโลกดิจิทัล ปัจจุบันโลกมีความเปลี่ยนแปลงจึงถือเป็นโอกาสและความท้าทายของการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัล

5) การพัฒนาหรือสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้ประกอบการ (Start-up) และมีอาชีพเลี้ยงตนเองได้ การพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลควรคำนึงถึงการพัฒนาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีรายได้และมีงานทำ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง ได้เห็นคุณค่าของดิจิทัลและมีเป้าหมายในชีวิต

6) การพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้เรียนควรเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มิใช่เรียนเพราะการบังคับ ดังนั้นมีข้อสงสัยว่าจะมีเทคนิควิธีการชักจูงใจอย่างไร ที่จะทำให้ผู้เรียนสนใจมาเรียนสายอาชีพมากขึ้น

แนวทางหรือรูปแบบของการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาดิจิทัลต้นแบบ

1) การพัฒนาศูนย์อบรมด้านดิจิทัลและการผู้ประกอบการใหม่ด้านดิจิทัล 2) การจัดตั้งศูนย์ทดสอบสมรรถนะด้านดิจิทัล เพื่อยกระดับผู้เรียนอาชีวศึกษา 3) การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดเป็นผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพได้ 4) การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสามารถและความสนใจ เกิดเป็นผู้แสวงหาความรู้และรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 5) การใช้ดิจิทัลเพื่อปรับเปลี่ยนการทำงานและการเรียนการสอนด้านดิจิทัลอย่างครบวงจร และ 6) การประกันคุณภาพและการรับรองสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้เรียนอาชีวศึกษา 7) การพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาดิจิทัลต้นแบบให้เป็นสถานศึกษาด้านดิจิทัลครบวงจร เพื่อให้ผู้เรียนหรือประชาชนที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษาและเก็บสะสมหน่วยกิตการเรียนรู้ได้

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนกับการสร้างคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจชาติ เห็นประโยชน์ส่วนร่วม

1) การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานด้านดิจิทัลเพื่อผลิตสื่อเชิงบวกในสังคม เช่น การตัดต่อวิดีโอ จัดทำสื่อสร้างสรรค์หรือสื่อด้านบวกเข้าสู่โลกดิจิทัล 2) การสร้างสรรค์ผลงาน

การทำจิตอาสา การทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือชุมชนต่าง ๆ หรือการนำความรู้ ทักษะ หรือสมรรถนะด้านดิจิทัลไปช่วยเหลือและพัฒนาสังคมรอบข้าง 3) ครูต้องตระหนักและปลูกฝังคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาสมรรถนะและการใช้สื่อดิจิทัล ให้ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ในการสร้างสรรค์ผลงาน ไม่ลอกเลียนแบบผลงานของผู้อื่น 4) สร้างให้ผู้เรียนตระหนักและมีจิตสำนึกหรือจิตวิญญาณของการเป็นคนดี โดยสถานศึกษาควรมีการอบรมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัล มีกิจกรรมจิตอาสาให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาช่วยเหลือชุมชนที่จะสร้างให้ผู้เรียนเกิดความอดทนและมีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่เด่นชัดของผู้เรียนอาชีวศึกษา

3.5 ถอดรหัสพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสู่การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่เป็นอิสระ

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศให้สามารถพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีความใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ ความสามารถที่หลากหลายและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยการสร้างพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้เป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษา อันเป็นการนำร่องในการ กระจายอำนาจที่ให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาในการจัดการศึกษา ให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีการขยายผลนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนและวิธีการปฏิบัติที่ดีไปใช้ในสถานศึกษาอื่น จึงนับได้ว่าพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาคือส่วนหนึ่งของกระบวนการปฏิรูปการศึกษา โดยนวัตกรรมการศึกษาหมายความว่า แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอนหรือการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ ซึ่งได้มีการทดลองและพัฒนาจนเป็นที่น่าเชื่อถือว่าจะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษา และนำสิ่งดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาด้วย ทั้งนี้ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาถือเป็นโครงสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาอย่างหนึ่ง อันเป็นเครื่องมือที่สามารถนำร่องนวัตกรรมการศึกษาได้อย่างหลากหลาย และสามารถถ่ายทอดแนวคิดที่ดี ตลอดจนขยายผลไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันมีจังหวัดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้งหมด 8 จังหวัดนำร่อง ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีวัตถุประสงค์ ที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ (1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่ได้มาตรฐานและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง (2) การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

(3) การมุ่งสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อการสร้างและพัฒนาทั่วโลกในการจัดการศึกษาร่วมกันให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและบริบทพื้นที่ และ (4) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามี 3 ด้าน ได้แก่

1. การปรับหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลที่ผู้เรียน
2. ค้นหาและจัดทำข้อเสนอสภาพปัญหาที่เป็นรูปธรรม ปลอดภัยคนโยบาย 5 ด้าน
  - 1) หลักสูตร/การจัดการเรียนรู้
  - 2) หนังสือ-สื่อการสอน
  - 3) การวัดและประเมินผล
  - 4) บุคลากร
  - 5) งบประมาณ

3. การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งจังหวัด โดยการรับฟังความคิดเห็นและร่วมจัดการศึกษา เพื่อติดตามและสะท้อนผลการจัดการศึกษาในจังหวัด รวมทั้งปรับตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งการจัดการศึกษาควรมีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ยกตัวอย่าง การพัฒนาโรงเรียนนาร่อง จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีเป้าหมาย คือการปรับหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ และปรับการจัดการเรียนรู้ให้เป็น active learning ทั้งระบบ และสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และสร้างวิถีการอยู่ร่วมกันในโรงเรียนบนหลักจิตวิทยาเชิงบวก ตลอดจนสร้างให้มีวิถีการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผ่านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพที่แท้จริงและสม่ำเสมอ อีกทั้งปรับวิธีการประเมินโดยทำการประเมินตามสภาพจริง โดยมีเป้าหมายทางการศึกษาของคนรุ่นใหม่ศรีสะเกษที่มีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้และ ICT มีทักษะการคิด การใช้ชีวิตและการทำงาน

ทั้งนี้ ได้ให้ความเป็นอิสระแก่สถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สามารถเลือกนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อนำไปใช้สร้าง School concept ของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ 7 Modules + 1 ได้แก่ 1) นวัตกรรมเชิงระบบ (จิตศึกษา PBL PLC) 2) Montessori 3) Lesson Study & Open Approach 4) เพาะพันธุ์ปัญญา 5) Project Approach 6) Brain-based Learning (BBL) 7) การจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม 8) นวัตกรรม SMT โดยสถานศึกษาสามารถเลือกได้มากกว่า 1 นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง มีเป้าหมาย 4 ด้าน คือ 1. ผู้บริหารเป็นผู้นำวิชาการและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 2. ครูต้องมีความเชี่ยวชาญการออกแบบการเรียนรู้ 3. สถานศึกษาต้องมีหลักสูตรฐานสมรรถนะ 4. สถานศึกษาเป็นแกนนำขยายผลและสร้างเครือข่าย

3.6 ผลผลิต คัดกรอง พัฒนาคู่มือผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทย 4.0 อย่างไร

● รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ อดีตประธานสภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย ในฐานะผู้ปฏิบัติจะมามาสะท้อนมุมมอง “การศึกษาของไทยที่ต้องการเห็นคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยเป็นอย่างไร การแข่งขันทางการศึกษา ในทางปฏิบัติ” ควรมีกรอบแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

เมื่อวิเคราะห์ภาวะวิกฤติและปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาด้านการศึกษาเกิดจาก

1) **โลกและสังคมยุคใหม่** ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความรุนแรงและความขัดแย้ง รวมถึงความรู้ เทคโนโลยี สารสนเทศและดิจิทัลใหม่ที่ทำให้ทุกคนต้องพยายามพัฒนาทักษะจากกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการปกครอง รวมถึงวิกฤติของสังคมผู้สูงอายุ/ความแตกต่างระหว่างวัย และค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี อุตสาหกรรม เศรษฐกิจ เกษตรกรรมสมัยใหม่และอาชีพใหม่ รวมทั้งความไม่เท่าเทียมและความเหลื่อมล้ำในโรงเรียน เป็นภาวะการณ์ที่ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาทั้งสิ้น

2) **ภาครัฐ นโยบาย หน่วยงานกำกับ** นโยบายของรัฐเปลี่ยนแปลงและขาดความต่อเนื่อง ทำให้บางนโยบายที่ดีหายไปหรือถูกยกเลิก เช่น โครงการคุรุทายาท อีกทั้ง กฎหมาย/ข้อบังคับ มีช่องโหว่ ทำให้บางโรงเรียนสามารถรับครูที่ไม่มีวุฒิกศษ.ด้านครูเข้ามาสอนและขอใบรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้เช่นกัน รวมถึงในปัจจุบันไม่มีการประเมินความต้องการครู ไม่มีเกณฑ์การรับนักศึกษาครูคุณภาพ ไม่ประเมินมาตรฐานความรู้วิชาเอก จึงทำให้ไม่ทราบว่าเป็นแต่ละปี สถานศึกษาต้องการรับครูวิชาเอกไหนบ้างจำนวนกี่คน อีกทั้งปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐมีหลายหน่วยงานที่ดำเนินภารกิจเกี่ยวกับครู ซึ่งแต่ละส่วนราชการการมีการแยกภารกิจในการดำเนินงานอย่างชัดเจน และไม่มีการเชื่อมโยงและบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน รวมถึงไม่มีฐานข้อมูล Big Data เกี่ยวกับภารกิจเรื่องครู ส่งผลกระทบในการปฏิบัติงานในภาพรวมของประเทศ สุดท้าย การที่รัฐสนับสนุนให้มีการเปิดสถาบันการผลิตครูเสรีเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการผลิตครูเกินความต้องการ ในขณะที่เดียวกันสถานศึกษาไม่ได้ผลิตครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลนทำให้เกิดปัญหาครูล้นตลาด อีกทั้ง มาตรฐานการผลิตครูของบางสถาบันการไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันหรือเท่าเทียมกัน

3) **สถาบันผลิตครู** มีจำนวนมาก บางสถาบันมีคณะที่ผลิตครูซ้ำซ้อนกัน (ไม่ใช่คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์) เพราะเป็นการเน้นผลทางธุรกิจและจำนวนนักศึกษา ทำให้เกิดปัญหาความพร้อมและความเชี่ยวชาญต่างกัน เนื่องจากบางสถาบันไม่มีประสบการณ์ในการผลิตครู

ส่งผลต่อกระบวนการบริหารจัดการศึกษาและทรัพยากรทางการศึกษา รวมทั้งสถาบันการผลิตครู ดังกล่าวสมัครเข้ารับการประเมินไม่สูงและผ่านการประเมินในระดับนานาชาติไม่ถึงร้อยละ 10

4) คุณสมบัติและสมรรถนะของครู ไม่ตรงตามวุฒิและความต้องการของโรงเรียนและสถานศึกษา เนื่องจากมีสถานศึกษาจำนวนมากทำการผลิตครูซึ่งบางคณะไม่ใช่ครูศาสตร์ศึกษาศาสตร์ อาจทำให้ครูมีคุณสมบัติไม่ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร รวมถึง ความรู้ ทักษะ ความสามารถวิชาเฉพาะ อีกทั้ง ครูบางท่านไม่ปรับเทคนิค/วิธีการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่ยังสอนแบบเดิม ๆ และประการสำคัญ คือ ปัจจุบันครูไม่สะท้อนคุณลักษณะความเป็นครูและเป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนและนิสิต

5) หลักสูตร การฝึกประสบการณ์ ปัจจุบันมีการเปิดสอนหลักสูตรเข้าชั้นเรียนจำนวนมาก เน้นหลักสูตรที่ต้นทุนต่ำ ลำสมัย เน้นเนื้อหา ไม่เน้นสมรรถนะวิชาชีพ รวมถึงไม่เปิดสอนหลักสูตรที่ขาดแคลนตามความต้องการของประเทศ และเกิดปัญหามาตรฐานหลักสูตรและการบริหารจัดการศึกษาของแต่ละสถาบันต่างกัน เปิดหลักสูตรที่ไม่มีคนมาเรียน ในขณะที่สถานศึกษาหรือโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหรือโรงเรียนสาธิต ยังไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมเพียงพอ และไม่ได้ทำหน้าที่ในการเป็น Lab school ของคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ทำให้เกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา

6) บริบท ชุมชน สถานศึกษา และผู้บริหาร ความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมของสถานศึกษา สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา อีกทั้งในปัจจุบันเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างศึกษานิเทศก์และครูผู้สอน ขาดโอกาสในความก้าวหน้าและพัฒนา

ทั้งนี้ จึงเสนอแนวทางการแก้ปัญหาคือการปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานให้บรรลุเป้าหมายของกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) ดังนี้

กระบวนการการผลิตครู

1. ควรปรับการคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนครู
2. ควรพัฒนาหลักสูตรผลิตครูที่เป็นเลิศ
3. รูปแบบกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เน้นสมรรถนะวิชาชีพ
4. ควรการพัฒนาสมรรถนะอาจารย์
5. ควรพัฒนาระบบการคัดเลือกสถาบันผลิตครูที่มีคุณภาพ

กระบวนการพัฒนาครู

1. พัฒนาระบบการคัดเลือกครู
2. ปรับระบบการเข้าสู่วิชาชีพครู

3. สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู
4. พัฒนาระบบการพัฒนาวิชาชีพและสมรรถนะวิชาชีพ
5. สนับสนุนความก้าวหน้าวิชาชีพใหม่
6. ปรับปรุงระบบการเลื่อนวิทยฐานะใหม่

โดยมีการวางระบบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันในการปรับปรุง พัฒนา กลไกและระบบตามที่คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาคาดหวังว่าน่าจะทำให้แผนปฏิรูปฯ ประสบความสำเร็จภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 3 หน่วยงานหลัก ดังนี้

1. สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม/ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) มีหน้าที่ในการกำกับสถาบันการผลิตครู ควบคุมมาตรฐานและหลักสูตร และเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

2. สภาคุณวุฒิ มีหน้าที่ในการผลิต ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการออกแบบหลักสูตรที่ตอบโจทย์ประเทศ หลักสูตรที่สามารถฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และผลิตครูที่เป็นเลิศ มุ่งเน้นหลักสูตรที่ไม่ได้ทำการผลิตครูตามความต้องการของประเทศ

3. สำนักงาน ก.ค.ศ./สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา มีหน้าที่ในการพัฒนาการเข้าสู่ตำแหน่งและการพัฒนาครู และนำระบบและกลไกการผลิตและพัฒนาครูของประเทศที่ประสบความสำเร็จไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาของไทยได้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนปฏิรูปประเทศ

ทั้งนี้ เป้าหมายการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ควรมุ่งเน้นกลไกและระบบการผลิตครูที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ 5 ระบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ระบบการคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนครูที่มีคุณภาพ

1.1 มีระบบ หลักเกณฑ์ การคัดเลือกนิสิต/นักศึกษาครู เป็นระบบกลางของประเทศ ควรกำหนดคุณสมบัตินักศึกษาครู เกรดเฉลี่ยระดับมัธยมปลาย (Portfolio) ให้เข้มข้นและเหมาะสมเพื่อให้ได้ผู้มีคุณสมบัติแท้จริงมาเป็นครู

1.2 มีเครื่องมือวัดความถนัดความเป็นครูที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงเกณฑ์การประเมินผล และตัดสิน และจัดทำคลังข้อสอบของเครื่องมือวัด เช่น 1) วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา (GAT) 2) วิชาเฉพาะ ความถนัดทางวิชาชีพ (PAT) 3) สอบวัดคุณลักษณะครู (Attitude) และวัดความถนัดทางการเรียน (Aptitude) และ 4) สอบสัมภาษณ์ พิจารณาบุคลิกภาพ

1.3 จัดสรรทุนสนับสนุนการศึกษา และปรับระบบการคัดเลือกบุคคลตามเงื่อนไขของโครงการพิเศษแต่ละโครงการเพื่อรับทุน ที่ทำความตกลงร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด

2. หลักสูตรผลิตครูที่เป็นเลิศ

2.1 หลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ มาตรฐานคุณวุฒิและสมรรถนะสากล

2.2 หลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศและบริบทพื้นที่ (หลักสูตรสาขาขาดแคลน และโครงการครูคืนถิ่น)

2.3 หลักสูตรที่สร้างครูให้มีสมรรถนะวิชาชีพสมัยใหม่ ทั้งด้านการสอนและการเป็นผู้นำ เช่น Pedagogy of Difference, Transformational Leadership, Entrepreneurial Leadership

2.4 หลักสูตร 1) ปริญญาตรีวิชาเอกคู่ หรือเอกโท และ 2) หลักสูตรสะสมหน่วยกิต โดยนำหน่วยกิตหลักสูตรอบรมระยะสั้นสะสมร่วมกับหลักสูตรระยะยาวได้

3. ระบบและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เน้นสมรรถนะวิชาชีพและพัฒนาครูที่เลี้ยง

3.1 พัฒนารูปแบบ หลักเกณฑ์และกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อบ่มเพาะสมรรถนะครูให้มีคุณภาพ

3.2 พัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาและการสอนงานของครูที่เลี้ยงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเตรียมครูที่มีคุณภาพ ทั้ง Onsite และ Online

3.3 พัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดสมรรถนะครูที่เลี้ยงในโรงเรียนหรือสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้านวิชาชีพครู ให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานที่กำหนดเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

4. คุณสมบัติและสมรรถนะอาจารย์ในสถาบันผลิตครู

4.1 กำหนดคุณสมบัติและทำกรอบสมรรถนะ มาตรฐาน และตัวชี้วัด ของอาจารย์ประจำหลักสูตรวิชาชีพครูให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

4.2 พัฒนารูปแบบและหลักเกณฑ์การประเมินสมรรถนะอาจารย์ประจำหลักสูตรวิชาชีพครูของสถาบันผลิตครู และพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ประจำหลักสูตรวิชาชีพครูของสถาบันผลิตครูให้มีความรู้ ความสามารถทั้งด้านวิชาการและทักษะการสอน เช่น วิชาชีพครู วิชาที่เชี่ยวชาญ ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) E-learning และทักษะการสอนโดยใช้ภาษาต่างประเทศ

5. ระบบการคัดเลือกสถาบันผลิตครูที่มีคุณภาพ

- 5.1 สถาบันต้องได้มาตรฐานตามเกณฑ์คุณภาพระดับชาติและระดับนานาชาติตามเกณฑ์
- 5.2 ปรับบทบาทสถาบันผลิตให้มีระบบฝึกหัดครูที่มีคุณภาพ มีความพร้อมด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ห้องปฏิบัติการวิชาเฉพาะอาคาร สถานที่ IT หอพัก ที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกหัดครู
- 5.3 มีสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (โรงเรียนสาธิต หรือระบบสหกิจ)
- 5.4 เน้นการฝึกอบรมและพัฒนาการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเป็น Coaching

จะเห็นได้ว่า ในทางปฏิบัติการศึกษาของไทยที่มีคุณภาพส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันทางการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ กระทรวง อว. ควรพิจารณาจัดทุนสนับสนุนมหาวิทยาลัย/สถาบันผลิตครู ที่ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครู โดยจัดทำและกำหนดเกณฑ์การคัดกรองหลักสูตร โดยมีเกณฑ์การประเมิน 2 แบบ คือ แบบที่ 1 ประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรกับเกณฑ์มาตรฐาน และ แบบที่ 2 ประเมินหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม/ประเทศ พร้อมให้ทุนการศึกษาสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาได้บรรจุเป็นครู

● รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรักษ์ ประธานที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย ร่วมสะท้อนมุมมอง “การผลิต คัดกรอง พัฒนาคู เพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทย 4.0 ได้อย่างไร”

ประเด็นหลักในการเสวนาวันนี้เป็นการวิเคราะห์ปัญหา และสภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาของไทย โดยเชื่อมโยงประเด็นปัญหาทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมุ่งเน้นประเด็นการผลิต ไปสู่เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคนไทย 4.0 โดยตั้งคำถามในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. คุณภาพ (Quality) คนไทย 4.0 เป็นอย่างไร? โดยลักษณะของคนไทย 4.0 มีลักษณะ 5 ประการ ดังนี้

- 1) คนไทย 4.0 ต้องมีความรอบรู้การเปลี่ยนแปลงของโลก (World Changing) ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งสู่ 3 วัฒนธรรม ได้แก่
  - 1.1 วัฒนธรรมการเรียนรู้ (Culture of Learning) เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ว่าควรจะต้องเรียนรู้อะไร อย่างไร
  - 1.2 วัฒนธรรมการทำงาน (Culture of Working) เพื่อให้เกิดทักษะในการนำไปปฏิบัติ

1.3 วัฒนธรรมการดำรงชีวิต (Culture of Living) เพื่อให้เกิดทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2) คนไทย 4.0 ต้องมีลักษณะ (Nature) ของ “อิคิไก” คือ ต้องเข้าใจตนเอง ได้แก่ “การสร้าง ความสุขและสุขภาพที่ดีของร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ” ผ่านการรู้สึกตัวและการค้นพบตัวตน สามารถเข้าใจได้โดยผ่านหลักการ 4 ข้อ คือ

2.1 อะไรคือสิ่งที่คุณรักที่จะทำ (What you love)

2.2 อะไรคือสิ่งที่สร้างรายได้ให้คุณ (What the world need) ทำอะไรเพื่อหาเลี้ยงชีพ

2.3 อะไรคือสิ่งที่โลกต้องการ (What you can be paid for) ทำอะไรเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2.4 อะไรคือสิ่งที่คุณมีทักษะทำได้ดี (What you are good at)

3) คนไทย 4.0 ต้องเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนแปลงจากวิถีชีวิตเดิม

วิถีชีวิตเดิม Learning > Working > Living

วิถีชีวิตใหม่ Learning > Working > Living > Learning > Working > เป็นวงจรการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4) คนไทย 4.0 ต้องมีทักษะการเรียนรู้และทักษะการคิดของคนในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้คนไทย 4.0 ต้องรู้จักการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 คือ

4.1 ทักษะ 9 C's ได้แก่ 1) การมีวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) 2) การคิดอย่างริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) 3) การเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding) 4) การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (Collaboration) 5) การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict solving) 6) การรู้จักสื่อสารและใช้สื่อเป็นอย่างรู้เท่าทัน (Communications-Media Literacy) 7) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็น (Computing and ICT Literacy) 8) การมีทักษะทางวิชาชีพ (Career Skills) และ 9) การมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Culture of life-long learning)

4.2 ทักษะ 3R's คือ R (Reading), W (Writing) และ A (Arithmetic)

5) คนไทย 4.0 ต้องมีทักษะการจัดการและการรู้จักแก้ปัญหา 4 S's ของคนในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะ พัฒนาไปสู่ทักษะและคุณลักษณะ ได้แก่

5.1 ทักษะการบริหารจัดการบุคคล (Personnel Management “S”)

5.2 ทักษะการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity “S”kill)

5.3 ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making “S”kill)

5.4 ทักษะการเจรจาต่อรอง (Negotiation “S”kill)

การผลิตครูและผู้บริหารจำเป็นต้องสอดคล้องกับปัจจัยหลักทั้ง 5 ประการข้างต้น เพื่อวิถีชีวิตใหม่ที่จะทำให้คนไทยมุ่งไปสู่การมีสมรรถนะ (Competency) คือ มีความรอบรู้ (Knowledge, Wisdom) มีทักษะ (Experience, Skill) มีคุณลักษณะ (Attribute) ประกอบด้วย (1) ความสามารถ (Ability) (2) อุปนิสัย (Trait) (3) การรู้เรื่อง (Literacy) (4) ทศนคติ (Attitude) (5) ค่านิยม (Value) ฯลฯ

2. อุปสรรค/ตัวป่วน (Disruption) การผลิตครูและผู้บริหารสู่คุณภาพคืออะไร?

1) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพคนไทย วิเคราะห์พฤติกรรมของประชากรโลก เมื่อ 20 ปีก่อน มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพียง 1 % ขณะที่ปัจจุบันประชากรกว่าครึ่งหนึ่ง หรือประมาณ 3,400 ล้านคน เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้แล้ว ส่วนประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จำนวนคนใช้อินเทอร์เน็ตเพียง 6 ล้านคน ปัจจุบันเพิ่มเป็น 39 ล้านคน นอกจากนี้ คนไทยยังซื้อสินค้าผ่านทาง Social media คิดเป็นสัดส่วนมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

การปฏิวัติครั้งที่ 4 คือ การต่อยอดการปฏิวัติครั้งที่ 3 เรียกว่าการปฏิวัติดิจิทัล โดยการนำเอาเทคโนโลยี 5 แบบ อันได้แก่ ปัญญาประดิษฐ์ พันธุวิศวกรรม นาโนเทคโนโลยี การพิมพ์สามมิติ และเทคโนโลยีชีวภาพ มาร่วมกันผลิตสินค้าและบริการ นานาประการ ตัวอย่างได้แก่ หุ่นยนต์เสมือนมนุษย์ เครื่องมือตรวจร่างกายแทนแพทย์ รถยนต์ไร้คนขับ เป็นต้น การสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีเหล่านี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจและ ตลาดแรงงานขนานใหญ่ในโลก ซึ่งจะส่งผลต่อการผลิตและการจ้างงานในอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วอย่างยิ่ง

2) โครงสร้างแรงงานสู่โครงสร้างเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพคนไทย โครงสร้างเศรษฐกิจที่เน้นการใช้ไอทีเข้ามาแทนที่แรงงานมนุษย์ ถือเป็นยุคแห่งการสร้างและทำลายความรู้อย่างรวดเร็ว แต่ก็ถือว่าเป็นยุคแห่งการเรียนรู้และบูรณาการความรู้โลกไซเบอร์กับโลกจริงให้เป็นหนึ่งเดียว ซึ่งการศึกษา จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพแรงงานคนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในเอเชีย พบว่า ความสามารถในการแข่งขันและทุนมนุษย์ในประเทศไทยยังไม่สามารถแข่งขันได้ดีเท่ากับประเทศมาเลเซีย จีน และสิงคโปร์ ดังนั้นไทยต้องผลิตทักษะแรงงานให้ตรงตามความต้องการของโลกและต้องปรับตัวให้มีความเชี่ยวชาญในการผลิตแรงงานของโลก ทั้งนี้ สิ่งจำเป็นและเป็นปัจจัยสำคัญ คือ การผลิตครูอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ

3) การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพคนไทย ในอีก 10 ปีข้างหน้าคาดกันว่า ประชากรโลกจะเพิ่มจาก 7 เป็น 8 พันล้านคน โดยกลุ่มที่จะขยายตัวมาก คือ กลุ่มประชากรที่มีอายุมากกว่า 65 ปี หลายประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศ

พัฒนากำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือมีประชากรกลุ่มนี้ มากกว่า 20% เมื่อวิเคราะห์จำนวนประชากรไทยในภาพรวมปัจจุบัน พบว่า สังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่งภาครัฐต้องปรับภารกิจในการดูแลผู้สูงอายุและขณะเดียวกันก็ต้องพัฒนาผู้สูงอายุให้มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองให้ได้มากขึ้น

เดือนธันวาคม 2561 ศาสตราจารย์ เคลย์ตัน คริสเตนเซน (Clayton Christensen) อาจารย์และนักการศึกษาจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา เจ้าของทฤษฎี disruptive innovation เขียนบทความลงในหนังสือ The Innovative University ว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยในอเมริกาปิดตัว ไปแล้วกว่า 500 แห่ง และคาดการณ์ว่าภายใน 10 ปีข้างหน้า จะมีมหาวิทยาลัยในอเมริกาปิดตัวลงอีก ไม่น้อยกว่า 2,000 แห่ง ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากอิทธิพลของการศึกษาออนไลน์ และจำนวนนักเรียนไฮสคูลที่จะเข้า สู่มหาวิทยาลัยลดลง เช่นเดียวกับกระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐอเมริกาและสถาบันจัดอันดับมูดีส์ ก็ประเมินเช่นกันว่า จะมีวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยขนาดเล็กปิดตัวเพิ่มขึ้น 3 เท่าตัว และมีแนวโน้มการควบรวมกิจการของ มหาวิทยาลัยขนาดเล็กเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัว

4) สถานการณ์โควิด 19 ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของการศึกษาไทย

4.1 การศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยจะดำเนินการทางออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ 49% คิดว่าการเรียนรู้ ออนไลน์และการเรียนรู้ด้วยตนเองจะมีความสำคัญเท่าเทียมกันกับการเรียนในห้องเรียน

4.2 มหาวิทยาลัยไม่ได้เตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนออนไลน์ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่เป็นการปรับตัวฉุกเฉินให้ทัน ต่อสถานการณ์ เพราะฉะนั้นมหาวิทยาลัยหลาย ๆ แห่งที่ยังเปิดเทอมอยู่ช่วงที่เกิดการระบาด จะต้องเปลี่ยนมาสอนออนไลน์ โดยไม่ได้เตรียมหลักสูตร หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์เอาไว้ หลายคนเข้าใจผิดว่า สอนออนไลน์คือถ่ายคลิปแล้วคาดหวังให้นักศึกษาดูคลิป 7 คาบต่อวัน

4.3 มหาวิทยาลัยไม่ได้เตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนออนไลน์ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่เป็นการปรับตัวฉุกเฉินให้ทัน ต่อสถานการณ์ โดยไม่ได้เตรียมหลักสูตร หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์เอาไว้

การรับมือกับ Disruption จากสถานการณ์ที่เกิดจากวิกฤติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของสังคม การเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ด้านวิชาการ การเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยี ฯลฯ ส่งผลกระทบให้ไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป จนการเปลี่ยนแปลงนั้นกลายเป็นภาวะปกติใหม่ (New normal) ที่ทุก ประเทศจะต้องปรับตัวโดยการปฏิรูป (Reform) การปรับรื้อระบบ (Re-engineering) หรือแม้แต่ปฏิวัติ (Revolution) ให้เท่าทันสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3. บทเรียน (Best Practice) ในอดีตของการผลิตครูและผู้บริหารของประเทศไทย คืออะไร?

ประเทศไทยต้องวิเคราะห์บทเรียนของการผลิตครูในอดีต และนำบทเรียนที่ถอดได้ไปเทียบเคียงกับต่างประเทศในการพัฒนาการหลักสูตรการผลิตครู ทั้งนี้ สามารถวิเคราะห์และจำแนกยุคในการผลิตครูของไทยได้ 5 ยุค ได้แก่

ยุคที่ 1 ยุครุ่งอรุณแห่งการฝึกหัดครู (พ.ศ. 2435 – 2496)

เป็นยุคที่มีโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์โดยเฉพาะ รวมถึงมีหลักสูตรการผลิตครู โดยเฉพาะ โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่

- 1) ระดับครูมูล (ป.) ให้หัวเมืองคัดเลือกคนที่เป็นครูชั้นมูลอยู่แล้วส่งมาเรียนในส่วนกลาง
- 2) ระดับครูประถม (ป.ป.) รับจากผู้ได้รับประกาศนียบัตรครูชั้นมูล ให้ทดลองสอนและเรียนอีก 1 ปี มีเงินเดือนให้ด้วย
- 3) ระดับครูมัธยม (ป.ม.) รับจากผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรครูประถมและจบชั้นมัธยม
- 4) ระดับครูต่างประเทศ (ป.ท.) รับจากผู้ขอชั้นมัธยมพิเศษภาษาอังกฤษฝึกสอนอีก 1 ปี ถ้าสอบผ่านจะได้ไปเรียนต่างประเทศ

ทั้งนี้ หลักสูตรการผลิตครู มีการจำแนกเป็นสายสามัญและสายอาชีพ อาทิ โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม โรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษา โรงเรียนฝึกหัดครูอาชีวศึกษา โรงเรียนฝึกหัดครูการเรือน โรงเรียนช่างศิลป์ โรงเรียนนาฏศิลป์ โรงเรียนพาณิชยการ ฯลฯ และผู้เรียนครูทุกคนจะได้รับทุนการศึกษา และมีอัตราบรรจุในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค

ยุคที่ 2 ยุคเข้าสู่ความเรียงรองเพื่อสืบสาน (พ.ศ. 2497- 2510)

ในยุคนี้ มีการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูถึงระดับปริญญา โดยปรับหลักสูตรการผลิตครู เป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) จากหลักสูตรครูประถมศึกษา (ป.ป.) 2) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) จากหลักสูตรครูมัธยมศึกษา (พ.ม.) และ 3) หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.)/หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) (เป็นหลักสูตรครูระดับปริญญาครั้งแรก)

ทั้งนี้ ผู้เรียนครู ที่ได้รับทุนการศึกษาตั้งแต่เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) โดยสอบคัดเลือกผู้เรียนครูจากนักเรียนในจังหวัด เพื่อรับ “ทุนครูจังหวัด” ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ และต้องสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมปีที่ 6 (ม.4 ปัจจุบัน) จากโรงเรียนในจังหวัด และที่สำคัญเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะได้รับการบรรจุเป็นครูจังหวัดภูมิลำเนาของตนเอง

ยุคที่ 3 ยุคแบ่งบานของการฝึกหัดครู (พ.ศ. 2511 - 2546)

การผลิตครูในยุคนี้ มีการขยายการศึกษาภาคบังคับ จาก 4 ปี เป็น 6 ปี เปลี่ยนวิธีการผลิตครูจากหลักสูตรตามระดับการศึกษา เป็นครูเรียนหลักสูตรปริญญาตรีและเรียนวิชาเอกเดี่ยว หรือวิชาเอกโท

จุดแข็ง มีสถาบันผลิตครูมากขึ้นจำนวนมาก เพื่อให้มีการเร่งผลิตครูให้ทันกับการใช้ครู

จุดอ่อน มีการผลิตครูเชิงปริมาณจำนวนมาก ไม่จำกัดจำนวนรับ และไม่มีการคัดเลือกคุณภาพของผู้เรียนครูเหมือนระบบปิด อีกทั้ง หลักสูตรการผลิตครูมีเฉพาะหลักสูตรปริญญาตรี และประกาศนียบัตรวิชาชีพครู แต่ไม่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในสถานศึกษา ทำให้เกิดวิกฤติการผลิตครูทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

ยุคที่ 4 ยุคการผลิตครูสู่ระบบเปิด (พ.ศ. 2547- 2560)

เป็นยุคที่มีการผลิตครูทั้งสองระบบ คือ ระบบปิด 25-30% และระบบเปิด 70-75% โดยวิทยาลัยครูปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ (2547) และสถาบันผลิตครูโดยเฉพาะเปลี่ยนสถานะจากเดิม โรงเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยครู สถาบันราชภัฏ เป็นคณะครุศาสตร์ รวมถึงมีการปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูจาก หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี เป็นหลักสูตรครูปริญญาตรี 5 ปี

จุดแข็ง ยังคงมีโครงการผลิตครูระบบปิด หลากหลายโครงการ อาทิ โครงการครูทายาท โครงการครู สควค. (ส่งเสริมการผลิตครูผู้มี ความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์) โครงการครูพันธุ์ใหม่ โครงการครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และโครงการเพชรในตม

จุดอ่อน

1. รัฐไม่มีการกำหนดและกำกับการผลิตครูทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ อีกทั้ง ปริมาณการผลิตครูไม่สอดคล้องกับความต้องการครูทั้งในภาพรวมและเฉพาะสาขาวิชา เป็นช่วงที่ขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบระหว่างหน่วยผลิตครูกับสถานศึกษา ในยุคนี้ มีปัญหาทางด้านคุณภาพของครู เนื่องจากไม่มีการคัดกรองคุณภาพผู้เรียนครู ส่งผลไปถึงคุณธรรมและจริยธรรมของครูและปัญหาด้านเศรษฐกิจ

2. การผลิตครูระบบเปิด ทำให้การคัดเลือกคุณสมบัติผู้เรียนครูไม่เข้มข้น รวมถึงหลักสูตรการเรียนการสอนมีการปฏิบัติน้อย ไม่มีการปฏิบัติกรวิชาชีพครูระหว่างเรียน

อีกทั้ง ในยุคนี้มีปัญหาด้านการบรรจุครูไม่ตรงวิชาเอกที่ต้องการ ส่งผลไปถึงการมอบหมายและพัฒนาครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการพัฒนาครูมุ่งเน้นที่การเพิ่มคุณวุฒิมากกว่าเพิ่มพูนสมรรถนะการทำงาน

ยุคที่ 5 ยุคสร้างความเป็นเลิศ พลิกโฉมการฝึกหัดครู (พ.ศ. 2560 - 2564 - ปัจจุบัน) จุดแข็ง

1) การผลิตครูระบบปิดยังคงมีอยู่ ประมาณ 5% และระบบเปิด ประมาณ 95% โดยโครงการทุนครูในการผลิตครูระบบปิด บางโครงการหายไปไม่มีการดำเนินการต่อเนื่อง เช่น โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ยังคงเหลือบางโครงการ เช่น โครงการเพชรในตม และมีโครงการใหม่ เช่น โครงการครูรักษ์ถิ่น

2) มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 4ปี) พ.ศ. 25623

3) ครุสภากำหนดสมรรถนะของผู้เรียนในหลักสูตรวิชาชีพครู และกำหนดให้ผู้เข้าเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 เป็นต้นไป ต้องทดสอบรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

จุดอ่อน การผลิตครูตั้งแต่ยุคที่สี่ยังคงมีเหมือนเดิม และเพิ่มมากขึ้นอันเนื่องจากการ Disruption การลดลงของประชากรไทยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ปัญหาการผลิตครูในยุคปัจจุบันต้องแก้ปัญหารด้วยการ “พลิกโฉมการผลิตครู” Reinventing

เห็นได้ว่า ปัญหาการผลิตครูควรเป็นระบบปิด และผลิตตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษาและประเทศ โดยคัดคนเก่ง ๆ เข้ามาศึกษา เมื่อสำเร็จแล้วไม่จำเป็นต้องไปสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเนื่องจากระบบสามารถคัดคนเก่ง ดี มีคุณสมบัติเข้าระบบ ตั้งแต่ชั้นตอนแรกแล้ว อย่างเช่นประเทศสิงคโปร์มีระบบในการผลิตครูตามจำนวนความต้องการ โดยรัฐบาลหรือกระทรวงศึกษาเป็นคนกำหนดความต้องการครูแต่ละระดับ แต่ละวิชาเอก และทำหน้าที่คัดเลือกผู้เรียนครูให้สถานศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตครูตามคุณภาพที่รัฐบาลต้องการ

จากประเด็นดังกล่าว จะเห็นว่า นโยบายในการผลิตครูของไทยยังไม่ชัดเจน ควรกำหนดเป็นนโยบายจากภาครัฐให้ชัดเจนว่ามีแนวโน้มต้องการให้ผลิตครูจำนวนเท่าไร สาขาอะไร ดังนั้นฐานข้อมูลที่เป็น Big Data เกี่ยวกับครูที่เชื่อมโยงจากทุกภาคส่วนเกี่ยวข้องเป็นสิ่งที่จะต้องทำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลมาบริหารการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้ง รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนเทคโนโลยี โดยพิจารณา 2 ประเด็นสำคัญ คือ 1) Free Wifi ทั่วประเทศเพื่อการเรียนการสอน 2) อุปกรณ์ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือที่ใช้เพื่อการเรียนการสอน ไม่ควรเก็บภาษีกับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันและลดความเหลื่อมล้ำของการจัดการศึกษา การผลิตครูคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทย 4.0 ควรเป็นการผลิตครูระบบปิด มีทุนให้ผู้เรียน มีอัตราบรรจุรองรับ

● **รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์** เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา “ชี้แจงแนวทางหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่ง และวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (วPA ตำแหน่งครู)”

จากประเด็นที่ สำนักงาน ก.ค.ศ. ประกาศการนำหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่ง และวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู โดยการจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางาน (ว PA) โดยมุ่งเน้นให้ครูพัฒนาการสอนในห้องเรียนเพื่อนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ ไม่นับจำนวนชั่วโมงอบรม ใบประกาศนียบัตรต่าง ๆ รวมถึงการลดการจัดทำแฟ้มและเอกสาร รายงานต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้ สำนักงาน ก.ค.ศ. ได้มีการชี้แจงหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่ง และวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู (ว PA) เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2564 โดยมีการสำรวจความพึงพอใจเกี่ยวกับเกณฑ์ดังกล่าว พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษาและครู มีความพึงพอใจ มีความเข้าใจเกณฑ์ เห็นประโยชน์ และเห็นว่าเกณฑ์ PA สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง ถึง 91% รวมทั้ง มีความเห็นว่าเกณฑ์ ว PA สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ 96%

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู โดยการจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางาน (ว PA) ถือเป็นกฎหมาย ที่สถานศึกษาต้องนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 ทั้งนี้ สำนักงาน ก.ค.ศ. มุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของการคัดเลือกครูใหม่โดยได้ดำเนินการพัฒนาหลักเกณฑ์ตามแนวทางและความก้าวหน้าในการดำเนินการในปีงบประมาณ 2564 และปีงบประมาณถัดไป ดังนี้

ระบบการคัดเลือกครูใหม่

ตำแหน่งครู: อยู่ระหว่างการดำเนินการเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการ ก.ค.ศ. ที่เสนอให้ปลดล๊อคเรื่องการสอบบรรจุครู ในประเด็นสถานที่สอบและบรรจุครูให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้ขอให้รอผลการพิจารณาหรือมติของที่ประชุมคณะกรรมการ ก.ค.ศ. และจะประกาศให้ทราบอย่างเป็นทางการในภายหลัง อีกประเด็นที่น่าสนใจ คือ การปรับระบบโดยหลักการที่ว่า โรงเรียนมีสิทธิ์เลือกครู และครูมีสิทธิ์เลือกโรงเรียนตั้งแต่ต้นว่าต้องการไปสอนที่ไหน อยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อเสนอหลักเกณฑ์ใหม่ภายในปีงบประมาณถัดไป

ตำแหน่งศึกษานิเทศก์: ที่มุ่งเน้นเรื่องคุณภาพของศึกษานิเทศก์ เสนอให้มีการปรับระบบการคัดเลือกศึกษานิเทศก์ เป็นระบบ Performance Assessment จากเดิมที่มีการสอบคัดเลือกปรับเป็นระบบการสรรหาและสัมภาษณ์ เพื่อพิจารณาเรื่องความรู้ ความสามารถ ทักษะ การสื่อสารและการนิเทศ ซึ่งข้อดีของระบบการสรรหา คือ คนที่เป็นศึกษานิเทศก์จะได้รับการยกย่อง ยอมรับ และให้เกียรติจากครูที่ได้รับการนิเทศ แต่จุดอ่อน ของระบบการสรรหาจะเป็น

ในเรื่องของความโปร่งใส ซึ่งทางสำนักงาน ก.ค.ศ. จะจะต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดช่องโหว่ในการดำเนินการ

ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา: หลักเกณฑ์การคัดเลือกอยู่บนหลักการและแนวคิด ของสมรรถนะและความพร้อมของผู้บริหาร โดยลดการสอบคัดเลือกที่เป็นทักษะการจำ แต่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของวุฒิภาวะและประสบการณ์ของผู้จะมาเป็นผู้บริหาร ทั้งนี้ ผู้จะมาเป็นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ เมื่อไรกับการคัดเลือกและบรรจุแต่งตั้งให้เป็นผู้บริหารต้องสามารถปฏิบัติงานได้เลย ไม่ใช้เวลาในการอบรมผู้บริหารหลายชั่วโมงเหมือนระบบเดิมที่ผ่านมา โดยอยู่ระหว่างการดำเนินการในปีงบประมาณถัดไป

ทั้งนี้ สำนักงาน ก.ค.ศ. ได้พิจารณา 5 ค่านัด ในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคล ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะใหม่ สำนักงาน ก.ค.ศ. ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการนำเกณฑ์การกำหนดมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะใหม่สู่การปฏิบัติแล้ว

2. ปรับระบบการประเมินวิทยฐานะ ควบคุมการประเมินเงินเดือน

ระบบการประเมินวิทยฐานะ (ว PA) ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เป็นกฎหมายอย่างชัดเจน และได้จำแนกระเบียบชัดเจนตามตำแหน่งของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ 1) ครู (ว 9) 2) ผู้บริหารสถานศึกษา (ว 10) 3) ศึกษานิเทศก์ (ว 11) และ 4) สายผู้บริหารการศึกษา (ว 12) ซึ่งมีผลบังคับใช้ระบบดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งสิ่งที่โรงเรียนและสถานศึกษาต้องเร่งดำเนินการ การระดมความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครู เพื่อแลกเปลี่ยนหารือและทำข้อตกลง ในลักษณะ PLC ร่วมกันในสถานศึกษาว่าระบบการประเมิน PA ประเด็นท้าทายของโรงเรียนครูแต่ละคนควรจะเป็นอย่างไร

3. ปรับระบบการพัฒนาผู้บริหารก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง

หลักเกณฑ์การคัดเลือกอยู่บนหลักการและแนวคิด ของสมรรถนะและความพร้อมของผู้บริหาร โดยอยู่ระหว่างการดำเนินการในปีงบประมาณถัดไป

4. กำหนดเกณฑ์อัตรากำลังของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (ว 23)

อยู่ระหว่างการเสนอหลักเกณฑ์การบริหารอัตรากำลังฯ ให้คณะกรรมการ ก.ค.ศ. พิจารณา เกี่ยวกับประเด็น การเกลี่ยอัตรากำลังที่เกินในโรงเรียน อัตรากำลังที่ขาดในโรงเรียน จะมีหลักเกณฑ์อย่างไร รวมถึงการควบคุมอัตรากำลังด้วย ซึ่งจะทำให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการอัตรากำลังครูได้ดีขึ้น แต่ต้องสอดคล้องกับ แนวโน้ม Aging Society ของประเทศด้วย

รวมถึง สำนักงาน ก.ค.ศ. อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำแผนอัตรากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ 10 ปี ว่าประเทศต้องการอัตรากำลังครูจำนวนเท่าไร สาขาวิชาเอกอะไร ให้มีความเชื่อมั่น และความถูกต้องแม่นยำมากที่สุด (ประมาณ 70 – 80%) ซึ่ง

แผนดังกล่าว จะส่งต่อให้สภาคณบดีคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ซึ่งเป็นฝ่ายผลิตครูทราบ Demand ของประเทศ เพื่อฝ่ายผลิตจะได้นำไปวางแผนการผลิตครูให้ตรงกับความต้องการของประเทศต่อไป

5. วางแผนการผลิตและระบบคัดกรองครูที่มีคุณภาพเข้าสู่ระบบการศึกษา การผลิตครูระบบปิดเป็นประเด็นที่น่าสนใจ แต่อาจเป็นไปได้ยาก ควรมีการวางแผนทางการวางแผนการผลิตร่วมกับบริษัทและเงื่อนไขอื่น ๆ ที่จำเป็นด้วย เช่น สัดส่วนการผลิต หรือกระบวนการพัฒนาครูที่เชื่อมโยงกันเป็นระบบด้วย

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาการศึกษาและการจัดการศึกษาควรเป็นรูปแบบ Back to School โดยโรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้น ซึ่งกระบวนการที่ต้องเร่งดำเนินการให้เป็นรูปธรรมเร็วที่สุดในการพัฒนาการศึกษา คือ โรงเรียนต้องลดความเป็นราชการให้น้อยลง และองค์กรและพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน

● **นางสาวชลีพา ดุลยากร** ผู้ก่อตั้งเพจ insKru - พื้นที่แบ่งปันไอเดียการสอน

เพจ insKru มีบทบาทในการสื่อสารและนำเสนอเสียงสะท้อนของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับจัดการเรียนการสอนสู่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ไอเดียเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของเพื่อนครู และนำประเด็นที่ได้จากการแลกเปลี่ยนสะท้อนสู่ภาครัฐ ซึ่งสิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมที่สุดคือ การปรับเกณฑ์การประเมินแบบ PA ที่สำนักงาน ก.ค.ศ. จะนำไปสู่การดำเนินการในวันที่ 1 ตุลาคม 2564 ประเด็นสำคัญที่วิเคราะห์ได้จากการดำเนินการของเพจ insKru คือ

1. การจัดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบชุมชน (Community)

การจัดเวทีและพื้นที่ให้ผู้ที่มีบทบาทเดียวกันหรือความคิดเห็นคล้ายกันได้ร่วมกันแลกเปลี่ยน เสนอเทคนิค ไอเดีย และแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี รวมถึงสามารถสะท้อนปัญหาในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้ชัดเจน อีกทั้ง การได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเป็นสร้างพลังบวกให้ครูผู้สอนมีกำลังใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งไปสู่ผู้เรียนด้วยเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายต่อไป

2. การปรับวัฒนธรรมการทำงาน

เมื่อเกิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบ Community ทำให้เห็นช่องทางการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนไปสู่ควมวัฒนธรรมใหม่ ที่ต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสาร แลกเปลี่ยนและพูดคุย โดยผู้บริหาร/ผอ.โรงเรียนต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของครูผู้สอน ซึ่งประเด็นนี้จะส่งผลให้ครูเกิดความมั่นใจ ไม่เกิดความวิตกกังวลหรือกลัวที่จะเสนอความคิดเห็นและวิธีการต่าง ๆ ที่มีประโยชน์และมุ่งไปสู่ผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งหากปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม

ในจุดนี้ได้จะทำให้ครูมีความสุขในการทำงานและการจัดการศึกษาของไทยมีความคล่องตัวในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนไม่ว่าจะมีสถานการณ์อะไรเกิดขึ้นมาอีกในอนาคต

3. อิสระ (Autonomy) กล้าตัดสินใจ ภายใต้ประโยชน์ของผู้เรียน

3.1 ครูต้องการสอนให้ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอย่างไร โดยมีอิสระในกล้าตัดสินใจ ภายใต้ประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน ซึ่งรวมถึงผู้บริหาร/ผู้อำนวยการโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ด้วย หากสามารถเพิ่มจำนวนครูที่มีทัศนคติในการทำงานแบบนี้ได้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างแน่นอน ทั้งนี้ อิสระในการตัดสินใจจะต้องเกิดจากการแลกเปลี่ยนพูดคุยและหารือร่วมกันว่าสถานศึกษาต้องการให้นักเรียนมีคุณลักษณะอย่างไรให้ตรงกันภายใต้ประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลัก จะทำให้การตัดสินใจเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2 องค์ความรู้ ทักษะ Mindset ที่จำเป็นของครู โดยเริ่มตั้งแต่ระบบผลิตครู ซึ่งได้แก่ คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ที่จะเพิ่มปริมาณการผลิตครูที่มีทัศนคติเช่นนี้ เป็นครูที่ไม่เต็มไปด้วยความกลัวในการตัดสินใจ เสนอความคิดเห็น หรือกลัวผิด และเมื่อครูเข้าสู่ระบบแล้วทำอย่างไรให้ครูที่มีคุณลักษณะเช่นนี้ไม่หมดไฟและอยู่ในระบบได้อย่างยั่งยืน

4. เปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นองค์กรวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน

มีการตั้งคำถามมาตลอดเลยว่าทำไมคนทั่วไปอยากไปทำงานที่บริษัท Google แล้วบริษัท Google องค์กรที่มีลักษณะแบบไหน เราควรปรับโรงเรียน/สถานศึกษาให้มีลักษณะเป็นองค์กรเช่นนั้นหรือไม่ เพราะหากภาครัฐสามารถพัฒนาระบบการผลิตครูให้ได้ครูที่มีคุณลักษณะและทัศนคติแบบ Autonomy เป็นคนกล้าคิด กล้าตัดสินใจแล้ว ก็เมื่อบุคคลเหล่านี้เข้าสู่ระบบหากต้องมาเจอกับวัฒนธรรมการทำงานแบบเดิม ๆ จะไม่สามารถรักษาคนดี คนเก่งให้อยู่ในระบบได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมการทำงานของโรงเรียนหรือสถานศึกษาส่วนใหญ่ผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญมาก และเป็นตัวแปรหลักที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจ หากผู้บริหารมีการโฟกัสผิดจุดหรือโรงเรียนมีวัฒนธรรมการทำงานที่ต่างคนต่างทำไม่มีการคุยกัน ต่างก็มุ่งหน้าทำตามคำสั่งของผู้บริหารก็จะไม่เกิดวัฒนธรรมของการเรียนรู้

สำนักงาน ก.ค.ศ. ได้นำแนวคิดและข้อเสนอที่ได้จากเพจ insKru ไปประกอบการปรับเกณฑ์การประเมินแบบ ว PA โดยเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานเป็นวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์แบบเท่าเทียมกัน ในสถานศึกษามีการเรียนรู้ร่วมกันและก็มุ่งสู่นักเรียนเป็นสำคัญ และเป็นเกณฑ์ที่เปิดกว้างความหลากหลายในการดำเนินงาน ไม่จำกัดวิธีหรือลักษณะการจัดการเรียนการสอน คำนึงอิสระ คำนึงความเป็นตัวเอง กล้าที่จะเป็นสิ่งที่อยากเห็นให้กับครู รวมทั้ง ควรคำนึงถึงสุขภาวะ (Well-being) ของคุณครูเป็นสำคัญด้วย

4.6 ห้องปฏิบัติการทางนโยบาย (Policy Lab)

4.1 ข้อเสนอการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ความเข้าใจ ความเชื่อ หรือความมั่นคง

1) ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ กล่าวประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ดังนี้

การจัดทำหลักสูตร พัฒนาการที่สำคัญของหลักสูตรเกิดขึ้นภายหลังจากประกาศใช้ พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งได้มีการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาให้สามารถจัดทำ “หลักสูตรสถานศึกษา” ปัจจุบันการพัฒนาหลักสูตรกำลังปรับเปลี่ยนสู่ “หลักสูตรฐานสมรรถนะ” (Competency Based Education) ผู้เรียนควรทำอะไรได้ What student should do? มุ่งเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลัก ปรับองค์ความรู้ไปสู่การนำไปใช้ได้จริง (Action) ในอดีตการจัดทำหลักสูตรอยู่ในลักษณะเส้นตรง ใช้ต่อเนื่องยาวนาน (เฉลี่ย 20 ปี) อำนาจในการปรับหลักสูตรมาจากศูนย์รวม ขาดการศึกษาวิจัย ปรับครั้งเดียวทั้งเล่ม ผลสำเร็จคือการมีเอกสารเล่มใหม่ แต่มาภายหลังได้มีความพยายามปรับเปลี่ยนหลักสูตร โดยมองในหลากหลายมิติ มีการศึกษาวิจัยการใช้หลักสูตร ติดตามผลการใช้หลักสูตรทันทีที่เริ่มมีการนำไปใช้ ทั้งจากครู ระบุธรรมในห้องเรียน การวัดและประเมินผล ประมวลผลนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งต้องอาศัยฐานข้อมูลจำนวนมากในการพัฒนา เน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ผู้เรียนต้องได้คุณภาพ ไม่ใช่แค่ผลผลิตอยู่ในรูปเล่มเอกสารอย่างสมัยก่อน

ปัจจุบัน การนำไปสู่ หลักสูตรฐานสมรรถนะ ต้องเตรียมผู้เรียนสำหรับการทำงานที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีที่ยังไม่ได้สร้างเพื่อแก้ปัญหาที่ยังไม่รู้ว่าเป็นอะไร ทิศทางการพัฒนาพลเมืองของโลก มุ่งเน้นการเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีส่วนร่วมและมีความยุติธรรม สำหรับในแง่ของมิตินอกจากมิติของการเป็นพลเมืองท้องถิ่นแล้ว ในขณะเดียวกันบุคคลก็เป็นพลเมืองของประเทศไทย พลเมืองอาเซียน พลเมืองโลก (รวมถึงโลกออนไลน์) ดังนั้นแนวคิดพหุสังคมนิยมที่สามารถอยู่ท่ามกลางความหลากหลายจึงมีความจำเป็นมากในยุคปัจจุบัน

แกนสำคัญของ หลักสูตรฐานสมรรถนะ เน้นสมรรถนะที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลาย ข้ามวิชาได้ไม่ติดกับเนื้อหาโดยเฉพาะ จึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะหลัก 6 ด้าน คือ การจัดการตนเอง การสื่อสาร การคิดขั้นสูง การรวมพลังทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง การอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน ซึ่งในวิชาประวัติศาสตร์ด้วยเช่นกันที่มีทั้งความรู้เชิงความจริง ความรู้เชิงกระบวนการ เชิงทฤษฎี เป็นต้น ที่จะต้องกำหนดกรอบตามสมรรถนะหลักให้ชัดเจน และในแง่การนำความรู้ประวัติศาสตร์ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร ทั้งในการทำงาน การดำเนินชีวิต การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ

2) รศ.ดร.ปรีดี พิศภูมิวิถีสรรพบุรุษ สรุปลักษณะสำคัญ ดังนี้

หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ยังคงขับเคลื่อนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ต้องนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้รับส่งต่อไปยังหน่วยงานระดับนโยบายที่มีอำนาจสั่งการ โดยจะต้องเน้นย้ำให้ผู้มีอำนาจสั่งการเข้าใจและตระหนักถึงในเรื่อง 1) การส่งเสริมระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ และ 2) เนื้อหา / กระบวนการทางประวัติศาสตร์ เมื่อสอนหรือเมื่อเรียนวิชาประวัติศาสตร์แล้วจะต้องปล่อยวางให้ได้ ไม่มีอคติ และไม่มีความแข็งกร้าวทางวิชาการ โดยจะต้องสามารถพูดคุย / แลกเปลี่ยน / โต้แย้งได้

3) ผศ.ดร.พิพัฒน์ กระแจะจันทร์ สรุปลักษณะสำคัญ ดังนี้

ผศ.ดร.พิพัฒน์ ให้ความเห็นว่า การสอนประวัติศาสตร์ กระบวนการสำคัญกว่าเนื้อหาสมัยก่อน การสอนประวัติศาสตร์แบบชาตินิยมหรือราชานิยมเป็นสิ่งที่เข้ายุคเข้าสมัย เพราะในช่วงนั้นยังต้องการสร้างความคิดร่วม รวมพลัง แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยน สังคมเปลี่ยนไป มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูล ส่งผลให้ปัจจุบันประวัติศาสตร์เริ่มถูกตั้งคำถามและต้องการความหลากหลายมากขึ้น การสอนประวัติศาสตร์ที่เน้นชาตินิยมมากเกินไปอาจสร้างความเกลียดชังหรืออาจเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะเป็นการสอนด้วยข้อมูลชุดเดียวหรือกล่าวถึงกลุ่มคนเพียงกลุ่มเดียว จึงควรปรับเปลี่ยน โดยให้ความสำคัญกับคนทุกกลุ่ม ซึ่งมีคนชั้นปกครองเป็นส่วนหนึ่งในนั้น

สำหรับแนวทางการสอนประวัติศาสตร์ควรปรับเปลี่ยนเป็นเชิง concept หรือให้แนวคิด ไม่ใช่เน้นเพียงการเล่าเรื่องราวเหตุการณ์เป็นอย่างไร ควรนำวิธีทางประวัติศาสตร์มาใช้ รวมถึงเปิดโอกาสให้คิดวิเคราะห์ วิพากษ์มากขึ้นเพราะการเรียนประวัติศาสตร์สามารถช่วยพัฒนาการคิดเชิงเหตุผล การตัดสินใจ จินตนาการ ทั้งยังสามารถเชื่อมโยงกับศาสตร์สาขาอื่นที่เกี่ยวข้องได้ ไม่ว่าจะเป็น “โบราณคดี” ที่สามารถนำวิธีการทางโบราณคดีมาใช้หาข้อมูล หลักฐานในสมัยก่อน และสามารถศึกษาจากโบราณวัตถุ โบราณสถาน “มนุษยวิทยา” ที่ทำให้เข้าใจความหมายของชาติพันธุ์ ผลกระทบของชาติพันธุ์ที่มีบางกลุ่มมีอำนาจนำ บางกลุ่มเป็นผู้ตาม “วรรณคดี” ในวรรณคดีก็มีเรื่องเล่าที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และผูกโยงความคิดของคนในสังคม “ภูมิศาสตร์” ที่ทำให้ทราบสภาพภูมิประเทศ ที่ตั้ง ขอบเขตดินแดน ซึ่งช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์หรือการตัดสินใจของคนสมัยก่อนมากขึ้น เป็นต้น “การตั้งคำถาม” เป็นอีกวิธีที่ควรนำมาใช้สอน และควรเชื่อมโยงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ไม่ใช่เรื่องไกลตัว ควรสอนเรื่องที่ใกล้ตัวเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมากขึ้น เช่น เรื่องความเป็นอยู่ การเพาะปลูก สิ่งแวดล้อม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนชั้น การเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ปรากฏการณ์ทางการเมือง การเกิดขึ้นของ SME สภาพสังคมที่เกิดจาก

สื่อต่าง ๆ เช่น เกม ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำบทเรียนในอดีต มาปรับใช้ในอนาคต การสอนประวัติศาสตร์แบบเดิมจะได้ผลเต็มที่เชื่อง แต่ถ้าปรับการสอนแบบใหม่ เน้นให้คิดวิเคราะห์ จะได้ผลเต็มที่คิดเป็น มีคุณภาพมากขึ้น

4) ว่าที่เรือตรีบรรณ สุวรรณपाल เริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามเพื่อเปิดประเด็นโดยมีการเชื่อมโยงกับการศึกษาวิจัยที่ว่า...จากงานวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจเรื่อง ตำราเรียน ในประเด็นของความถูกต้อง ต้องมีการทบทวนว่าเป็นความถูกต้องของใคร ใครจะเป็นคนกำหนดว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดใช่หรือไม่ใช่ และเนื้อหาใดควรถูกระบุไว้ในตำราเรียนวิชาประวัติศาสตร์ รวมถึงเนื้อหาของประเด็นการสนทนาในวันนี้ ที่ต้องกลับมาทบทวนว่า ความมั่นคงนั้น หมายถึงความมั่นคงของใคร รวมถึงการให้ข้อคิดเห็นว่า หากประวัติศาสตร์มีการขัดแย้งกัน เกิดความขัดแย้งระหว่างชาติและท้องถิ่น หลักฐานมีการขัดแย้งกันจะทำอย่างไร นอกจากนี้ กล่าวถึงประวัติศาสตร์ในแง่ของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเมื่อลองพิจารณาทบทวนแล้วนั้น การเปลี่ยนแปลงเกิดจากความขัดแย้ง ถ้าไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็ไม่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลง ความขัดแย้งถือเป็นสิ่งที่ดี นำไปสู่การตั้งคำถามและเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งการมองประวัติศาสตร์ในลักษณะนี้ เรียกว่า การมองประวัติศาสตร์แบบวิภาษวิธี

การทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์มีหลายรูปแบบ เช่น ประวัติศาสตร์สนใจความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะที่มีความหมายต่อปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ไม่ใช่ปริศนาตัดต่อความรู้ประวัติศาสตร์เพื่อหาบทเรียน หรือความรู้ประวัติศาสตร์เพื่ออธิบายว่าเรามาถึงจุดนี้ได้อย่างไร ดังนั้น ประวัติศาสตร์ที่พึงปรารถนา ควรเป็นการเรียนรู้เพื่อยกระดับศักยภาพความคิดอย่างน้อยในสองมิติควบคู่กัน คือ ความสัมพันธ์ของหลักฐานและข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเห็นข้อเท็จจริงและปัจจัยต่าง ๆ ในบริบทการเปลี่ยนแปลง เชื่อมโยงไปสู่เรื่องของอำนาจและใครจะเป็นคนกำหนดชุดความคิดหลัก นอกจากนี้ หัวใจสำคัญ คือ การทำความเข้าใจถึงหลักฐานและเชื่อมโยงกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เมื่อมองผ่านบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปเราจะมองอย่างไร ซึ่งแน่นอนว่าเราไม่สามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้ทั้งหมด เราเป็นส่วนหนึ่งของอดีต รู้เพียงส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง และความรู้เหล่านั้นได้กลายเป็นอุดมการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดพฤติกรรม การกระทำ กิจกรรม เทศกาล กิจกรรมประจำวัน ยิ่งไปกว่านั้น ความรู้ส่วนใหญ่ที่ถ่ายทอดในสถานศึกษา เป็นความรู้ที่เป็นทางการ และเป็นการเมือง ความรู้ ชุดของความรู้ ครูหลายคนจึงพยายามจะหาวิธีการถ่ายทอดความรู้ แต่ในชั้นเรียนไม่ถูกทำให้เกิดพื้นที่ของการย้อยแย้งช่วงชิง การรักษาอำนาจของกลุ่มคนชั้นหลังไว้ ทั้งในรูปแบบของเนื้อหา หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินการเรียนการสอน ซึ่งคือการรักษาอำนาจครอบงำของกลุ่มและชนชั้นหลักไว้

สำหรับการสอนและผู้สอน ในแง่ความหมายของการสอน การสอนหมายถึง การถ่ายทอด การอบรมขัดเกลา การสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ การสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับ บุคคลและสังคม การสนับสนุนให้ผู้เรียนค้นพบตัวเอง ทั้งนี้ ครูผู้สอนจำเป็นต้อง ทบทวนกับตัวเองว่า กระทำการอยู่บนความเชื่ออะไร พื้นฐานทางปรัชญาอะไร ให้นำหนักกับอะไร เช่น ถ้าให้ความสำคัญกับผู้เรียน ห้องเรียนก็จะแน่นักไปที่ผู้เรียน ซึ่งการเรียนการสอนตั้งอยู่บน ปรัชญาพื้นฐาน ได้แก่ สารัตถนิยม นิรันตรนิยม พิพัฒนาการนิยม ปฏิรูปนิยม อัตถิภาวนิยม ครูผู้สอนเองมองออกหรือไม่ ว่าเราตั้งอยู่บนความเชื่อแบบไหน สิ่งที่เราทำสอดคล้องไปด้วยกัน หรือไม่ นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศึกษา และวิชาสังคมศึกษามีหัวใจ สำคัญ คือ การสร้างพลเมือง ดังนั้น เราควรตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่า เรากำลังสร้างพลเมืองแบบไหน ขึ้นในชั้นเรียนของเรา ผู้เรียนของเราตั้งคำถามหรือไม่

กล่าวโดยสรุป คือ การสอนวิชาประวัติศาสตร์ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนตั้งคำถาม เกิด การคิดวิเคราะห์จากหลักฐาน ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียน ชีวิตประจำวัน นำไปสู่การอภิปรายและสรุปการเรียนรู้ร่วมกัน

5) นายภาคิน นิมนานรวงศ์ สรุปใจความสำคัญ ดังนี้

ปัญหาของเราทุกคน ตลอดมาที่เราสอน เราไม่เคยสอนให้ตั้งคำถาม ประวัติศาสตร์ มีวิธีการทางประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ที่ดี สอนอย่างไร เรียนไปทำไม เมื่อก่อนสอนประวัติศาสตร์ บนฐานความเชื่อ ต้องออกแบบการสอนใหม่ เลิกวางการสอนประวัติศาสตร์ด้วยการสอนให้เชื่อ แต่ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สอนให้สามารถตั้งคำถาม สอนให้คิดวิเคราะห์หาหลักฐานก่อน แล้ว วิเคราะห์ตีความต่อ หาหลักฐานเมื่อเราสงสัย สอนให้คนมุ่งหาความจริง แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของ การรับฟัง เนื่องจากเรื่อง ๆ เดียวกันมุมมองของแต่ละคนขึ้นอยู่กับประสบการณ์

ควรใช้ประวัติศาสตร์ในฐานะเครื่องมือในการคิดวิเคราะห์หาความจริง ผ่านการใช้ คำถาม 5 ข้อ ได้แก่ (1) ต้องรู้เรื่องอะไร จะรู้เรื่องนี้ต้องรู้อะไรบ้าง (2) จะรู้ได้จากที่ไหน มีหลักฐาน อะไรบ้าง หาได้จากที่ไหน (3) จะรู้ได้อย่างไร วิธีการเรียนรู้ เช่น อ่าน วิเคราะห์ พูดคุย ถกเถียง รับฟัง ฯลฯ (4) ต้องรู้เมื่อไหร่ ลำดับของการสอน รู้ตอนนี้หรือรู้ตอนหน้า เน้นสร้างความสงสัย (5) ต้องรู้เพราะเหตุใด

ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนการออกแบบตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ เช่น ก่อน การจัดการเรียนการสอน ครูควรตั้งคำถามกับสิ่งที่ทำว่าทำไมส่วนกลางถึงต้องการให้ครูเรื่องนั้น ถ้าเราตั้งคำถาม จงตั้งคำถามกับสิ่งที่ทำอยู่ แล้วจะค้นพบความสำคัญ วิธีการ การเปลี่ยนแนวคิด ใหม่ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ชุมชนในอินเทอร์เน็ต เช่น inskru ก่อการครู ครูปล่อยของ (เพื่อนพลเรือน) จะได้เทคนิคที่เราสอน ได้ไอเดียหลากหลาย รวมถึงในบางเรื่องที่มีความขัดแย้ง

เด็กต้องแสดงให้เห็นทักษะสมรรถนะ การวิเคราะห์ สาระ ด้วยการแสดงความคิดเห็น ผ่านการตั้งคำถามที่มากพอ การหาหลักฐาน ซึ่งจะเป็นการสอนให้เค้าคิดเป็น

แผนการศึกษาแห่งชาติกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....

การจัดทำ (ร่าง) แผนการศึกษาแห่งชาติควรคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาประเทศเช่นเดียวกับการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 คือ (1) ควรก้าวอย่างมีทิศทางที่ชัดเจน โดยการจัดทำแผนควรสอดคล้องกับแผนระดับ 1 แผนระดับ 2 ของประเทศ (2) กระโดดอย่างมั่นคง ให้ประเทศเป็นสังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจ สร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน พลิกโฉมด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้องก้าวให้ทันพลวัตของโลก คนไทยต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (3) ก้าวอย่างมีหลักการ ทั้งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โมเดลเศรษฐกิจ BCG เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แนวคิด Resilience (4) เป้าหมายหลัก 5 ตัวชี้วัด ของประเทศ ได้แก่ ตัวชี้วัดรายได้ประชาชาติ ตัวชี้วัดดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) ตัวชี้วัดความแตกต่างของความเป็นอยู่ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงสุด ตัวชี้วัดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และตัวชี้วัดดัชนีรวมสะท้อนความสามารถในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ควรคำนึงถึง 13 หมุดหมายเพื่อพลิกโฉมประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมุดหมายที่ 12 กำลังคนที่มีสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

ในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติควรให้ความสำคัญกับประเด็นดังต่อไปนี้ 1) กระบวนการผลิตครูที่เน้นการผลิตตามความต้องการของผู้ใช้ และการพัฒนาครูตลอดช่วงชีวิต 2) การสรรหาพัฒนา และการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาโรงเรียนให้แก่ ครู อาจารย์ ผู้บริหาร เช่น การพัฒนา Soft Skills และการสืบทอดตำแหน่งก่อนเกษียณ 3) หลักสูตรฐานสมรรถนะ 4) การปฏิรูประบบการวัดและประเมินผล 5) โรงเรียนเป็นนิติบุคคลและความเป็นอิสระของสถานศึกษา 6) ค่าใช้จ่ายรายหัวผู้เรียนที่สะท้อนตามความต้องการจำเป็น 7) ขนาดของโรงเรียนที่เหมาะสม 8) การสนับสนุนอินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนและการประกอบอาชีพของผู้ปกครองในทุกครัวเรือน 9) การดูแลเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่มีฐานะยากจน 10) การศึกษาที่ใช้จังหวัดเป็นฐาน 11) การลดภาระงานที่ไม่ใช่การสอนของครู 12) มีระบบการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียน 13) ควรส่งเสริมผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่าง ๆ 14) การส่งเสริมภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพการศึกษา เช่น การจัดตั้งกองทุนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 15) การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีการเรียนการสอน และการส่งเสริมการนำ Education Technology Startups และสื่อสังคมออนไลน์มาเป็นกลไกสำคัญสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอน

ประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ควรพัฒนาความรู้ สนับสนุนการเรียนรู้ และเพิ่มทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้เหมาะสมตามแต่ละช่วงวัย ทั้งนี้ รูปแบบการดำรงชีวิตให้ประสบความสำเร็จควรเป็นการเรียนรู้รูปแบบใหม่ เช่น ทุกคนสามารถ ศึกษาหาความรู้ พร้อมกับประกอบอาชีพหารายได้ในเวลาเดียวกันได้ ไม่จำเป็นต้องศึกษาในระบบ ก่อนเพียงอย่างเดียว แล้วจึงเข้าสู่ระบบการทำงานและประกอบอาชีพ โดยการเชื่อมโยงการเรียนรู้ ตลอดชีวิตตาม (ร่าง) แผนการศึกษาแห่งชาติ ประกอบไปด้วย 5 เสาหลัก คือ 1) การเรียนรู้เพื่อ การเรียนรู้ 2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง 3) การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน 4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต และ 5) การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาระบบ การเทียบโอนผลการศึกษา การเทียบโอนตามระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ให้เกิดขึ้น อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม รวมทั้งรัฐต้องส่งเสริมและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของเอกชนให้ทุกคน สามารถเข้าถึงได้

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อรรถพล สังขวาสี
 ดร.สวัสดี ภู่อทอง
 นางศิริพร ศรีพันธุ์
 ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแหล่
 นางอำภา พรหมวาทย์

เลขาธิการสภาการศึกษา
 รองเลขาธิการสภาการศึกษา
 ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา
 ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
 ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

สรุปผลการประชุม

นางสาวอุไรวรรณ พันธุ์สุจริต
 นางณิชกมล ดวงมาลย์
 นางจุฬารพร เหมวรรณวุฒิกุล
 นางสาวรัตนาดี ภูพันธ์เจริญสุข
 นายกาญจนวัฒน์ พรหมหา
 นางสาวอุมาพร พนมเขต
 นางสาวภัทรภร วงศาโรจน์

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
 นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
 นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
 นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
 นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
 นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
 นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง จัดทำรายงาน และบรรณาธิการ

นายวีระพงษ์ อุ่เจริญ
 นางณิชกมล ดวงมาลย์
 นางสาวอุมาพร พนมเขต
 นางสาวภัทรภร วงศาโรจน์

ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สภาวะการณ์การศึกษา
 นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
 นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
 นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มวิเคราะห์สภาวะการณ์การศึกษา
 สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 3/2566

ISBN 978-616-270-406-2

